

Artur Klark, DUBOKO PONIRANJE
Preveo Zoran Jakšić

AUTOROVA BELEŠKA

U ovom romanu izložio sam određene pretpostavke o najvećim razmerama raznih morskih životinja, koje bi neki biolozi mogli dovesti u sumnju. Ne mislim, međutim, da će ove pretpostavke naići na mnogo kritike od samih podvodnih istraživača, koji su često nailazili na ribe nekoliko puta veće od najvećih zvanično zabeleženih primeraka.

Da bi se stekla valjana predstava o Ostrvu Čaplje, onakvom kakvo je danas, šezdeset i pet godina pre otpočinjanja ove priče, upućujem čitaoca na delo Koralna obala i nadam se da će univerzitet u Kvinslendu biti zadovoljan mojom malom ekstrapolacijom njihovih postojećih kapaciteta.

Prvi deo
ŠEGRT

1.

Ubica je bio na slobodi negde na pašnjaku. Južnopacifička vazдушna patrola opazila je veliko truplo koje je bojilo more u crveno dok se valjalo na talasima. U roku od nekoliko sekundi, složeni sistem za upozoravanje dignut je na uzbunu; od San Franciska do Brizbejna, ljudi su pomerili obeleživače i crtali krugove dometa po kartama. A Don Barli, koji je još trljanjem isterivao san iz očiju, bio je pogrbljen nad upravljačkom tablom izviđačke podmornice 5 dok se ova spuštala prema crti od dvadeset hvati.

Bilo mu je drago što je do uzbune došlo u njegovoj oblasti; bilo je to prvo pravo uzbuđenje poslednjih meseci. Dok mu je pogled bio vezan za uređaje od kojih mu je život zavisio, um mu se zapućivao daleko napred. Šta li se dogodilo? Kratka poruka nije davala pojedinosti; samo je javila da jedan nedavno ubijeni pravi kit pluta na površini oko deset milja iza glavnine krda, koje je i dalje nastavljalo prema severu u paničnom begu. Očigledna pretpostavka bila je da je, na neki način, krdo kitova ubica uspeo da prodre kroz prepreke koje su štitile pašnjake. Ukoliko je bilo tako, Dona i sve njegove kolege—čuvare očekivalo je mnogo posla.

Raspored zelenih svetlosti na tabli za obaveštavanje bio je blistavi simbol bezbednosti. Sve dok se raspored ne promeni, dok neka od tih smaragdskih zvezda ne počne da namiguje crveno, sve je bilo kako valja što se tiče Dona i njegovog malog plovila. Vazduh — gorivo — napajanje: bio je to triumvirat koji mu je upravljao životom. Ukoliko bi ijedna od tih stavki otkazala, on bi počeo da tone u čeličnom kovčegu prema pelagičnom mulju, kao što se to desilo Džoniju Tindalu prethodne sezone. Ali nije bilo razloga da se pokvare, a predviđene nesreće, uveravao je Don samoga sebe, nikada nisu bile one koje su se i dešavale.

Nagao se nad malu upravljačku tablu i progovorio u mikrofona. Podmornica 5 i dalje je bila toliko blizu matičnom brodu da je radio—uređaj radio, ali za koji čas moraće da se prebaci na ultrazvuk.

"Podešavam kurs na 255, brzina 50 čvorova, dubina 20 hvati, sonar pokriva puni opseg. Procenjeno vreme do zone cilja četrdeset minuta. Javljaću se u desetominutnim razmacima dok ne budem stupio u kontakt. To je sve. Gotovo."

Potvrda prijema sa Rorkvala bila je jedva čujna i Don isključi uređaj. Kucnuo je čas da malo pogleda oko sebe.

Zatamnio je svetla u kabini da bi jasnije video ekran skanera, navukao polaroidne naočari preko očiju i zavirio u dubine. Bilo je potrebno nekoliko sekundi da bi mu se dve slike stopile u umu; onda 3-D prikaz poskoči u stereoskopski život.

Bio je to trenutak kada se Don osećao poput Boga: bio je u stanju da drži u sopstvenim rukama krug Pacifika od dvadeset milja u prečniku i da jasno vidi sve do još velikim delom neistraženih dubina dve hiljade hvati niže. Snop nečujnog zvuka polako se okretao i pretraživao svet u kome je lebdeo, tragao za prijateljima i neprijateljima u večnoj tmuni u koju svetlost nikada nije mogla da prodre. Potka bezvučnih vriskova, previše visokih čak i za sluh slepih miševa koji su izmislili sonar milionima godina pre čoveka, pulsirala je kroz vodenu noć; slabašni odjeci golicavo su se vraćali da bi bili primljeni, pojačani i pretvoreni u razlivene, plavo—zelene mrlje na ekranu.

Zahvaljujući dugom iskustvu, Don je bio u stanju da čita njihovu poruku sa glatkom lakoćom. Pet stotina stopa ispod njega, prostrt do granica potopljenog obzorja, pružao se raspršeni sloj – pokrivač života koji je prekrivao polovinu sveta. Potopljena livada mora dizala se i spuštala sa prolaskom Sunca, uvek lebdeći na rubu tame. Tokom noći isplivljavala je gotovo do površine, ali sada ju je zora gonila nazad u dubine.

Sloj nije predstavljao nikakvu prepreku za sonar. Kroz njegovo tanano tkanje Don je jasno video do mulja pacifičkog dna, preko koga je sada vozio visoko poput oblaka nad Zemljom, ali najveće dubine nisu predstavljale njegovu brigu; stada koja je čuvao i neprijatelji koji su harali po njima pripadali su gornjim slojevima mora.

Don prebaci prekidač birača dubine, a snop njegovog sonara usredsredi se na vodoravnu ravan. Titravi odjeci iz ponora nestadoše i on se nađe u prilici da jasnije osmotri ono što je počivalo oko njega ovde, u stratosferskim visinama okeana. Onaj svetlucavi oblak dve milje ispred njega bio je neobično veliko jato riba; pitao se da li je Baza znala za to i uneo upis u dnevnik. Bilo je par velikih odraza na ivici jata – mesožderi koji su gonili stoku i obezbeđivali da točak života i smrti koji se večno okretao nikada ne izgubi zalet. Ali taj sukob nije bio Donova briga; on je pošao za većom lovinom.

Podmornica 5 vozila je dalje prema zapadu – čelična igla hitrija i smrtonosnija od ijednog drugog stvorenja koje je lutalo morima. Majušna kabina, sada osvetljena samo titrajima svetlosti sa instrumentalne table, pulsirala je silinom dok su rotirajuće turbine gurale vodu u stranu. Don baci pogled na mapu i primeti da je već bio na pola puta do oblasti odredišta. Pitao se da li bi trebalo da izroni da pogleda mrtvog kita; na osnovu povreda životinje mogao bi da zaključi nešto o njenim napadačima. Ali to bi značilo dalje odlaganje, a u slučajevima poput ovog vreme je bilo od životnog značaja.

Prijemnik velikog dometa žalostivo zapišta i Don ga prebaci na prevođenje. Nikada nije naučio da očitava kod uhom, kao što su neki ljudi umeli, ali traka hartje koja je izlazila iz proreza za poruke poštredela ga je nevolje.

VAZDUŠNE PATROLE JAVLJAJU DA JATO OD 50–100 KITOVA IDE POD 90 STEPENI REF X186593 Y432011 STOP KREĆE SE PUNOM BRZINOM POSLE PROMENE SMERA STOP NEMA TRAGOVA ORKI ALI TREBA PRETPOSTAVITI DA SU U BLIZINI STOP RORKVAL

Don je poslednji zaključak smatrao vrlo malo verovatan. Ukoliko su orke – grozni kitovi–ubice – zaista bile odgovorne, svakako bi do sada bile primećene dok izranjaju da se nadišu. Štaviše, one nikada ne bi dopustile da ih patrolni avion poplaši i rastera od žrtvi, već bi ostale da se goste dok se ne prežderu.

Jedna stvar išla je njemu u prilog; preplašeno krdo sada se kretalo gotovo pravo prema njemu. Dok poče da podešava koordinate na mreži crtača, a onda vide da to više nije neophodno. Na krajnjoj ivici ekrana pojavila se flotila slabašnih zvezda. On malo izmeni kurs i krenu pravo prema prilazećem jatu.

Deo poruke svakako je bio ispravan; kitovi su se kretali neobično hitro. Pri brzini kojom su plovili, naći će se među njima za pet minuta. On isključi motore i oseti kočenje vode koje ga je brzo zaustavilo.

Don Barli, vitez u oklopu, sedeo je u maloj, slabo osvetljenoj odaji stotinu stopa ispod blistavih talasa Pacifika i oprobavao oružje pred sukob koji ga je čekao. U tim trenucima pripremljene napetosti, pre nego što bi akcija počela, često je sebe predstavljao na taj način, iako to ne bi priznao nikome na svetu. Osećao je i srodstvo sa svim pastirima koji su čuvali svoja stada sve do praskozorja vremena. On nije bio samo ser Lancelot, bio je i David među bregovima drevne Palestine, napeto spreman za planinske lavove koji bi da se grabljivo bace na ovce njegovog oca.

Pa ipak, vremenski daleko bliži i daleko srodnijeg duha bili su mu ljudi koji su vladali ogromnim stadima stoke po američkim ravninama pre svega tri pokolenja. Oni bi razumeli njegov posao, iako bi sredstva koja je koristio za njih bila čarolija. Postupak je bio isti; samo su se razmere stvari promenile. Ali nije postojala nikakva bitna razlika u tome što su Donove životinje težile po stotinu tona i napasale se na beskrajnim savanama mora.

Jato je sada bilo na manje od dve milje udaljenosti i Don ograniči ravnomerno kruženje svog skanera da bi se usredsredio na sektor pred sobom. Slika na ekranu izmeni se u klin oblika lepeze kada je snop sonara počeo da šiba sa strane na stranu; sada je Don bio u stanju da vidi svakog pojedinačnog kita u jatu i čak je mogao poprilično dobro da im proceni veličinu. Uvežbanim okom on poče da traga za uljezima.

Don nikada nije bio u stanju da objasni šta ga je privuklo ka ta četiri odjeka na južnoj ivici jata. Bilo je istina da su odjeci stajali malo izdvojeno od ostalih, ali i drugi su isto toliko zaostajali. Postoji neka vrsta šestog čula koje čovek stekne posle dovoljno dugog piljenja u ekran sonara – neki predosećaj koji mu omogućuje da iz pokretnih mrlja izvlači više nego što ima pravo. Bez ijedne svesne misli, Don posegnu za kontrolama i ponovo pokrenu turbine.

Glavnina tela stada kitova sada je promicala pokraj njega prema istoku. Nije se plašio sudara; te velike životinje, čak i u panici, bile su u stanju da mu osete prisustvo isto toliko lako kao što je on mogao da opazi njihovo, i to na sličan način. Pitao se da li da uključi svoj markerni snop. Mogli bi prepoznali njegov zvučni signal i on bi ih umirio. Ali i još neznani neprijatelj mogao bi ga prepoznati i bio bi upozoren.

Četiri odjeka koja su mu privukla pažnju bila su gotovo u središtu ekrana. Usmerio se radi susreta i pogrbi nisko nad pokazivačem sonara kao da želi da uz pomoć čiste snage volje iz njega izvuče svaki najsitniji podatak koji je skaner bio u stanju da mu pruži. Postojala su dva velika odjeka, malo razdvojena, a jednog od njih pratio je par manjih satelita. Don se upita nije li možda već prekasno; u oku svoga uma bio je u stanju da predstavi borbu na život i smrt koja se odigravala u vodi na manje od milju ispred njega. Ta dva slabija odraza bili su svakako neprijatelji koji su napadali kita dok mu je supružnik stajao po strani u bespomoćnom užasu, bez ikakvog oružja za odbranu osim moćnih peraja.

Sada je bio gotovo dovoljno blizu za vizuelni kontakt. TV kamera na provi podmornice 5 naprezala se da vidi kroz tminu, ali još nije uspevala da pokaže ništa izuzev magle planktona. Onda se ogromno, senovito obličje pojavi u središtu ekrana, sa dva manja pratioca ispod njega. Don je video, sa većom tačnošću, ali i beznadežno ograničeno dometom svetlosti, ono što su mu skaneri sonara već rekli.

Gotovo smesta uvide svoju neverovatnu grešku: dva satelita bili su mladunci. Bio je to prvi put da je sreo kita sa blizancima, iako višestruka rođenja nisu bila neuobičajena. U normalnim prilikama, taj prizor opčinio bi ga, ali sada je značio da se zaletio na pogrešan zaključak i izgubio dragocene minute. Moraće da ponovo otpočne potragu.

Kao rutinsku proveru, okrenuo je kameru prema četvrtom odrazu na ekranu sonara – odjeku za koji je pretpostavio, na osnovu veličine, da pripada drugom odraslom kitu. Bilo je neobično kako unapred začeta ideja može da utiče na čovekovo razumevanje onoga što vidi; sekunde su prošle pre nego što je Don bio u stanju da protumači sliku pred svojim očima – pre nego što je shvatio da je ipak došao na pravo mesto.

"Isuse!" reče on tiho. "Nisam znao da mogu toliko da porastu." Bila je to ajkula, najveća koju je ikada video. Njene pojedinosti bile su i dalje zaklonjene tamom, ali postojao je samo jedan rod kome je mogla pripadati. Kit-ajkula i džinovska ajkula mogle su biti uporedive veličine, ali one su bile bezopasni biljojedi. Ovo je bio kralj svih ajkula, carcharodon – velika bela ajkula. Don pokuša da se priseti brojki o najvećim poznatim primercima. Godine 1990, ili tako negde, ubijena je jedna od pedeset stopa u blizini Novog Zelanda, ali ova je bila još upola tolika.

Te misli sevuše mu umom u trenutku, a istovremeno on vide da velika zver već zaokreće da bi ubila. Usmerila se prema jednom mladunčetu i nije obraćala pažnju na izbezumljenu majku. Da li je rač bila o kukavičluku ili zdravom razumu, nije bilo načina da se odredi; možda takve razlike nemaju smisla u ajkulinom sićušnom i potpuno tuđinskom umu.

Mogla se učiniti samo jedna stvar. Time će verovatno izgubiti priliku da brzo ubije, ali život mladunčeta bio je bitniji. On pritisnu dugme sirene i kratki, mehanički vrisak rasprsnu se u vodi oko njega.

Ajkula i kitovi bili su podjednako prestravljeni zaglušujućim urlikom. Ajkula se okrete po nemoguće uskoj krivi i Don bi gotovo zbačen sa sedišta kada autopilot trže podmornicu na novi kurs. Uz trzaj i okretanje sa pokretljivošću kao kod bilo kog drugog morskog stvora te veličine, podmornica 5 poče da se primiče ajkuli; njen elektronski mozak automatski je sledio sonarni odjek i time pružao Donu slobodu da se usredsredi na naoružanje. Bila mu je potrebna ta sloboda; sledeća operacija biće teška ukoliko ne bude mogao da drži ravnomeran kurs tokom bar petnaest sekundi. U nuždi mogao bi da upotrebi mala raketna torpeda da ubije; da je bio sam i suočen sa čoporom orki, svakako bi to učinio. Ali bilo je to prljavo i surovo, a i postojao je lepši način. Uvek mu se više dopadala tehnika rapira nego ručne bombe.

Sada je bio na samo pedeset stopa i brzo se primicao. Možda nikada neće biti bolje prilike. On pritisnu taster za lansiranje.

Ispod trbuha podmornice izlete nešto što je ličilo na otrovnu ražu. Don je usporio sopstveno plovilo; sada nije bilo potrebe da se više primiče. Mali torpedo strelastog oblika, samo par stopa u rasponu, mogao je

da se kreće daleko brže od njegovog vozila, a rastojanje će preći za nekoliko sekundi. Dok je jurio napred, ispuštao je tanku pređu upravljačke žice, poput nekog podvodnog pauka koji plete mrežu. Kroz tu žicu prolazila je energija koja je napajala bodlju, kao i signali koji su usmeravali projektil prema meti. Ovaj je toliko brzo odgovarao na njegove zapovesti da je Don osećao kao da upravlja nekim osetljivim, plamenim pastuvom.

Ajkula ugleda opasnost manje od jedne sekunde pre udara. Sličnost bodlje sa običnom ražom zbunila ju je, baš kao što su konstruktori i nameravali. Pre nego što je majušni mozak mogao da shvati da se nijedna raža ne ponaša tako, projektil udari. Čelična igla, izbačena eksplozivnim punjenjem, probi ajkulinu rožnatu kožu, a ogromna riba prasnu mahništvoću užasa. Don se brzo povuče, jer udarac tog repa protresao bi ga poput zrna graška u konzervi i možda čak ošteti podmornicu. Ništa više nije mogao, osim da čeka da otrov počne da deluje.

Osuđena ajkula pokušavala je da izvije telo tako da zagriže otrovnu iglu. Don je sada povlačio bodlju nazad u njen prorez na sredini trupa, zadovoljan što je vratio projektil bez oštećenja. Gledao je sa strahopoštovanjem i mlakim sažaljenjem kako se velika neman predaje paralizi.

Koprcanje joj je slabilo. Sada je nesvrhovito plivala napred–nazad i jednom je Don bio prisiljen da se vešto izmakne kako bi izbegao sudar. Dok je gubila kontrolu nad držanjem visine, umiruća ajkula počela da se diže prema površini. Don se nije mučio da je sledi; to je moglo da sačeka dok ne bude dovršio bitniji posao.

Našao je ženku i njena dva mladunca na manje od milju odatle i pažljivo ih pogledao. Bili su nepovređeni, tako da nije bilo potrebe da poziva veterinara u njegovoj visoko specijalizovanoj dvosednoj podmornici koja je bila u stanju da se pozabavi bilo kojom cetološkom krizom, od grčeva u stomaku do carskog reza.

Kitovi više nisu bili ni najmanje uzburani i provera sonara pokazala je da je čitavo jato prekinulo panični beg. Pitao se da li već znaju šta se dogodilo; mnogo toga bilo je poznato o njihovim načinima komunikacije, ali još znatno više i dalje je predstavljalo tajnu.

"Nadam se da ćeš umeti da ceniš ono što sam učinio za tebe, stara damo", promrmlja on. A onda, pomislivši kako je pedeset tona materinske ljubavi prizor koji blago izaziva strahopoštovanje, on izduva rezervoare i izroni.

Bilo je mirno vreme i zato je otvorio poklopac i proturio glavu kroz nisku kulu u obliku zarubljene kupe. Voda mu je bila na samo par inča od brade, a s vremena na vreme poneki talas odlučno bi se napregao da ga potopi. Bilo je malo opasnosti da se to dogodi, jer je on ispunjavao otvor toliko dobro da je služio kao sasvim delotvoran čep.

Na pedeset stopa odatle, dugačko, sivo uzvišenje, poput prevrnutog brodića, valjalo se po površini. Don ga pogleda zamišljeno, procenjujući koliko bi bilo najbolje da uštrca sabijenog vazduha u lešinu da bi je sprečio da potone pre nego što neko od nosača stigne na mesto događaja. Za nekoliko minuta podneće radio–izveštaj, ali trenutno se zadovoljavao time da ispija sveži pacifički lahor, da oseća otvoreno nebo nad glavom i da gleda kako Sunce počinje dugi uspon prema podnevu.

Don Barli bio je zadovoljni ratnik koji se odmarao posle bitke koju će čovek uvek morati da vodi. Držao je pod uzdom sablast gladi koja je iskrsavala u svim ranijim dobima, ali koja više neće zapretiti svetu dok ogromne farme planktona žanju milione tona belančevina, a krda kitova slušaju nove gospodare. Čovek se vratio moru, drevnom domu, posle eona izgnanstva; sve dok se okeani ne slede, više nikada neće biti gladan...

Pa ipak, to je, znao je Don, bilo najmanje od njegovih zadovoljstava. Čak i kada ono što je učinio ne bi imalo nikakvu upotrebnu vrednost, i dalje bi voleo da se time bavi. Ništa drugo od svega onoga što mu je život nudio nije se moglo uporediti sa zadovoljstvom i smirenim osećajem moći koji ga je ispunjavao kada bi se dao na misiju poput ove. Moć? Da, bila je to prava reč. Ali nije reč bila o moći koja će ikada biti pogrešno upotrebljena; osećao je preveliko srodstvo sa svim stvorenjima koja su delila mora sa njime – čak i sa onima koja mu je bila dužnost da uništava.

Po svemu, Don je bio u potpunosti opušten, pa ipak, da je ijedan od mnogih bročjanika i svetiljki koji su mu ispunjavali vidno polje prizvao njegovu pažnju, on bi u trenutku bio potpuno napet. Um mu se već vratio na Rorkval i otkrivao je da mu je sve teže da odvraća misli od doručka koji je već dobrano kasnio. Da bi mu vreme brže prolazilo, on počela da sastavlja u glavi izveštaj. Biće poprilično ljudi, znao je, koji će ovim biti iznenađeni. Inženjeri uposleni na održavanju nevidljivih ograda od zvuka i elektriciteta koje su sada delile

moćni Pacifik na delove sa kojima se moglo raditi moraće početi da traže mesto proboja; podmorski biolozi, toliko uvereni u to da ajkule nikada ne napadaju kitove, moraće da smišljaju objašnjenja. Oba poduhvata, bio je siguran Don, biće uspešno izvedena i onda će sve ponovo biti u redu, sve dok more ne smisli neku novu krizu.

Ali kriza prema kojoj se Don sada vraćao, iako uopšte nije bio svestan toga, stvorena je rukom čoveka, pripremljena bez ikakve zle primisli prema njemu na najvišem službenom nivou. Počela je jednim predlogom u Odeljenju za istraživanje svemira i, kako je to već red, prenetu Svetskom sekretarijatu. Došla je do još višeg nivoa pre nego što je stigla pred sam Svetski savet, gde se našla pred odobravajućim ušima senatora koji su bili neposredno zainteresovani. Pretvorena na taj način od predloga u naređenje, probila se naniže preko Sekretarijata do Svetske organizacije za hranu, odatle do Pomorskog odeljenja i, najзад, do Biroa za kitove. Za čitav proces bilo je potrebno neverovatno kratko vreme od četiri nedelje.

Don, razume se, ništa nije znao o tome. Što se njega ticalo, složeno dejstvo globalne birokratije svelo se na pozdrav koji mu je kapetan uputio kada je ušao u kantinu Rorkvala na zakasneli doručak.

"Kakav posao? upita Don sumnjičavo. Sećao se neugodnog slučaja kada je bio vodič nekom stalnom podsekretaru koji je delovao malo tupavo i sa kojim je postupao na shodan način. Kasnije se ispostavilo da je SP – kao što je već mogao da pretpostavi na osnovu njegovog položaja – bio zaista vrlo promućuran karakter i tačno je znao šta Don radi.

"Nisu mi kazali", reče kapetan. "Nisam siguran da i sami znaju. Prenesi moje pozdrave Kvinslendu i drži se podalje od kazina na Zlatnoj obali."

"Mnogo izbora imam sa svojom platom", frknu Don. "Poslednji put kada sam otišao do Surferskog raja, imao sam sreće da iziđem sa košuljom na leđima."

"Ali doneo si par hiljada prilikom prve posete."

"Početnička sreća – više se nije ponovilo. Sve sam izgubio od tada, i zato prestajem dok sam još na nuli. Za mene nema više kockanja."

"Hoćeš da se kladiš? Jesi li spreman da uložiš pet hiljada u to?"

"Svakako."

"Onda plati – upravo si ih izgubio pošto si prihvatio."

Kašika puna procesiranog planktona na trenutak se digla u vazduh dok je Don tražio izlaz iz zamke.

"Samo pokušaj da me nateráš da platim", odvrati on. "Nemaš svedoka, a ja nisam džentlmen." Na brzinu je ispio ostatak kafe, onda je odgurnuo stolicu i digao se da krene.

"Bolje da počnem da se pakujem, čini mi se. Zbogom, kapetane – vidimo se kasnije."

Kapetan Rorkvala gledao je kako mu prvi čuvar nestaje iz odaje poput malog uragana. Na trenutak je zvuk Donovanog prolaza odjekivao brodskim hodnicima; onda se ponovo spusti srazmerna tišina.

Kapetan pođe nazad do mosta. "Čuvaj se, Brizbejne", promrmlja on za sebe; onda poče da preraspodeljuje dežurstva i da sastavlja domišljat dopis štabu u kome će pitati kako to od njega očekuju da vodi brod kada je trideset procenata posade trajno odsutno zbog odmora ili neke posebne dužnosti. Do trenutka kada je stigao na most, jedina stvar koja ga je sprečavala da ne podnese ostavku bila je činjenica da, koliko god se trudio, nije mogao da smisli bolji posao.

2.

Iako su ga zadržavali samo nekoliko minuta, Volter Frenklin već se nestrpljivo uzmuvaо po prijemnici. Brzo je pogledao i odbacio dubinske fotografije obešene po zidovima; onda je na trenutak sedeo na ivici stola i listao po gomili časopisa, pregleda i izveštaja koji su se uvek sakupljali po takvim mestima. Popularne časopise već je video – tokom poslednjih nekoliko nedelja malo šta je imao da radi osim da čita – a među onim drugima bilo je malo onih koji su izgledali zanimljivo. Neko je, pretpostavljao je on, morao da se bavi tim rasipničkim elektro–štampanim izveštajima o proizvodnji hrane u okviru svog posla; pitao se kako su takvi ljudi uspevali da izbegnu da ih ne hipnotišu beskrajne kolone statistike. Izgledalo je kao da Neptun, kućni organ Pomorskog odeljenja, malo više obećava, ali budući da mu je većina ličnosti o kojima se raspravljalo po njegovim stupcima bila nepoznata, uskoro mu je postao dosadan. Čak i tamošnji prilično nestručni članci uglavnom su ga promašivali, jer su pretpostavljali poznavanje tehničkih pojmova kojima on nije baratao.

Recepcionistkinja ga je gledala – verovatno je primećivala njegovo nestrpljenje, možda proučavala uznemirenost i nesigurnost koji su počivali iza toga. Uz svestan napor, Frenklin prisili sebe da sedne i usredsredi se na jučerašnje izdanje brizbejnskog Kurira. Gotovo da je počeo da se zanima za urednički rekvijem na temu australijskog kriketa nadahnut rezultatima nedavne provere, kada mu se mlada dama koja je čuvala direktorov ured slatko nasmeši i reče: "Hoćete li, molim vas, sada ući, gospodine Frenkline?"

Očekivao je da zatekne direktora samog, ili možda u pratnji sekretarice. Mladić snažne građe koji je sedeo na drugoj stolici za posetioce delovao je malo neprikladno u tom sređenom uredu i gledao ga je sa više radoznalosti nego prijateljstva. Frenklin se smesta ukoči; raspravljali su o njemu, znao je to, i automatski se prebacio na odbranu.

Direktor Keri, koji je znao gotovo isto toliko o ljudskim bićima koliko i o morskim životinjama, smesta oseti napetost i učini sve što je mogao da je razbije.

"Ah, tu ste, Frenkline", reče on uz malo preteranu srdačnost. "Nadam se da ste uživali u boravku ovde. Jesu li se moji ljudi pobrinuli za vas?"

Frenklin je bio pošteđen odgovaranja na to pitanje, jer mu direktor nije dao vremena da uzvрати.

"Želeo bih da upoznate Dona Barlija", nastavi on. "Don je prvi čuvar na Rorkvalu i jedan od najboljih koje imamo. Zadatak mu je da se stara za vas. Done, ovo je Volter Frenklin."

Rukovali su se oprezno, odmeravajući jedan drugog. Onda se Donovim licem probi oklevajući osmeh. Bio je to osmeh čoveka kome je dat posao koji mu se nije dopadao, ali koji je odlučio da ga obavi najbolje što ume.

"Drago mi je što smo se upoznali, Frenkline", reče on. "Dobro došao u patrolu sirena."

Frenklin pokuša da se nasmeši na bradati vic, ali napor mu nije bio mnogo uspešan. Znao je da bi trebalo da se ponaša prijateljski i da ti ljudi čine sve što mogu da bi mu pomogli. Pa ipak, to znanje bilo mu je u umu, a ne u srcu; nije mogao da se opusti i da dozvoli sebi da se sretne sa njima na pola puta. Strah da će ga sažaljivati i dosadna sumnja da su ga ogovarali iza leđa, i pored svih uveravanja koja su mu pružena, paralisali su mu volju za prijateljstvom.

Don Barli nije osetio ništa od toga. Samo je znao da direktorov ured nije pravo mesto za upoznavanje sa novim kolegom, i pre nego što je Frenklin bio u potpunosti svestan šta se dogodilo, već se našao van zgrade, probijao se kroz gomilu u košuljama kratkih rukava u Džordž Stritu, a onda je uveden u majušni bar naspram novog poštanskog ureda.

Gradska buka povuče se, iako je kroz obojene staklene zidove Frenklin mogao da vidi senovita obličja pešaka koji su se kretali tamo i ovamo. Tu je bilo prijatno sveže posle vrelih ulica; o tome da li Brizbejn treba da bude klimatizovan – i ukoliko je tako, ko treba da potpiše multimilionski projekat koji treba da bude napravljen oko toga – lokalni političari još su raspravljali, a u međuvremenu građani su svakog leta trpeli vrelinu.

Don Barli je čekao dok Frenklin nije popio prvo pivo, a onda je naručio novo. Bilo je nečega tajanstvenog oko njegovog novog učenika, a on je nameravao da razotkrije šta je posredi čim to bude moguće. Neko na veoma visokom položaju u odeljenju – možda čak u samom Svetskom sekretarijatu – mora da je organizovao sve ovo. Prvog čuvara nisu povlačili sa dužnosti da bude dadilja nekome ko je očigledno bio prestar da prođe kanale normalnog učenja. Koliko je mogao da proceni, Frenklin je bio sa pogrešne strane tridesetih; nikada nije čuo da je neko te starosti dobio ovu vrstu posebnog tretmana.

Jedna stvar o Frenklinu bila je smesta očigledna, a to je samo predstavljalo dodatak tajanstvenosti. Bio je svemirac; takvi su se mogli raspoznati sa milje daljine. To bi trebalo da predstavlja dobar gambit za otvaranje. Onda se priseti da ga je direktor upozorio: "Ne postavljaš Frenklinu previše pitanja. Ne znam kakva mu je prošlost, ali vrlo određeno su nam rekli da ne govorimo sa njime o tome."

To bi moglo imati smisla, promišljao je Don. Možda je bio svemirski pilot koji je oteran na Zemlju posle nekog neoprostivog promašaja, kao što bi, recimo, bilo da je rasejano stigao na Veneru kada je trebalo da ode na Mars.

"Je li ti ovo prvi put", počeo Don pažljivo, "da si u Australiji?" Nije to bilo mnogo srećno otvaranje, a razgovor je mogao zamreti tada i na tom mestu kada je Frenklin odgovorio: "Rođen sam ovde."

Ali Don nije bio od one vrste koja se lako postidi. Samo se nasmejao i rekao, napola se izvinjavajući: "Niko mi nikada ne govori ništa, tako da obično saznajem stvari na onaj teži način. Ja sam rođen sa druge strane sveta – tamo, preko, u Irskoj – ali otkako sam dodeljen pacifičkom ogranku Biroa, više ili manje

prihvatio sam Australiju kao drugi dom. Ne da mnogo vremena provodim na suvom! Na ovom poslu, na moru si osamdeset odsto vremena. Mnogim ljudima to se ne dopada, znaš."

"Meni će biti dobro", reče Frenklin, ali ostavi da ta primedba visi u vazduhu. Barli poče da oseća očajanje – bilo je tako teško izvući išta iz tog tipa. Izgled rada sa njime tokom sledećih nekoliko nedelja poče da deluje prilično neprivačno i Don se upita šta je učinio da zasluži takvu sudbinu. Međutim, muški se uhvatio u koštac.

"Glavni nadzornik kaže mi da imaš dobro naučno i tehničko predznanje, zato pretpostavljam da poznaješ većinu stvari o kojima naši ljudi uče tokom prve godine. Jesu li te uputili u administrativne finese?"

"Dali su mi mnogo činjenica i brojki pod hipnozom, tako da bih mogao da ti držim predavanje od nekoliko sati o Pomorskom odeljenju – o njegovoj istoriji, organizaciji i tekućim projektima, sa naročitim osvrtom na Biro za kitove. Ali sve mi to trenutno ništa ne znači."

Sada izgleda da se nekud krećemo, reče Don sebi. Prikan ipak ume da govori. Još dva piva i možda čak postane ljudsko biće.

"To ti je nevolja sa hipnotičkim učenjem", složi se Don. "U stanju su da ti upumpavaju podatke sve dok ti ne pocure na uši, ali nikada nisi siguran koliko stvarno znaš. I ne mogu da te nauče manualnim veštinama, ili da te uvežbaju da imaš prave reakcije u vanrednim stanjima. Postoji samo jedan način da se bilo šta nauči kako valja – a to je da stvarno radiš taj posao."

On zastade, jer mu je na trenutak pažnju skrenula lepo oblikovan obris koji je paradirao sa druge strane prozračnog zida. Frenklin opazi smer njegovog pogleda i crte mu se opustiše u slabi osmeh. Prvi put napetost se podiže i Don poče da oseća kako postoji neka nada da će uspostaviti kontakt sa zagonetkom koja mu je sada predstavljala odgovornost."

Prstom umočenim u pivo Don poče da crta mape na plastičnom stolnjaku.

"Ovo ti je osnovni raspored", poče on. "Naš glavni centar za obuku za operacije u plitkoj vodi nalazi se ovde, u Jarčevoj grupi, otprilike četiri stotine milja severno od Brizbejna i četrdeset milja daleko od obale. Južnopacifička ograda tu počinje i prostire se do Nove Kaledonije i Fidžija. Kada kitovi migriraju severno od polarnih hranilišta da bi doneli na svet mlade u tropima, prisiljeni su da prolaze kroz procepe koje smo ostavili ovde. Najbitnija od tih kapija, sa naše tačke gledanja, jeste ona odmah tu pored obale Kvinslenda, na južnom ulazu u greben Velika prepreka. Greben obezbeđuje neku vrstu prirodnog kanala, u proseku širokog pedesetak milja, gotovo sve do polutara. Jednom kada poteramo kitove u njega, možemo prilično dobro da ih držimo pod kontrolom. Nije tu potrebno mnogo posla; mnogi od njih imali su običaj da prolaze tuda davno pre nego što smo se mi pojavili na poprištu zbivanja. Ali sada su i ostali toliko dobro uslovljeni da čak i kada bismo uklonili, ogradu to verovatno ne bi uticalo na njihove migratorne puteve."

"Uzgred", reče Frenklin, "da li je ograda samo električna?"

"Oh, ne. Električna polja prilično dobro kontrolišu ribe, ali ne deluju zadovoljavajuće na sisare poput kitova. Ograda je velikim delom ultrazvučna – zavesa zvuka iz lanca generatora pola milje ispod površine. Možemo da vršimo fino upravljanje na kapijama tako što emitujemo određene zapovesti; možeš da izazoveš stampedo kitova u kome god hoćeš pravcu tako što ćeš im pustiti snimak glasanja kita u opasnosti. Ali ne moramo često da činimo tako drastične stvari; kao što rekoh, u današnje vreme i predobro su uvežbani."

"To cenim", reče Frenklin. "U stvari, čuo sam negde da je ograda više namenjena držanju drugih životinja napolju nego zadržavanju kitova u njoj."

"To je delimično istina, iako bi nam i dalje bila potrebna neka vrsta upravljanja radi okupljanja krda za popis ili klanje. Čak i tako, ograda nije savršena. Postoje slabe tačke na mestima na kojima se polja generatora preklapaju, a ponekad moramo da isključimo pojedine delove da bismo obezbedili normalne migracije riba. Onda, stvarno velike ajkule i kitovi ubice mogu da se probiju i da naprave ršum. Ubice su nam najveći problem; napadaju kitove dok se ovi hrane na Antarktiku i često krda trpe gubitke od po deset odsto. Niko neće biti srećan dok se ubice ne zbrišu, ali niko nije u stanju da smisli isplativ način da se to učini. Ne možemo da patroliramo podmornicama po čitavom ledenom krugu, iako, kada vidim šta ubica može da uradi kitu, često poželim da možemo."

Bilo je pravog osećanja – gotovo strasti – u Barlijevom glasu i Frenklin pogleda čuvara sa iznenađenjem. 'Kaubojski kitova', kako ih je neizbežno krstila nostalgичna javnost u potrazi za junacima, ne bi trebalo da su mnogo naklonjeni bilo razmišljanju, bilo osećanjima. Iako je Frenklin savršeno dobro znao da su grubi, jednostavni karakteri koji su koračali stisnutih usana po stranicama savremenih saga o podmorničarima

imali malo veze sa stvarnošću, bilo je teško izbeći popularnim klišeima. Don Barli, istina, bio je daleko od čoveka stisnutih usana, ali u većini drugih pogleda izgledalo je da dobro odgovara standardnom opisu.

Frenklin se pitao kako će se snaći sa novim mentorom – i uopšte sa novim poslom. I dalje nije osećao oduševljenja prema novom zanimanju; hoće li do toga doći, to će pokazati samo vreme. Bilo je očigledno puno zanimljivih i čak opčinjavajućih problema i mogućnosti, a ukoliko mu to zaposli um i pruži mu priliku da upotrebi svoje nadarenosti, to je bilo najviše čemu se mogao nadati. Duga mora iz prošle godine uništila je, uz toliko mnogo drugog, i njegovu volju za životom – sposobnost koju je svojevremeno posedovao da se srcem i dušom baci na neki projekat.

Bilo je teško poverovati da će ikada moći ponovo da zadobije ono oduševljenje koje ga je nekada povelio tako daleko putevima kojima više nikada neće kročiti. Kada je bacio pogled na Dona, koji je i dalje govorio sa glatkom bistrinom čoveka koji poznaje i voli svoj posao, Frenklin oseti nagli i uznemirujući osećaj krivice. Da li je bilo pošteno prema Barliju odvojiti ga od posla i pretvoriti ga, znao on to ili ne, u mešavinu dadilje i vaspitačice u vrtiću? Da je Frenklinu palo na pamet kako su slične misli već prolazile Barlijevim umom, njegovo saosećanje smesta bi se ugasio.

"Vreme je da uhvatimo autobus do aerodroma", reče Don, bacivši pogled na sat i žirno ispivši pivo. "Jutarnji let polazi za trideset minuta. Nadam se da su ti sve stvari već poslate."

"U hotelu su mi rekli da će se oni postarati za to."

"Pa, možemo da proverimo na aerodromu. Idemo."

Polu sata kasnije Frenklin je imao priliku da se ponovo opusti. Bilo je tipično za Barlija, otkrio je on ubrzo, da uzima stvari olako sve do poslednjeg mogućeg trenutka, a onda da eksplodira u naletu užurbanosti. Taj nalet odneo ih je od tihog bara do još delotvornije utišanog aviona. Dok su zauzimali sedišta, dogodio se kratki incident koji će poprilično zbunjivati Dona u nedeljama koje dolaze.

"Ti sedi pored prozora", rekao mu je ovaj. "Leteo sam ovuda već desetak puta."

Shvatio je Frenklinovo odbijanje kao uobičajenu ljubaznost i počeo da navaljuje. Sve dok Frenklin nije odbio njegovu ponudu nekoliko puta, sa sve većom odlučnošću i čak znacima ozlojeđenosti, Barli nije shvatio da ponašanje njegovog pratioca nema nikakve veze sa uobičajenom ugladenošću. Izgledalo je neverovatno, ali Don je mogao da se zakune da se ovaj sav ukočio od straha. Kakva bi to vrsta čoveka, pitao se on prazno, mogla da se prestraši od zauzimanja sedišta pored prozora u običnom avionu? Sva ona mračna predosećanja o njegovom novom zadatku, delom rasuta tokom prethodnog razgovora, nagrnule nazad sa obnovljenom žestinom.

Grad i suncem opaljena obala ostadoše ispod njih kada ih mlaznjaci–nosači bez muke ponesoše u nebo. Frenklin je čitao novine uz napetu usredsređenost koja nije prevarila Barlija ni na trenutak. On odluči da čeka izvesno vreme, pa da obavi još koji ogled kasnije tokom leta.

Planine Glashaus – ti neobično oblikovani ocnjaci koji vire iz erodirane ravnice – brzo su promicali pod njima. Onda dođoše obalski gradići, preko kojih je bogatstvo beskrajnih farmi u unutrašnjosti nekada dolazilo do sveta u danima pre no što se poljoprivreda preselila na more. A onda – tek minutima, kako je izgledalo, posle uzletanja – prva ostrva grebena Velike prepreke pojaviše se poput tamnijih senki u plavoj izmaglici obzorja.

Sunce mu je sijalo pravo u oči, ali Donovo sećanje moglo je da popuni pojedinosti koje su se izgubile u odblesku sa usplamtelih voda. Video je niska, zelena ostrva okružena uskim granicama peska i neuporedivo većim rubovima jednog potopljenog korala. O privatni greben svakog ostrva talasi Pacifika marširaće večno, tako da će na hiljadu milja prema severu snežni polumeseći pene razbijati površinu mora.

Vek ranije – pre pedeset godina, čak – jedva da je desetak od tih stotina ostrva bilo naseljeno. A sada, uz pomoć sveopšteg vazdušnog prevoza, zajedno sa jeftinim postrojenjima za napajanje i prečišćavanje vode, i država i privatni građani počeli su najezdu na samotnost grebena. Nekoliko srećnih pojedinaca, sredstvima koja nikada nisu postala sasvim jasna, uspeli su da zadobiju jedan broj manjih ostrva za privatno vlasništvo. Industrija zabave i putovanja zauzela je ostala i nije uvek popravljala delo ruku prirode. Ali najveći zemljoposjednik na grebenu bez sumnje je bila Svetska organizacija za hranu, sa složenom hijerarhijom postrojenja za preradu ribe, pomorskih farmi i istraživačkih odeljenja, čiji puni opseg, kako se pretežno verovalo, običan ljudski mozak ne bi bio u stanju da pojmi.

"Gotovo da smo tu", reče Barli. "Ono ostrvo koje smo upravo prošli je Ledi Masgrejv – glavni generatori zapadnog kraja ograde. Sada je ispod nas Jarčeva grupa – Gospodarstvo, Jedino Drvo,

Severozapad, Vilson – sa Čapljom u središtu i svim onim zgradama po njoj. Veliki toranj je uprava – akvarijum je pored onog bazena – i gle, možeš videti nekoliko podmornica vezanih uz onaj dugački dok koji vodi do ivice grebena."

Dok je govorio, Don je gledao Frenklina uglom oka. Ovaj drugi nagao se prema prozoru kao da sledi tekuća objašnjenja svog saputnika, pa ipak Barli je mogao da se zakune da nije gledao panoramu grebena i ostrva koja se širila pod njima. Lice mu je bilo napeto i napregnuto; imalo je ka sebi okrenuti, zaklonjeni izraz u očima, kao da se prisiljava da ništa ne vidi.

Uz mešavinu sažaljenja i zavisti, Don prepozna simptome, ako već ne i uzrok. Frenklin se užasavao visine; toliko, dakle, što se tiče teorije da je bio svemirac. Šta je, onda, bio? Šta god da je odgovor, teško da je delovao kao čovek sa kojim bi neko pozeleo da deli pretrpane odaje dvosede podmornice za obuku...

Amortizeri aviona dodirnuše četvorougao izdrobljenog i poravnatog koralala koji je predstavljao platformu za sletanje Ostrva Čaplje. Kada je iskoračio na svetlost sunca, žmirkajući u naglom blesku, Frenklin kao da se najednom oporavio. Don je viđao kako putnici koji pate od morske bolesti prođu kroz jednako brz preobražaj po povratku na suvo. Ukoliko Frenklin nije bolji mornar nego što je avijatičar, pomisli on, ovaj ludi zadatak neće trajati više od nekoliko dana i moći ću da se vratim na posao. To nije značilo da je Don bio u baš toliko velikoj žurbi da se smesta vrati; Ostrvo Čaplje bilo je prijatno mesto na kome si mogao da uživaš ukoliko si umeo da se snađeš sa crvenom trakom koja je uvek obavijala terene štaba.

Laki kamion prebaci ih zajedno sa stvarima širokim prolazom ispod drvoreda stabala pizonije, čije su grane prekrivene teškim lišćem zaustavljale svu neposrednu svetlost sunca. Put je bio dugačak manje od četvrt milje, ali prekrivao je malo ostrvo od doka i pogona za održavanje na zapadu sve do upravnih zgrada na istoku. Dve polovine ostrva bile su delom izdvojene jedna od druge uskim pojasom džungle koji je pažljivo održan u devičanskom stanju i koji je, sentimentalno se sećao Don, bio pun zanimljivih stazica i zaklonjenih čistina.

Uprava je očekivala gospodina Frenklina i obavila je sve neophodne pripreme za njega. Smešten je u neku vrstu povlašćenog limba, jedan stepen ispod stalnog osoblja poput Barlija, ali nekoliko stepena iznad običnih učenika na obuci. Iznenadujuće, imao je sopstvenu sobu – nešto što čak ni stariji pripadnici biroa nisu mogli uvek očekivati prilikom poseta ostrvu. Bilo je to veliko olakšanje za Dona, koji se plašio da će možda morati da deli odaje sa svojim tajanstvenim zaduženjem. Potpuno nezavisno od svih drugih činilaca, to bi rdavo uticalo na njegove određene lične romantične planove.

Ispratio je Frenklina do male, ali privlačne sobe na drugom spratu krila za obuku koja je gledala preko milja koralala koji se protezao istočno sve do obzorja. U dvorištu ispod njih, grupa učenika, koja se opuštala između časova, ćeretala je sa drugim čuvarem–instruktorom koga je Don poznavao od ranijih poseta, ali nije mogao da mu se seti imena. Bilo je prijatno osećanje, promišljao je on, vratiti se u školu kada već znaš sve odgovore.

"Trebalo bi da ti ovde bude prijatno", reče on Frenklinu, koji se zadubio u raspakivanje prtljaga. "Lep vidik, zar ne?"

Takva poetska ushićenja normalno su bila strana Donovoj prirodi, ali nije mogao da odoli iskušenju da vidi kako će Frenklin reagovati na milje okeana obeleženog koralima. Na njegovo prilično razočaranje, reakcija je bila prilično uobičajena; po svemu sudeći Frenklina nije brinulo pukih trideset stopa visine. On pogleda kroz prozor, lagano i očigledno uživajući u prizoru plave i zelene boje koja je vodila pogled prema beskrajnim vodama Pacifika.

Pravo ti bilo, reče Don sebi – nije pošteno kinjiti jadnika. Šta god da je s njim, sigurno mu nije zabavno da živi sa tim.

"Ostaviću te da se središ", reče Don i povuče se kroz vrata. "Ručak će biti za pola sata, preko, u kantini – onoj zgradi pored koje smo prošli prilikom ulaska. Vidimo se tamo."

Frenklin rasejano klimnu dok je prebirao po svojim stvarima i gomilao košulje i veš na krevetu. Želeo je da bude sam dok se ne bude prilagodio novom životu koji je, bez posebnog oduševljenja, sada prihvatao kao sopstveni.

Barlija je otišao pre jedva desetak minuta kada se začulo kucanje na vratima, a tihi glas rekao: "Da li je slobodno?"

"Ko je?" upita Frenklin dok je sređivao rasute stvari i činio sobu pristojnijom.

"Dr Majers."

Ime nije Frenklinu značilo ništa, ali lice mu se iskrivilo u suvi osmeh pri pomisli koliko je pristajalo da mu prvi posetioc bude baš doktor. Koja vrsta doktora, mogao je samo da pretpostavlja.

Majers je bio zdepasti, prijatno ružni čovek u ranim četrdesetim godinama, sa uznemirujuće direktnim pogledom koji kao da je donekle bio u neslaganju sa prijateljski šaljivim ponašanjem.

"Oprostite što vas gnjavim tek što ste stigli", reče on izvinjavajući se. "Moram to da učinim sada zbog toga što danas popodne letim za Novu Kaledoniju i neće me biti nedelju dana. Profesor Stivens zamolio me je da se vidim sa vama i prenesem vam njegove najbolje želje. Ukoliko ima nečega što želite, samo pozovite moj ured i pokušaćemo da sredimo stvar za vas."

Frenklin se divio veštom načinu na koji je Majers izbegao sve očigledne opasnosti. Nije rekao – iako je to verovatno bilo istina – 'Razgovarao sam o vašem slučaju sa profesorom Stivensom.' Niti je ponudio otvorenu pomoć; uspeo je da navede na zaključak da ta pomoć Frenklinu neće biti potrebna i da je on sada sasvim sposoban da se stara o sebi.

"Drago mi je zbog toga", uzvratila Frenklin iskreno. Osećao je da će mu se dopasti dr Majers i odlučio je da ne zamera na nadgledanju koje će verovatno dobiti. "Recite mi", dodao je, "šta tačno ljudi ovde znaju o meni?"

"Baš ništa, izuzev da vam treba pomoć da se kvalifikujete za čuvara što je pre moguće. Znae, to nije prvi put da se ovakva stvar dešava – bilo je i ranije kurseva preobraćanja pod visokim pritiskom. Pa ipak, neizbežno je da će biti mnogo radoznalosti vezano za vas; to bi nam mogao biti najveći problem."

"Barli već umire od radoznalosti."

"Da li marite ako vam dam jedan savet?"

"Razume se da ne – samo napred."

"Radićete neprekidno sa Donom. Koliko je pošteno prema njemu, toliko je i prema vama samome, da mu se poverite kada budete osećali da to možete. Siguran sam da će imati dovoljno razumevanja. Ili, ukoliko više volite, ja ću mu objasniti."

Frenklin zavrte glavom, jer nije imao dovoljno poverenja u sebe da bi progovorio. Nije to bila stvar logike, jer znao je da Majers pametno govori. Pre ili kasnije sve će izići na videlo, a on bi mogao pogoršati stvari time što odlaže neizbežno. Pa ipak, njegovo održavanje normalnosti i samopoštovanja i dalje je bilo toliko krhko da nije mogao da se suoči sa izgledom rada sa ljudima koji mu znaju tajnu, koliko god ovi bili saosećajni.

"Vrlo dobro. Izbor je na vama i mi ćemo ga poštovati. Srećno – i nadajmo se da će nam svi susreti biti čisto radi druženja."

Dugo pošto je Majers otišao, Frenklin je sedeo na ivici kreveta i piljio preko mora koje će mu biti nova teritorija. Biće mu potrebna sreća koju mu je ovaj poželeo, pa ipak počinjao je da oseća obnovljeno zanimanje za život. Nije reč bila samo o tome da su ljudi želeli da mu pomognu; primio je više nego dovoljno pomoći tokom poslednjih nekoliko meseci. Najzad je počeo da vidi kako bi mogao da pomogne samome sebi i da na taj način da otkrije svrhu vlastitog postojanja.

Najzad se prenu iz sanjarenja i pogleda na sat. Već je kasnio deset minuta na ručak, a to je bio loš početak za novi život. Pomislio je na Dona Barlija kako ga nestrpljivo čeka u kantini i zapitao se šta li se to dogodilo sa njim.

"Stižem, učitelju", reče on dok je navlačio jaknu i polazio iz sobe. Bio je to prvi put da se našalio sa sobom tokom dužeg vremena nego što je mogao da se seti.

3.

Kada je Frenklin prvi put video Indru Langenburg, ova je bila pokrivena krvlju sve do lakata i zaposleno je sekla utrobu deset stopa dugačke tigar-ajkule koju tek što je rasporila. Ogromna zver ležala je, bledog trbuha okrenutog naviše prema suncu, na peščanoj plaži po kojoj je Frenklin pošao na jutarnju šetnju. Debeli lanac još je vodio do kuke u njenoj čeljusti; očigledno se ulovila tokom noći, a zatim ju je oseka ostavila na suvom.

Frenklin je stajao na trenutak i gledao neobično kombinaciju privlačne devojke i mrtvog čudovišta, a onda je zamišljeno rekao: "Znae, ovo baš nije od one vrste stvari kakve volim da vidim pre doručka. Šta to tačno radite?"

Smeđe, ovalno lice veoma ozbiljnih očiju diže se prema njemu. Poput brijača oštar, stopu dugačak nož koji je stvarao takav haos nastavio je da stručno seče hrskavicu i utrobu.

"Pišem tezu", reče glas ozbiljan poput očiju, "o vitaminskom sadržaju ajkuline jetre. To znači da treba uloviti mnogo ajkula; ovo mi je treća ove nedelje. Da li biste hteli koji zub? Imam ih mnogo, a dobri su za suvenire."

Prišla je glavi zveri i ubacila nož u razjapljene čeljusti koju su držane otvorene komadom drveta. Brzi trzaj njenog ručnog zgloba i beskrajna niska smrtonosnih trouglova boje slonovače, nalik testeru načinjenoj od zuba, počeo da izlazi iz usta ajkule.

"Ne, hvala", reče Frenklin žurno, nadajući se da je neće uvrediti. "Nemojte da vam prekidam posao."

Pretpostavio je da jedva da joj je dvadeseta, a susret sa nepoznatom devojkom na malom ostrvu nije ga iznenadio, jer naučnici iz istraživačke stanice nisu imali mnogo dodira sa upravom i osobljem za obuku.

"Vi ste ovde novi, zar ne?" upita okrvavljena devojka biolog i pljesnu ogromno parče jetre u kofu sa svim znacima zadovoljstva. "Nisam vas videla na poslednjem plesu štapskog osoblja."

Frenklina je pitanje razveselilo. Bilo je tako prijatno upoznati se sa nekim ko nije znao ništa o njemu i nije nagađao o njegovom prisustvu ovde. Osetio je da može da govori slobodno i bez uzdržavanja prvi put otkako je sleteo na Ostrvo Čaplje.

"Da – upravo sam stigao na specijalni kurs obuke. Koliko ste već ovde?"

Vodio je laki razgovor čisto radi zadovoljstva druženja i ona je bez sumnje to znala.

"Oh, oko mesec dana", reče ona nemarno. Začu se novi sluzavi, štrcavi zvuk iz vedra koje je sada bilo gotovo puno. "Ovde sam došla sa univerziteta u Majamiju."

"Znači, Amerikanka?" upita Frenklin. Devojka ozbiljno odgovori: "Ne; predaci su mi Holandani, Burmanci i Škoti u otprilike podjednakim razmerama. Čisto da bi stvari bile malo složenije, rođena sam u Japanu."

Frenklin se pitao da li to ona zbija šalu sa njim, ali nije bilo ni traga pretvaranja u njenom izrazu. Izgledala je kao stvarno fino dete, pomisli on, ali nije mogao da ostane tu i razgovara čitav dan. Imao je samo četrdeset minuta za doručak, a čas u podmorskoj navigaciji počinjao mu je u devet.

Nije više razmišljao o susretu, jer neprekidno je sretao nova lica kako mu se krug poznanika širio. Ubrzani kurs koji je pohađao nije mu davao mnogo vremena za društveni život i na tome je bio zahvalan. Um mu je ponovo bio u potpunosti zaokupljen; primio je breme sa lakoćom koja ga je istovremeno iznenadila i oduševila. Možda su oni koji su ga poslali ovamo bolje znali šta rade nego što je on ponekad pomišljao.

Sve empirijsko znanje – statistika, činjenični podaci, pojedinosti administracije – više ili manje bezbolno su upumpavani u Frenklina dok je bio pod blagom hipnozom. Produžena razdoblja propitivanja, kada ga je ispitivala traka koja je kasnije popunjavala tačne odgovore, potvrđivala su da se podatak zaista primio i da nije, kao što se ponekad dešavalo, proleteo kroz um, ne ostavivši nikakav trajni otisak.

Don Barli nije imao ništa sa tom stranom Frenklinove obuke, ali, na svoje žaljenje, nije imao priliku da se opusti dok su se za Frenklina starali negde drugde. Glavni instruktor sa radošću je dograbio tu priliku da ponovo upregne Dona i 'upitao' je, uz mnogo takta i šarma, da li bi Don, kada mu druge dužnosti to budu dozvoljavale, možda blagoizvoleo da predaje na tri kursa koja su se trenutno držala na ostrvu. Nadvladan višim činom i boljim manevrisanjem, Don nije imao izbora nego da pristane sa onoliko dobrog raspoloženja koliko je to bilo moguće. Ceo zadatak, počelo je da izgleda, neće ispasti onakav izlet kakvom se nadao.

Ali u jednom pogledu njegovi najgori strahovi nisu se ostvarili. Uopšte nije bilo teško izaći nakraj sa Frenklinom, sve dok se čovek u potpunosti klonio njegovih ličnih stvari. Bio je veoma inteligentan i očevidno je imao tehničko obrazovanje koje je u nekim pogledima bilo bolja od Donovanog. Retko je bilo potrebno da mu nešto objašnjava više od jednom i znatno pre nego što su došli do stepena da ga isprobaju na sintetičkim mašinama za obuku, Don je video da mu učenik ima sve kvalitete dobrog pilota. Bio je veštih ruku, reagovao je brzo i tačno i imao je ono neodredivo držanje koje razlikuje prvoklasnog pilota od naprosto sposobnog.

Pa ipak, Don je znao da samo upućenost i veština nisu dovoljni. Još nešto je bilo potrebno, a nije bilo načina da odredi da li Frenklin to poseduje. Sve dok Don ne bude u prilici da mu posmatra reakcije kada ovaj bude tonuo u dubine mora, neće znati da li mu je čitav napor išta vredeo.

Bilo je toliko toga što je Franklin trebalo da nauči da je izgledalo nemoguće da to iko može upiti u dva meseca, kao što je zahtevao program. Samom Donu bilo je potrebno normalnih šest meseci i donekle ga je nervirala pretpostavka da iko drugi to može učiniti za trećinu tog vremena, čak i uz posebni trening koji mu je

pružao. Već samo za učenje mašinske strane posla – rasporeda i konstrukcije različitih klasa podmornica – bilo je potrebno najmanje dva meseca, čak i uz najbolja pomagala za učenje. Pa ipak, istovremeno je morao da podučava Frenklina načelima pomorstva i podvodne navigacije, osnovama okeanografije, podmorničkom signaliziranju i komunikacijama, kao i srazmernoj količini ihtiologije, pomorske psihologije i, razume se, cetologije. Sve do sada Frenklin nije nikada ni video kita, živog ili mrtvog, i taj prvi susret bio je nešto što je Barli jedva čekao. U takvim trenucima moglo se saznati sve što je potrebno o čovekovoj podesnosti za ovaj posao.

Dve nedelje su naporno radili zajedno pre nego što je Don prvi put odveo Frenklina pod vodu. Do tog trenutka uspostavili su neobičan odnos koji je istovremeno bio prijateljski i na odstojanju. Iako su davno prestali da zovu jedan drugog po prezimenu, 'Don' i 'Volt' bilo je najdalje što im je prisnost išla. Barli i dalje nije znao baš ništa o Frenklinovoj prošlosti, iako je razvio popriličan broj teorija. Ona koja mu se najviše dopadala bila je da mu je učenik bio izuzetno sposoban kriminalac koji se rehabilitovao posle potpune terapije. Pitao se da li je Frenklin ubica, što je bila zanimljiva pomisao, i napola se nadao da je ta uzbudljiva hipoteza istinita.

Frenklin više nije ispoljavao nijednu od očiglednih neobičnosti koje je otkrio tokom njihovog prvog susreta, iako je bez sumnje bio nervozniji i napetiji od proseka. Budući da je to isto bilo slučaj i sa mnogim najboljim čuvarima, Don se nije brinuo. Čak i njegova radoznalost za Frenklinovu prošlost donekle je splasnula, jer bio je daleko prezauzet da se brine oko nje. Naučio je da bude strpljiv kada izbora nije bilo i nije sumnjao da će pre ili kasnije otkriti čitavu priču. Jednom ili dvaput, bio je gotovo siguran, Frenklin se našao na ivici ispovedanja, ali onda se ponovo povukao. Svaki put Don se pretvarao da se ništa nije dogodilo i nastavljali su stari odnos na odstojanju.

Bilo je vedro jutro i samo se lagano talasanje kretalo po licu mora dok su koračali dugačkim kejom koji se pružao ivicom grebena od zapadnog kraja ostrva. Plima je nadošla, ali iako je ravan grebena ležala u potpunosti pod vodom, ogromna koralna zaravan nigde nije stajala više od pet ili šest stopa ispod površine i svaka pojedinost bila joj je jasno vidljiva kroz kristalnu vodu. Ni Frenklin ni Barli nisu uputili više od nekoliko pogleda na prirodni akvarijum nad kojim su koračali. Obojici je bio i previše poznat i znali su da prave lepote i čudesa grebena počivaju u dubljim vodama, dalje prema otvorenom moru.

Dve stotine jardi od ostrva, koralni predeo naglo se spuštao u dubine, ali kej se nastavljao na višim stubovima sve dok se ne bi završio malom skupinom nastambi i kancelarija. Napravljen je hrabar i prilično uspešan pokušaj da se izbegnu prljavština i nered obično nerazdvojni od dokova i pristaništa; čak su i kranovi bili načinjeni tako da ne vređaju pogled. Jedan od uslova pod kojim je vlada Kvinslenda uz oklevanje iznajmila Jarčevu grupu Svetskoj organizaciji za hranu bio je da se lepota ostrva ne sme ugroziti. U celini, taj deo ugovora dobro je poštovan.

"Zatražio sam dva torpeda iz garaže", reče Barli dok su koračali niz stepenište na kraju keja i prolazili kroz dvostruka vrata prostrane vazdušne komore. Frenklinove uši načiniše neprijatno 'klik' dok su se prilagođavale povećanom pritisku; pretpostavio je da se sada nalazi dvadeset stopa ispod nivoa vode. Oko njega je bila blistavo osvetljena prostorija krcata različitim vrstama podvodne opreme, od pojedinačnih aparata za disanje do složenih pogonskih naprava. Dva torpeda koje je naručio Don ležala su na postoljima na kosoj rampi koja se spuštala prema mirnoj vodi na daljem kraju prostorije. Bili su obojeni jarkožutom bojom, rezervisanom za opremu za obuku, a Don ih pogleda donekle nezadovoljno.

"Ima već nekoliko godina kako sam koristio takve stvar", reče on Frenklinu. "Verovatno ćeš biti bolji od mene. Kada se pokvasim, volim da sam vodim računa o sebi."

Skinuli su se do plivačkih odela i pulovera, a onda su pričvrstili nosače opreme za disanje. Don podiže mali, ali iznenađujuće teški plastični cilindar i pruži ga Frenklinu.

"Ovo su one stvarčice pod visokim pritiskom o kojima sam ti govorio", reče on. "Napumpane su na hiljadu atmosfera, tako da je vazduh u njima gušći od vode. Zbog toga imaju plovke na oba kraja da ih drže na neutralnom. Automatsko podešavanje prilično je dobro; dok prazniš vazduh, rezervoari se polako pune vodom tako da ti cilindar ostaje otprilike bez težine. Inače bi izleteo na površinu kao zapašać iz boce, hteo ti to ili ne."

Pogledao je merače pritiska na rezervoarima i zadovoljno klimnuo.

"Gotovo su dopola napunjeni", reče on. "To je daleko više nego što nam je potrebno. Možeš da ostaneš dole čitav dan sa jednim ovakvim rezervoarom kada je stvarno napumpan, a mi nećemo otići na duže od jedan sat."

Podesili su nove maske za čitavo lice koje su već proverene na curenje i udobno prijanjanje. Dok su na stanici, one će im biti lična svojina u istoj meri u kojoj i četkice za zube, jer nije bilo dva čoveka sa licem potpuno istog oblika, a čak i najmanje curenje moglo je biti katastrofalno.

Kada su proverili zalihe vazduha i kratkodometne podvodne radio-uređaje, legli su gotovo vodoravno na tanka torpeda, glava spuštenih iza niskih, providnih štitova koji će ih štititi od naleta vode što će promicati oko njih brzinama do trideset čvorova na sat. Frenklin udobno namesti noge u uzengije, opipa nožnim prstima komande gasa i okretanja mlaza unatrag. Mala upravljačka palica koja mu je dozvoljavala da 'leti' torpedom kao avionom bila mu je upravo ispred lica, na središtu instrument table. Osim nekoliko prekidača, kompasa i brojanika koji su pokazivali brzinu, dubinu i napunjenost akumulatora, nije bilo drugih komandi.

Don daje Frenklinu poslednja uputstva, koja su se završavala rečima: "Drži se dvadesetak stopa sa moje desne strane, tako da te vidim sve vreme. Ukoliko išta pođe kako ne treba i budeš prisiljen da napustiš torp, za ime sveta priseti se da ugasiš motor. Ne želimo da počne da jurca po čitavom grebenu. Sve u redu?"

"Jeste – spreman sam", odgovori Frenklin u mali mikrofon.

"U redu – polazimo."

Dva torpeda sa lakoćom skliznuše niz rampu i voda se diže nad glavama dvojice ronilaca. To nije bilo novo iskustvo za Frenklina; poput većine ljudi na svetu, povremeno se oprobavao u ronjenju i ponekad je koristio masku za disanje tek da vidi kako to izgleda. Nije osećao ništa osim prijatnog iščekivanja kada je mala turbina počela da se okreće ispod i kada su zidovi potopljene odaje polako skliznuli pokraj njega.

Svetlost oko njega pojača se kada su izbili na otvoreno i izvukli se između stubova keja. Vidljivost nije bila odveć dobra – najviše trideset stopa – ali popravljaje se kada dođu u dublju vodu. Don okrenu torpedo pod pravim uglom na ivicu grebena i pođe prema otvorenom moru brzinom od lenjih pet čvorova na sat.

"Najveća opasnost sa ovim igračkama", reče Donov glas iz malog zvučnika pokraj Frenklinovog uha, "jeste da pođeš prebrzo i naletiš na nešto. Treba mnogo iskustva da bi se procenila podvodna vidljivost. Vidiš na šta sam mislio?"

On oštro skrenu da bi izbegao ogromnu masu koralna koja se iznenada pojavila pred njima. Ako je demonstracija bila planirana, pomisli Frenklin, Don je divno odmerio vreme. Dok je živa planina promicala kraj njih na razdaljini od ne više od deset stopa, on opazi bezbroj blistavo obojenih riba koje su piljile u njega očevidno bez imalo brige. Do tog vremena, pretpostavio je on, mora biti da su se toliko navikle na torpeda i podmornice da ih ovi uopšte nisu uzbuđivali. A pošto je čitava oblast bila pod oštrom paskom, nije bilo razloga da se plaše čoveka.

Nekoliko minuta pri brzini krstarenja izvelo ih je u otvorene vode kanala između ostrva i susednih grebena. Sada su imali prostora za manevrisanje i Frenklin je sledio mentora u nizu okreta, petlji i velikih podmorničkih zaokreta u kojima se ubrzo beznadežno izgubio. Ponekad bi jurnuli prema morskom dnu, stotinu metara niže, a onda bi izbili na površinu poput riba-poletuša da bi proverili položaj. Sve vreme Don je pružao tekući komentar, isprekidan pitanjima smišljenim tako da vidi kako Frenklin reaguje na vožnju.

Bilo je to jedno od najuzbudljivijih iskustava koja je ikada doživeo. Voda je ovde u kanalu bila mnogo bistrija i moglo se videti na gotovo stotinu stopa. Jednom su uleteli u veliko jato bonita koje su obrazovale radoznalnu pratnju sve dok Don nije povećao brzinu i ostavio ih za sobom. Nisu videli ajkule, kao što je Frenklin napola očekivao, i on pomenu Donu njihovo odsustvo.

"Nećeš ih videti mnogo dok jašeš na torpu", odvrati ovaj. "Plaši ih buka mlaznica. Ukoliko želiš da se sretneš sa lokalnim ajkulama, moraćeš da doplivaš na staromodni način – ili da isključiš motor i sačekaš da dođu da te potraže."

Neka tamna masa stade da se nerazgovetno uzdiže sa morskog dna i oni smanjiše brzinu na blago plutanje dok su se primicali malom nizu koralnih bregova visokih dvadeset ili trdeset stopa.

"Ovde živi moj stari prijatelj", reče Don. "Pitam se da li je kod kuće? Ima otprilike četiri godine otkako sam ga video poslednji put, ali to njemu neće izgledati mnogo. Tu je već nekoliko vekova."

Sada su obilazili ivicu ogromne pečurke od korala prekrivene zelenom bojom, a Frenklin zaviri u senke ispod nje. Tu je bilo nekoliko većih stenovitih gromada i nekoliko skladnih riba–anđela koje su gotovo nestale kada su im se okrenule postrance. Ali nije video ništa više što bi opravdalo Barlijevo zanimanje.

Bilo je vrlo uznemirujuće kada je jedna od kamenih gromada počela da se kreće, na sreću ne u njegovom smeru. Najveća riba koju je ikada video – bila je dugačka gotovo koliko i torpeda i mnogo deblja – piljila je u njega velikim, izbuljenim očima. Ona iznenada otvori čeljust u opako zevanje i Frenklin se oseti kao Jona na vrhuncu svoje karijere. Bacio je pogled na krupne, naduvane usne koje su okruživale iznenađujuće sitne zube; onda se ogromne čeljusti ponovo sklopiše i on gotovo da oseti nalet pri tom izbačene vode.

Dona kao da je oraspoložio susret, koji mu je očigledno vratio sećanja na dane njegove sopstvene obuke na tom mestu.

"Pa, baš je lepo ponovo videti matorog žvalavka! Nije li lepota? Sedamsto pedeset funti u najmanju ruku! U stanju smo da ga prepoznamo prema fotografijama snimanim još pre osamdeset godina, a tada nije bio mnogo manji. Pravo čudo da je pobegao podvodnim ribolovcima pre nego što je ova oblast pretvorena u rezervat."

"Pomislio bih", reče Frenklin, "da je pravo čudo što su podvodni ribolovci pobjegli njemu."

"Oh, nije on stvarno opasan. Kraje gutaju samo one stvari koje su u stanju da progutaju cele – ti luckasti zubići nisu baš dobri da njima grizu. A odrastao čovek bio bi malo previše za njega. Daj mu za to još jedan vek."

Napustili su ogromnu kraju koja je i dalje patrolirala pred ulazom u svoju pećinu i produžili ivicom grebena. Sledećih deset minuta nisu videli ništa zanimljivo izuzev krupne raže koja je ležala na dnu, da bi uzletela uz uzbuđeno mlataranje krilima čim su joj se približili. Dok je letela u daljinu, delovala je kao đavolski precizna replika aviona sa delta krilima koji su vladali vazduhom ne tako davno, pre šezdeset ili sedamdeset godina. Bilo je neobično, pomisli Frenklin, kako je priroda predvidela toliko čovekovih izuma – na primer, tačni oblik vozila na kome je sad jahao, pa čak i mlazno načelo na osnovu koga se kretao.

"Napraviću krug oko grebena", reče Don. "Biće nam potrebno oko četrdeset minuta da stignemo kući. Je li sve u redu sa tobom?"

"Dobro sam."

"Nema problema sa ušima?"

"Levo uho me je najpre malo mučilo, ali izgleda da se sada pritisak izjednačio."

"U redu – idemo. Sledi me na malo većoj visini i pozadi, tako da te vidim u retrovizoru. Stalno sam se plašio da ne naletim na tebe dok si mi bio zdesna."

U novom poretku, terali su prema istoku brzinom od ravnornih deset čvorova na sat, sledeći nepravilnu liniju grebena. Don je bio sasvim zadovoljan pohodom; Frenklin se, izgleda, pod vodom osećao savršeno kod kuće – iako čovek nije mogao biti siguran u to sve dok ne vidi kako bi se suočio sa vanrednim stanjem. To će biti deo sledeće lekcije; Frenklin to još nije znao, ali vanredno stanje bilo mu je već pripremljeno.

4.

Bilo je teško razlikovati jedan dan na ostrvu od drugog. Vreme se smirilo, pretočivši se u razdoblje produžene vedrine, i Sunce je izlazilo i zalazilo po nebu bez oblaka. Ali nije bilo opasnosti od jednoličnosti, jer bilo je mnogo toga da se uči i radi.

Lagano, dok mu je um upijao novo znanje i veštine, Frenklin je bežao od mora koje su ga proganjale u prošlosti, kakve god one bile. Ličio je, mislio je ponekad Don, na prenapregnutu oprugu koja se sada opuštala. Bilo je istina da je povremeno pokazivao znakove nervoze i nestrpljivosti kada za to nije bilo očiglednog razloga, a jednom ili dvaput došlo je do praskanja koje je izazivalo kratke prekide u programu obuke. Jedan od njih bio je delom Donova greška, a sećanje na njega i dalje ga je nagonilo na ljutnju prema samom sebi.

Nije bio previše blistav tog jutra, zbog ostanka do u sitne sate sa momcima koji su upravo okončali kurs i sada su bili punopravni treći čuvari (na probi), veoma ponosni na srebrne delfine na tunikama. Ne bi bilo istina reći da je bio mamuran, ali mentalni procesi bili su mu izuzetno usporeni, a kao što je loša sreća nalagala, bavili su se složenom temom vezanom za podvodnu akustiku. Čak i u najboljim trenucima, Don bi

prešao pomalo žurno preko toga, uz nespretno: "Nikada nisam bio baš neki matematičar, ali izgleda mi da ako uzmeš krive stišljivosti i temperature, evo šta se dešava..."

To je palilo kod većine učenika, ali nije uspelo sa Frenklinom, koji je imao nezgodnu naviku da zalazi u nepotrebne pojedinosti. On počeo da crta krive i da diferencira jednačine, dok se Don, željan da sakrije svoje neznanje, pušio u pozadini. Uskoro je postalo očigledno da je Frenklin odgrizao više nego što je u stanju da proguta i on se obrati tutoru za pomoć. Don, istovremeno tup i tvrdoglav tog jutra, nije hteo iskreno da prizna da ne zna, što je za posledicu imalo to da je odao utisak kako odbija da saraduje. U čas posla, Frenklin je izgubio strpljenje i izišao sav ljutit, ostavivši Dona da ode do ambulante. Nije mu bilo drago kada je otkrio da su čitavu zalihu pilula za 'jutro posle' peč popili učenici u odlasku.

Na sreću, takvi incidenti bili su retki, jer dva čoveka naučila su da poštuju sposobnosti onog drugog i da čine onakve ustupke kakvi su neophodni u svakoj vrsti ortaštva. Ali, među ostatkom osoblja, kao i među učenicima, Frenklin nije bio omiljen. To je bilo delom stoga što je izbegavao bliske susrete, što mu je u malom svetu ostrva donelo glas osobenjaka. Učenici su mu takođe zavideli na posebnim povlasticama, a naročito na činjenici da je imao sopstvenu sobu. Osoblje, dok je blago gundalo zbog dodatnog posla koje je imalo zbog njega, takođe se ljutilo stoga što je moglo da otkrije tako malo o njemu. Don je nekoliko puta zatekao sebe, na svoje prilično iznenađenje, kako brani Frenklina pred kritikama kolega.

"Nije on tako loš momak pošto ga jednom upoznate", reče on. "Ako neće da priča o svojoj prošlosti, to je njegova stvar. Činjenica da mnogo ljudi tamo gore u upravi mora da ga guraju, za mene je dovoljno dobra. Osim toga, kada završim sa njim, biće bolji čuvar od polovine ljudi u ovoj sobi."

Ta izjava izazvala je frktanje neverice, a neko upita:

"Jesi li do sada već probao neki trik sa njime?"

"Ne, ali uskoro hoću. Smislio sam nešto baš zgodno. Obavestiću vas kako će se snaći."

"Pet naprema jedan da će se uspaničiti."

"Prihvatam. Počni da štediš pare."

Frenklin nije znao ništa o svojim finansijskim odgovornostima kada su on i Don napustili garažu na drugoj vožnji torpedima, niti je imao razloga da sluti o zabavi koju su mu isplanirali. Ovog puta krenuli su prema jugu čim su se oslobodili keja, krstareći otprilike trideset stopa ispod površine. Za nekoliko minuta prošli su uski kanal probijen kroz greben da bi mali brodovi mogli da prođu do istraživačke stanice, pa su napravili jedan krug oko komore za osmatranje iz koje su naučnici mogli udobno da posmatraju stanovnike morskog dna. Unutra u tom trenutku nije bilo nikoga ko bi ih pogledao kroz debele prozore od ravnog stakla; sasvim neočekivano, Frenklin zateče sebe kako se pita šta li danas radi mala obožavateljka ajkula.

"Poći ćemo do grebena Vistari", reče Don. "Hteo bih da se malo vežbaš u navigaciji."

Donov torpeda okrenu prema zapadu kada je podesio novi kurs, napolje prema dubokoj vodi. Vidljivost danas nije bila dobra – manje od trideset stopa – i bilo je teško držati ga na vidiku. Ubrzo se zaustavio i počeo polako da pravi krugove dok je davao Frenklinu uputstva.

"Hoću da držiš kurs 250 tokom jednog minuta pri dvadeset čvorova, onda 010 na isto vreme i istom brzinom. Sreću te tamo. Razumeš?"

Frenklin ponovi uputstva, a onda proveriše usaglašenost satova. Bilo je prilično očigledno šta Don radi; dao je učeniku da sledi dve strane jednakostraničnog trougla i bez sumnje će produžiti trećom da bi se sreo sa njime.

Pažljivo podesivši kurs, Frenklin pritisnu gas i oseti nalet snage kada torpeda poskoči napred u plavičastu izmaglicu. Ravnomerni nalet vode o njegove delom izložene noge bio je gotovo jedini osećaj brzine; bez štita, bio bi zbrisan za trenutak. S vremena na vreme ugledao bi morsko dno – sivo i bezoblično ovde u kanalu između velikih grebena – a jednom je naleteo na grupu iznenađenih morskih šišmiša koji se preplašeno rasuše na njegov prilazak.

Prvi put, Frenklin odjednom shvati, bio je sam pod morem, potpuno okružen elementom koji mu je bio novo carstvo. Ovaj ga je držao i štitio – pa ipak, ubio bi ga u roku od dva ili najviše tri minuta ukoliko bi napravio grešku ili bi mu oprema otkazala. To znanje nije ga uznemirilo; imalo je malo protivteže spram njegovog sve većeg samopouzdanja i osećaja gospodarenja koji su mu se povećavali iz dana u dan. Sada je poznavao i razumeo izazov mora i bio je to izazov koji je želeo da prihvati. Uz ubrzano kucanje srca, on shvati da ponovo ima neku svrhu u životu.

Prvi minut je prošao i on smanji brzinu na četiri čvora okretanjem mlaza unazad. Sada je prešao trećinu milje i bilo je vreme da pođe drugom stranicom trougla, da bi se susreo sa Donom.

U trenutku kada je okrenuo malu upravljačku palicu nadesno, shvatio je da nešto nije u redu. Torpedo je stao da se valja poput svinje, potpuno van kontrole. On smanji brzinu na nulu i kada mu je sva dinamička sila nestala, vozilo poče veoma lagano da tone prema dnu.

Frenk je ležao nepokretno na leđima uzjogunjenog paripa i pokušavao da analizira situaciju. Nije bio toliko uzbunjen koliko iznerviran što mu je vežba u navigaciji pokvarena. Nije vredelo zvati Dona, koji bi sada trebalo da je van dometa – ti mali radio-uređaji nisu mogli da uspostave kontakt kroz više od stotinak jardi vode. Šta je bilo najbolje učiniti?

Hitro, um mu ocrta pomoćne planove delanja i većinu smesta odbaci. Nije bilo ničega što je mogao učiniti da popravi torp, jer sve komande bile su blokirane, a on i tako nije imao alata. Pošto ni krmilo ni horizontalni stabilizator nisu radili, nevolja je bila suštinska, a Frenklin nije video kako je moglo da dođe do tako jednovremenog otkaza.

Sada se spustio za pedeset stopa i ubrzavao je kako je padao prema dnu. Ravno, peščano morsko dno upravo je izbijalo u vidno polje i na trenutak Frenklin je morao da se bori sa automatskim porivom da pritisne dugme koje će odbaciti rezervoare torpeda i dići ga na površinu. To bi bilo najgore što je mogao da učini, iako je bilo prirodno tražiti vazduh i sunce ako išta pođe kako ne treba pod vodom. Jednom kada se nađe na dnu, imaće vremena da promisli o stvarima, dok bi ga, ukoliko izroni, struja mogla odneti miljama. Bilo je istina da bi stanica ubrzo primila njegove radio-pozive pošto se jednom nađe izvan vode – ali želeo je da se izbavi iz nevolje bez pomoći sa strane.

Torp se spusti na tle i podiže mali oblak peska koji se ubrzo rasplinuo u slaboj struji. Jedna mala kraja pojavi se niotkuda i zagleda u uljeza osobenim buljavim izrazom. Frenklin nije imao vremena da se brine za posmatrača, već pažljivo izide iz vozila i okrenu se prema krmi. Bez peraja, bio je slabo pokretljiv u vodi, ali srećom imao je dovoljno oslonaca da bi se kretao duž torpeda bez teškoća.

Kao što se Frenklin plašio – ali i dalje nije mogao da objasni – i krmilo i horizontalac beskorisno su visili. Nije bilo nikakvog otpora kada je rukom pokrenuo krilca i on se upita ima li načina na koji bi mogao da popravi spoljašnje komandne kablove i da upravlja torpedom ručno. Imao je nešto najlonskog vlakna i nož u vreći na oprtačima, ali izgledalo je da nema nikakvog ostvarivog načina na koji je mogao da pričvrsti vlakno za glatka, zaobljena krilca.

Po svemu sudeći, moraće peške kući. To ne bi trebalo da je preteško – mogao je da podesi motor na malu brzinu i da pusti torpedo da ga vuče po dnu dok bi ga on okretao u pravom smeru grubom silom. Bilo bi to nespretno, ali ipak teorijski moguće, a on nije mogao da smisli ništa bolje.

Bacio je pogled na sat; prošlo je tek nekoliko trenutaka otkako je pokušao da skrene po stranici trougla, tako da još nije kasnio na određište više od jednog minuta. Don se još neće brinuti, ali neće dugo proći i počee da traga za izgubljenim učenikom. Možda bi najbolje bilo da ostane tu gde je sve dok se Don ne pojavi, kao što će ovaj učiniti pre ili kasnije...

U tom trenutku sumnja svanu u Frenklinovom umu i gotovo trenutno pretvori se u punu ubeđenost. On se priseti nekih glasina koje je naučio i seti se da je Donovo ponašanje pre nego što su isplovili bilo – pa, blago podrugljivo, najblaže rečeno, kao da je uživao u nekoj potajnoj šali.

Dakle, to je bilo to. Torpedo je sabotiran. Verovatno je u tom istom trenutku Don lebdeo tamo negde na granici vidljivosti, čekajući da ustanovi šta će ovaj učiniti i spreman da priskoči ukoliko se nađe u nevolji. Frenklin se brzo obazre po polulopti svog vidnog polja da vidi da li drugi torpedo vreba u izmaglici, ali nije bio iznenađen što od ovoga nije bilo ni traga. Barli je bio previše lukav da bi bio uhvaćen tako lako. To, pomisli Frenklin, menja situaciju u potpunosti. Trebalo je ne samo da se isplete iz nevolje, već, ukoliko je moguće, i da uzvratu Donu.

Otišao je do upravljačkog položaja i uključio motor. Blag pritisak na gas i torp poče da se nemirno meškolji, dok je mlazni motor iskopavao mećavu peska sa morskog dna. Malo eksperimentisanja pokaza mu da je moguće 'šetati' mašinu, iako je bilo potrebno neprekidno vršiti podešavanje ravnoteže da naprava ne bi počela uspon prema površini ili da se ne bi ukopala u pesak. Biće, pomisli Frenklin, potrebno dugo da bi se stiglo kući na taj način, ali mogao je to učiniti ukoliko nije imao izbora.

Nije napravio više od desetak koraka i pri tom zadobio pozamašnu pratnju zapanjenih riba, kada mu na pamet pade druga pomisao. Delovala je previše dobro da bi bila istinita, ali ništa ga ne bi koštalo da

pokuša. On se pope na torpedu i leže u normalni nagnuti položaj, zatim podese ravnotežu koliko god je mogao pažljivije tako što je premeštao težinu naprad–nazad. Onda zadiže nos prema površini, gurnu ruke u strujnice sa obe strane i pokrenu motor četvrtinom brzine.

Bilo mu je teško na zglavcima i morao je da reaguje gotovo trenutno da bi zaustavio izvijanje i poigravanje torpeda. Ali uz malo eksperimentisanja, on otkri da može da koristi šake za upravljanje, iako je bilo teško poput vožnje bicikla sa prekrštenim rukama. Pri pet čvorova, površina njegovih ispruženih dlanova bila je upravo dovoljna da mu da mogućnost upravljanja vozilom.

On se upita da li je iko ikada vozio torpedu na taj način i oseti plimu samozadovoljstva. Radi probe, on diže brzinu na osam čvorova, ali pritisak na zglavcima i podlacticama bio je preveliki, tako da je morao da uspori pre nego što je izgubio kontrolu.

Nema razloga, reče Frenklin u sebi, da sada ne ode na prvobitno mesto susreta, za slučaj da ga Don tamo čeka. Zakasnio bi otprilike pet minuta, ali to bi bar dokazalo da je u stanju da izvede zadatak i pored prepreka za koje nije bio siguran da su u potpunosti delo ljudskih ruku.

Dona nije bilo nigde na vidiku kada je stigao i Frenklin pretpostavi šta se dogodilo. Njegova neočekivana pokretljivost iznenadila je Barlija i čuvar ga je izgubio u podmorničkoj izmaglici. Pa, samo neka on traga. Frenklin jednom pozva radiom, da zadovolji formu, ali nije bilo nikakvog odgovora od njegovog tutora. "Idem kući!" povika on vodenom svetlu oko sebe; i dalje je bila tišina. Don je verovatno bio udaljen dobrih četvrt milje i provodio sve uznemireniju potragu za izgubljenim učenicom.

Nije vredelo ostajati ispod površine i povećavati teškoće u navigaciji i upravljanju. Frenklin potera vozilo naviše i otkri da je udaljen manje od hiljadu jardi od pristaništa odeljenja za održavanje. Držeći rep torpa malo teži, a nos podignut, bio je u stanju da klizi po površini poput glisera bez najmanjih nevolja i stigao je kući za pet minuta.

Čim je torpedu izišao iz antikorozivnog spreja koji je korišćen na svoj opremi posle ronjenja u slanoj vodi, Frenklin se dade na posao na njemu. Kada je skinuo ploču sa upravljačkog odeljka, otkrio je da je zaista posredi bio poseban model. Bez elektronske šeme nije bilo moguće reći šta je tačno radila daljinski upravljana jedinica koju je pronašao, ali nije sumnjao da bi repertoar bio zanimljiv. Svakako je mogla da ugasi motor, odbaci ili poplavi noseće rezervoare i da okrene naopačke komande krme i horizontalca. Frenklin je sumnjao da bi se i kompas i dubinomer mogli sabotirati ukoliko bi to bilo potrebno. Neko je očigledno potrošio poprilično zaljubljenе pažnje na pretvaranje ovog torpeda u pogodnog paripa za previše samouverene učenike...

On vrati ploču i prijavi dežurnom oficiru bezbedan povratak. "Vidljivost je slaba", reče on dovoljno iskreno. "Don i ja izgubili smo jedan drugog tamo, pa sam pomislio da bi bilo bolje da se vratim. Pretpostavljam da će on stići kasnije."

Došlo je do priličnog iznenađenja u kantini kada se Frenklin pojavio bez instruktora i tiho seo u ugao da čita neki časopis. Četrdeset minuta kasnije, silovito treskanje vratima obznani Donov povratak. Čuvarevo lice bilo je studija olakšanja i zbunjenosti kada se obazro po sobi i opazio nestalog učenika koji ga je pogledao sa najnevinijim izrazom i upitao: "Šta te je zadržalo?"

Barli se okrenu kolegama i ispruži ruke.

"Plaćajte, društvo", naredi on.

Bilo mu je potrebno mnogo da se odluči, ali shvatio je da Frenklin počinje da mu se dopada.

5.

Dvojica muškaraca naslonjenih na šine oko glavnog bazena akvarijuma nisu izgledali, pomisli Indra dok je koračala putem prema laboratoriji, poput uobičajene ture naučnika u poseti. Sve dok se nije približila i bolje ih pogledala, nije shvatila ko su. Veliki prikan bio je prvi čuvar Barli, tako da je onaj drugi morao biti slavni tajanstveni čovek koga su gurali kroz ubrzani kurs. Čula je kako se zove, ali nije mogla da se seti, jer je nije naročito zanimala delatnost škole za obuku. Kao čisti naučnik, težila je da prezrivo gleda na visoko praktični posao Biroa za kitove – iako bi, da ju je iko otvoreno optužio za takvu intelektualnu snobovštinu, to poricala sa gnušanjem.

Gotovo da je stigla do njih kada je shvatila da se već upoznala sa nižim čovekom. Što se njega tiče, Frenklin ju je gledao sa blago zbunjenim izrazom tipa 'nismo li se negde već sreli?'

"Zdravo", reče ona i zaustavi se kraj njih. "Sećaš li me se? Ja sam devojkа koja prikuplja ajkule."

Frenklin se nasmeši i odgovori: "Razume se da se sećam: od onoga mi se još ponekad okrene stomak. Nadam se da si našla mnogo vitamina."

Pa ipak, sasvim neobično, zbunjeni izraz – toliko tipičan za čoveka koji se napreže da dođe do sećanja koje neće da mu se vrati – i dalje mu je ostajao u očima. Od toga je delovao izgubljen i ne malo zabrinuto, a Indra zateče sebe kako na to odgovara saosećanjem, što je bilo zabrinjavajuće. Već je nekoliko puta za dlaku izbegla emocionalno vezivanje na ostrvu i ona čvrsto podseti sebe na svoju odluku: 'Ne dok ne odbranim magistarsku tezu...!'

"Znači, poznajete se", reče Don žalosno. "Mogli biste me predstaviti." Don je, zaključio Indra, bio savršeno bezbedan. Smesta će početi da flertuje sa njom, kao svaki čuvar vredan svog poziva. Nije joj to ni najmanje smetalo; iako krupni plavušani lavovskog držanja nisu baš bili njen tip, uvek je bilo laskavo osetiti da izazivaš pometnju, a znala je da tu nema opasnosti od bilo kakvog ozbiljnijeg vezivanja. Sa Frenklinom, međutim, osećala se mnogo manje sigurnom u sebe.

Ćeretali su prijatno, sa tek malo začikavanja, dok su stajali i gledali kako krupne ribe i pliskavice lagano kruže ovalnim bazenom. Glavni rezervoar laboratorije bio je, zapravo, veštačka laguna koju su plima i oseka punile i praznile dvaput dnevno, uz malu pomoć postrojenja za pumpanje. Prepreke od žičane mreže delile su je u različite odeljke iz kojih su obostrano netrpeljive vrste gladno piljile jedne u druge; mala tigarajkula, sa neizbežnom remorom prilepljenom za leđa, patrolirala je podvodnim kavezom, nemoćna da skine oči sa sočnog šnurca koji je paradirao u neposrednoj blizini. Ali u nekim zabranama razvila su se iznenađujuća drugarstva. Blistavo obojeni rakovi koji su delovali poput prekomerno naraslih škampa našpricanih sprej-bojom gmizali su pred neprekidno razjapljenim čeljustima ogromne i grozne murine. Jato mladih ribica, nalik sardinama koje su pobile iz konzerve, krstarile su ispred nosa kraje od četvrt tone, koja bi bila u stanju da ih sve zajedno proguta jednim zalogajem.

Bio je to miran mali svet, toliko različit od bojnog polja na grebenu. Ali kada bi laboratorijsko osoblje slučajno propustilo da održi normalan raspored hranjenja, taj sklad ubrzo bi nestao i u roku od nekoliko sati populacija bazena počela bi katastrofalno da opada.

Don je najviše pričao: izgledalo je da je zaboravio da je doveo Frenklina u veliku biblioteku laboratorije da vidi neke filmove o prepoznavanju kitova. Očigledno je pokušavao da ostavi utisak na Indru i bio je sasvim nesvestan da je ova u potpunosti gledala kroz njega. Sa druge strane, Frenklin je očigledno video obe strane igre koja ga je blago zabavljala. Jednom ga Indra pogleda u oči dok je Don i dalje držao predavanje o životu i teškoćama prosečnog čuvara i oni izmene osmehe dvoje ljudi koji dele istu zabavnu tajnu. Upravo u tom trenutku Indra zaključio da, na kraju krajeva, njena magistratura možda i nije najbitnija stvar na svetu. I dalje je bila odlučna da se ne upetlja – ali morala je da sazna više o Frenklinu. Kako mu beše ime? Volter. Nije joj bilo baš od omiljenih, ali moći će da prođe.

U smirenoj samouverenosti da je opustošio još jedno prijemčivo žensko srce, Don je bio potpuno nesvestan podstruja osećanja koje su tekle oko njega, a ipak ga ostavljale u potpunosti neditim. Kada je iznenađeno shvatio da dvadeset minuta kasne na svoj termin u projekcionoj dvorani, on počeo da se pretvara da krivi Frenklina, koji prihvati prekor na dobroćudni, ali blago rasejani način. Tokom ostatka prepodneva, zaista, Frenklin je bio prilično daleko od svojih studija; ali Don nije ništa primetio.

Prvi deo kursa bio je sada bukvalno okončan; Frenklin je naučio osnovne mehanizme čuvarskog poziva i sada mu je bilo potrebno iskustvo koje će samo vreme doneti. U gotovo svakom pogledu prevazišao je Barlijeve nade, delom zbog prvobitne naučne spremne, delom zahvaljujući urođenoj inteligenciji. Pa ipak, bilo je u tome još nečega; Frenklin je imao pogon i odlučnost koji su ponekad bili zastrašujući. Kao da je uspeh tog kursa za njega bio stvar života ili smrti. Istina, sporo je počeo; prvih nekoliko dana bio je turoban i delovao je gotovo nezainteresovano za novi poziv. Onda je oživeo, kao da se probudio pred čudom i izazovom – beskrajnim mogućnostima elementa kojim je pokušavao da ovlada. Iako se Don nije mnogo predavao takvim zamislima, delovalo mu je da je Frenklin poput čoveka koji se budi iz dugog i nemirnog sna.

Prava proba bila je kada su prvi put otišli pod vodu sa torpedima. Frenklin možda više nikada neće koristiti torpeda – izuzev za zabavu – tokom čitave karijere; bile su to u potpunosti jedinice za plitku vodu, sazdane za posao vrlo malog dometa, a kao čuvar, Frenklin će provoditi sve vreme posla na udobnom i suvom iza zaštitnih zidova podmornice. Ali ukoliko čovek nije bio opušten i samouveren – premda ne previše samouveren – kada se u stvarnosti uroni pod vodu, služba mu nije ništa vredela, koliko god bio kvalifikovan u drugim pogledima.

Frenklin je prošao, uz zadovoljavajuće bezbednosne margine, i testove dekompresije, CO₂ i azotne narkoze. Barli ga je stavio u 'sobu za mučenje' stanice, gde su lekari polako povećavali pritisak vazduha i povelili ga na simulirano ronjenje. Bio je savršeno normalan do 150 stopa; posle toga mentalne reakcije postale su mu usporene i nije uspeo da izvodi prosto sabiranje kada su mu ga zadali preko interkoma. Na 300 stopa delovao je blago pijano i počeo je da izvaljuje viceve koji su ga terale u suze bespomoćnog smeha, ali koji onima napolju nisu bili baš nimalo smešni – a sramotno isto delovali su i Frenklinu kada su mu kasnije pustili snimak. Na tri stotine pedeset stopa i dalje je delovao svesno, ali odbijao je da reaguje na Donov glas, čak i kada je ovaj počeo da urla grozne uvrede. A na 400 stopa u potpunosti je izgubio svest, pa su ga lagano vratili u normalu.

Iako nikada neće imati priliku da ih upotrebi, oprobali su ga i sa naročitim mešavinama za disanje koje omogućuju čoveku da ostane svestan i aktivan do daleko većih dubina. Kada bude pošao na duboka ronjenja, on neće nositi podvodnu opremu za disanje, već će udobno sedeti u podmornici i udisati normalan vazduh pri normalnom pritisku. Ali čuvar je morao da bude katica za sve i nikada nije znao kakvu opremu će morati da nosi u slučaju vanrednog stanja.

Barli se više nije plašio – kao nekad – pomisli da deli dvosedu podmornicu sa Frenklinom. I pored uzdržljivosti ovoga i tajne koja ga je još okruživala, sada su bili partneri i znali su kako da rade zajedno. Nisu još postali prijatelji, ali stigli su do stanja koje se moglo opisati kao popustljivo uvažavanje.

Na prvom izlasku podmornicom držali su se plitkih voda između grebena Velike prepreke i kopna, dok se Frenklin upoznao sa komandama i pre svega sa instrumentima za navigaciju. Ukoliko si u stanju da upravljaš podmornicom ovde, rekao je Don, u ovom lavirintu grebena i ostrva, onda možeš da upravljaš njom svuda. Osim jednog pokušaja da navali na ostrvo Masterhed pri brzini od šezdeset čvorova, Frenklin se pokazao sasvim valjano. Prsti su počeli da mu se kreću po složenoj upravljačkoj tabli sa pažljivom tačnošću koja će se, Don je znao, uskoro razviti u automatsku veštinu. Njegovo pregledanje mnogih brojača i ekrana pokazivača uskoro će biti nesvesno, tako da čak neće ni primetiti da ih je video – sve dok mu nešto ne prizove pažnju.

Don je davao Frenklinu sve složenije zadatke, kao što je nalaženje malo verovatnih kurseva čistim nagađanjem i potom proveravanje položaja na mreži sonara da bi video gde je stvarno dospelo. Tek kada je postao sasvim siguran u Frenklinovu veštinu upravljanjem podmornicom, zašli su u duboke vode iza ivice kontinentalne ploče.

Upravljanje izviđačkom podmornicom bilo je tek početak; čovek je morao da nauči da vidi i oseća svojim čulima, da tumači sve oblike informacija prikazane po upravljačkoj tabli na mnogim instrumentima koji su neprekidno sondirali podvodni svet. Zvučna čula bila su, možda, najbitnija. U potpunom mraku, ili u sasvim zamućenoj vodi, mogla su da opaze sve prepreke do dometa od deset milja, sa velikom tačnošću i srazmerno mnogo pojedinosti. Bila su u stanju da pokažu obrise okeanskog dna ili da sa jednakom lakoćom opaze svaku ribu veću od dve ili tri stope koja bi prišla na pola milje. Kitove i veće morske životinje mogla su da opaze smesta sve do izuzetno velikih daljina i da im odrede mesto sa ogromnom tačnošću.

Vidljiva svetlost imala je ograničeniju ulogu. Ponekad, u dubokim okeanskim vodama daleko od večne kiše mulja koja pada sa ivica kontinenta, bilo je moguće videti do dubine od čak dve stotine stopa – ali to je bilo retko. U plitkim obalskim vodama, televizijsko oko retko je moglo da zaviri dublje od pedeset stopa, ali unutar svog opsega davalo je rezoluciju sa kojom se nisu mogla uporediti druga čula podmornice.

Pa ipak, podmornice nisu imale zadatak samo da vide i osete; morale su i da delaju. Frenklin će morati da nauči rukovanje čitavim arsenalom alatki i oružja: sa bušilicama za prikupljanje uzoraka morskog dna, meračima za proveru delotvornosti ograda, napravama za sakupljanje, obeleživačima za bezbolno označavanje kitova koji odbijaju saradnju, elektronskim sondama za obeshrabrivanje podmorskih životinja koje su postale previše radoznale – i, najređe korišćenim od svih, majušnim torpedima i otrovnim iglama koje su u roku od nekoliko sekundi mogli ubiti i najmoćnija morska stvorenja.

Tokom svakodnevnih krstarenja daleko po Pacifiku, Frenklin je naučio da koristi alatke svog novog zanimanja. Ponekad su prolazili kroz ograde i Frenklinu se činilo da može da oseti njihovo večno prodorno pištanje u samim kostima. Sada su se pružale na pola puta oko sveta, a njihove uske lepeze zračenja dosezale su površinu sa duboko potopljenih generatora.

Šta bi, pitao se Frenklin, ranija doba mislila o ovom? U nekim pogledima to je delovalo kao najveći i najdrskiji od svih čovekovih poduhvata. More, koje je nametalo volju čoveku od samog početka vremena, najzad je bilo pokoreno. Čak ni osvajanje svemira nije predstavljalo veću pobedu od ovoga.

Pa ipak – bila je to pobjeda koja nikada nije mogla biti konačna. More će strpljivo čekati i svake godine uzimaće žrtve. Postojala je posmrtna lista koju je Frenklin nakratko pogledao tokom posete glavnom uredu. Već je nosila mnogo imena, a bilo je mesta za još više.

Frenklin se lagano upoznao sa morem, kao što to moraju da učine svi koji se njime bave. Iako je imao malo vremena za čitanje koje nije bilo vezano za struku, zaronio je u Mobi Dika koga su napola šaljivo, a napola ozbiljno nazivali biblijom Biroa za kitove. Veći njegov deo delovao mu je zamorno i toliko daleko od sveta u kome je živeo da nije nosio nikakav značaj. Pa ipak, povremeno je Melvilovo arhaično, sonorno štivo diralo jednu žicu u njegovom umu i pružalo mu priliku da pobliže upozna okean koga će i on morati da nauči da voli i mrzi.

Ali Don Barli nije uopšte cenio Mobi Dika i često je ismevao one koji su ga stalno navodili.

"Mogli bismo mi da pokažemo Melvilu stvar ili dve!" primetio je on jednom Frenklinu vrlo patronizirajućim glasom.

"Razume se da bismo mogli", odgovori Frenklin. "Ali da li bi ti imao hrabrosti da zabiješ harpun u ulješuru iz otvorenog čamca?"

Don ništa nije odgovorio. Bio je dovoljno iskren da prizna da ne zna odgovor.

Pa ipak, odgovoru na jedno pitanje sada se sasvim primakao. Dok je gledao kako Frenklin uči nove veštine brzinom koja ga je bez sumnje mogla učiniti prvim čuvarem za ne više od četiri do pet godina, ustanovio je sa potpunom sigurnošću koje je bilo prethodno zanimanje njegovog učenika. Ukoliko on želi da to drži kao tajnu, to je bila njegova stvar. Dona je malo bolelo takav nedostatak poverenja; ali pre ili kasnije, govorio je on sebi, Frenklin će mu se poveriti.

Pa ipak, Don nije bio onaj koji će prvi saznati istinu. Najčistijim slučajem, bila je to Indra.

6.

Sada su se viđali najmanje jednom dnevno u kantini, iako Frenklin još nije učinio neopozivi potez, gotovo bez presedana, da ode od svog stola do onog za kojim je ručavalo istraživačko osoblje. To bi bila vatrena izjava koja bi naterala sve jezike na ostrvu da srećno prorade, a u svakom slučaju ne bi bila opravdana okolnostima. Što se Indre i Frenklina ticalo, ona toliko zloupotrebljavana fraza 'samo smo prijatelji' i dalje je bila savršeno istinita.

Pa ipak, bilo je istina i da su jedno drugom postali vrlo dragi, kao i da su gotovo svi osim Dona bili svesni toga. Nekoliko koleginica reklo je Indri uz uvažavanje: "Topiš ledeni breg" – i taj joj je kompliment laskao. Nekolicina ljudi koji su dovoljno dobro znali Frenklina da bi se začikavali sa njim upozoravajuće su mu pominjali Dona, ističući da prvi čuvari moraju da sačuvaju ugled. Frenklinova reakcija bila je donekle usiljeni smešak što je skrivao osećanja koja ni sam nije bio u stanju da potpuno rastumači.

Usamljenost, potreba bega od sećanja, sigurnosni ventil da ga čuva od pritiska pod kojim je radio – ti činiooci bili su bar toliko bitni koliko i normalna osećanja ma kog muškarca prema devojci privlačnoj poput Indre. Da li će im se druženje razviti u nešto ozbiljnije, on nije znao. Nije čak bio siguran ni da li želi da do toga dođe.

Ni Indra nije bila sigurna u to, iako joj je stara rešenost slabila. Ponekad je uživala u maštanjima u kojima joj je karijera u priličnoj meri zauzimala podređeno mesto. Jednog dana, razume se, udaće se, a čovek koga će odabrati biće veoma sličan Frenklinu. Ali da bi to mogao da bude baš Frenklin, to je bila pomisao od koje je još uzimala.

Jedna od nevolja sa romansama na Ostrvu Čaplje ogledala se u tome da je tu bilo previše ljudi na premalo mesta. Čak i onaj deo koji je preostao od prvobitne šume nije bio dovoljan za skrivanje. Noću, ako bi neko počeo da luta njenim puteljcima i sporednim prolazima, sa baterijskom lampom da bi izbegao niske grane, morao je da ima puno obzira sa snopom. Čovek je lako dolazio u priliku da otkrije kako su mu najomiljenija mesta već zauzeta, što je umelo da bude vrlo neugodno ukoliko nije bilo moguće da se ode igde drugde.

Ali srećni naučnici u istraživačkoj stanici imali su dragoceno mesto za bekstvo. Sva velika površinska vozila i sve podvodne naprave pripadali su upravi, iako su neka od njih stavljena na raspolaganje laboratoriji

za službeni posao. Ali zgodnim istorijskim slučajem, laboratorija je imala majušnu privatnu flotu koja se sastojala od jednog motornjaka i dva katamarana. Niko nije bio siguran ko je bio vlasnik ovih drugih i bilo je primetno da su se uvek nalazili na moru kada su stizali popisivači za godišnji inventar.

Mali katovi radili su veliki deo posla za laboratoriju, jer su tonuli u vodu samo šest inča, tako da su mogli da se bezbedno kreću preko grebena, izuzev tokom oseke. Uz jači vetar u leđa mogli su da sa lakoćom dostignu brzinu od dvadeset čvorova na sat i često su se organizovale trke između dva čamca. Kada nisu bili korišćeni za drugi posao, naučnici su na njima jedrili do susednih grebena i ostrva da bi ostavili utisak prijatelje – obično suprotnog pola – svojom veštinom moreplovaca.

Bilo je pomalo iznenađujuće da su se ti brodići i posada uvek bezbedno vraćali sa takvih pohoda. Jedine žrtve bile su moralne prirode; jedan prvi čuvar sa mnogo godina iskustva morao je biti iznet iz čamca posle krstarenja i zakleo se da ga ništa više nikada neće naterati da ponovo putuje po površini mora.

Kada je Indra upitala Frenklina da li bi možda voleo da otplovi do ostrva Masterhed, on je smesta prihvatio. Onda je oprezno rekao: "A ko će da upravlja čamcem?"

Indra je delovala povređeno.

"Ja ću, razume se", odgovorila je. "Radila sam to desetak puta." Izgledalo je da napola očekuje da on posumnja u njenu sposobnost, ali Frenklin je bio dovoljno pametan da to ne učini. Indra je, to je već otkrio, bila vrlo tvrdoglava devojka – možda previše tvrdoglava. Ukoliko je rekla da može da uradi posao, onda nema druge.

Ali postojala je još jedna stvar koju je trebalo srediti. Katamarani primaju četiri osobe; ko će biti drugo dvoje?

Ni Indra ni Frenklin nisu, zapravo, glasno izrekli konačnu odluku. Ova je visila u vazduhu dok su raspravljali o različitim mogućim pratiocima, počev od Dona i prelazeći po listi Indrinih prijateljica iz laboratorije. Najzad razgovor zamre u jednu od onih tajanstvenih pauza koje se ponekad dešavaju čak i u sobi punoj raspričanih ljudi.

U nagloj tišini, oboje shvatiše da ono drugo misli istu misao i to je počelo novu fazu u njihovom odnosu. Neće povesti nikoga sa sobom do Masterheda; prvi put imaće samoću koja ovda nikada nije bila moguća. Da to može voditi samo do jednog logičnog zaključka odbijali su da priznaju, čak i sami, jer ljudski um ima izuzetnu sposobnost samozavaravanja.

Popodne je poprilično odmaklo pre nego što su bili u stanju da obave sve pripreme i pobegnu. Frenklin je osećao priličnu krivicu zbog Dona i pitao se kako će ovaj reagovati kada otkrije šta se dogodilo. Verovatno će biti preneražen, ali on nije bio od onih što vole da pamte i primiće stvar kao muškarac.

Indra je mislila na sve. Hrana, piće, losion za sunčanje, peškiri – nije propustila ništa što bi moglo zatrebati jednom takvom pohodu. Njena temeljitost ostavila je na Frenklina dubok utisak i vrlo ga je zabavljalo kada je zatekao sebe da razmišlja o tome da bi tako sposobna žena bila vrlo korisna po kući. Onda je žurno podsetio sebe da su previše delotvorne žene retko srećne ukoliko ne vode živote muževa u istoj meri u kojoj i sopstvene.

Sa kopna je duvao ravnomeran vetar i kat se odbijao od talasa poput živog stvorenja. Frenklin nikada nije bio u čamcu na jedra i otkrio je da je to uzbuđljivo iskustvo. Ležao je zavaljen na pohabanom, ali udobnom jastuku otvorene kabine, dok je Ostrvo Čaplje nestajalo u daljini zapanjujućom brzinom. Opuštalo ga je da posmatra kako dvostruki, kremasti tragovi obeležavaju njihov prolazak preko mora i da miluje pogledom nabrekle, silinom ispunjene obline jedara. Uz blago i prolazno žaljenje, Frenklin požele da su sve čovekove mašine jednostavne i delotvorne poput ove. Kakav je kontrast bilo ovo plovilo prema pretrpanoj složenosti podmornica čije je upravljanje sada učio! Misao brzo prođe; postojali su neki zadaci koji se nisu mogli obaviti jednostavnim sredstvima, a čovek mora prihvatati činjenice bez žaljenja.

Sa leve strane sada su obilazili dugački niz zaobljenih koralnih gromada koje su vekovi oluja odbacili uz ivicu grebena Vistari. Talasi su se razbijali o potopljene grudobrane nesmanjenom i upornom žestinom koja nikada nije ostavila na Frenklina toliki utisak kao sada. Često ih je vidao ranije – ali nikada iz tolike blizine, sa toliko krhkog plovila.

Uzavrela granica grebena ostade po strani; sada je trebalo samo da čekaju dok ih vetrovi ne donesu do odredišta. Čak i da vetar prestane – što je bilo malo verovatno – i dalje su mogli da nastave put malim pomoćnim hidromlaznim motorom, iako bi ovaj bio upotrebljen tek kao poslednje sredstvo. Predstavljalo je stvar časti vratiti se sa punim rezervoarom.

Iako su sada bili zajedno i sami gotovo prvi put otkako su se upoznali, ni Frenklin ni Indra nisu osećali nikakvu potrebu za razgovorom. Kao da se između njih začela neka nema veza koju nisu želeli da prekinu rečima, zadovoljni time što dele mir i divotu otvorenog mora i otvorenog neba. Bili su zatvoreni između dve polulopte plavetnila bez ijedne mrlje, sastavljene u celinu magličastom ivicom obzorja, i ništa drugo nije preostalo na svetu. Čak i vreme kao da je posustalo i zaustavilo se; Frenklin oseti da bi mogao da leži tu zauvek, opušten u blagim pokretima čamca dok je ovaj bez napora klizio preko talasa.

Uskoro, niski, tamni oblak počeo da se pomalja ispred njih, a onda se otkri kao ostrvo posuto stablima sa uskom peščanom obalom i neizbežnim grebenom koji ju je okruživao. Indra se pokrenu i ponovo počeo da pokazuje aktivno zanimanje za navigaciju, dok je Frenklin prilično bojažljivo posmatrao zapenjene talase koji kao da su okruživali ostrvo u neprekidnoj traci.

"Kako ćemo da uđemo?" upita on.

"Sa strane u zavetrinu; tamo neće biti talasa, a plima bi trebalo da je dovoljno visoka da nas pusti da pređemo preko grebena. Ukoliko nije, uvek možemo da se usidrimo i odemo peške do obale."

Frenklin baš nije bio mnogo srećan zbog tako nemarnog pristupa onome što je delovalo kao ozbiljan problem i samo je mogao da se nada da Indra zaista zna šta radi. Ukoliko je napravila grešku, onda bi pred sobom mogli imati neprijatno, iako ne preterano opasno plivanje, posle koga bi sledilo dugo čekanje na sramno spasenje da neko dođe iz laboratorije i potraži ih.

Ili je bilo lakše nego što je izgledalo zaplašenom novajliji, ili je Indrino pomorsko znanje bilo visoke klase. Zaokrenuli su na pola puta oko ostrva dok nisu stigli do mesta gde se divlje penušanje smanjivalo do nekolicine povelikih talasa. Indra onda okrenu provu kata prema zemlji i pođe pravo ka obali.

Nije bilo zvukova grebanja koralna ili prskanja plastike. Poput ptice, katamaran ulete unutra preko uske ivice grebena, sada jasno vidljivog odmah ispod ustalasane i nemirne vode. Ovaj pređe površ opasne zone, obrevši se nad mirnom površinom lagune, i naizgled kao da je dobijao na brzini dok se primicao plaži. Nekoliko sekundi pre sudara, Indra okrenu glavno jedro. Uz meki udar, plovilo nalete na pesak i nasuka se na blagu padinu, zaustavivši se sa više od polovine dužine izvan linije vode.

"Evo nas", reče Indra. "Nenaseljeno koralno ostrvo, komada jedan, u ispravnom stanju." Delovala je opuštenije i veselije nego što ju je Frenklin ikada video; on shvati da je i ona, takođe, radila pod pritiskom i da joj je bilo drago da pobegne od dnevne rutine na nekoliko sati. Ili ju je to podsticajno dejstvo njegovog društva pretvorilo iz ozbiljne studentkinje u razdraganu devojkicu? Šta god bilo objašnjenje, promena mu se dopadala.

Oni iziđoše iz čamca i prenesoše opremu uz obalu do senke kokosovih palmi, koje su na ta ostrva donete tek tokom poslednjeg veka da bi uputile izazov prevlasti pizonije i pandanusa vretenastog korena. Izgledalo je da je ovde nedavno bio još neko, jer neobični tragovi koje kao da je napravio omanji guseničar izlazili su iz vode i nestajali u unutrašnjosti kopna. Oni bi bili potpuno zbunjujući svakome ko nije znao da velike kornjače izlaze na obalu da polažu jaja.

Čim je kat osiguran, Frenklin i Indra pošli su na istraživačku turu. Bilo je istina da je jedno koralno ostrvo gotovo u potpunosti nalik drugom; isti lik ponavljao se u beskraj, sa malo varijacija. Pa ipak, čak i kada je čovek bio svestan toga i ako je već kročio na desetak takvih ostrva, svako novo ipak je predstavljalo sveži izazov koji je trebalo prihvatiti.

Pošli su ukруг oko svog malog sveta, koračajući uskim pojasom peska između šume i mora. Ponekad, kada bi naišli na čistinu, nakratko bi zašli u unutrašnjost ostrva, namerno se trudeći da se izgube u isprepletanom drveću kako bi mogli da se pretvaraju da su u srcu Afrike, a ne, u najboljem slučaju, stotinak jardi od mora.

Jednom su se zaustavili da kopaju rukama na mestu gde su se tragovi kornjače završavali na zaravnjenoj peščanoj dini. Odustali su kada su dospeli do dubine od dve stope, a od kožastih, mekih jaja i dalje nije bilo ni traga. Majka-kornjača, ozbiljno su zaključili, mora da je pravila lažne tragove da bi prevarila neprijatelje. Sledećih deset minuta razrađivali su tu pretpostavku u zapanjujuću tezu o inteligenciji gmizavaca koja bi, daleko od toga da zadobije Indri nove kvalifikacije, bez sumnje koštala ovu titulu koju je već posedovala.

Neizbežno je došlo vreme kada se, pošto su jedno drugom pomagali preko pojasa neravnog koralna, njihove ruke nisu razdvojile, iako je staza ponovo postala ravna. Dok su koračali u tišini zajedničkog

zadovoljstva, nijedno od njih nije govorilo, pa ipak su bili svesni prisustva onog drugog više nego ikada ranije.

Pri lenjom koraku, uz zastajkivanje svaki put kada bi zaželeli da istraže neku neobičnost biljnog ili životinjskog sveta, bilo im je potrebno skoro dva sata da obiđu malo ostrvo. Do trenutka kada su stigli do kata već su ogladneli i Frenklin počeo da raspakuje korpu sa hranom uz neskrivenu želju, dok se Indra uposlila oko pećnice.

"Sada ću da ti skuvam kotlič pravog australijskog čaja", reče ona.

Frenklin joj uputi onaj iskrivljeni, čudljivi osmeh koji je smatrala toliko privlačnim.

"To teško da bi za mene bila novost", reče on. "Na kraju krajeva, ovde sam rođen."

Upiljila se u njega sa zapanjenošću koja se postepeno pretvorila u očajanje. "Pa, mogao si da mi kažeš!" reče ona. "Zapravo, mislim da je stvarno..." Onda se zaustavila, kao svesnim naporom volje i ostavila nedovršenu rešenicevu da visi u vazduhu. Frenklin ju je bez teškoća završio. Nameravala je da kaže: "Stvarno je čas da mi ispričaš nešto o sebi i ostaviš se tog luckastog ćutanja."

Od istine neizgovorene optužbe zarumeneo se i na trenutak deo njegove nehajne sreće – prve koju je iskusio u toliko meseci – kao da je nestao. Onda mu na pamet pade misao sa kojom se nikada pre nije suočio, jer da je to učinio, možda bi ugrozio prijateljstvo sa Indrom. Bila je naučnica i žena, prema tome dvostruko radoznala. Zbog čega mu nikada nije postavila pitanje o prošlom životu? Moglo je postojati samo jedno objašnjenje. Dr Majers, koji ga je nenametljivo posmatrao i pored šaljivog pretvaranja da ne čini ništa slično, mora da je razgovarao sa njom.

Još malo njegovog zadovoljstva nestade kada je shvatio da Indra mora da oseća sažaljenje prema njemu i sigurno se pita, poput svih ostalih, šta mu se tačno dogodilo. Neće, rekao je on sebi gorko, prihvatiti ljubav zasnovanu na sažaljenju.

Indra je izgleda bila nesvesna njegovog iznenadnog turobnog ćutanja i sukoba koji mu je sada uznemiravao um. Bila je uposlena punjenjem male pećnice donekle primitivnom metodom koja je obuhvatala točenje goriva iz rezervoara hidromlaznjaka, a Frenklina su toliko zabavljale greške koje je neprekidno ponavljala na isti način da je zaboravio svoju trenutnu ozlojeđenost. Kada je najzad uspela da potpali peć, oni legoše ispod palmi, žvaćući sendviče i čekajući da provri voda. Sunce se već poprilično spustilo na nebu i Frenklin shvati da se verovatno neće vratiti na Ostrvo Čaplje dok dobro ne bude pala noć. Međutim, neće biti mračno, jer Mesec je bio gotovo pun, tako da čak i bez pomoći lokalnih svetionika putovanje kući neće predstavljati teškoću.

Čaj iz kotlića bio je izvrstan, iako bez sumnje odveć malokrvan za svakog starovremenskog putujućeg radnika. Vrlo delotvorno je sprao ostatke njihove hrane i kada su se opustili sa uzdasima zadovoljstva, ruke im se ponovo nadoše. Sada bi, pomisli Frenklin, trebalo da budem savršeno zadovoljan. Ali znao je da nije; nešto što nije umeo da uobličiti brinulo ga je.

Nemir mu je neprekidno rastao tokom poslednjih nekoliko minuta, ali pokušao je da ne obraća pažnju na njega i da ga silom odagna u pozadinu uma. Znao je da je u potpunosti smešno i nerazumno očekivati ikakvu opasnost ovde, na ovom praznom i mirnom ostrvu. Pa ipak, mala zvona za upozoravanje odjeknula su duboko u lavirintima njegovog mozga, a on nije bio u stanju da razume njihove signale.

Indrino nemarno pitanje stiglo je kao dobrodošlo skretanje pažnje. Piljila je napeto u zapadno nebo, očigledno u potrazi za nečim.

"Da li je stvarno istina, Voltere", upita ona, "da ukoliko znaš kuda da gledaš, možeš videti Veneru i usred dana? Bila je toliko blistava posle zalaska Sunca prošle noći da sam gotovo mogla da poverujem u to."

"Savršeno je istina", odgovori Frenklin. "U stvari, nije čak ni teško. Veliki problem je da joj najpre odrediš položaj; jednom kada to uradiš, sasvim ju je lako videti."

On se odiže o stablo palme, zakloni oči od bleska Sunca u zalasku i počeo da pretražuje zapadno nebo sa malo nade da će otkriti varljivu srebrnu tačkicu za koju je znao da tamo sija. Primetio je da Venera dominira večernjim nebom tokom poslednjih nekoliko nedelja, ali bilo je teško proceniti koliko je daleko od Sunca kada su oboje istovremeno iznad obzorja.

Izenada – neočekivano – oči mu uhvatiše i zadržaše usamljenu srebrnu zvezdu koja je počivala spram mlečnog plavila neba. "Našao sam je!" uzviknu on i diže ruku da pokaže. Indra je žmirkala u njenom smeru, ali najpre nije videla ništa."

"Imaš ti tačkice ispred očiju", začikavala ga je.

"Ne – ne priviđaju mi se stvari. Samo gledaj", odgovori Frenklin, očiju i dalje usredsređenih na zvezdu bez dimenzija za koju bi znao da bi je izgubio kada bi skrenuo pogled sa nje makar na sekundu.

"Ali Venera ne može da bude tamo", pobuni se Indra. "To je predaleko prema severu."

U jednom jedinom, mučnom trenutku Frenklin shvati da je ona u pravu. Ukoliko je imalo sumnjao, sada je mogao da vidi kako se zvezda koju je posmatrao brzo kreće preko neba, diže se sa zapada i na taj način prkosi zakonima koji su upravljali svim drugim nebeskim telima.

Gledao je svemirsku stanicu, najveći od svih satelita koji su sada kružili oko Zemlje, dok je ova jurila po svojoj orbiti na visini od hiljadu milja. On pokuša da okrene pogled, da prekine hipnotički uticaj te zvezde bez treptanja, napravljene čovekovom rukom. Kao da je balansirao na ivici ponora; užas pred tim beskrajnim, neutabanim prazninama između svetova počeo da mu osvaja um i da vlada njime, da preti samim temeljima njegove normalnosti.

Dobio bi tu bitku, samo malo potresen, da nije bilo drugog udesa sudbine. Uz eksplozivnu naglost kojom sećanje ponekad popušta pred upornim ispitivanjem, on shvati šta ga je to brinulo tokom poslednjih par minuta. Bio je to miris goriva koje je Indra pretakala iz hidromlaznjaka – nepogrešivi, blago aromatični vonj sintena. A iza tog prepoznavanja žestoko je nagnulo sećanje gde se poslednji put sreo sa tim odveć dobro poznatim mirisom.

Sinten – najpre razvijen kao pogonsko gorivo za rakete – sada napušteno poput svih osatlih hemijskih goriva, izuzev za primene male snage, kao što je pogon svemirskih odela.

Svemirskih odela.

Bilo je to previše; dvostruki napad porazio ga je. I vid i čulo mirisa izdali su ga u istom trenutku. U roku od nekoliko sekundi, strpljivo dizane brane koje su mu sada štatile um padoše pred rastućom plimom užasa.

Osećao je kako se Zemlja pod njim vrtoglavo okreće kroz svemir. Kao da se vrtela sve brže i brže na svojoj osi, pokušavajući da ga zbaci poput kamena iz pračke čistom brzinom rotacije. Uz prigušeni krik, on se prevrnu na stomak, zabi lice u pesak i očajnički se uhvati grubog stabla palme. To mu nije pružalo utehu; beskonačni pad ponovo je počinjao... Glavni inženjer Frenklin, zamenik komandanta na Arkturusu, opet je bio u svemiru, na početku noćne more za koju se nadao i molio da nikada više neće morati da je doživi.

7.

U prvom šoku zapanjenog iznenađenja, Indra je samo budalasto sedela zagledana u Frenklina dok je ovaj puzao po pesku i plakao poput deteta slomljenog srca. Onda joj samilost i zdrav razum rekoše šta da učini; brzo mu je prišla i obgrlila mu drhtava ramena.

"Voltere!" viknula je. "Sve je u redu – ničeg ne treba da se plašiš!"

Reči su joj delovale ravno i glupo još dok ih je izgovarala, ali bile su najbolje što je imala da ponudi. Frenklin kao da je nije čuo; i dalje je nekontrolisano drhtao, i dalje pokušavajući da obgrli drvo sa očajničkom odlučnošću. Bilo je tužno videti čoveka svedenog na takvo stanje očajničkog straha, toliko lišenog sveg dostojanstva i ponosa. Dok je Indra čučala iznad njega, ona shvati da je između jecaja dozivao ime – i čak i u takvom trenutku nije mogla da potisne ubod ljubomore. Jer bilo je to ime žene; ponovo i ponovo, glasom toliko tihim da je bio jedva čujan, Frenklin je šaptao: "Irena!" – a onda bi se zgrčio u novom naletu plača.

Bilo je to nešto što je prevazilazilo Indrino površno poznavanje medicine. Oklevala je na trenutak, a onda je pojurila do katamarana i otvorila njegov komplet za prvu pomoć. Ovaj je sadržavao bočicu moćnih kapsula protiv bola, upadljivo označenih sa UZIMATI SAMO PO JEDNU i uz nešto teškoća uspe da silom ugura jednu u Frenklinova usta. Onda ga je držala u naručju dok su se drhtaji postepeno smanjivali, a silovitost napada nestajala.

Teško je povući ma kakvu crtu između saosećanja i ljubavi. Ukoliko takva podela postoji, Indra ju je prešla tokom tog nemog bdenja. Frenklinov gubitak muškosti nije je izgledao odvratan; shvatila je da u prošlosti mora da mu se dogodilo nešto zaista užasno što ga je dovelo u takvo stanje. Šta god to bilo, njena budućnost neće biti potpuna ukoliko mu ne bude pomogla da se bori protiv toga.

Frenklin se najzad utiša, iako je očigledno još bio pri svesti. Nije se opirao kada ga je okrenula tako da mu lice više nije bilo napola zariveno u pesak, a i popustio je mahniti stisak na drvetu. Ali oči su mu bile prazne, a usta su mu se i dalje nemo micala, iako iz njih nisu izlazile reči.

"Idemo kući", prošapta Indra, kao da umiruje preplašeno dete. "Hajde – sada je sve u redu."

Pomogla mu je da se digne na noge i on ustade bez otpora. Čak joj je i pomagao, na mehanički način, da zapakuje opremu i da odgurne katamaran sa plaže. Ponovo je delovao gotovo normalno, osim što nije hteo da govori, dok mu je u očima bila tuga od koje se Indrino srce cepalo.

Napustili su ostrvo razapetog jedra i uključenog motora, jer je Indra bila rešena da ne gube vreme. Čak ni tada nije joj palo na pamet da bi mogla da bude u ličnoj opasnosti, udaljena toliko milja od bilo kakve pomoći, sa čovekom koji je možda bio lud. Jedino se brinula da vrati Frenklina do medicinske pomoći što brže može.

Svetlo je brzo nestajalo; Sunce je već dotaklo obzorje i tama se prikupljala na istoku. Svetionici na kopnu i po okolnim ostrvima počеше, jedan po jedan, da oživljavaju. A blistavija od ijednog od njih, tamo na zapadu počivala je Venera, koja je nekako izazvala čitavu nevolju...

Frenklin najzad prozbori; reči su mu bile napregnute ali savršeno razumne.

"Veoma mi je žao zbog ovoga, Indra", reče on. "Bojim se da sam ti pokvario putovanje."

"Nemoj da si lud", odgovori ona. "Nije bila tvoja greška. Samo polako – ne govori osim ukoliko to ne želiš." On se povuče u ćutanje i nije govorio tokom ostatka puta. Kada je Indra posegla da ga ponovo uhvati za ruku, on se ukoči odbrambeno na način koji je govorio, iako je nije, zapravo, odbacio, da bi više voleo kada takvog dodira ne bi bilo. Osetila se povređeno, ali poslušala je neizgovoreni zahtev. U svakom slučaju, bila je dovoljno zauzeta odabiranjem svetionika dok se bavila nezgodnim provlačenjem između grebenova.

Nije nameravala da se toliko zadrže, iako je izlazeći Mesec sada preplavljao more svetlošću. Vetar je postao svežiji, a prebliski talasi koji su se razbijali oko grebena Vistari pojavljivali su se i nestajali u smrtonosnoj liniji svetlucave, sablasne beline. Držala ih je na jednom oku, a drugim je pazila na žmirkavi svetionik koji je označavao kraj Čapljinog pristaništa. Sve dok nije ugledala samo pristanište i nije uspela da razazna pojedinosti ostrva, nije bila u stanju da se opusti i opet posveti pažnju Frenklinu.

Delovao je ponovo gotovo normalno kada su usidrili katamaran i peške pošli do laboratorije. Indra nije mogla da mu vidi izraz, jer na tom delu plaže nije bilo osvetljenja, a palme su zaklanjale Mesec. Koliko je mogla da odredi, glas mu je bio u potpunosti kontrolisan kada joj je poželeo laku noć.

"Hvala ti za sve, Indra. Niko ne bi učinio više."

"Daj da te odmah odvedem do dr Majersa. Moraš da ga vidiš."

"Ne – on ništa ne bi mogao da učini. Sada sam sasvim dobro – to se više neće ponoviti."

"Ipak mislim da treba da ga vidiš. Odvešću te u sobu, a onda idem da ga pozovem."

Frenklin silovito zavrte glavom.

"To nikako ne želim da uradiš. Obećaj mi da ga nećeš zvati."

Ozbiljno zabrinuta, Indra počе da se raspravlja sa svojom savešću. Najpametnije bi bilo da mu da obećanje – i da ga prekrši. Pa ipak, ukoliko to uradi, Frenklin joj možda nikada neće oprostiti. Na kraju je napravila kompromis.

"Hoćeš li ti sam poći da ga vidiš, ako ne puštaš da te ja odvedem?"

Frenklin je oklevao pre odgovora. Izgledalo mu je sramno da reči rastanka sa devojkom koju je možda voleo budu laž. Ali u drogiranoj smirenosti koja ga je sada zahvatila znao je šta mora da učini.

"Pozvaću ga ujutro – i ponovo hvala." Onda se odvojio, uz silovitu konačnost, pre nego što je Indra stigla da ga još ispituje.

Gledala ga je kako nestaje u tami, stazom koja je vodila do odeljenja za obuku i upravu. Sreća i bojazan borile su joj se za dušu – sreća zbog toga što je našla ljubav, bojazan zbog toga što su ovu ugrožavale sile koje nije razumela. Bojazan se razluči u jedan jedini uporni strah: da li je trebalo da zahteva, čak i protiv njegove volje, da Frenklin smesta vidi dr Majersa?

Ne bi nimalo sumnjala u odgovor da je videla kako Frenklin zaokreće kroz mesečinom osvetljenu šumu i probija se, poput mesečara, prema doku sa koga je počeo sva putovanja pod more.

Racionalni deo njegovog uma sada je bio samo pasivna alatka njegovih osećanja, a ova su bila okrenuta jednom jedinom naumu. Bio je previše povređen da bi razum sada upravljao njime; poput ranjene životinje, nije mislio ni na šta drugo osim na to kako da ublaži bol. Tražio je jedino mesto na kome je bar nakratko našao smirenost i zadovoljstvo.

Pristanište je bilo napušteno kada je pošao na dugi, samotni hod do ivice grebena. Dole, u podmorničkom hangaru, dvadeset stopa ispod nivoa vode, obavio je konačne pripreme sa isto onoliko pažnje

kao uvek na mnogim ranijim putovanjima. On iskusi prolazni osećaj krivice što oštećuje biro za prilično dragocenu opremu i još vrednije vreme obuke; ali nije bila njegova greška što nije imao drugog izbora.

Veoma tiho, torpeda kliznu ispod podvodnog svoda i uputi se prema otvorenom moru. Bilo je to prvi put da Frenklin izlazi noću; samo potpuno zatvorene podmornice radile su posle mraka, jer noćna navigacija donosila je opasnosti sa kojima je bilo budalasto suočiti se nezaštićen. To je bila najmanja Frenklinova briga dok je podešavao kurs koga se toliko dobro sećao i polazio u kanal koji će ga odvesti u more.

Deo bola, ali nimalo odlučnosti, nestade mu iz uma. Ovde je pripadao; ovde je našao sreću. Ovde će naći zaborav.

Bio je u svetu ponoćnog plavetnila koje je bleđa mesečina mogla da osvetli tek sasvim slabašno. Oko njega, neobična oblička kretala su se poput fosforescentnih sablasti, kako je stvorenja grebena privlačio ili terao zvuk njegovog prolaska. Ispod njega, poput običnih senki u dubljoj tami, video je koralne bregove i doline koje je toliko zavoleo. Uz mirenje sa sudbinom koje je prevazilazilo tugu, on im svima požele zbogom.

Nije vredelo oklevati, sada kada mu je sudbina bila jasna. On pritisnu gas do kraja i torpeda poskoči napred poput mamuznutog konja. Ostrva Velike prepreke brzo su ostajala iza njega, a on se kretao prema Pacifiku brzinom koju nije moglo dostići nijedno morsko stvorenje.

Samo jednom je digao pogled prema svetu koji je napustio. Voda je bila neverovatno bistra i stotinu stopa nad glavom video je srebrni trag meseca po moru, kakav je pre njega imalo priliku da vidi tek malo ljudi. Čak je mogao da razabere i magličastu, razigranu mrlju svetlosti koja je bila sam Mesec, prelomljen na površini vode, iako bi se ponekad zaledio, kada bi pokretni talasi doveli do trenutka mira, u savršenu sliku bez ijedne greške.

Jednom je vrlo velika ajkula – najveća koju je ikada video – pokušala da ga sledi. Krupna, zaobljena senka, ostavljajući fosforescentni trag, odjednom se pojavila gotovo pravo ispred njega, a on nije ni pokušavao da je izbegne. Kada ova promače pored njega, on na trenutak opazi neljudsko, zapiljeno oko, proreze škrga i neizbežnu pratnju riba–pilot i remora. Kada se osvrnuo, ajkula ga je sledila – da li potaknuta radoznalošću, seksom ili glađu, niti je znao, niti je za to mario. Ostala je na vidiku skoro pun minut pre nego što ju je njegova nadmoćna brzina ostavila pozadi. Nikada ranije nije naišao na ajkulu koja bi reagovala na taj način; obično bi ih prestravio upozoravajući vrisak turbine. Ali zakoni koji su vladali na grebenu tokom dana nisu bili oni koji su prevladavali u časovima tame.

Hitao je kroz prozračnu noć koja je pokrivala polovinu sveta, pognut iza zakrivljenog štita za odbranu pred uzburkanim vodama koje je stvarao u žurbi da stigne na otvoreno more. Čak i sada, upravljao je svom starom veštinom i tačnošću; nepogrešivo je znao gde je, kada će tačno stići do odredišta – i koliko su duboke vode u koje je sada zalazio. Kroz nekoliko minuta, morsko dno počeo oštro da se naginje i on će morati da kaže poslednje zbogom grebenu.

Neprimetno je nagao nos torpeda prema dubinama i istovremeno smanjio brzinu na četvrtinu. Ludačko, urlajuće hitanje vode namah se prekide; blago je klizio niz dugu, nevidljivu padinu čiji kraj nikada neće videti.

Polako, bleđa i filtrirana mesečina počeo da nestaje kako je sloj vode postajao deblji nad njim. Namerno je izbegavao da gleda na osvetljeni brojčanik dubinometra, izbegavao sve misli o hvatima koji su mu sada počivali nad glavom. Mogao je da oseti kako mu se pritisak na telu povećava iz minuta u minut, ali to nije bilo ni najmanje neprijatno. Zapravo, poželeo mu je dobrodošlicu; predavao se, dobrovoljno žrtvovao, zagrljaju velike majke života.

Tama je sada bila potpuna. Bio je sam i putovao kroz noć čudnovatiju i opipljiviju od ijedne koja se mogla naći na kopnu. S vremena na vreme video je, na neodredivom rastojanju pred sobom, sićušne eksplozije svetlosti dok su neznana stvorenja otvorenog mora išla za svojim tajanstvenim poslovima. Ponekad bi se ukazala čitava kratkotrajna galaksija, koja bi posle nekoliko sekundi umrla; možda ni ona druga galaksija, reče on sebi, nije bila ništa dugotrajnija, ništa veće važnosti, gledana spram večnosti.

San azotne narkoze prepun snova sada ga je gotovo zahvatio; nijedno ljudsko biće opremljeno samo opremom za disanje sa vazduhom pod pritiskom nikada nije moglo otići toliko duboko i vratiti se da ispriča o tome. Disao je vazduh pod pritiskom više od dvadeset puta većim od normalnog, a torpeda se i dalje zabijao u neosvetljene dubine. Sve odgovornosti, sva žaljenja, svi strahovi sprani su mu sa uma blaženom razdraganošću koja mu je osvajala svaki nivo svesti.

Pa ipak, na samom kraju, postojalo je jedno kajanje. On oseti blagu tugu punu čežnje zbog toga što će Indra sada morati da traga od početka za srećom koju bi joj možda pružio.

Posle toga postojali su samo more i bezumna mašina koja je puzala sve laganije naniže, prema crti od stotinu hvati i udaljenoj pustoši Pacifika.

8.

U sobi je bilo četvoro ljudi, a sada niko od njih nije govorio. Glavni instruktor nemirno je grizao usnu. Don Barli sedeo je i izgledao ošamućeno, a Indra je pokušavala da ne zaplače. Samo je dr Majers delovao prilično pod kontrolom i nemo je proklinjao neverovatnu, i dalje neobjašnjivu lošu sreću koja im je donela ovo stanje. Zakleo bi se da je Frenklin bio poprilično na putu oporavka, dobro iznad svake ozbiljne krize. A sada ovo!

"Može se učiniti samo jedno", reče glavni instruktor. "A to je da pošaljemo sva podvodna plovila u opštu potragu."

Don Barli se promeškolji, lagano i kao da nosi veliku težinu na ramenima.

"Sada ima već dvanaest sati. Za to vreme mogao je da pređe pet stotina milja. A ima samo šest kvalifikovanih pilota u stanici."

"Znam – bilo bi to kao tražiti iglu u plastu sena. Ali to je jedino što možemo učiniti."

"Ponekad nekoliko minuta razmišljanja mogu uštedeti mnogo sati nasumičnog traganja", reče Majers. "Posle čitavog dana, još malo vremena ne znači ništa. Uz vaše dopuštenje, voleo bih da razgovaram nasamo sa gospođicom Langeburg."

"Razume se – ukoliko se ona slaže."

Indra glupo klimnu. I dalje je gorko krivila sebe za ono što se dogodilo – zbog toga što nije otišla kod doktora čim su se vratili na ostrvo. Intuicija ju je tada izdala; sada joj je govorila da nema nikakvih izgleda, a mogla je samo da se nada da je ponovo pogrešila.

"A sada, Indra", reče Majers ljubaznim glasom kada su ostali napustili odaju, "ukoliko želimo da pomognemo Frenklinu, moramo zadržati prisustvo duha i pokušati da pogodimo šta je učinio. Zbog toga prekini da kriviš sebe – nije ovo tvoja greška. Nisam siguran da je ičija greška."

Mogla bi biti moja, dodade on mrko sebi. Ali ko je mogao da pretpostavi? Toliko malo razumemo astrofobiju, čak i sada... a nebo zna da mi to nije struka.

Indra uspe da se hrabro nasmeši. Sve do juče mislila je da je veoma odrasla i u stanju da se nosi sa sobom u svakoj situaciji. Ali juče je bilo veoma, veoma davno.

"Molim vas, kažite mi", reče ona, "šta je sa Volterom. Mislim da bi mi pomoglo da shvatim."

Bio je to razuman i pametan zahtev; čak i pre nego što ga je Indra izrekla, Majers je došao do istog zaključka.

"Vrlo dobro – ali upamti, ovo je poverljivo, zbog samog Voltera. Govorim ti samo zbog toga što je vanredno stanje, a ti bi mogla da mu pomogneš ukoliko budeš znala činjenice.

Pre godinu dana, Volter je bio visoko kvalifikovani svemirski letač. Zapravo, bio je glavni inženjer na putničkom brodu za Mars, što je, kao što znaš, zaista veoma odgovoran položaj, a to mu je svakako bio tek početak karijere.

Pa, došlo je do nekakvog vanrednog stanja sredinom orbite i jonski pogon morao je biti isključen. Volter je izišao napolje u svemirskom odelu da ga popravi – u svemu tome nije bilo ničega neuobičajenog, razume se. Ali, pre nego što je završio posao, na njegovom odelu dogodio se kvar. Ne – ne mislim time da je počelo da curi. Desilo se to da se pogonski sistem zaglavio u položaju uključeno i on nije mogao da isključi rakete koje su mu omogućavale da se kreće svemirom.

Našao se u krajnje neprijatnoj situaciji: milion milja daleko od bilo kog mesta, a sve većom brzinom udaljavao se od broda. Da bi stvari bile gore, udario je u neki deo broda kada je pošao i to mu je otkinulo radio antenu. Zbog toga nije mogao da govori ili prima poruke – nije mogao da pozove pomoć ili da otkrije šta mu prijatelji rade za njega. Bio je potpuno sam, a posle nekoliko minuta nije više mogao ni da vidi brod.

Pa, niko ko nije bio u takvoj situaciji ne može da zamisli čemu je to nalik. Možemo da pokušamo, ali ne možemo zaista da predstavimo sebi kako je biti potpuno izolovan, sa zvezdama svuda okolo, bez znanja da li će spas ikada doći. Nikakva vrtoglavica ikada iskušena na Zemlji ne može se uporediti sa time – čak ni morska bolest u najgorem vidu, a već su i one dovoljno gadne.

Prošlo je četiri sata pre nego što je Volter spasen. Zapravo, bio je sasvim bezbedan i verovatno je to znao – ali to nije ništa menjalo na stvari. Brodski radar pratio ga je, ali sve dok pogon nije bio popravljen, nisu mogli da krenu za njim. Kada su ga vratili na palubu, bio je – pa, recimo da je bio u prilično gadnom stanju.

Najboljim psiholozima na Zemlji bila je potrebna gotovo puna godina da ga srede, a kao što smo videli, posao nije valjano završen. A postoji i činilac oko koga psiholozi nisu mogli da učine ništa."

Majers zastade, pitajući se kako Indra prima sve to, kako će to uticati na njena osećanja prema Frenklinu. Izgledalo je da je prebrodila prvobitni šok; nije bila, hvala Bogu, histerični tip sa kojim je bilo toliko teško išta početi.

"Vidiš, Volter je bio oženjen. Imao je ženu i porodicu na Marsu i bili su mu vrlo dragi. Žena mu je bila kolonista drugog pokolenja, a deca, razume se, trećeg pokolenja. Proveli su celokupne živote pod marsovskom gravitacijom – začeti su i rođeni pod njom. Zbog toga nikada nisu mogli da dođu na Zemlju, gde bi bili zdobljeni pod težinom tri puta većom od njihove normalne.

Istovremeno, Volter nije mogao nikada da se vrati u svemir. Bili smo u stanju da mu zakrpimo um tako da valjano dejstvuje na Zemlji, ali to je bilo ono najbolje što smo mogli da učinimo. Nikada više nije mogao da se suoči sa slobodnim padom, sa znanjem da je oko njega na sve strane svemir, sve tamo do zvezda. I tako je bio u progonstvu na sopstvenom svetu i nije bio u stanju da ikada više vidi svoju porodicu.

Učinili smo za njega najbolje što smo mogli i ja i dalje mislim da je to bilo uistinu najbolje. Posao koji bi obavljao na ovom mestu mogao je da koristi njegova znanja, ali postojali su i opsežni psihološki razlozi zbog kojih smo smatrali da bi mu ovaj pogodovao i omogućio mu da ponovo izgradi život. Mislim da verovatno znaš te razloge isto toliko dobro koliko i ja, Indra – ako ne i bolje. Ti si pomorski biolog i znaš kakve su nam veze sa morem. Nemamo takvih veza sa svemirom i zbog toga tamo nikada nećemo biti kod kuće – bar ne sve dok još budemo ljudska bića.

Proučavao sam Frenklina dok je bio ovde; znao je da to činim i nije mu smetalo. Sve vreme se popravljao, počinjao da voli posao. Don je bio vrlo zadovoljan njegovim napretkom – bio je najbolji učenik koga je ikada upoznao. A kada sam čuo – ne pitaj kako! – da je počeo da se zabavlja sa tobom, bio sam razdragan. Jer trebalo je da ponovo izgradi život u potpunosti, znaš. Nadam se da ti ne smeta što to postavljam na ovakav način, ali kada sam saznao da provodi slobodno vreme sa tobom i čak ga stvara da bi to činio, znao sam da je prestao da se osvrće za sobom.

A sada – taj slom. Moram da priznam da sam potpuno u mraku. Kažeš da je gledao prema svemirskoj stanici, ali to mi ne izgleda kao dovoljan razlog. Volter se poprilično plašio visina kada je došao ovamo, ali prevazišao je to u velikoj meri. Osim toga, mora da je video stanicu na desetine puta ujutro i uveče. Mora da je postojao još neki činilac za koji ne znamo."

Dr Majers prekide žustro izlaganje, a onda reče blago, kao da mu je misao tek pala na pamet: "Reci mi, Indra – jeste li vodili ljubav?"

"Ne", reče ona bez oklevanja ili stida. "Nije bilo ničeg sličnog."

Bilo je malo teško poverovati, ali znao je da je istina. Mogao je da opazi – tako jasno i nepogrešivo – prizvuk žaljenja u njenom glasu.

"Pitao sam se da li je osećao krivicu prema ženi. Znao on to ili ne, ti ga verovatno podsećaš na nju, zbog čega si ga najpre i privukla. U svakom slučaju, taj put zaključivanja nije dovoljan da objasni ono što se dogodilo, pa ga možemo zaboraviti.

Znamo samo da je imao napad, i to veoma gadan. To što si mu dala sredstvo za umirenje bilo je najbolje što si mogla učiniti pod tim okolnostima. Sasvim si sigurna da nije davo nikakve nagoveštaje o onome što namerava da učini kada si ga dovela na Čaplju?"

"Sasvim sigurna. Samo je rekao: 'Nemoj da kažeš dr Majersu.' Kazao je da ništa ne možete da učinite."

To bi, pomisli Majers mrko, moglo biti i istina, a njemu se nije dopadao zvuk toga. Postojao je samo jedan razlog zbog koga bi se čovek skrivao od jedine osobe koja bi mu mogla pomoći. To je bilo zbog toga što je zaključio da mu se sada ne može pomoći.

"Ali obećao je", nastavi Indra, "da će vas videti ujutro."

Majers nije odgovarao. Do tog vremena oboje su znali da to obećanje nije bilo ništa drugo nego varka. Indra se i dalje beznadežno držala poslednje nade.

"Svakako", reče ona, a glas joj je podrhtavao kao da ne veruje sasvim sopstvenim rečima, "ukoliko je nameravao da učini... nešto drastično... ostavio bi nekome poruku."

Majers je tužno pogleda, sada u potpunosti rešenog uma.

"Roditelji su mu mrtvi", odvrati on. "Rekao je zbogom ženi još davno. Kakvu poruku bi mogao da ostavi?"

Indra shvati, uz mučnu sigurnost, da joj je sabesednik rekao istinu. Ona je možda bila jedina osoba na Zemlji prema kojoj je Frenklin gajio nekakvu naklonost. A sa njom se oprostio...

Uz oklevanje, Majers se diže na noge.

"Ništa ne možemo učiniti", reče on, "osim da otpočnemo opštu potragu. Možda postoji nada da naprosto ispušta paru punim gasom i da će se posramljeno uvući u neko doba ovog prepodneva. Dešavale su se takve stvari ranije."

On potapša Indru po ramenima, a onda joj pomože da se dignu iz stolice. "Nemoj da se mnogo nerviraš, dušo. Svi će učiniti najbolje što mogu." Ali u srcu je znao da je prekasno. Bilo je prekasno već pre nekoliko sati, a prolazili su kroz postupak potrage i spasavanja zbog toga što su postojali trenuci kada niko nije očekivao da se poštuje logika.

Zajedno su otišli do ureda pomoćnika glavnog instruktora, tamo gde su ih čekali GI i Barli. Dr Majers širom otvori vrata – i stade paralisan na pragu. Na trenutak je pomislio da ima još dva pacijenta – ili da je i sam poludeo. Don i glavni inženjer, zaboravivši sve razlike u činovima, obgrlili su jedan drugog oko ramena i tresli su se od histeričnog smeha. Nije bilo sumnje da je posredi histerija; poticala je od olakšanja. A jednako tome, nije bilo nikakve sumnje ni o smehu.

Dr Majers je piljio u neverovatni prizor možda pet sekundi, a onda se brzo obazreo po sobi. Smesta je ugledao obrazac poruke koji je ležao na podu gde ga je ispustio jedan od njegovih kolega trenutno izbačenih iz stroja. Ne pitajući ih za dozvolu, on pohita i diže ga.

Morao je da ga pročita nekoliko puta pre nego što je razabrao imalo smisla u njemu; onda i on poče da se smeje kako to nije radio već godinama.

9.

Kapetan Bert Deril nadao se mirnom putovanju; ako je postojalo imalo pravde na ovome svetu, onda je svakako zaslužio takvo. Poslednji put došlo je do one nezgodne dogodovštine sa pajkanima na Mekeju; pre toga bila je ona nekartografisana stena kod Gušterovog ostrva; a pre toga, Bogu mu, bila je tu ona mlada budala koju je svrbeo prst i koja je upotrebila vezani harpun na tigar–ajkuli dugačkoj petnaest stopa, pa se onda tumbala na sve strane po morskome dnu.

Koliko je moglo da se zaključi prema spoljašnjem izgledu, mušterije su mu ovaj put delovale kao razumna skupina. Razume se, Sportska agencija uvek je jamčila za njihovu pouzdanost isto kao i za sposobnost da plate račune – pa ipak, bilo je iznenađujuće šta su mu sve ponekad natrpavali na glavu. A opet, čovek je morao da zaradi za život, a mnogo je koštalo da se staro vedro učini nepromočivo.

Neobičnim sticajem okolnosti, mušterije su mu uvek imale ista imena – gospodin Džons, gospodin Robinson, gospodin Braun, gospodin Smit. Kapetan Bert je to smatrao šašavom idejom, ali reč je bila o još jednoj od cakanih metoda agencije. Život je svakako bio zanimljiviji dok si pokušavao da otkriješ ko su, zapravo, oni. Neki su čak bili toliko oprezni da su nosili gumene maske za lice tokom čitavog puta – da, čak i pod maskama za ronjenje. To su bili važni momci koji su se plašili da će ih prepoznati. Zamislite tu bruku, na primer, kada bi sudija vrhovnog suda ili glavni sekretar Odeljenja za istraživanje svemira bili uhvaćeni kao lovokradice u svetskom rezervatu za hranu! Kapetan Bert pomisli na to i zakikota se.

Mala petoseda sportska krstarica i dalje je bila četrdeset milja daleko od spoljašnje granice i pipala svojim putem u nju sa Pacifika. Razume se, bilo je opasno operisati toliko blizu Jarčeve grupe, nasred neprijateljske teritorije. Ali najveća riba nalazila se ovde, naprosto zbog toga što je tu bila najbolje zaštićena. Morao si da rizikuješ ukoliko si želeo da ti mušterije budu zadovoljne...

Kapetan Bert pažljivo je razradio taktiku, kao što je to uvek činio. Patrole nikada nisu izlazile noću, a čak i da jesu, njegov sonar velikog dometa opazio bi ih, tako da bi mogao da im pobegne. Zbog toga bilo je savršeno bezbedno uvući se noću, postaviti se na položaj pred zoru i gurnuti prilježne momke u vazдушnu komoru čim sunce svane. On bi se tada ućutao na dnu i držao vezu preko radija. Ukoliko izađu van opsega, i dalje su imali niskodometni sonarni marker po kome su mogli da nađu put. A ukoliko bi otišli predaleko da

prime i to, onda im tako i treba. On potapša jaknu u kojoj su bile bezbedno odložene četiri potvrde koje su ga oslobađale svake odgovornosti ukoliko se išta dogodi gospodi Smitu, Džonsu, Robinsonu ili Braunu. Bilo je trenutaka kada se pitao da li mu je to išta vredelo, budući da im to nisu bila prava imena, ali agencija mu je govorila da se ne brine. Kapetan Bert nije bio od onih koji se mnogo brinu, jer bi, inače, odavno napustio taj posao.

U tom trenutku, gospoda S, Dž, R. i B. ležala su svaki na svom ležaju i dovršavali pripremu opreme koja im neće biti potrebna do jutra. Smit i Džons imali su novo novcijato oružje iz koga očigledno nije pucano nikada ranije, a mreža im je bila opremljena svakom zamislivom podvodnom napravicom. Kapetan Bert gledao ih je podsmešljivo; predstavljali su tip koji je dobro poznao. Bili su to momci koji su se toliko ponosili svojom opremom da nikada i nisu okidali, bilo obarače pušaka, bilo dugmad fotoaparata. Zadovoljno će lutati po grebenu i praviti toliku buku da će svaka riba miljama naokolo tačno znati šta su naumili. Iz njihovog divnog oružja, koje bi moglo da prosvira ajkulu od hiljadu funti na pedeset stopa, verovatno nikada neće ni biti pucano. Ali njima do toga i nije stvarno bilo stalo; oni će uživati.

Robinson je, opet, bio sasvim drugačija stvar. Oružje mu je bilo blago izbrazdano i staro otprilike pet godina. Upoznalo se sa radom, a on je očigledno umeo da rukuje njime. Nije bio od onih sportista opsednutim katalogima koji moraju da kupe model iz tekuće godine čim se ovaj pojavi, poput žene koja ne može da podnese da se ne drži mode. Gospodin Robinson, zaključio Bert, bio je onaj koji će doneti najveću lovinu.

A što se tiče Brauna – Robinsonovog drugara – to je bio jedini koga kapetan Bert nije bio u stanju da svrsta. Dobro građen čovek, snažnih crta, u četrdesetim godinama, bio je najstariji među lovcima i lice mu je bilo neodređeno poznato. Verovatno je posredi zvaničnik iz gornjih redova države koji je osetio potrebu da malo iskoči iz kolotečine. Kapetan Bert, koji je bio organski nesposoban da radi bilo za Svetsku Državu, bilo za ijednog drugog poslodavca, znao je kako se ovaj oseća.

Pod njima je i dalje bilo više od hiljadu stopa vode, a greben je još nalazio miljama daleko. Ali u tom poslu čovek nikada nije uzimao ništa zdravo za gotovo i oči kapetana Berta retko su bile daleko od brojčanika i ekrana upravljačke table, čak i dok je posmatrao kako se mala posada priprema za jutarnju zabavu. Jasni i mali odraz jedva da se pojavio na ekranu sonara, a on se već prikovao za njega.

"Nailazi velika ajkula, momci", obznanio je šaljivo. Nastade opšta jurnjava prema ekranu.

"Kako znate da je ajkula?" upita neko.

"Prilično sam siguran u to. Ne može biti kit – oni ne mogu da napuste kanal unutar grebena."

"Sigurni ste da nije podmornica?" reče jedan bojažljivi glas.

"Nije. Pogledajte samo veličinu. Podmornica bi bila deset puta sjajnija na ekranu. Nemojte biti toliki zec."

Pitač se povuče, turobno postidjen. Niko nije rekao ni reči sledećih pet minuta, dok se udaljeni odraz primicao središtu ekrana.

"Proći će kraj nas na četvrt milje", reče gospodin Smit. "Kako bi bilo da promenimo smer i vidimo moželo li da izvršimo presretanje?"

"Nema nade. Pobeći će čim nam čuje motore. Ukoliko se zaustavimo, mogla bi da nam priđe i onjuši nas. Ali čemu bi to služilo? Ne možete je dohvatiti. Noć je, a ona je poprilično ispod dubine na kojoj možete da radite."

Pažnju im na trenutak skrenu veliko jato riba – verovatno tunjeva, reče kapetan – koje se pojavilo na južnom sektoru ekrana. Kada je to prošlo, gospodin Braun, uvaženog izgleda, reče zamišljeno: "Ajkula bi do sada valjda izmenila pravac."

I kapetan Bert mislio je tako i počinjao je da oseća zbunjenost. "Izgleda da ćemo morati da je malo pogledamo", reče on. "Ništa nam neće škoditi."

On neprimetno izmeni smer; neobični odraz produži nepromenljivim putem. Kretao se sasvim lagano i nije bilo teškoća da se dovede do vizuelnog kontakta bez opasnosti od sudara. Na najbližoj tački, kapetan Bert uključi kameru i ultraljubičastu svetiljku – i proguta knedlu.

"Provalili su nas, momci. Pajkan je."

Začuše se četiri istovremena povika preneraženosti, a onda hor raznih: "Pa rekli ste nam..." – koje kapetan ućutka sa nekoliko odabranih reči dok je nastavljao da proučava ekran.

"Nešto je tu čudno", reče on. "Bio sam u pravu na početku. To nije podmornica – samo torpedo. Znači, ne može nas opaziti u svakom slučaju – takvi ne nose opremu za to. Ali kog đavola traži ovde usred noći?"

"Bežimo odavde!" zamoli nekoliko bojažljivih glasova.

"Umuknite!" dreknu kapetan Bert. "Da razmislim." On pogleda na dubinomer. "Bože moj", promrmlja on, ovog puta više prigušenim glasom. "Sišli smo na sto hvati. Ako taj baća ne diše neku šašavu mešavinu, dobio je svoje."

On se zagleda iz blizine u sliku na TV ekranu; teško je mogao da bide siguran, ali prilika vezana za spori torpeda delovala je nenormalno mirno. Da – nije bilo nikakve sumnje; videlo se prema položaju glave. Pilot je svakako bio bez svesti, možda i mrtav.

"Sve je to prokleta gnjavaža", objavi kapetan, "ali ništa drugo ne možemo. Dići ćemo tog tipa na brod."

Neko zausti da se pobuni, a zatim bolje razmisli. Kapetan Bert bio je u pravu, razume se. Sa kasnijim posledicama nosiće se kada budu naišle.

"Ali kako ćemo to učiniti?" upita Smit. "Ne možemo ići napolje na toj dubini."

"Neće biti lako", priznao je kapetan. "Sreća da se kreće toliko sporo. Mislim da ga mogu preturiti."

On okrenu pramac torpedu, beskrajno fino podešavajući komande. Odjednom se začu zveket od koga su skočili svi izuzev kapetana koji je znao kada će ovaj naići i koliko će tačno biti bučan.

On se povuče i ispusti uzdah olakšanja.

"Uspeo iz prve!" reče on razmetljivo. Torpedo se prevrnuo na leđa, a bespomoćna prilika njegovog jahača sada je visila pod njim u svojim vezovima. Ali umesto da ide u dubine, sada se peo prema udaljenoj površini.

Sledili su ga do nivoa od dve stotine stopa, dok je kapetan Bert davao iscrpna uputstva. I dalje ima izgleda, rekao je on putnicima, da je pilot živ. Ali ukoliko dođe na površinu, sigurno će biti mrtav – kompresiona bolest srediće ga ako mu pritisak padne sa deset atmosfera na jednu.

"Zbog toga moramo da ga dovučemo do nivoa od sto pedeset stopa – ne više – a onda da mu polako spuštamo pritisak u vazdušnoj komori. Pa, ko će to učiniti? Ja ne mogu napuštati komande."

Niko nije sumnjao da je kapeta dao glavni i dovoljni razlog i da bi pošao bez oklevanja kada bi na palubi bilo ikoga drugoga sposobnog da upravlja podmornicom. Posle kratke stanke, Smit reče: "Išao sam do dubine od tri stotine stopa sa normalnim vazduhom."

"I ja sam", umeša se Džons. "Ne noću, razume se", dodade on zamišljeno.

Nisu se baš prijavili kao dobrovoljci, ali moći će da prođe. Slušali su kapetanova uputstva poput nekog ko kreće na juriš iz rova, a onda su navukli opremu i uz oklevanje krenuli u vazdušnu komoru.

Srećom, bili su dobro uvežbani, ta da je mogao da ih dovede na puni pritisak u roku od nekoliko minuta. "U redu, momci", reče on. "Otvaram vrata – polazite!"

Pomoglo bi im da su mogli da vide njegovu svetiljku, ali ova je bila pažljivo filtrirana da se ukloni sva vidljiva svetlost. Ručne svetiljke bile su im slabašni svetleći crvi u poređenju sa njom, dok ih je gledao kako se primiču torpedu koji se i dalje uspinjao. Džon se išao prvi, dok je Smit ispuštao uže iz vazdušne komore. Oba plovila kretala su se brže nego što je čovek u stanju da pliva i bilo je potrebno držati Džonsa poput ribe na najlonu da bi, dok je plovio za podmornicom, mogao da se probije do torpeda. Verovatno nije uživao u tome, pomisli kapetan, ali uspeo je da dođe do torpeda u drugom pokušaju.

Ostatak koji je sledio bio je jednostavan. Džons ugasi motor torpeda, a kada se dva plovila zaustaviše, Smit iziđe da mu pomogne. Oni odvezaše pilota i preneše ga do podmornice; maska za lice nije mu bila poplavljen, tako da je za njega još bilo nade. Nije bilo lako ubaciti bespomoćno telo u malu vazdušnu komoru, a Smit je morao da ostane napolju, osećajući se užasno usamljeno, dok mu je partner išao napred.

I tako se dogodilo da se, trideset minuta kasnije, Volter Frenklin probudio u iznenađujućoj, ali ne potpuno nepoznatoj okolini. Ležao je na ležaju unutar male podmornice iz klase krstarećih, a oko njega je stajalo pet ljudi. Najčudnije od svega, četvorica su imali maramice vezane preko lica, tako da je mogao da im vidi samo oči...

On pogleda petog čoveka – njegovo ožiljcima izbrazdano i izborano lice i retku, nakostrešenu bradu. Prljava pomorska kapa zaista je bila višak; niko ne bi posumnjao da tu nije posređi kapetan.

Besna glavobolja otežavala je Frenklinu neposredno razmišljanje. Morao je da pokuša nekoliko puta pre nego što je uspeo da izvuče reči: "Gde sam?"

"Nije bitno, baćo", odvrati bradati lik. "Ono što mi želimo da znamo jeste šta si, do đavola, radio na dubini od stotinu hvati sa standardnom opremom sa sabijenim vazduhom. O, Bože, ponovo se onesvestio!"

Kada je Frenklin oživeo drugi put, osećao se znatno bolje i dovoljno se zanimao za život da je pozeleo da zna šta se dešava oko njega. Pretpostavljao je da bi trebalo da bude zahvalan ovim ljudima, ko god bili, ali u tom trenutku nije osećao ni olakšanje niti razočaranje zbog toga što je spasen.

"Čemu sve to?" upita on i pokaza na zavereničke maramice. Kapetan, koji je sedeo za komandama okrenu glavu i lakonski odgovori: "Još nisi otkrio gde si?"

"Ne."

"Hoćeš da kažeš da ne znaš ko sam?"

"Izvini – ne."

Začu se groktanje koje je moglo značiti nevericu ili razočaranje.

"Pretpostavljam da mora da si jedan od novih momaka. Ja sam Bert Deril, a ti si na palubi Morskog lava. Ova dvojica gospode rizikovala su glavu da te unesu ovamo."

Frenklin se okrenu u naznačenom pravcu i pogleda bele trouglove platna.

"Hvala", reče on, a onda se zaustavi, nespособan da smisli ikakav dodatak. Sada je znao gde je i mogao je da pretpostavi šta se dogodilo.

Znači, to je bio slavni – ili ozloglašeni, zavisi od tačke gledanja – kapetan Deril, čiji su se oglasi mogli videti po svim sportskim i pomorskim časopisima. Kapetan Deril, organizator uzbudljivih podvodnih safarija; neustrašivi i vešti lovac – i isto toliko neustrašiv i vešt lovokradica, čija je imunost na pravno gonjenje odavno bila izvor ciničnih primedbi među čuvarima. Kapeta Deril – jedan od nekolicine pravih pustolova ovog užtogljenog doba, prema nekima. Kapetan Deril, velika varalica, prema drugima...

Frenklin je sada shvatao zbog čega je ostatak posade bio maskiran. Bio je to jedan od manje zakonitih kapetanovih poduhvata, a Frenklin je čuo da su mu u takvim prilikama mušterije često bile iz visokih krugova društva. Niko drugi nije bio u stanju da plati njegove honorare; mora biti da je vođenje Morskog lava bilo skupo, iako se za kapetana Derila govorilo da nikada ne plaća u gotovini i da duguje novac u svakoj luci od Sidneja do Darvina.

Frenklin baci pogled na tajanstvene prilike oko sebe, pitajući se ko su i poznaje li nekoga od njih. Učinjen je tek polovičan napor da se sakrije moćno oružje za krupnu lovinu nagomilano na drugom ležaju. Gde li je kapetan vodio mušterije i po šta su krenuli? U prilici u kakvoj se zatekao, bilo je najbolje držati oči zatvorene i saznati što je manje moguće.

Kapetan Deril je već došao do istog zaključka.

"Shvataš, bačo", reče on preko ramena, dok je pažljivo zaklanjao Frenklinu pogled na podatke o kursu, "da je toje prisustvo na palubi malčice nezgodno. Pa ipak, nismo mogli da dopustimo da se udaviš, iako to zaslužuješ zbog jednog ovako glupog čina. Stvar je u ovome – šta sada da radimo sa tobom?"

"Mogli biste me ostaviti na obali Čaplje. Sigurno nismo daleko odande." Frenklin se smešio dok je govorio, kako bi pokazao koliko želi da ta primedba bude shvaćena ozbiljno. Bilo je neobično koliko se sada osećao veselo i raspoloženo; možda se posredi bila samo fizička reakcija – a možda mu je zaista bilo drago zbog toga što mu je pružena druga nada, novi najam života.

"Kakav gnjavaža!" frknu kapetan. "Ova gospoda platila su za svoj dan sporta i ne žele da im ga vi, mladi izviđači, pokvarite."

"Mogu da skinu maramice, u svakom slučaju. Ne izgleda mi da im je mnogo udobno – a ukoliko nekoga prepoznam, neću ga odati."

Uz oklevanje, maske su sklonjene. Kao što je i očekivao – i nadao se – nikoga nije poznavao, bilo sa fotografija, bilo iz ličnog dodira.

"Da razjasnimo jedno", reče kapetan. "Moraćemo da te odbacimo negde pre nego što pođemo na posao." On počea glavu dok je pretresao svoju mentalnu sliku Jarčeve grupe, tako bogatu pojedinostima, a potom dođe do zaključka. "Kako god bilo, zarobljeni smo sa tobom za noćas i pretpostavljam da ćemo morati da spavamo po smenama. Ukoliko bi hteo da budeš koristan, mogao bi da se uposliš u kuhinji."

"Razumem, gospodine zapovedniče", reče Frenklin.

Zora tek što je svanjivala kada je stigao do peščane plaže, teturavo se digao na noge i skinuo peraja. ("To su mi druga najbolja i zato molim te pošalji mi ih poštom nazad", rekao je kapetan Bert kada ga je gurnuo kroz vazдушnu komoru. Tamo napolju, iza grebena, Morski lav odlazio je za svojim sumnjivim poslom, a lovci su se pripremali za izlazak. Iako mu je to bilo protiv načela kojih se držao i protiv dužnosti, Frenklin nije mogao da se uzdrži a da im ne poželi sreću.

Kapetan Bert obećao je da će se javiti radiom Brizbejnu za četiri sata, a poruka će smesta biti prenetá Ostrvu Čaplje. Verovatno će ta četiri sata dati kapetanu i njegovim klijentima vremena koje im je bilo potrebno da napadnu i umaknu iz voda SOH.

Frenklin ode uz plažu, svuče mokru opremu i odeću i leže da posmatra izlazak Sunca koga nije ni sanjao da će ponovo videti. Imao je na raspolaganju četiri sata čekanja da bi se izborio sa mislima i ponovo suočio sa životom. Ali vreme mu nije bilo potrebno, jer doneo je odluku još pre više sati.

Život više nije bio njegov da bi ga odbacio ukoliko tako odabere; ne sada kada su mu ga vratili, rizikujući sopstveni, ljudi koje nikada ranije nije sreo i koje više nikada neće videti.

10.

"Shvataš, razume se", reče Majers, "da sam ja samo doktor ove stanice, a ne psihijatar visokog nivoa. Zbog toga moram da te pošaljem profesoru Stivensu i njegovim veselim ljudima."

"Da li je to stvarno neophodno?" upita Frenklin.

"Ne mislim da jeste, ali ne mogu da prihvatim odgovornost. Kada bih bio kockar poput Dona, kladio bih se na veliko da nikada više nećeš ponoviti taj trik. Ali doktori ne mogu dozvoliti sebi da se kockaju, a mislim da je ionako dobra ideja da odeš sa Čaplje na nekoliko dana."

"Završiću kurs za nekoliko nedelja. Zar ne može da čeka do tada?"

"Ne raspravljaj sa doktorima, Volte – ne možeš pobediti. A ukoliko mi je matematika ispravna, mesec i po nije nekoliko nedelja. Kurs može da sačeka neki dan; ne mislim da će te profesor Stivens držati dugo. Verovatno će te dobro prodrmati i poslati te pravo nazad. U međuvremenu, ukoliko te zanimaju moji pogledi, voleo bih da ih skinem sa grbače."

"Samo napred."

"Najpre, mi znamo zašto si imao taj napad baš odna. Miris je od svih čula ono koje izaziva najviše sećanja, a sada kada si mi rekao da je ta vazдушna komora na svemirskom brodu uvek mirisala na sinten, čitava stvar ima smisla. Bila je rđava sreća da si omirisao stvar upravo dok si gledao u svemirsku stanicu: prokleta stvar gotovo da me hipnotiše ponekad dok je gledam kako jurca preko neba poput nekog ludog meteora.

Ali to nije čitavo objašnjenje, Voltere. Morao si da budeš, da tako kažemo, učinjen osetljivijim da bi postao prijemčiv. Reci mi – imaš li ovde ženinu fotografiju?"

Frenklin je izgledao više zbunjen nego uznemiren zbog neočekivanog, naizgled zaista nedoslednog pitanja.

"Da", reče on. "Zbog čega pitaš?"

"Nije bitno. Mogu li da je pogledam?"

Posle podosta traženja, koje je, Majers je bio sasvim siguran, bilo nepotrebno, Frenklin izvadi kožni novčanik i pruži mu ga. Nije gledao Majersa dok je doktor proučavao ženu koju su sada razdvajali od muža zakoni teže prekršivi od svih što ih je čovek izumeo.

Bila je niska i tamnoputa, blistavih smeđih očiju. Jedan jedini pogled rekao je Majersu sve što je želeo da zna, pa ipak je nastavio da gleda u fotogradiju sa neodredivom mešavinom samilosti i radoznalosti. Kako li, upita se on, Frenklinova žena izlazi nakraj sa svojim problemom? Da li i ona nanovo izgrađuje život na tom dalekom svetu za koji je bila zauvek vezana genetikom i silom teže? Ne, zauvek nije bila prava reč. Mogla je bezbedno da putuje na Mesec, koji je imao samo težu njenog rodnog sveta. Ali ne bi bilo nikakve svrhe da to učini, jer Frenklin se nikada nije mogao suočiti čak ni sa tričavim putovanjem od Zemlje do Meseca.

Uz uzdah, dr Majers zatvori novčanik. Čak i u najsavršenijim društvenim sistemima, na najmirnijim i najzadovoljnijim svetovima, i dalje će biti slomljenih srca i tragedija. A dok čovek širi moći preko Vaseljene, neizbežno će stvarati nova zla i nove probleme da ga progone. Pa ipak, osim pojedinosti, nije bilo ničega zaista novog u vezi sa tim slučajem. Tokom vekova, ljudi su se razdvajali – često zauvek – od onih koje su voleli zbog slučajnosti u geografskom rasporedu ili zlobe svojih sadruga.

"Čuj, Volte", reče Majers kada mu je pružio novčanik. "Znam nekoliko stvari o tebi koje čak ni profesor Stivens ne zna i zato evo mog doprinosa.

Shvatao ti to svesno ili ne, Indra liči na tvoju ženu. Zbog toga te je, razume se, najpre i privukla. Istovremeno, to privlačenje otpočelo je sukob u tvom umu. Ti ne želiš da budeš neveran čak ni nekome –

molim te izvini što govorim tako otvoreno – ko bi, što se tebe tiče, mogao biti i mrtav. Pa – slažeš li se sa mojom analizom?"

Frenklinu je bilo potrebno dugo da bi odgovorio. Onda je najzad rekao: "Mislim da možda ima nečega u tome. Ali šta da radim?"

"Ovo može zvučati cinično, ali postoji stara izreka koja odgovara u ovom slučaju. 'Sarađuj sa neizbežnim.' Jednom kada priznaš da su ti izvesni vidovi života određeni i da moraju biti prihvaćeni, prestaćeš da se boriš protiv njih. Neće to biti predaja; daće ti energiju koja ti je potrebna za bitke koje još treba dobiti."

"Šta Indra stvarno misli o meni?"

"Luckasta devojka zaljubila se u tebe, ukoliko to hoćeš da znaš. Tako da najmanje što možeš učiniti jeste da joj nadoknadiš sve nevolje koje si izazvao."

"Misliš li onda da treba ponovo da se ženim?"

"Činjenica da možeš da postaviš to pitanje jeste dobar znak, ali ne mogu ti odgovoriti jednostavnim 'da' ili 'ne'. Učinili smo sve što smo mogli da ti ponovo izgradimo profesionalni život; ne možemo ti pružiti toliko pomoći sa emocionalnim. Očigledno, veoma je poželjno da uspostaviš čvrst i postojan odnos koji će zameniti onaj što si ga izgubio. A što se tiče Indre – pa, draga je i pametna devojka, ali niko ne može da kaže koliko od njenih trenutnih osećanja potiče od saosećanja. Zbog toga, ne požuruj stvari; neka idu svojim tokom. Ne možeš dozvoliti pravljenje grešaka.

Pa, time je propoved dovršena – osim jedne stvari. Deo nevolje sa tobom, Voltere Frenkline, jeste u tome što si uvek bio previše nezavistan i samodovoljan. Odbijao si da priznaš da imaš ograničenja, da ti je potrebna ičija pomoć. Zbog toga, kada si naišao na nešto što je bilo preveliko za tebe, stvarno si otišao u paramparčad i mrziš sebe od tada do danas.

Sada je to sve gotovo i okončano; čak i ukoliko je stari Volt Frenklin bio malčice smrdljivac, možemo da napravimo bolji posao sa Modelom II. Zar se ne slažeš?"

Frenklin se suvo nasmeši; osećao se emocionalno iscrpljeno, pa ipak, istovremeno mu se najveći deo preostalih senki digao sa uma. Iako mu je bilo teško da prihvati pomoć, najzad se predao i osećao se bolje zbog toga.

"Hvala na lečenju, doktore", reče on. "Ne verujem da specijalisti mogu da naprave išta bolje i sada sam sasvim siguran da taj povratak do profesora Stivensa nije neophodan."

"I ja – ali svejedno ćeš poći. A sada se čisti i pusti me da radim svoj pravi posao lepljenja flastera preko posekotina od koralu."

Frenklin je na pola izašao kroz vrata kada je zastao uz iznenadno, bojažljivo pitanje.

"Gotovo da sam zaboravio – Don baš hoće da me sutra izvede u podmornici. Je li to u redu?"

"Oh, naravno – Don je dovoljno odrastao da pazi na tebe. Samo se vrati na vreme za podnevni avion, to jedino tražim."

Dok je Frenklin napuštao ured i dve sobe, raskošno nazvane 'Medicinski centar', nije osećao žaljenje zbog toga što mu je naređeno da ode sa ostrva. Primio je daleko više popustljivosti i pažljivosti nego što je očekivao – možda više nego što je zasluživao. Sve blago neprijateljstvo koje su na njega usredsredili manje povlašćeni učenici nestalo je jednim udarcem, ali za njega će biti najbolje da na nekoliko dana nestane iz atmosfere koja je postajala sramotno saosećajna. Naročito mu je bilo teško da razgovara bez osećanja naprezanja sa Donom i Indrom.

On ponovo pomisli na savet dr Majersa i seti se osećajnog udara u svom srcu na reči 'Luckasta devojka zaljubila se u tebe.' Pa ipak, znao je, ne bi bilo pošteno iskoristiti njeno trenutno emocionalno stanje; mogli su znati šta znače jedno drugom samo ako oboje budu imali vremena za pažljivo i zrelo razmišljanje. Predstavljeno na taj način, to je delovalo pomalo hladno i proračunato. Ukoliko je čovek bio zaljubljen, da li je prestajao da odmerava 'za' i 'protiv'?

Na to je znao odgovor. Kao što je Majers rekao, nije više mogao da dopušta sebi greške. Bilo je daleko bolje da pusti stvari da idu svojim tokom, nego da ugrozi sreću dva života.

Sunce jedva da se diglo nad miljama grebena koje su se pružale prema istoku, kada je Don Barli izvukao Frenklina iz kreveta. Donovo držanje prema njemu doživelo je promenu koju nije bilo lako odrediti. Delovao je preneražen i pogođen onim što se dogodilo i pokušavao je, na svoj donekle galamdžijski način, da izrazi saosećanje i razumevanje. Istovremeno, njegov amour-propre bio je povređen; nije mogao da poveruje,

čak i sada, da se Indra uopšte nije ozbiljno zanimala za njega, već samo za Frenklina, koga nikada nije smatrao suparnikom. Nije reč bila o tome da je bio ljubomoran na Frenklina; ljubomora je bila osećanje za koje nije znao. Brinuo se – kao što se to desi većini muškaraca bar jednom u životu – zbog otkrića da ne razume žene onako kako je verovao.

Frenklin se već spakovao i soba mu je delovala turobno i golo. Iako će možda otići na samo nekoliko dana, prostor je bio previše potreban da bi ostao prazan samo zbog toga što to njemu pogoduje. To je i zaslužio, pomišljao je filozofski.

Don je bio u žurbi, što nije bilo neuobičajeno, ali je istovremeno i delovao zaverenički, kao da planira neko veliko iznenađenje za Frenklina, pa je gotovo detinjasto željan da se sve odigra kako je nameravao. U svim drugim prilikama Frenklin bi posumnjao na neku nameštaljku, ali teško da je to sada moglo biti objašnjenje.

Do tog trenutka, mala podmornica za vežbu postala mu je praktično produžetak tela i sledio je kurseve koje mu je zadavao Don sve dok nije znao, pogađanjem napamet, da su negde u trideset milja širokom kanalu između grebena Vistari i kopna. Iz nekog sopstvenog razloga, koji je odbijao da objasni, Don je isključio glavni pilotski ekran sonara, tako da je Frenklin upravljao naslepo. Sam Don mogao je da vidi sve u blizini gledajući u dvojni uređaj u pozadini kabine, a iako je Frenklin povremeno osećao iskušenje da baci pogled unazad, uspevao je da se odupre porivu. Na kraju krajeva, bio je to redovan deo vežbe; jednog dana možda će morati da upravlja podmornicom oslepljenom zbog kvara njenih podvodnih čula.

"Sada možeš da izroniš", reče Don najzad. Pokušavao je da zvuči ravnodušno, ali podstruju uzbuđenja u njegovom glasu nije bilo moguće sakriti. Frenklin ispusti rezervoare; čak i bez gledanja na dubinomer znao je kada je izbio na površinu po nepogrešivom valjanju podmornice. Nije to bio ugodan osećaj i on se nadao da tu neće ostati dugo.

Don još jednom baci pogled na svoj privatni ekran sonara, a onda pokaza prema poklopcu nad njima.

"Otvori", reče on. "Da pogledamo predeo."

"Možda nam upadne voda", pobuni se Frenklin. "Izgleda dosta uzburkano."

"Sa nama dvojicom u otvoru, neće mnogo da procuri. Evo ti – obuci ovu vetrovku. Zadržaće kapljice vode da ne uđu u postrojenja."

Izgledalo je kao šašava zamisao, ali Don mora da je imao dobar razlog. Iznad njih pojavi se mali, eliptični deo neba kada se otvorio spoljašnji poklopac kupaste kule. Don se prvi uspeo uz lestve; za njim je izišao Frenklin, trepćući da zaštiti oči od vodenog praha koji je nanosio vetar.

Da, Don je znao šta radi. Nikakvo čudo da je bio toliko željan da pođu na ovaj put pre nego što Frenklin napusti ostrvo. Na sopstveni način, Don je bio dobar psiholog i Frenklin je osećao neizrecivu zahvalnost prema njemu. Jer ovo je bio jedan od velikih trenutaka njegovog života; padao mu je na pamet samo jedan koji se mogao uporediti sa njim: trenutak kada je prvi put video Zemlju, u svojoj lepoti koja oduzima dah, kako lebdi na beskrajno dalekoj pozadini zvezda. I ovaj prizor ispunio mu je dušu takvim istim strahopoštovanjem, istim osećanjem prisustva kosmičkim silama.

Kitovi su se selili na sever, a on je bio među njima. Tokom noći, predvodnici mora da su prošli kroz kvinslendsku kapiju, na putu prema toplijim morima u kojima će mladi moći da im bezbedno dođu na svet. Živa armada bila je na sve strane oko njega, orala je postojano talase silinom bez ikakvog naprezanja. Ogromna, tamna tela pojavljivala su se iz vode dok se sa njih sve slivalo, a onda bi utonula nazad u more uz jedva koji talasić. Dok je Frenklin gledao, previše opčinjen da bi imao ikakav osećaj opasnosti, jedna od ogromnih zveri izroni na manje od četrdeset stopa. Začu se urlajuće pištanje dok je praznila pluća i on uhvati srećom razređeni dah vlažnog vazduha. Smešno sitno oko piljilo je u njega – oko koje je delovalo izgubljeno u čudovišnoj, izobličenoj glavi. Na trenutak, dva sisara – dvonožac koji je napustio more i četvoronožac koji mu se vratio – posmatrali su jedan drugoga preko evolucionog procepa što ih je razdvajao. Kako je čovek izgledao jednom kitu? – pomisli Frenklin i upita se postoji li ikakav način da otkrije odgovor. Onda se titanski trup naže u more, ogromna peraja digoše se u vazduh, a vode potekoše nazad da popune naglu prazninu.

Udaljeni tresak grmljavine natera ga da pogleda prema kopnu. Na pola milje odatle, džinovi su se igrali. Dok je gledao, obličje toliko neobično da ga je bilo teško povezati sa filmovima i slikama koje je video, pojavi se iz talasa uz sporost koja je zaustavljala dah i na trenutak ostade da visi u potpunosti izvan vode. Kao što izgleda da baletski igrač na vrhuncu svoga skoka prkosi sili teže, tako je na trenutak delovalo da kit počiva

nad obzorjem. A onda, istim skladom bez žurbe, ovaj se sruči u more, a kroz nekoliko sekundi tresak udara odjeknu iznad talasa.

Čista sporost davala je tom ogromnom skoku snoliko svojstvo, kao da je osećaj vremena izvitoperen. Ništa drugo nije otkrivalo Frenklinu toliko jasno ogromnu veličinu životinja koje su ga sada okruživale poput plovećih ostrva. Uz kašnjenje, on se upita šta bi se dogodilo da jedan od kitova izroni ispod podmornice ili počne previše da se zanima za nju...

"Nema potrebe za brigom", smirivao ga je Don. "Oni znaju ko smo. Ponekad priđu i trljaju se o nas da uklone parazite i tada postaje malo neprijatno. A što se tiče slučajnog naletanja na nas – vide oni kuda idu znatno bolje nego mi."

Kao da hoće da mu pobije izjavu, zaobljena planina pojavi se iz mora dok se sa nje sve slivalo i zasu ih vodom. Podmornica poče suludo da skakuće i na trenutak Frenklin se uplaši da će se prevrnuti; onda se ispravila i on shvati da bi mogao, sasvim bukvalno, da posegne i dodirne glavu obraslu pilepcima koja je sada počivala na talasima. Neobično oblikovana usta otvoriše se u gigantskom zevanju; stotine traka kitove kosti treperile su poput roletni na vetru.

Da je bio sam, Frenklin bi se ukočio od straha, ali izgledalo je da Don u potpunosti vlada situacijom. On se naže iz otvora i dreknu prema kitovom nevidljivom uvu: "Briši, mama! Nismo ti mi beba!"

Velika usta sa visećim zastorima kosti zaklopiše se, perla sitnog oka – neobično sličnog kravljem i naizgled ne mnogo većeg – pogleda ih sa nečim što je mogao biti povređen izraz. Onda se podmornica još jednom zaljulja, a kita nestade.

"Sasvim je bezbedno, vidiš", objasni Don. "To su mirne, dobroćudne životinje, osim kada su mladi sa njima. Kao i ma koja druga stoka."

"Ali da li bi prišao toliko blizu ma kom kitu–zubanu – ulješuri, na primer?"

"To zavisi. Ukoliko bi to bio neki pokvareni matori mužjak – pravi Mobi Dik – ne bih baš mnogo voleo da pokušam. Isto važi i za kitove–ubice; mogli bi da pomisle da sam dobar za hranu, iako bih mogao lako da ih prestrašim odvrnuvši sirenu. Jednom sam dospeo u harem od desetak ulješura i to damama, izgleda, nije smetalo, iako je sa nekima bilo i mladih. Niti je smetalo starom mužjaku, što je neobično. Pretpostavljam da je znao da nisam suparnik." On zamišljeno zastade, a onda nastavi. "To je, zapravo, bilo jedini put da sam video kako se kitovi pare. Bilo je prilično zastrašujuće – dobio sam toliki kompleks niže vrednosti da me je izbacilo iz stroja na nedelju dana."

"Koliko bi rekao da ih ima u ovom jatu?" upita Frenklin.

"Oh, otprilike stotinu. Brojači na kapiji daće nam tačan broj. Tako da možeš da kažeš da je oko nas najmanje pet hiljada tona najboljih obroka i ulja – u najmanju ruku nekoliko miliona dolara. Zar se ne osećaš dobro pokraj tolike gotovine?"

"Ne", reče Frenklin. "I prokleta sam siguran da ni tebi nije svejedno. Sada znam zbog čega voliš ovaj posao i nema potrebe da se prenamažeš oko toga."

Don nije ni pokušao da odgovori. Stajali su zajedno u zakrčenom otvoru, ne osećajući prskanje vode po licima i deleći iste misli i osećanja, dok su najmoćnije životinje koje je svet ikada video odlučno terale pokraj njih prema severu. Tada je Frenklin shvatio, uz neopozivu ubeđenost, da mu je život čvrsto usmeren novim pravcem. Iako mu je oduzeto mnogo toga za čime nikada neće prestati da žali, prošao je stepen zaludnog bola i usamljene patnje. Izgubio je slobodu svemira, ali je izvojevao slobodu mora.

To je bila dovoljna naknada za bilo kog čoveka.

11.

POVERLJIVO – DRŽATI U ZAPEČAĆENOJ KOVERTI

Priložen je medicinski izveštaj o Volteru Frenklinu, koji je sada uspešno okončao obuku i kvalifikovao se za trećeg čuvara sa najvišom ocenom ikada zabeleženom. U vezi sa nekim žalbama starijih članova ogranka za osoblje i organizaciju, da su raniji izveštaji bili previše tehnički da bi bili razumljivi, dajem ovaj pregled jezikom razumljivim čak i administrativnim službenicima.

I pored izvesnog broja nedostataka ličnosti, ocene sposobnosti postavljaju VF–a u malu grupu iz koje se moraju birati budući upravnici tehničkih odeljenja – grupu toliko beznadežno malu da je, kao što sam često isticao, samo održavanje ovog stanja ugroženo ukoliko je ne budemo povećali. Nesrećni slučaj koji je eliminisao VF–a iz svemirske službe u kojoj bi ostvario, bez sumnje, uvaženu karijeru, ostavio mu je

celokupnu nadarenost nedirnutu i pružio nam priliku koju bi bilo zločin protračiti. Ne samo što nam je dao mogućnost da proučavamo ono što je od tada postalo klasični slučaj astrofobije za udžbenike, već nam je pružio i žestok izazov u rehabilitaciji. Analogije između mora i svemira često su isticane i čovek naviknut na jedno lako se prilagođava drugome. Međutim, u ovom slučaju razlike između dve sredine bile su jednako važne; na najjednostavnijem nivou, činjenica da je more neprekidna i držeća sredina u kojoj je vidljivost uvek ograničena na ne više od nekoliko jardi dala je VF-u osećaj bezbednosti koji je izgubio u svemiru.

Činjenica da je, pred kraj obuke, pokušao samoubistvo, na prvi pogled kao da protivureči ispravnosti ovog izveštaja. To nije slučaj; pokušaj je usledio usled udruženog dejstva sasvim nepredvidljivih činilaca (paragrafi 57–86 priloženog izveštaja), a ishod ovog događaja, kao što se to često dešava, doneo je poboljšanje stabilnosti subjekta. Metoda odabrana za pokušaj takođe je veoma značajna sama po sebi i dokazuje da smo napravili ispravan izbor novog poziva VF-a. Ozbiljnost pokušaja takođe se može dovesti u pitanje; da je VF zaista odlučio da se ubije, izabrao bi neki jednostavniji i greškama manje podložan način da to učini.

Sada kada je subjekt nanovo uspostavio – po svemu sudeći uspešno – postojan emocionalni život i kada pokazuje samo beznačajne simptome uznemirenosti, pouzdajem se u to da više ne treba da očekujemo nevolje. Pre svega, bitno je da se mešamo u njegov život što je manje moguće. Njegova nezavisnost i originalnost duha, iako ne više preterani kao što su bili, osnovni su deo njegove ličnosti i u velikoj meri će mu odrediti napredak u budućnosti.

Samo će vreme pokazati da li će trud i napor uloženi u ovaj slučaj biti isplaćeni u centima i dolarima. Čak i ukoliko ne budu, oni koji su bili uključeni u to već su primili nagradu u ponovnoj izgradnji jednog života koji će svakako biti koristan, a mogao bi biti neprocenjiv.

Jan K. Stivens
Direktor, Odeljenje za primenjenu psihijatriju
Svetska organizacija za zdravstvo

Drugi deo
ČUVAR

12.

Drugi čuvar Volter Frenklin upravo je obavljao mesečno brijanje kada je došao hitni poziv. Uvek mu je izgledalo pomalo iznenađujuće to što, posle toliko godina istraživanja, biohemičari još nisu našli inhibitor koji će trajno ukloniti dlačice. Pa ipak, čovek nije trebalo da bude nezahvalan; pre samo nekoliko pokolenja, koliko god to delovalo neverovatno, ljudi su bili prisiljeni da se briju svakog dana, koristeći raznolike složene, skupe, a ponekad i ubitačne naprave.

Frenklin nije zastao da obriše sloj kreme sa lica kada je čuo oštro zavijanje alarma komunikatora. Izišao je iz kupatila, prošao kroz kuhinju i ušao u predsoblje pre nego što je zvuk zamro, a naprava imala priliku da udahne još jedanput. Kada je lupio po dugmetu za 'prijem', ekran se osvetli i on ugleda poznato, ali sada zabrinuto lice štapskog operatora.

"Treba smesta da se javite na dužnost, gospodine Frenkline", reče ona bez daha.

"U čemu je nevolja?"

"Farme, ser. Ograda je negde popustila i jedno krdo se probilo. Jede prolećnu letinu i moramo da ga isteramo što brže možemo."

"Oh, to je sve?" reče Frenklin. "Biću na doku za deset minuta."

U redu, bilo je vanredno stanje, ali ne ono zbog koga bi se osećao mnogo uzbuđeno. Razume se, na farmi će se drati na sav glas dok im proizvodnu kvotu uništava hiljadu štetočina od po pola tone. Ali u potaji, bio je na strani kitova; ukoliko su uspeli da se probiju u velike planktonske prerije, onda neka im je sa srećom.

"Čemu tolika galama?" reče Indra pošto je izišla iz spavaće sobe; njena dugačka, crna kosa izgledala je privlačno čak i u rano jutro, dok je joj visila u bogatim uvojcima preko ramena. Kada joj je Frenklin rekao šta je posredi, izgledala je zabrinuto.

"Reč je o većem vanrednom stanju nego što misliš", reče ona. "Ukoliko ne budete delovali brzo, mogli biste uskoro imati veoma bolesne kitove. Prolećno previranje počelo je pre samo dve nedelje i najveće je koji smo ikada imali. Znači da će se tvoja halapljiva mezimčad prežderati do ludila."

Frenklin shvati da je ona savršeno u pravu. Planktonske farme nisu bile njegov posao i obrazovale su u potpunosti nezavistan odeljak Pomorskog odeljenja. Ali poprilično je znao o njima, jer su predstavljale alternativni i do izvesne mere suparnički metod dobijanja hrane iz mora. Oduševljenici planktonom tvrdili su, sa dosta opravdanja, da je gajenje letine delotvornije od gonjenja krda kitova, jer i sami kitovi hrane se planktonom i prema tome dalje su u lancu ishrane. Zbog čega traćiti deset funti planktona, raspravljali su, da bi se proizvela jedna funta kita, kada možeš da ga žanješ neposredno?

Rasprava je trajala već najmanje dvadeset godina i do sada nijedna strana nije mogla tvrditi da je pobedila. Ponekad je prepirka postajala prilično žučna i odražavala je, u beskrajno većoj i složenijoj razmeri, suparništvo između zemljoradnika i stočnih barona u danima naseljavanja srednjeg zapada Amerike. Ali, na nesreću po moderne tvorce mitova, suparnički odseci pomorskog odeljenja Svetske organizacije za hranu borila su se jedno protiv drugog čisto zvaničnim metodama i delotvornim, ali ne i spektakularnim oružjem birokratije. Nije bilo revolveraša koji bi lutali pašnjacima, a ako bi ograda bila srušena, to bi se dogodilo zbog čisto tehničkih nevolja, a ne usled ponoćne sabotaze...

U morima, baš kao i na kopnu, sav život zavisi od vegetacije. A količina vegetacije, sa svoje strane, zavisi od sadržaja minerala u sredini u kojoj ova raste – nitrata, fosfata i desetina drugih osnovnih hemikalija. U okeanu uvek postoji težnja da se te životne supstance prikupljaju u dubinama, daleko ispod oblasti u koje prodire svetlost i u kojima, prema tome, biljke mogu da postoje i rastu. Gornjih nekoliko stotina stopa mora osnovni su izvor života; sve ispod tog nivoa grabi se, iz druge ili treće ruke, za hranu obrazovanu gore.

Svakog proleća, kada toplina nove godine procuri u okean, vode daleko u dubini odgovaraju nevidljivom suncu. One se šire i podižu, noseći prema površini, u nebrojenim milijardama tona, soli i minerale. Na taj način, podarene hranom odozdo i suncem odozgo, lebdeće biljke umnožavaju se eksplozivnom silinom, a stvorenja koja se napasaju na njima cvetaju u skladu sa time. Na taj način proleće dolazi na livade mora.

Bio je to ciklus koji se ponovio najmanje milijardu puta pre nego što je čovek stupio na pozornicu sveta. A sada ga je on izmenio. Nezadovoljan podizanjem minerala koje je izazivala priroda, zaronio je atomske generatore po strateškim tačkama duboko u more, tamo gde će sirova vrelna koju proizvodi otpočeti ogromne, podmorske vodoskoke koji će odizati hemijsko blago prema plodnom suncu. To veštačko obogaćenje prirodnog previranja bila je jedna od najneočekivanijih, kao i najisplativijih, među mnogim primenama atomske energije. Samo na taj način, iznos hrane iz mora uvećan je za gotovo deset odsto.

A sada su kitovi vredno davali sve od sebe da povrate ravnotežu.

Opkoljavanje će morati da bude udružena operacija sa mora i iz vazduha. Bilo je premalo podmornica i bile su prespore da bi posao bio obavljen bez pomoći sa strane. Njih tri – uključujući i Frenklinovu jednosednu za izviđanje – donete su do mesta proboja teretnim avionom koji će ih odbaciti, a potom saradivati osmatranjem kretanja kitova iz vazduha, ukoliko su se raštrkali preko prevelike površine da bi sonari podmornica bili u stanju da ih razaznaju. Dva druga aviona pokušaću da poplaše kitove bacanjem zvučnih generatora u njihovu blizinu, ali ta tehnika nikada nije dobro dejstvovala u prošlosti i niko od nje nije, zapravo, očekivao mnogo uspeha.

Dvadeset minuta posle alarma, Frenklin je gledao kako ogromno postrojenje za preradu hrane u Perl Harburu nestaje daleko pod njim dok su ga mlazni motori teretnog aviona nosili u nebo. Čak i sada i dalje nije mnogo voleo letenje i pokušavao je da ga izbegne kad god je mogao. Ali više ga nije plašilo i mogao je da gleda odatle na svet pod sobom bez teskobe.

Stotinu milja istočno od Havaja, more iznenada od plavog postade zlatno. Pokretna polja, bogata prvom godišnjom letinom, pokrivala su Pacifik sve do obzorja i nisu pokazivala znake prekidanja dok je avion hitao prema izlazećem Suncu. Tu i tamo, milju dugački skupljači plovećih žetelica počivali su na površini poput zagonetnih igračaka neke džinovske dece, dok su pored njih, manji i zbijeniji, plovili šlepovi i pontoni opreme za sabiranje. Bio je to upečatljiv prizor, čak i u tim danima mamutskih inženjerskih dostignuća, ali nije dirnuo Frenklina. Nije mogao da se ushiti pred milijardama tona odabranih dijatoma i raćića – čak iako je znao da ovi hrane četvrtinu ljudske rase.

"Upravo prelazimo preko havajskog koridora", reče pilotov glas iz zvučnika. "Uskoro treba da vidimo proboj."

"Ja ga vidim već sada", reče jedan čuvar, nagnuvši se pored Frenklina i pokazavši prema moru. "Eno ih – zabavljaju se kao nikada u životu."

Bio je to prizor koji mora da je terao sirote farmere da čupaju kosu. Frenklin se odjednom seti stare dečije pesmice na koju nije pomislio najmanje trideset godina.

Duni u frulicu, devojčice plava,
Ovca je na livadi, a u žitu krava.

Nije bilo sumnje da su krave zašle u žito, a Plava Devojčica će se pomučiti da ih odatle otera. Daleko u dubini, nebrojeni uski useci bili su urezani u beskrajno žuto more dok su oblaporne, spore planine proždiralale sebi put kroz bogate planktonske livade. Plava linija otkrivene vode označavala je trag svakog kita dok je ovaj krivudao kroz ono što mora da je bilo cetacejski raj – raj iz koga je Frenklinu bila dužnost da ih protera što je pre moguće.

Trojica čuvara, posle konačnog dogovora preko radija, napustiše kabinu i siđoše do prostora za teret, gde su tri podmornice već visile sa kranova koji će ih spustiti u more. Neće biti teškoća u toj operaciji; ono što možda neće biti lako bilo je njihovo vraćanje, a ukoliko se more uzburka, možda će morati da se vrate kući sopstvenim pogonom.

Izgledalo je neobično biti u podmornici unutar aviona, ali Frenklin je imao malo vremena za takve misli dok je ponavljao rutinsku proveru kabine. Onda zvučnik na njegovoj upravljačkoj tabli primeti: "Lebdimo na trideset stopa; sada otvaramo poklopce prostora za teret. Budite spremni – podmornica broj jedan." Frenklin je bio broj dva; velika teretna letelica lebdela je toliko ravnomerno, a nosači su se kretali naniže toliko glatko da nije ni osetio udar kada se podmornica spustila u svoj prirodni element. Onda se tri izviđača razidoše po kursevima koji su im zadati, poput mehaničkih ovčarskih pasa koji okupljaju stado.

Istog trenutka, Frenklin shvati da ta operacija neće biti toliko jednostavna koliko je to izgledalo. Podmornica se kretala kroz gustu supu koja je u potpunosti isključivala vizuelno nadgledanje i čak se ozbiljno mešala u rad sonara. Što je bilo još ozbiljnije, hidromlazni motori nesrećno su se mučili dok su im usisnici progrizali gustu masu. Nije smeo dozvoliti da mu se pogonski sistem zaguši; najbolje bi bilo da zaroni ispod planktonskog sloja i da ne izranja sve dok to ne bude krajnje neophodno.

Tri stotine stopa niže, voda je bila naprosto mračna, a iako je vizuelno nadgledanje i dalje bilo nemoguće, postizao je dobru brzinu. Pitao se da li kitovi koji su se halapljivo gostili nad njegovom glavom znaju za njegov dolazak i shvataju da im se idila primiče kraju. Na ekranu sonara mogao je da vidi kako im se prozračni odrazi lagano kreću preko sablasnog ogledala površine vazduh–voda, kroz koju snopovi zvuka nisu bili u stanju da prodru. Bilo je neobično koliko je slično površina mora delovala odozdo i golom oku i akustičnim čulima sonara.

Osobeni, zbijeni, mali odrazi druge dve podmornice kretali su se prema bokovima rasutog krda. Frenklin baci pogled na hronometar; za manje od jednog minuta potera će početi. On uključi spoljašnje mikrofone i poslušao glasove mora.

Kako je iko mogao i da pomisli da je more nemo! Čak i čovekov ograničeni sluh mogao je da zabeleži mnoge njegove zvukove – škljocanje hitinskih klešta, ječanje stenovitih gromada koje je poljuljao nailazak okeana, visoko pištanje pliskavica, nepogrešivo 'škljocanje' ajkulinog repa, dok je ova naglo ubrzavala novim smerom. Ali bili su to tek zvuci u čujnom spektru; da bi se čula celokupna muzika mora čovek je morao ići ispod i iznad opsega ljudskog sluha. Bio je to dovoljno jednostavan zadatak za pretvarače zvuka na podmornici; ukoliko je to želeo, Frenklin je bio u stanju da se podesi na bilo koji zvuk od gotovo milion titraja u sekundi sve do vibracija sporih poput laganog otvaranja drevnih, zarđalih vrata.

On podesi prijemnik na najširi opseg i um smesta počeo da mu tumači mnogostruke poruke koje su nagrnule u malu kabinu iz vodenog sveta napolju. Šumove koje je stvorio čovek smesta je odbacio; zvukove njegove sopstvene podmornice i udaljenije zavijanje pratećih plovila u velikoj meri odstranili su posebni filtri napravljeni upravo radi toga. Ali mogao je da opazi razgovetno pištanje tri sonarna uređaja – njegov sopstveni gotovo da je pokrivaostale – a iza njih slabo i udaljeno BIP–BIP–BIP havajskog koridora. Dvostruka ograda koja je trebalo da bezbedno usmeri kitove kroz bogatu pomorsku farmu odašiljala je impulse u petosekundnim

razmacima; iako najbliži deo ograde nije radio, udaljeniji delovi zvučne prepreke jasno su se čuli. Impulsi su bili neobično izobličeni i razvučeni u slabi, neprekidni odjek kako su svaki novi nalet zvuka smesta pratili zaostali zvuci sa sve daljih i daljih oblasti ograde. Frenklin je čuo kako svaki impuls beži prema daljinama, kao što se ponekad može čuti kako udar groma hita preko neba.

Na toj pozadini, zvuci prirodnog sveta ocrtavali su se oštro i razgovetno. Iz svih smerova, bez ijednog trenutka tišine, dopirali su oštri krici i skičanje kitova dok su ovi razgovarali između sebe ili naprosto davali oduške dobrom raspoloženju i radosti. Frenklin je mogao da razlikuje glasove mužjaka i ženki, ali nije spadao u one stručnjake koji su bili u stanju da razlikuju pojedinačne pripadnike i da zatim protumače šta su ovi pokušali da izraze.

Nema sablasnijeg zvuka na svetu od krikova krda kitova dok se čovek kreće po dubinama mora. Trebalo je samo da Frenklin zatvori oči i mogao je da zamisli kako je izgubljen u nekoj šumi u kojoj obitavaju zlodusi, dok mu se utvare i goblini primiču. Da je Hektor Berlioz čuo taj benšijevski hor, znao bi da je priroda već predvidela njegov 'San veštičjeg sabata'.

Ali neobičnost počiva samo u nepoznatom, a ovaj zvuk sada je bio deo Frenklinovog života. Nije mu više stvarao more, kao što se ponekad dešavalo u ranijim danima. Zaista, glavno osećanje koje mu je sada nadahnjivao bila je zabava puna ljubavi, zajedno sa blagim iznenađenjem da tako ogromne životinje proizvode takve falseto vriske.

Pa ipak, postojalo je sećanje koje su zvuci mora ponekad prizivali. Više nije imalo moć da ga povredi, iako je još bilo u stanju da mu ispuni srce tugom punom čežnje. Sećao se svih onih prilika kada je bio u signalnim odajama svemirskih brodova ili svemirskih stanica i slušao radio–talase koji bi se oglasili dok su monitori prečešljavali spektar u automatskoj potrazi. Ponekad su tu bili, poput ovih istih sablasnih glasova koji su dozivali kroz noć, zvuci udaljenih brodova ili markera, sa bujicama koda velike brzine, dok su kolonije razgovarale sa majkom Zemljom. I uvek se moglo čuti večno mrmljanje zvezdanog zaleđa u čovekovim slabašnim primopredajnicima, beskrajn šapata sunaca i celih galaksija dok su ove natapale čitavu Vaseljenu zračenjem.

Hronometar dođe do nule. Nije domahnuo još ni do prve sekunde pre nego što se more razlegnu u paklenu kakofoniju zvukova – jaukanje koje se dizalo i spuštalo i koje natera Frenklina da brzo posegne za komandom jačine zvuka. Zvučne mine bačene su i on oseti sažaljenje prema svim onim kitovima koji su bili toliko nesrećni da se nađu u njihovoj blizini. Istog trenutka, raspored odraza na ekranu poče da se menja, dok su prestravljene životinje počinjale da beže u panici prema zapadu. Frenklin je pažljivo gledao, spreman da odseče svaki deo krda za koji bi izgledalo da će promašiti otvor u ogradi i vratiti se na farmu.

Generatori buke mora da su se popravili, zaključio on, otkako je trik poslednji put oprobano – ili su ovi kitovi bili prijemčiviji. Samo je nekoliko lualica pokušalo da se odvoji i nije bilo potrebno više od deset minuta posla da bi se vratili na pravi put, prestravili sopstvenim sirenama podmornica. Pola sata pošto su mine bačene čitavo krdo uterano je nazad kroz nevidljivu rupu u ogradi i sada se guralo po uskom prolazu. Podmornice nisu imale da rade ništa do da čekaju dok inženjeri ne dovrše opravke i dok zavesa od zvuka ne bude ponovo potpuna.

Niko nije mogao tvrditi da je posredi bila slavna pobeda. Bio je to tek još jedan dnevni posao, sitna bitka u beskrajnoj kampanji. Uzbuđenje zbog potere već je zamrlo i Frenklin se pitao koliko će biti potrebno pre nego što ih teretnjak pokupi iz okeana i odnese do Havaja. Na kraju krajeva, ovo je trebalo da mu bude slobodan dan, a on je obećao da će odvesti Pitera na Vaikiki da ga uči da pliva.

Čak i dok zaludno čeka, dobar čuvar nikada ne dopušta da mu pogled zadugo odluta od ekrana sonara. Svaka tri minuta, bez svesnog upliva, Frenklin se okretao skaneru velikog dometa i okretao predajnik prema morskome dnu, tek da bi vodio računa o tome šta se dešava oko njega. Nije sumnjao da njegove kolege rade isto to dok se pitaju koliko će proći pre nego što ih budu oslobodili...

Na samoj granici opsega, deset milja daleko i gotovo dve milje duboko, slabašni odraz dopuza do ivice ekrana. Frenklin ga pogleda sa blagim zanimanjem; onda mu se obrve zbunjeno skupiše. To je morao biti neobično veliki objekat da bi bio vidljiv na tolikom rastojanju – nešto krupno poput kita. Ali nijedan kit nije mogao plivati na tolikoj dubini; iako se na ulješure nailazilo na gotovo milju dubine, ovo je bilo iza granica u kojima su mogli da se kreću, koliko god da su bili veličanstveni ronoci. Dubinska ajkula? Moguće, pomisli Frenklin; ne bi škodilo pobliže pogledati.

On fiksira skener na udaljeni odraz i proširi sliku koliko god je to dopuštalo uvećanje ekrana. Bilo je predaleko da bi razaznao ikakve pojedinosti, ali sada mu je pred očima stajao dugačak, tanak objekat – koji se kretao veoma brzo. Piljio je u njega na trenutak, a onda je pozvao kolege. Na suvišni razgovor tokom operacija nije se blagonaklono gledalo, ali ovde je postojala mala tajna koja je u njemu izazvala zanimanje.

"Podmornica dva zove", reče on. "Imam veliki odraz u smeru 185 stepeni, daljina 9,7 milja, dubina 1,8 milja. Izgleda kao druga podmornica. Zna li da li neko operiše u okolini?"

"Podmornica jedan zove podmornicu dva", dođe prvi odgovor. "To mi je van dometa. Tamo dole mogla bi biti istraživačka podmornica. Koliko kažeš da ti je veliki odraz?"

"Dužina otprilike stotinu stopa. Možda više. Dostiže preko deset čvorova."

"Podmornica tri zove. Nema istraživačkih plovila u okolini. Nautilus IV nalazi se u doku zbog opravki, a Kusto je na Atlantiku. Mora da si uhvatio ribu."

"Ne postoji tolika riba. Imam li dozvolu da pođem za njom? Mislim da bi trebalo da proverimo."

"Imaš dozvolu", odgovori podmornica jedan. "Mi ćemo ovde paziti na otvor. Budi na vezi."

Frenklin okrete podmornicu prema jugu i potera malo plovilo najvećom brzinom uz glatki nalet siline. Odraz koji je sledio već je bio predeboko da bi ga domašio, ali uvek je postojala nada da će se vratiti do površine. Čak i ukoliko ne bude to učinio, on će moći da dobije mnogo čistiju sliku kada bude smanjio rastojanje.

Prešao je samo dve milje kada je video da je potera beznadežna. Nije moglo biti sumnje; njegova lovina opazila je vibracije motora ili sonara i sada je zaranjala punom brzinom pravo prema dnu. Uspeo je da prodre do četiri milje, a onda se signal izgubio u lavirintu odraza sa dna okeana. Poslednji pogled na to potvrdio mu je raniji utisak velike dužine i srazmerne uzanosti, ali i dalje nije bio u stanju da razazna nikakve pojedinosti građe.

"Znači, umakla ti je", reče podmornica jedan. "I mislio sam da hoće."

"Onda ti znaš šta je to?"

"Ne – niti iko drugi. A ukoliko primaš jedan savet, nemoj pričati sa reporterima o tome. Ukoliko to učiniš, nećeš moći da preživiš od njih."

Na trenutak sleden od zapanjenosti, Frenklin je zurio u mali zvučnik iz koga su došle reči. Znači, nisu ga zavitalavali, kao što je uvek sumnjao. On se priseti nekih priča koje je slušao u baru na Ostrvu Čaplje i svuda gde su se čuvari skupljali posle dužnosti. Tada im se smejaao, ali sada je znao da su priče bile istinite.

Taj nemirni odraz koji je žurno hitao vam opsega nije predstavljao ništa drugo nego veliku morską zmiju.

Indra, koja je povremeno i dalje radila pri havajskom akvarijumu kada su joj to dužnosti domaćice dopuštale, nije bila toliko impresionirana kao što joj je muž očekivao. Zapravo, prva njena primedba donekle je delovala kao hladan tuš.

"Da, ali koja morska zmija? Znaš da postoji najmanje tri potpuno različita tipa."

"Sasvim sigurno ne znam."

"Pa, najpre je tu džinovska jegulja koja je viđena u tri ili četiri prilike, ali nikada nije valjano identifikovana, iako su joj zamci hvatani još oko 1940. godine. Poznato je da raste do dužine od šezdeset stopa, a za većinu ljudi to je dovoljno za jednu morską zmiju. Ali ona stvarno spektakularna je kralj haringi – Regalecus glesne. Ima lice poput konja, krestu od blistavo crvenih peraja sličnu indijanskoj ratničkoj perjanici – i zmijoliko telo koje može biti dugačko do sedamdeset stopa. Budući da znam da takve stvari postoje, kako onda očekuješ da se iznenadim na bilo šta što more može da stvori?"

"A šta je sa trećim tipom koji su pomenula?"

"To je onaj koji još nismo identifikovali, pa čak ni opisali. Naprosto ga zovemo 'x', zbog toga što se ljudi još smeju kada se govori o morskim zmijama. Jedina stvar koju znamo jeste da bez sumnje postoji, da je izuzetno brz i da živi u dubokim vodama. Jednog dana uhvatićemo ga, ali kada to budemo učinili, verovatno će posredi biti puka sreća."

Frenklin je bio vrlo zamišljen tokom ostatka večeri. Nije mu se dopadalo da prizna da, i pored svih instrumenata koje je čovek sada koristio da sondira more, kao i pored njegovog sopstvenog neprekidnog patroliranja po dubinama, okean i dalje sadrži mnoge tajne i zadržaće ih tokom vekova koji nailaze. I znao je

da će ga, makar više to nikada ponovo ne video, čitavog života progoniti sećanje na taj udaljeni, izazovni odraz što je hitro nestajao u ponoru koji mu je bio dom.

13.

Postoji mnogo pogrešnih predstava o sjaju života jednog čuvara. Frenklin ih nikada nije delio i zbog toga nije bio ni iznenađen, niti razočaran, što je toliko njegovog vremena odlazilo na duge, mirne patrole daleko na pučini. Zapravo, prihvatao ih je sa dobrodošlicom. Davale su mu vremena da razmišlja – i to bez uranjanja u crne misli – a na jednoj od takvih samotnih misija po živom srcu mora njegovi poslednji strahovi najzad su se rasuli i mentalni ožiljci konačno su mu se zacelili.

Godinom jednog čuvara upravljao je raspored migracija kitova, ali sam taj raspored neprekidno se menjao kako su nove oblasti mora bile ograđivane i plodne. Mogao je provesti leto pažljivo se krećući po ledu, a zimu tumarajući tamo–amo po polutaru. Ponekad je radio iz obalskih stanica, ponekad sa pokretnih baza poput Rorkvala, Pikvuda ili Kašelota. U jedno doba godine mogao je biti u potpunosti okrenut velikim kitovima–pločanima ili 'lažnim' kitovima, koji su bukvalno cedili hranu iz mora dok su plivali, otvorenih usta, kroz bogatu planktonsku supu. U drugo doba godine imao je posla sa njihovim veoma različitim srođnicima, silovitim kitovima–zubanima, čiji je najbitniji predstavnik bila ulješura. To nisu bili blagi biljožderi, već su sledili svoju čudovišnu lovinu i borili se sa njom u mračnim dubinama pola milje daleko od poslednjih zraka sunca.

Bilo je nedelja ili čak meseci kada čuvar uopšte ne bi ni ugledao kita. Biro su često zvali zbog opreme i ljudstva, tako da kitovi nisu bili jedini posao. Svako ko se bavio morem kao da je, pre ili kasnije, dolazio do Biroa za kitove sa molbom za pomoć. Ponekad su zahtevi bili tragični; nekoliko puta godišnje podmornice su odlazile na obično besplodne potrage za udavljenim sportistima ili istraživačima.

Na suprotnoj krajnosti stajao je vic da je neki senator svojevremeno tražio od sidnejskog ureda da mu pronađe veštačku vilicu koju je izgubio kada je veliki talas sa Bondija iskalio svoju volju na njemu. Pričalo se da je primio, u najhitnijem roku, stopu široke čeljusti tigar–ajkule, uz poruku izvinjenja da su to bili jedini zubi čiji se vlasnik ne zna, a koje je opsežna potraga bila u stanju da nađe u blizini plaže Bondi.

Neki zadaci na koje je nailazio čuvar imali su određenog sjaja i za njih bi se svi prilježno latili čim bi ovi iskrslili. Veoma mali odsek sa nedovoljno ljudstva u Birou za ribarstvo bavio se biserima i tokom mrtve sezone čuvari su ponekad odvajani od uobičajenog posla i dopuštano im je da pomažu na nalazištima bisera.

Frenklin je svojevremeno bio na takvoj dužnosti u Persijskom zalivu. Bio je to praktičan posao, ne bez sličnosti sa vrtlarstvom, a budući da je bio vezan za ronjenje do dubina nikada većih od dve stotine stopa, koristila se jednostavna oprema sa komprimovanim vazduhom, a ronilac je upotrebljavao torpeda za kretanje po okolini. Glavne oblasti za gajenje bisera bile su pažljivo naseljene najboljim vrstama i glavni problem bio je kako zaštititi ostrige od njihovih prirodnih neprijatelja – naročito od morskih zvezda i raža. Pošto bi im bilo ostavljeno vremena da sazru, prikupljane su i odnošene na površinu radi pregleda – jedan od malobrojnih poslova koje još niko nije bio u stanju da mehanizuje.

Svi pronađeni biseri pripadali su, razume se, Birou za ribarstvo. Ali bilo je primetno da su žene svih čuvara postavljenih na tu dužnost ubrzo posle toga nosile biserne ogrlice ili naušnice – i Indra nije bila izuzetak od pravila.

Primila je svoju ogrlicu na dan kada je rodila Pitera i sa dolaskom sina Frenklinu je izgledalo da je staro poglavlje njegovog života konačno zatvoreno. To nije bilo istina, razume se; nikada nije mogao da zaboravi – niti je to želeo – da mu je Irena dala Roja i Ruperta na svetu koji mu je sada bio daleko poput kakve planete najudaljenije zvezde. Ali bol zbog tog neopozivog rastanka najzad se povukao, jer nikakva tuga ne može da traje večno.

Bilo mu je drago – iako je nekada zbog toga gorko žalio – što je nemoguće razgovarati sa bilo kime na Marsu, ili, zapravo, bilo gde u svemiru iza orbite Meseca. Šestominutno vremensko kašnjenje za povratni put, čak i kada je planeta bila na najbližoj tački, činilo je da razgovor ne dolazi u obzir, te tako nikada nije morao da se muči osećanjem prisustva Irene i dečaka time što bi ih pozvao preko vizifona. Svakog Božića menjali su snimke i govorili o događajima u toku godine; izuzev povremenih pisama, to je bio jedini lični kontakt koji su sada imali i jedini koji je Frenklinu bio potreban.

Nije bilo načina da odredi koliko se dobro Irena prilagodila svom praktičnom udovištvu. Dečaci mora da su pomogli, ali bilo je vremena kada je Frenklin želeo da se ponovo udala, koliko zbog njih toliko i zbog

sebe. Pa ipak, nekako nije bio u stanju da to predloži, a ona nije pominjala tu temu, čak i kada je on lično učinio taj korak.

Da li je zavidela Indri? I to je bilo teško reći. Možda je nešto ljubomore bilo neizbežno; sama Indra, tokom povremenih svađa koje su im tu i tamo obeležile njihov brak, jasno je stavljala do znanja da joj se nije dopadala pomisao da je tek druga žena u Frenklinovom životu.

Takve svađe bile su retke, a posle rođenja Pitera postale su još ređe. Bračni par obrazuje dinamički nestabilan sistem sve dok ga dolazak prvog deteta ne preobrazi iz dvostruke grupe u trostruku.

Frenklin je sada bio toliko srećan koliko je tome mogao uopšte da se nada. Porodica mu je pružala emocionalno uporište koje mu je bilo potrebno; rad mu je obezbeđivao interesovanje i pustolovinu koje je svojevremeno tražio u svemiru, ali ih tamo i izgubio. Bilo je više života u moru nego u beskrajnim praznim miljama između planeta i sada mu je srce retko žudelo za plavom lepotom Zemljinog polumeseca, za uskovitlanom srebrnom izmaglicom Mlečnog puta ili za napetim uzbuđenjem spuštanja na Marsove mesece na kraju dugog putovanja.

More je počelo da mu oblikuje život i misli, kao što mora da je činilo svim ljudima dovoljno vrednim da ovladaju njime i dokuče mu tajne. Osećao je srodstvo sa svim stvorenjima koja su se kretala po njegovim širinama i dubinama, čak i kada su to bili neprijatelji za koje mu je dužnost bila da ih uništava. Ali pre svega iskusio je saosećanje i gotovo mistično obožavanje, čega se napola stideo, prema ogromnim zverima čijim sudbinama je upravljao.

Verovao je da većina čuvara poznaje to osećanje, iako su pazili da ga ne pomenu u običnom razgovoru. Najbliže su prilazili tome kada su optuživali jedan drugoga da su ih 'zaneli kitovi', donekle neodrediv pojam koji se mogao predstaviti kao ponašanje više nalik kitu nego čoveku u datoj situaciji. Bio je to oblik poistovećivanja bez koga nijedan čuvar ne bi bio dobar u svom poslu, ali u izvesnim trenucima on je postajao previše naglašen. Klasičan slučaj – za koji su se svi zaklinjali da je savršena istina – bio je stariji čuvar koji bi osećao da se guši ukoliko ne bi svakih deset minuta izronio podmornicom da se nadiše.

Budući da su smatrani – a i sami su sebe smatrali – elitom svetske vojske podvodnih stručnjaka, čuvare su uvek pozivali kada je postojao neki neobičan posao koji niko drugi nije želeo da obavi. Ponekad su takvi poslovi bili toliko samoubilački da je nesuđenom klijentu bilo potrebno objasniti da mora da pronađe drugi način da se izvuče iz teškoća.

Ali povremeno nije bilo drugog načina i rizik se morao prihvatiti. Biro se još sećao kako je glavni čuvar Kirher, tamo '22, zašao u ogromne usisne cevi kroz koje je voda za hladjenje ulazila u fuzionu električnu centralu što je napajala pola južnoameričkog kontinenta. Jedna od filterskih rešetki rasklimala se i mogao ju je popraviti samo čovek na licu mesta. Sa snažnom užadi oko tela da spreči da ne bude usisan kroz žičanu mrežu, Kirher se spustio u urlajuću tminu. Obavio je posao i bezbedno se vratio; ali bilo je to poslednji put da je sišao pod vodu.

Do tada, sve Frenklinove misije bile su u priličnoj meri konvencionalne; nije morao da se suoči ni sa čime toliko zastrašujućim kao što je bio Kirherov poduhvat i nije bio siguran kako bi reagovao kada bi takva prilika naišla. Razume se, uvek je mogao odbiti zadatak koji bi uključivao nenormalan rizik; ugovor mu je bio vrlo određen po tom pitanju. Ali 'samoubilačka klauzula', kako su je podsmešljivo nazivali, bila je u priličnoj meri mrtvo slovo na papiru. Svaki čuvar koji bi se pozvao na nju, osim pod najizuzetnijim okolnostima, ne bi izazvao nezadovoljstvo pretpostavljenih, ali bi mu posle toga bilo veoma teško da živi sa kolegama.

Frenklinova prva operacija van granica službe usledila je tek posle skoro pet godina – pet zaposlenih, pretrpanih godina, pa opet, kada se čovek okrene za sobom, i neobično lišenih događanja. Ali kada je stigla, više je nego nadoknadila kašnjenje.

14.

Glavni računovođa baci tabele i dijagrame na sto i slavobitno pogleda malobrojnu publiku preko okvira starinskih naočari.

"Dakle, vidite, gospodo", reče on, "u to nema nikakve sumnje. U ovoj oblasti ovde" – on ponovo zabode prst u mapu – "broj žrtava među ulješurama nenormalno je visok. Više nije reč o uobičajenim nasumičnim odstupanjima u popisnim brojkama. Tokom migracija u poslednjih pet godina najmanje devet kitova nestalo je u ovoj prilično maloj oblasti.

Sa druge strane, kao što ste svi svesni, ulješura nema prirodnih neprijatelja, izuzev orki koje povremeno napadaju manje ženke sa mladuncima. Ali sasvim smo sigurni da čopori ubica nisu prodrli u ovu oblast nekoliko godina, a nestalo je najmanje tri odrasla mužjaka. Po našem mišljenju, to ostavlja samo jednu mogućnost.

Morsko dno na ovom mestu duboko je nešto manje od četiri hiljade stopa, što znači da ga ulješura može upravo dostići sa nekoliko minuta vremena za lov po dnu pre nego što bude prisiljena da se vrati za vazduh. Sa druge strane, otkako je otkriveno da se physeter hrani gotovo isključivo sipama, prirodnjaci su se pitali može li sipa ikada pobediti kada je kit napadne. Opšte mišljenje bilo je da ne može, zbog toga što je kit mnogo veći i jači.

Ali moramo se priseliti da čak ni danas niko ne zna koliko džinovska sipa može da poraste; odeljenje za biologiju kaže mi da su pronađeni pipci bathyteutisa maximusa dužine od osamdeset stopa. Osim toga, sipa bi morala samo da zadrži kita nekoliko minuta na toj dubini i životinja bi se udavila pre nego što uspe da se vrati na površinu. Zato smo pre nekoliko godina izložili pretpostavku prema kojoj u toj oblasti živi najmanje jedna abnormalno velika sipa. Pa smo je... ovaj... krstili Persi.

Sve do prošle nedelje, Persi je bio samo teorija. A onda je, kao što znate, kit S.87693 nađen mrtav na površini, gadno unakažen, a telo mu je bilo pokriveno tipičnim ožiljcima koje su izazvali kljun i sisaljke sipe. Voleo bih da pogledate ove snimke."

On iz aktovke izvuče komplet velikih fotografija na sjajnom papiru i podeli ih okolo. Sve su prikazivale male delove kitovog tela prošarane belim prugama i savršeno kružnim prstenovima. Sasvim neprikladno, lenjir sa podelom u stopama stajao je na sredini svake slike da bi pružio neku predstavu o veličini.

"To su, gospodo, tragovi sisaljki. Idu do šest inča u prečniku. Mislim da možemo reći da Persi više nije teorija. Pitanje je: šta da učinimo sa njime? Košta nas najmanje dvadeset hiljada dolara godišnje. Požeću dobrodošlicu svakom predlogu."

Nastala je kratka tišina dok je mala grupa zvaničnika zamišljeno gledala fotografije. Onda direktor reče: "Zamolio sam gospodina Frenklina da dođe i kaže svoje mišljenje. Šta kažeš, Voltere? Možeš li izići nakraj sa Persijem?"

"Ako budem mogao da ga nađem, da. Ali dno je prilično neravno tamo dole i mogla bi to biti duga potraga. Ne bih mogao da koristim normalnu podmornicu – ne bi bilo bezbednosne margine na toj dubini, naročito ukoliko bi Persi počeo da steže. Uzgred, šta mislite koliko je veliki?"

Glavni računovođa, obično sasvim otvoren sa brojkama, oklevao je poprilično pre nego što je odvratio.

"Ovo nije moja procena", reče on kao da se izvinjava, "ali biolozi kažu da bi mogao biti dugačak sto pedeset stopa."

Začuše se prigušeni zvižduci, ali izgledalo je da izjava na direktora nije ostavila utisak. Još davno je uvideo istinitost starog klišeja da u moru ima veće ribe nego što je ikada izišla iz njega. Takođe je znao to da u sredini gde gravitacija ne postavlja ograničenje veličini, stvorenje može nastaviti da raste neograničeno sve dok uspe da izbegne smrt. A od svih stanovnika mora, džinovska sipa bila je možda najbezbednija od napada. Čak je ni njen jedini neprijatelj, ulješura, nije mogao dostići ukoliko se držala ispod nivoa od četiri hiljade stopa.

"Postoje desetine načina na koje možemo ubiti Persija ukoliko mu utvrdimo položaj", ubaci se glavni biolog. "Eksplozivi, otrov, elektrošokovi – sve bi to obavilo posao. Ali ukoliko ne bude izbora, mislim da bi trebalo da izbegavamo ubijanje. On mora biti jedna od najvećih živih životinja na planeti i bilo bi zločin podvrći ga ubistvu."

"Molim vas, dr Robertse!" pobuni se direktor. "Podsetio bih vas da se ovaj biro bavi samo proizvodnjom hrane – a ne istraživanjem ili očuvanjem bilo kakvih životinja izuzev kitova. I zaista mislim da je ubistvo malo prejak izraz da bi se prikladno mogao primeniti za jednog prekomerno naraslog mekušca."

Izgledalo je da blagi prekor nije baš nimalo postideo dr Roberts.

"Slažem se, ser", reče on veselo, "da nam je glavni posao proizvodnja i da uvek moramo imati na umu ekonomske činioce. Istovremeno, mi stalno saradujemo sa Odeljenjem za naučna istraživanja, a ovo izgleda kao još jedan slučaj gde bismo mogli raditi zajedno za obostranu korist. U stvari, na duže staze možemo čak ostvariti zaradu."

"Nastavite", reče direktor sa blagim titrajem u oku. Pitao se kakav su domišljati plan zakuvali naučnici koji je trebalo da rade za njega zajedno sa odgovarajućim brojem kolega u istraživačkom odeljenju.

"Do sada, džinovska sipa nikada nije ulovljena živa, iz jednostavnog razloga što nikada nismo imali alatki za taj posao. Bila bi to skupa operacija, ali ako ćemo ionako goniti Persija, dodatna cena ne bi bila prevelika. Zbog toga predlažem da ga izvadimo živog."

Niko se nije pomučio da upita kako. Ukoliko je dr Roberts rekao da se to može izvesti, to je značilo da je već razradio plan kampanje. Direktor, kao i obično, obide sitnu tehničku pojedinost vezanu za tegljenje nekoliko tona ratoborne sipe sa dubine od jedne milje i prede na bitnu tačku.

"Hoće li istraživačko platiti išta od svega toga? I šta ćete raditi sa Persijem kada ga uhvatite?"

"Nezvanično, istraživačko će obezbediti dodatnu opremu ukoliko budemo stavili na raspolaganje podmornice i pilote. Takođe će nam biti potreban onaj ploveći dok koji smo prošle godine pozajmili od održavanja; dovoljno je veliki da drži dva kita, što znači da sigurno može da primi jednu sipu. Biće tu nekih dodatnih troškova – posebna oprema za obogaćivanje vode kiseonikom, električna mreža koja će sprečiti Persija da se popne napolje i tako dalje. U stvari, predlažem da upotrebljavamo dok kao laboratoriju dok ga budemo proučavali."

"A posle toga?"

"Pa prodaćemo ga."

"Izgleda mi da će zahtevi tržišta za sipama od sto pedeset stopa kao kućnim ljubimcima biti dosta mali."

Poput glumca koji izbacuje najbolji šlagvort, dr Roberts nemarno pokaza svog džokera.

"Ukoliko isporučimo Persija živog i u dobrom stanju, Marinlend će za njega platiti pedeset hiljada dolara. To je bila prva neformalna ponuda profesora Milтона kada sam jutros razgovarao sa njime. Ne sumnjam da možemo dobiti više od toga; čak sam se pitao može li se stvar srediti na postotak. Na kraju krajeva, džinovska sipa bila bi najveća atrakcija koju je Marinlend ikada imao."

"Već je i istraživanje ispalo dovoljno rđavo", progundā direktor. "A sada izgleda kao da pokušavate da nas uvučete u industriju zabave. Pa ipak, što se mene tiče, sve zvuči prilično uverljivo. Ukoliko računovodstvo bude uspelo da me ubedi da projekat nije preskup i ukoliko ne iskrсну dodatne teškoće, krenućemo sa time. To jest, ukoliko gospodin Frenklin i njegove kolege misle da se stvar može obaviti. Oni su ljudi koji će morati da obave posao."

"Ukoliko dr Roberts raspolaže nekim praktičnim planom, biće mi drago da ga pretresem sa njime. Svakako je reč o vrlo zanimljivom projektu."

To je, pomisli Frenklin, eufemizam godine. Ali on nije bio od one vrste ljudi koja je ikada mahnitala od prilježnosti u vezi sa bilo kakvim poduhvatom, jer je još davno zaključio da se to uvek završava razočaranjem. Ukoliko 'Operacija Persi' bude krenula, biće to najzbuđljiviji posao koji je imao u pet godina koliko je bio čuvar. Ali bilo je previše dobro da bi bilo istinito; nešto će iskrснуti i osujetiti čitav projekat.

Ali nije. Manje od mesec dana posle toga, spuštao se prema morskome dnu u posebno prerađenom dubinskom izviđačkom vozilu. Dve stotine stopa iza njega, Don Barli sledio ga je u drugoj mašini. Bilo je to prvi put da su radili zajedno posle onih davnih dana na Ostrvu Čaplje, ali kada su od Frenklina tražili da izabere partnera, automatski je pomislio na Dona. Bila je to životna prilika i Don mu nikada ne bi oprostio ukoliko bi izabrao nekoga drugog.

Frenklin se ponekad pitao da li mu Don zamera na brzom usponu u službi. Pre pet godina, Don je bio prvi čuvar, a Frenklin u potpunosti neiskusani učenik. Sada su obojica bili prvi čuvari, a Frenklin će po svojoj prilici uskoro biti ponovo unapređen. Nije se baš osobito radovao tome, jer, mada je bio prilično ambiciozan, znao je da što se više uspinje u Birou, sve će manje imati vremena za boravak na moru. Možda je Don znao šta radi; bilo je teško zamisliti ga kako se skrasio u nekoj kancelariji...

"Uključi svetla", reče Donov glas iz zvučnika. "Dr Roberts želi da te slikam."

"Dobro", odvrati Frenklin. "Evo, uključena su."

"Au – baš si zgodan! Da sam ja sipa, siguran sam da bih te smatrao neodoljivim. Okreni se postrance načas. Hvala. I neka mi neko priča o novogodišnjoj jelki! Prvi put da vidim nekoga kako gura brzinom od deset čvorova na sat na dubini od šest stotina hvati."

Frenklin se isceri i pogasi svetla. Zamisao dr Robertsa bila je dovoljno jednostavna, ali ostajalo je da se još vidi hoće li upaliti. U bezdanu bez svetlosti, mnoga stvorenja nosila su nakupine svetlećih organa koje su mogla uključivati i isključivati po želji, a džinovska sipa, sa svojim ogromnim očima, naročito je osetljiva na takva svetla. Ona ih koristi ne samo da namami žrtve u zahvat, već i da privuče supružnike. Ukoliko su sipe bile toliko inteligentne kao što im se pripisivalo, pomisli Frenklin, Persi će mu brzo prozreti prurušavanje. Međutim, bila bi to ironija da se neka ulješura koja je duboko zaronila prevari i da se on na taj način nađe pred neželjenom borbom.

Stenovito dno bilo je sada na samo pet stotina stopa pod njim i svaka pojedinost jasno mu se ocrtavala na sonarnom skaneru kratkog dometa. Izgledalo je kao da to mesto za potragu ne obećava mnogo; tu bi moglo biti nebrojenih pećina po kojima bi se Persi mogao skrivati bez ikakve nade da bude opažen. Sa druge strane, kitovi su ga opazili – na sopstvenu štetu. A šta god physeter bio u stanju da učini, reče Frenklin sebi, moja podmornica može isto toliko dobro.

"Imamo sreće", reče Don. "Voda je bistrija nego što sam ikada video ovde dole. Sve dok ne uskomešamo blato, videćemo do udaljenosti od nekoliko stotina stopa."

To je bilo bitno; Frenklinovi svetleći mamci bili bi beskorisni kada bi voda bila previše mutna da bi bili vidljivi. On prebaci na spoljašnju TV kameru i brzo nađe slabi odjaj Donove desne strane, dve stotine stopa daleko. Da, bila je to izuzetno srećna okolnost; trebalo bi da im neizmerno olakša zadatak.

Frenklin se podesi na najbliži marker i odredi mu položaj sa najvećom tačnošću. Da bi se dvostruko osigurao, on natera Dona da učini isto, a zatim podeliše razliku između sebe. Potom, krstareći lagano uporednim smerovima, oni počеше pažljivu pretragu morskog dna.

Bilo je neobično naći голу stenu na tolikoj dubini, jer okeansko dno normalno je bilo prekriveno slojem blata i sedimenta debelim stotinama ili čak hiljadama stopa. Mora da ovde postoje, zaključio Frenklin, moćne struje koje čiste oblast – ali sada sasvim sigurno nije bilo struje, kao što je pokazivao merač protoka. Verovatno je bila sezonska i povezana sa usekom Milerovog kanjona, dubljim od deset hiljada stopa, koji je bio udaljen samo pet milja.

Svaki nekoliko sekundi Frenklin je uključivao šaru raznobojnih svetlosti, a zatim radoznalo posmatrao ekran da bi video ima li ikakvog odziva. Nije dugo prošlo i sledilo ga je pola tuceta fantastičnih dubinskih riba – utvarnih stvorenja, dugačkih dve ili tri stope, sa ogromnim čeljustima, smešno istanjenim pipcima i nitima koje su im visili sa tela. Mamac njegovih svetlosti očigledno im je nadjačao strah od vibracija motora, što je bilo ohrabrujući znak. Iako ih je njegova brzina uskoro ostavila pozadi, neprekidno su ih menjala nova čudovišta, od kojih čak ni dva kao da nisu bila potpuno ista.

Frenklin je obraćao srazmerno malo pažnje na TV ekran; dalekometnija čula sonara, koja su ga upozoravala na to šta počiva hiljadu stopa ispred njega, bila su bitnija. Ne samo da je morao da traga za lovinom, već je morao i da izbegava stenje i brežuljke koji bi mogli iznenada iskrsnuti na putu podmornice. Išao je brzinom od deset čvorova, što je bilo dovoljno sporo, ali je zahtevalo njegovu punu pažnju. Ponekad se osećao kao da leti u visini krošnji iznad brežuljkastog terena po gustoj magli.

Prešli su pet milja bez ikakvih događaja, a onda su napravili uzan zaokret i pošli nazad uporednim smerom. Ako nisu postigli ništa drugo, pomisli Frenklin, bar su napravili snimak ove oblasti sa više pojedinosti nego pri svim ranijim kartografisanjima. I on i Don radili su sa uključenim snimanjem, tako da je profil morskog dna ispod njih automatski mapiran.

"Ko je to rekao da je ovo uzbudljiv život?" reče Don kada su napravili četvrti zaokret. "Nisam video čak ni oktopodovu bebu. Možda plašimo sipe i rasterujemo ih."

"Robert je rekao da nisu mnogo osetljive na vibracije, pa zato ne mislim da je to verovatno. I nekako mislim da Persi nije od one vrste koja se lako da uplašiti."

"Ukoliko postoji", reče Don skeptično.

"Ne zaboravi one tragove sisaljki od šest inča. Šta misliš da ih je napravilo – miševi?"

"Hej!" reče Don. "Pogledaj onaj odraz u smeru 250, daljina 750 stopa. Liči na stenu, ali učinilo mi se da se pomerio."

Još jedna lažna uzbuna, reče Frenklin u sebi. Ne – odraz je zaista delovao malo razliveno. I zaboga, pokretao se!

"Smanji brzinu na pola čvora", naredi on. "Zaostani iza mene – ja ću polako da se privučem i uključim svetla."

"Neobično izgleda taj odraz. Stalno menja veličinu."

"Izgleda kao naš mališa. Idemo."

Podmornica se sada kretala nad beskrajnom, blago iskošenom zaravni, i dalje u društvu radoznale pratnje zmajeva sa perajima. Na TV ekranu svi objektu bili su izgubljeni u izmaglici na daljini od otprilike stotinu pedeset stopa; puna snaga ultraljubičastih projektora nije mogla da sondira vodu dalje od toga. Frenklin isključi prednja svetla i sve spoljašnje osvetljenje i nastavi pažljivi prilaz koristeći samo ekran sonara.

Na pet stotina stopa odraz poče da pokazuje nepogrešivu građu; na četiri stotine stopa više nije bilo nikakve sumnje; na tri stotine stopa Frenklinova riblja pratnja odjednom pobeže velikom brzinom kao da je svesna da to nije zdrava okolina. Na dve stotine stopa on uključi vizuelne mamce, ali čekao je nekoliko sekundi pre nego što je uključio farove i TV.

Šuma je koračala po morskome dnu – šuma uzmigoljenih, zmijolikih debala. Ogromna sipa diže se na trenutak, kao da joj smetaju farovi; verovatno je mogla da ih vidi, iako su bili nevidljivi za ljudske oči. Onda prikupi pipke neverovatnom brzinom, skupivši se u zbijenu, zaobljenu masu – i jurnu prema podmornici pod punim pogonom sopstvenih mlaznjaka.

Ona skrenu u poslednjem trenutku i Frenklin opazi načas ogromno oko bez kapka, koje mora da je u prečniku imalo najmanje jednu stopu. Sekundu kasnije dođe siloviti udarac po trupu, a sledio ga je zvuk grebanja, kao da ogromne kandže klize po metalu. Frenklin se priseti ožiljaka koje je toliko često viđao po gumastoj koži ulješura i bi mu drago zbog debljine čelika koja ga je štitila. Čuo je kada su žice spoljašnjeg osvetljenja istrgnute; ne mari – odigrale su svoju ulogu.

Bilo je nemoguće reći šta to sipa čini; s vremena na vreme podmornica bi se silovito zaljuljala, ali Frenklin nije pokušavao da pobegne. Ukoliko stvari ne postanu previše grube, nameravao je da ostane na licu mesta i sve podnese.

"Vidiš li šta mi radi?" upita on Dona prilično žalostivim glasom.

"Da – obavio te je sa osam ruku, a dva pipka mašu prema meni sa puno nade. I prolazi kroz najdivnije promene boje koje možeš zamisliti – ne mogu ni da počnem da ih opisujem. Voleo bih da znam da li stvarno pokušava da te pojede – ili samo iskazuje ljubav."

"Šta god bilo, nije baš udobno. Požuri i snimaj te fotografije da mogu da se čistim odavde."

"Dobro – daj mi još nekoliko minuta da bih mogao da snimim i filmsku sekvencu. Onda ću probati da zabijem harpun."

To je delovalo kao dva vrlo duga minuta, ali Don najzad završi. Persi i dalje nije pokazivao nimalo stidljivosti, što je dr Roberts prilično samopouzđano predvideo, iako do tog trenutka teško da je mogao da i dalje zamišlja kako je Frenklinova podmornica još jedna sipa.

Don posadi bodlju sa glatkoćom i tačnošću u najdublji deo Persijeovog omotača, gde će se sigurno učvrstiti, ali neće naneti nikakvu povredu. Na nagli ujed, veliki mekušac odjednom popusti stisak i Frenklin dobi priliku da krene punom brzinom napred. On oseti kako rožnati pipci grebu po krmi podmornice; onda je bio slobodan i brzo se dizao prema udaljenom nebu. Bilo mu je prilično drago što je uspeo da pobegne bez korišćenja baterije oružja kojom je opremljen upravo u tu svrhu.

Don ga je smesta sledio, pa su kružili na pet stotina stopa iznad morskog dna – daleko van vizuelnog dometa. Na ekranu sonara kamenito dno bilo je oštro ocrtna ravnica, ali sada joj je u središtu pulsirala majušna, blistava zvezda. Mali markerni odašiljač – kraći od šest inča i jedva inč širok – koji je učvršćen za Persija, već je radio svoj posao. Nastaviće da radi duže od nedelju dana pre nego što ga baterije izdaju.

"Upecali smo ga!" reče Don veselo. "Sada ne može da se sakrije."

"Sve dok se ne otarasi te bodlje", reče Frenklin oprezno. "Ukoliko mu to uspe, moraćemo da ga tražimo ispočetka."

"Ja sam nanišanio", primeti Don odlučno. "Kladim se deset prema jedan da će ostati na mestu."

"Ako sam išta naučio u ovoj igri", reče Frenklin, "onda je to da ne prihvatam tvoje opklade." On potera pogon na maksimalnu brzinu krstarenja i okrenu nos podmornice prema površini koja je i dalje bila više od pola milje daleko. "Nemojmo da nas jadni dr Roberts čeka – siroti čovek, izludeće od nestrpljenja. Osim toga, hteo bih da i sam vidim te slike. Prvi put sam glumio glavnu ulogu u filmu sa džinovskom sipom."

A to je, pomisli on, bilo samo dizanje zaves. Glavna predstava tek sledi.

15.

"Kako je to lepo" reče Frenklin dok se lenjo opuštao u anatomske oblikovanoj fotelji na tremu, "imati ženu koja se ne trese od straha zbog posla kojim se bavim."

"Ima trenutaka kada to činim", priznade Indra. "Ne dopadaju mi se te operacije u dubinama. Ukoliko tamo išta pođe kako ne treba, nemaš nikakvih izgleda."

"Možeš isto toliko lako da se udaviš u vodi dubokoj deset stopa vode kao i deset hiljada."

"To ti je blesavo i ti to znaš. Osim toga, nijedan čuvar nije poginuo zato što se udavio, bar koliko sam ja čula. Stvari koje im se dešavaju nikada nisu tako lepe i jednostavne."

"Baš mi je žao što sam počeo ovaj razgovor", reče Frenklin žalostivo, obazrevši se da vidi da li Piter može da ih čuje. "Uglavnom, ne brineš se zbog operacije Persi?"

"Ne, mislim da se ne brinem. Kao i svi drugi, želim da ga uloviš – a još više želim da vidim hoće li ga dr Roberts održati u životu." Ona se diže na noge i ode do police sa knjigama ugrađene u zid. Kopajući po uobičajenoj gomili članaka i časopisa koja se tamo prikupila, ona najzad iskopa tom za kojim je tragala.

"Slušaj ovo", nastavi ona, "i priseti se da je pisano pre skoro dve stotine godina." Ona počne da čita najboljim predavačkim glasom, dok je Frenklin slušao uz blago oklevanje, a zatim uz potpunu obuzetost.

"U daljini, ogromna beličasta masa lenje se dizala i dok se tako dizala sve više i izdvajala iz azura, najzad zablista pred našom provom poput snežnog usova koji tek što se sručio sa bregova. Presijavala se tako jedan trenutak, a onda isto toliko sporo povuče se i potonu. Onda se ponovo podiže i blago zablista. Nije izgledala kao kit; pa ipak, da li je to Mobi Dik? – pomisli Dagu. Utvara se ponovo spusti, ali kada se opet pojavi, poput krika oštrog kao bodež koji prenu svakoga na mestu gde se zatekao, crnac povika: 'Eno!' I ponovo: 'Eno! Eno ga duva! Pravo napred! Beli kit! Beli kit!'

Četiri čamca ubrzo su bila na vodi; Ahabov ispred ostalih i svi su žustro veslali prema plenu. Ubrzo ovaj potonu i dok smo, opuštenih vesala, čekali da se pojavi – gle! – na istom mestu gde je potonuo, ovaj se još jednom lagano diže. Gotovo smetnuvši s uma na trenutak sve misli o Mobi Diku, sada smo gledali u najdivotniju pojavu koju su tajanstvena mora do sada otkrila čovekovo vrsti. Ogromna, meka masa, furlonzima dugačka i široka, sjajna i boje krema, ležala je i plutala na vodi, a bezbrojne dugačke ruke zračile su joj iz središta, uvijale se i grčile poput gnezda anakondi, kao da slepo pokušavaju da ulove svaki nesrećni objekat u domašaju. Nije imala nikakvog primetnog lica ili prednjeg kraja; nikakvog zamislivog nagoveštaja bilo čula, bilo poriva; već se komešala tamo na talasima, nezemaljska, bezoblična, nasumična prikaza života.

Dok je uz zvuk slabašnog siktanja ponovo nestajala, Starbak, i dalje zagledan u uzburkane vode gde je potonula, divljačnim glasom uskliknu: 'Gotovo bih radije da sam video Mobi Dika i borio se protiv njega, nego što videh tebe, bela sablasti!'

'Šta je to bilo, ser?' upita Flask.

'Ogromna živa sipa kakvu je, kažu, malo kitolovaca ikada videlo i vratilo se u luku da pripovedaju o tom.'

Ali Ahab ništa ne reče; okrenuvši čamac, otplovio je nazad do broda; ostali su ga isto toliko tiho sledili."

Indra zastade, zatvori knjigu i stade da čeka na odgovor muža. Frenklin se promeškolji na previše udobnom sedištu i reče zamišljeno: "Zaboravio sam taj deo – ukoliko sam ikada dotle pročitao. Ima životni prizvuk, ali šta je sipa tražila na površini?"

"Verovatno je ugibala. Ponekad noću izranjaju do površine, ali nikada danju, a Melvil kaže da je to bilo 'jednog prozračno plavog jutra.'"

"Uostalom, šta je to furlong? Voleo bih da znam da li je Melvilova sipa bila velika kao Persi. Fotografije pokazuju da ima stotinu trideset stopa od repa do vrha pipaka."

"I na taj način nadmašuje najvećeg plavog kita koji je ikada zabeležen."

"Da, za nekoliko stopa. Ali, razume se, nema ni deseti deo te težine."

Frenklin se diže iz sedišta i potraži rečnik. Najzad Indra začu ljutite šumove iz dnevne sobe i doviknu: "U čemu je stvar?"

"Kaže ovde da je furlong zastarela jedinica dužine, jednaka osmini milje. Melvil je pričao tek onako."

"Obično je veoma tačan, bar kada su kitovi u pitanju. Ali 'furlong' je očigledno besmislen – iznenađena sam da to niko nije ranije primetio. Mora da je mislio na hvate, ili je štampar nešto pobrkao."

Donekle smiren, Frenklin odloži rečnik i vrati se do trema. Stigao je upravo na vreme da vidi kako stiže Don Barli, pridiže Indru, upućuje joj veliki, ali bratski poljubac u čelo i baca je nazad u fotelju.

"Hajde, Volte!" reče on. "Jesi li spakovao stvari? Odbaciću te do aerodroma."

"Gde se Piter skriva?" upita Frenklin. "Pitere! Dođi da se pozdraviš – tata ide na posao."

Četvorogodišnja nakupina nekontrolisane energije dolete u sobu i gotovo obori oca kada mu skoči u ruke.

"Hoće tata da mi donese sipu?" upita on.

"Hej – otkud ti znaš za to?"

"Bilo je jutros na vestima, dok si još spavao", objasni Indra. "Pokazali su i nekoliko sekundi Donovog filma."

"Plašio sam se toga. Sada ćemo morati da se bakaćemo sa gomilom snimatelja i reportera koji će nam viriti preko ramena. To znači da će nešto sigurno da krene kako ne treba."

"Do dna ne mogu da nas slede", reče Barli.

"Nadam se da si u pravu – ali ne zaboravi da nismo jedini opremljeni dubinskim podmornicama."

"Ne znam kako izlaziš nakraj s njim", pobuni se Don Indri. "Da li uvek gleda samo na mračnu stranu stvari?"

"Ne uvek", nasmeši se Indra dok je odvajala Pitera od oca. "Veseo je najmanje dvaput nedeljno."

Osmeh joj iščeze dok je gledala kako skladni sportski auto uz šapat odlazi niz breg. Don joj je bio veoma drag, bio je praktično član porodice i bilo je trenutaka kada se brinula za njega. Izgledalo je da je šteta što se nikada nije oženio i skrasio; nomadski, promiskuitetni život koji je vodio teško da je mogao biti naročito zadovoljavajući. Otkako su se upoznali, provodio je skoro sve vreme na moru ili ispod njega, izuzev grozničavih dopusta kada je koristio njihov dom kao bazu – na njihov poziv, ali često uz nelagodnost, kada je bilo neočekivanih ženskih gostiju koje je trebalo zabavljati za doručak.

I njihov život, po mnogim merilima, bio je dovoljno nomadski, ali bar su uvek imali mesto koje su mogli da nazovu domom. Taj stan u Brizbejnu, gde joj se kratka, ali srećna karijera predavača na kvinslenskom univerzitetu okončala Piterovim rođenjem; onaj bungalov na Fidžiju, sa krovom koji je imao pokretno mesto na kome je prokišnjavao i koje građevinari nikada nisu uspeli da pronađu; prostorije za bračne parove u kitolovačkoj stanici na Novoj Džordžiji (još je mogla da oseti zaudaranje planina otpadaka i da vidi kako galebovi lete nad zabranima za dranje); i konačno, ova kućica koja je preko mora gledala prema drugim havajskim ostrvima. Četiri doma za pet godina moglo je mnogima delovati preterano, ali za ženu jednog čuvara Indra je znala da je dobro prošla.

Malo je žalila za karijerom koja joj je privremeno prekinuta. Kada Piter bude dovoljno star, rekla je sebi, vratiće se istraživanju; čak i sada, čitala je svu literaturu i pratila je nove radove. Pre samo nekoliko meseci Journal of Selachians objavio joj je kratki rad 'O mogućoj evoluciji morskog vampira (scapanorynchus owstoni)' i od tada je bila uključena u zabavnu raspru sa svih pet naučnika kvalifikovanih za razgovor o toj temi.

Čak i kada ništa ne bi proizišlo iz tih snova, bilo je prijatno imati ih i znati da bi mogla da izvučeš ono najbolje iz dva sveta. Tako je Indra Frenklin, domaćica i ihtiolog, govorila sebi dok se vraćala u kuhinju da pripremi ručak za večito gladnog sina.

Ploveći dok preinačen je na mnogo načina koji bi zbunili njegove prvobitne neimare. Debela čelična mreža, oslonjena o zdepaste izolatore, pružala se čitavom njegovom dužinom, a nad tom mrežom prostrto je platno da zaustavi sunčevo svetlo koje bi povredilo Persijeve osetljive oči i kožu. Jedino osvetljenje u doku poticalo je od baterije narandžastih svetiljki; međutim, u tom trenutku velika vrata na oba kraja ogromne betonske kutije bila su otvorena i puštala su unutra i Sunčevu svetlost i vodu.

Dve podmornice, jedva potopljene, ležale su vezane uz pretrpani prolaz dok je dr Roberts davao poslednja uputstva.

"Pokušaću da vas ne uznemiravam previše kada budete tamo dole", reče on, "ali, za ime sveta, govorite mi šta se dešava."

"Bićemo previše zauzeti da bismo davali prateći komentar", odgovori Don uz smešak, "ali pružićemo sve od sebe. A ukoliko išta pođe kako ne treba, imajte poverenja da ćemo smesta dreknuti. Sve u redu, Volte?"

"Jeste", uzvratu Frenklin, silazeći kroz otvor. "Vidimo se za pet sati, sa Persijem – nadam se."

Nisu traćili vreme pre nego što su zaronili do morskog dna; manje od deset minuta kasnije imali su nad glavama četiri hiljade stopa vode, a slika poznatog kamenitog terena prenosila se na ekranu TV i sonara. Ali nije bilo ni traga od treperave zvezde koja je trebalo da označi prisustvo Persija.

"Nadam se da marker nije otišao", reče Frenklin dok je prijavljivao te vesti naučnicima što su čekali puni nade. "Ukoliko jeste, možda će nam biti potrebni dani da bismo ga ponovo pronašli."

"Mislite da je otišao iz ove oblasti? Ne bih ga krivio", dodade Don.

Glas dr Robersta, i dalje samopouzdan i uveren, dođe do njih iz dalekog sveta sunca i svetlosti na više od milju iznad.

"Verovatno se krije u procepu, ili ga je zaklonila stena. Predlažem da se dignete za pet stotina stopa, tako da biste se oslobodili svih nepravilnosti morskog dna, pa da počnete pretragu velikom brzinom. Marker ima domet više od jednu milju, pa ćete ga uloviti prilično brzo."

Sat kasnije čak je i doktor zvučao manje samopouzdan, a prema komentarima koji su se slivali do njih preko sonarnog komunikatora, izgledalo je da reporteri i predstavnici TV mreža postaju nestrpljivi.

"Postoji samo jedno mesto gde bi mogao da bude", reče Roberts najzad. "Ukoliko je još tu, a marker i dalje radi, mora da je sišao u Milerov kanjon."

"To je na dubini od petnaest hiljada stopa", pobuni se Don. "Ove podmornice imaju ograničenje na dvanaest."

"Znam – znam. Ali nije on otišao do dna. Verovatno lovi negde po padini. Videćete ga lako ako je tamo."

"Dobro", odvrati Frenklin, bez previše optimizma. "Ići ćemo i pogledati, ali ukoliko je na dubini većoj od dvanaest hiljada stopa, moraćemo da stanemo."

Na ekranu sonara, kanjon je bio jasno vidljiv kao nagli procep u blistavoj slici morskog dna. Brzo im se primicao dok su podmornice hitale prema njemu brzinom od četrdeset čvorova – najbrža stvorenja, premišljao je Frenklin, bilo gde pod površinom mora. Jednom je leteo nisko prema Grend Kenjonu i video kako je zemlja pod njim odjednom zbrisana kada je ogromna praznina zinula ispod. A sada, iako je umesto na vid morao da se osloni isključivo na sliku odraza koje su mu vraćali ispitivački zvučni talasi, osećao se potpuno isto dok je klizio nad ivicom tog još moćnijeg ponora na dnu okeana.

Jedva da je dovršio tu misao, kada Donovan glas, visok od uzbuđenja, dreknu iz zvučnika.

"Eno ga! Hiljadu stopa niže!"

"Nema potrebe da mi cepaš bubne opne", progundā Frenklin. "Vidim ga."

Strma padina pročelja kanjona bila je urezana poput gotovo okomite linije po središtu ekrana sonara. Po licu tog zida puzala je majušna, treperava zvezda za kojom su tragali. Strpljivi marker izdao je Persija njegovim lovcima.

Oni prijaviše situaciju dr Roberstu; Frenklin je mogao da predstavi slavlje i uzbuđenje tamo gore, čiji su nagoveštaji kanuli i do njih preko otvorenog mikrofona. Ubrzo, dr Roberts, malo bez daha, upita: "Mislite li i dalje da možete da izvedete naš plan?"

"Pokušaću", odgovori on. "Neće biti lako sa tom padinom procepa odmah pored nas i nadam se da nema mnogo pećina u koje bi Persi mogao da se uvuče. Jesi li spreman, Done?"

"Sve je pripremljeno da te sledim."

"Mislim da mogu da stignem do njega bez korišćenja motora. Idemo."

Frenklin napuni vodom prednje rezervoare i pođe naniže dugim, strmim klizanjem – klizanjem bez zvuka, nadao se. Do tog vremena, Persi se svakako naučio oprezu i verovatno će pobeći čim shvati da su u blizini.

Sipa je kružila po licu kanjona i Frenklin se zadivi što je u stanju da nađe ikakvu hranu na tako zastrašujućem i naizgled beživotnom mestu. Svaki put kada bi izbacila mlaz vode iz tube, krenula bi napred uz upadljiv trzaj; izgledalo je da nije svesna kako više nije sama, budući da nije promenila kurs otkako ju je Frenklin prvi put video.

"Dve stotine stopa – ponovo ću uključiti svetla", reče on Donu.

"Neće te videti – danas je vidljivost samo oko osamdeset."

"Da, ali i dalje se približavam – opazio me je! Evo dolazi!"

Frenklin nije očekivao da će trik upaliti drugi put na životinji inteligentnoj poput Persija. Ali skoro smesta on oseti iznenadni udar koga je sledilo grebanje rožnatog kljuna kada su se ogromni pipci sklopili oko podmornice. Iako je znao da je savršeno bezbedan i da nijedna životinja nije u stanju da ošteti zidove sagrađene da podnesu pritisak od hiljadu tona po svakoj kvadratnoj stopi, taj škriputavi, pljeskavi zvuk kao da je bio sračunat da mu stvori noćnu moru.

A onda, sasvim naglo, nastade tišina. On začu kako je Don uskliknuo: "Hriste, ta stvar deluje baš brzo! Već se ohladio." Istog časa dr Roberts se zabrinuto umeša: "Ne dajte mu previše! I stalno ga okrećite tako da može da diše!"

Don je bio odveć uposlen da bi odgovarao. Odigravši svoju ulogu mamca, Frenklin nije mogao da učini ništa osim da gleda kako mu partner vešto manevriše oko ogromnog mekušca. Anestetička bomba u potpunosti ga je paralisala; lagano je tonuo, pipaka mlitavo pruženih naviše. Parčad ribe, neka više od stopu u prečniku, plutala su iz surovog kljuna, dok je čudovište izbacivalo poslednji obrok.

"Možeš li da se zavučеш ispod njega?" upita Don. "Prebrzo tone za mene."

Frenklin uključi pogon i obiđe na drugu stranu u uskom luku. Začu se meki udar, kao kada snežni nanos pada sa krova, i on shvati da je sada pet ili deset tona želatinoznog tela obmotano oko podmornice.

"Odlično – drži ga tu – dolazim na mesto."

Frenklin je sada bio slep, ali povremeni zveketa i brujanja iz vode napolju govorili su mu šta se dešava. Najzad Don slavobitno reče: "Sve je sredeno! Spremni smo da pođemo."

Težina se odiže sa podmornice i Frenklin je ponovo mogao da vidi. Persi je bio vešto okačen. Traka debele, elastične mreže bila mu je učvršćena oko tela na najužem mestu, odmah iza peraja. Iz te mreže jedan kabl protezao se do Donove podmornice, nevidljiv u izmaglici na stotinu stopa daljine. Persija su teglili kroz vodu u njegovom normalnom položaju kretanja – unazad. Da je bio pri svesti i da se aktivno opirao, lako bi im pobegao, ali u trenutnom stanju omotač koji mu je nabačen omogućavao je Donu da rukuje njime bez teškoća. Zabava će krenuti kada počne da oživljava...

Frenklin napravi kratak opis sa poprišta zbivanja, zarad kolega koje su strpljivo čekale jednu milju gore. Ovaj je verovatno emitovan preko radija i on se nadao da Indra i Piter slušaju. Onda se dade na posao držanja Persija na oku kada je dugo tegljenje prema površini počelo.

Nisu mogli da idu brže od dva čvora na sat, da omotač ne bi izgubio ne previše sigurni zahvat na ogromnoj pihitijastoj masi koju je vukao. U svakom slučaju, put do površine moraće da traje najmanje tri sata, da bi se Persiju pružila valjana prilika da se prilagodi razlici pritiska. Budući da su životinje, poput ulješure, koje dišu vazduh – i koje su, stoga, osetljivije – bile u stanju da izdrže gotovo istu promenu pritiska za deset ili dvadeset minuta, ta je opreznost verovatno bila preterana. Ali dr Roberts nije želeo nikakav rizik sa svojom lovinom bez presedana.

Peli su se lagano skoro čitav sat i dostigli su nivo od tri hiljade stopa, kada Persi poče da pokazuje znake života. Dva dugačka pipka, koji su se završavali velikim hvataljkama pokrivenim sisaljkama, počеше da se svrhovito kreću; čudovišne oči, u koje je Frenklin napola hipnotisano piljio sa rastojanja ne većeg od pet stopa, ponovo stadoše da zrače inteligencijom. Sasvim nesvestan da govori šapatom bez daha, on brzo prijavi simptome dr Robertsu.

Doktorova prva reakcija bila je srčani uzdah olakšanja: "Dobro!" reče on. "Plašio sam se da smo ga možda ubili. Vidite li da li diše kako treba? Da li mu se cev skuplja i širi?"

Frenklin se spusti nekoliko stopa tako da bi bolje osmotrio mesnatu cev koja je virila iz tela sipe. Otvarala se i zatvarala neravnomernim ritmom koji kao da je postajao jači i pravilniji sa svakim udarom.

"Sjajno!" reče dr Roberts. "U dobrom je stanju. Čim bude počeo da se previše migolji, dajte mu jednu od malih bombi. Ali čekajte do poslednjeg mogućeg trenutka."

Frenklin se pitao kako će odrediti taj trenutak. Persi je sada počinjao da blista divnom plavom bojom; čak i sa isključenim farovima bio je jasno vidljiv. Plavo je, seti se on izjave dr Roberts, znak uzbuđenja kod sipi. U tom slučaju, bilo je krajnji čas da učini nešto.

"Bolje puštaj tu bombu. Čini mi se da se razgoropadio", reče on Donu.

"U redu – evo je."

Stakleni mehur prolebde preko Frenklinovog ekrana i brzo nestade sa vidika.

"Prokletinja se uopšte nije razbila!" viknu on. "Puštaj još jednu!"

"U redu – evo broja dva. Nadam se da će dejstvovati; preostalo mi ih je još samo pet."

Ali bomba sa narkotikom ponovo ih je izdala. Ovog puta Frenklin nije ni video loptu; samo je znao da umesto da se opusti u snu Persi svake sekunde postaje sve življi. Osam kratkih pipaka – to jest, kratkih u poređenju sa gotovo stotinu stopa velikim domašajem para koji je nosio hvataljke – sada su počinjale da se zapliću jedna oko druge. On se priseti Melvilovog izraza: 'poput gnezda anakondi'. Ne; nekako to kao da nije odgovaralo. Bilo je više poput škrtice – podmorskog Šajloka – koja grči prste dok užagrenih očiju gleda svoje blago. U svakom slučaju, posredi je bio neugodan prizor kada su ti prsti imali stopu u prečniku i kretali se na samo dva jarda daljine...

"Moraćeš da nastaviš sa pokušajima", reče on Donu. "Ukoliko ga ubrzo ne zaustavimo, ode on."

Trenutak kasnije, on ispusti uzdah olakšanja kada je video kako parčad slomljenog stakla promiče pored njega. Bila bi sasvim nevidljiva, okružena vodom kao što jesu, da nisu bila fluorescentno blistava pod svetlošću ultraljubičastih farova. Ali u tom trenutku osećao je preveliko olakšanje da bi se pitao zbog čega je u stanju da vidi nešto toliko poslovično varljivo poput razbijenog stakla u vodi; samo je znao da se Persi ponovo opustio i da se, izgleda, više ne gnevi.

"Šta se dogodilo?" upita žalostivo dr Roberts odozgo.

"Te vaše smušene bombe za onesveščivanje. Dve nisu radile. To me ostavlja sa samo četiri – a sa trenutnom stopom zakazivanja, biću srećan ako makar jedna opali." "Ne razumem. Mehanizam je radio savršeno svaki put kada smo ga probali u laboratoriji."

"Jeste li ga testirali pod pritiskom od stotinu atmosfera?"

"Ovaj – ne. Nije izgledalo potrebno."

Donovo "Ha!" kao da je govorilo sve što je trebalo o biologima koji pokušavaju da se pačaju u inženjerske poslove i na svim kanalima tokom sledećih nekoliko minuta sporog uspona nastade tišina. Onda se dr Roberts, sa pomalo posramljenim prizvukom, vrati na temu.

"Pošto ne možemo da se oslonimo na bombe", reče on, "bolje će biti da se popnete brže. On će ponovo oživeti za otprilike trideset minuta."

"U redu – udvostručiću brzinu. Nadam se da mu nosač neće spasti."

Sledećih dvadeset minuta bili su savršeno mirni; a onda sve počne da se dešava odjednom.

"Ponovo se osveščuje", reče Frenklin. "Mislim da ga je veća brzina probudila."

"Plašio sam se toga", odgovori dr Roberts. "Držite se koliko možete, a onda izbacite bombu. Možemo se samo moliti da će bar jedna raditi."

Novi glas umeša se u vezu.

"Ovde kapetan. Osmatračko odeljenje upravo je opazilo nekoliko ulješura na otprilike dve milje udaljenosti. Izgleda da idu prema nama; predlažem da ih pogledate – na brodu nemamo horizontalni skaner."

Frenklin brzo prebaci na skaner velikog dometa i smesta opazi odraze.

"Ništa ne brinite", reče on. "Ukoliko se previše primaknu, možemo da ih rasteramo." On baci pogled nazad na TV ekran i vide da je Persi postajao vrlo nemiran.

"Bacaj bombu", reče on Donu, "i drži prekrštene prste."

"Na ovo se ne kladim", odvrati Don. "Da li se išta desilo?"

"Ne; novi ćorak. Probaj ponovo."

"To ostavlja tri. Evo je."

"Izvini – tu sam video. Nije se razbila."

"Dve su preostale. A sada samo jedna."

"I ta je ćorak. Šta da radimo, doktore? Da rizikujemo poslednju? Bojim se da će Persi iskliznuti svakog časa."

"Ništa drugo ne možemo", odvrati dr Roberts, čiji je glas sada jasno pokazivao napetost. "Samo napred, Done."

Istog časa Frenklin ispusti uzvik zadovoljstva.

"Uspeli smo!" viknu on. "Ponovo je izbačen iz stroja! Šta mislite, koliko će ga držati ovog puta?"

"Ne možemo se osloniti na više od dvadeset minuta; stoga i planirajte uspon u skladu sa time. Pravo smo iznad vas – i upamtite da treba da obezbedite najmanje deset minuta za tih poslednjih dve stotine stopa. Ne želim povrede od pritiska posle svega što smo prošli."

"Samo čas", ubaci Don. "Gledao sam te kitove. Ubrzavaju i idu pravo prema nama. Mislim da su opazili Persija – ili marker koji smo stavili na njega."

"Pa šta?" reče Frenklin. "Možemo ih preplašiti sa... oh!"

"Da – mislio sam da si zaboravio. Ovo nisu patrolne podmornice, Volte. Nema sirena na njima. A ne možeš preplašiti ulješuru time što ćeš da nagaziš motore."

To je bilo sasvim istinito, iako ne bi bilo tako pre pedeset godina, kada su velike zveri lovom doterane do istrebljenja. Ali desetak pokolenja kitova živelo je i umrlo od tada; sada su podmornice prepoznavale kao bezopasne i svakako ne kao prepreku obroku koji su predviđale. Postojala je stvarna opasnost da će bespomoćni Persi biti proždran pre nego što bude bezbedno ubačen u kavez.

"Mislim da ćemo uspjeti", reče Frenklin kada je uznemireno preračunao brzinu kitova koji su im se primicali. Bio je to rizik koji niko nije mogao da predvidi – tako tipičan za način na koji su se podvodne operacije suočavale sa neočekivanim teškoćama i preprekama.

"Idem pravo na nivo od dve stotine stopa", reče mu Don. "Čekaćemo ovde sve god bude bezbedno, a onda ćemo pojuriti prema brodu. Šta mislite o tome, doktore?"

"Jedino to preostaje. Ali upamtite da ti kitovi mogu dostići petnaest čvorova ako hoće."

"Da, ali ne mogu to držati dugo, čak i ako vide da im ručak izmiče. Idemo."

Podmornice povećale su brzinu uspona dok je voda oko njih bila sve svetlija i dok je ogromni pritisak polako opadao. Najzad su bili u uskoj zoni po kojoj je nezaštićen čovek mogao bezbedno roniti. Matični brod bio je na daljini manjoj od stotinu jardi, ali taj poslednji stepen uspona prema površini bio je najkritičniji od svih. Na tih završnih dve stotine stopa, pritisak će brzo pasti sa osam atmosfera na samo jednu – promena isto toliko velika koliko i na poslednjih četvrt milje. U Persiju nije bilo zatvorenog prostora sa vazduhom od koga je mogao eksplodirati ukoliko bi uspon bio prebrz, ali niko nije mogao biti siguran do kakvih bi drugih unutrašnjih povreda moglo doći.

"Kitovi su na samo pola milje", prijavi Frenklin. "Ko reče da ne mogu da održe tu brzinu? Biće ovde za dva minuta."

"Morate nekako da ih zadržite", reče dr Roberts sa prizvukom očajanja u glasu.

"Ima li predloga?" upita Frenklin pomalo sarkastično.

"Recimo da se pretvarate da napadate; to bi ih moglo zaustaviti."

Ja, reče Frenklin sebi, ne zamišljam tako zabavu. Ali izgledalo je da nema izbora; uz poslednji pogled prema Persiju koji je ponovo počinjao da se meškolji, on pođe na pola maksimalne brzine da se sretne sa sve bližim kitovima.

Bila su tri odraza pravo ispred njega – ne mnogo velika, ali nije dopustio da ga to ohrabri. Čak i ukoliko su to bile srazmerno male ženke, svaka od njih bila je velika poput deset slonova, a prilazile su mu zajedničkom brzinom od četrdeset milja na sat. Pravio je sve vrste buke koje je mogao, ali za sada je delovalo kao da nema nikakvog učinka.

Onda začu kako Don više: "Persi se brzo budi! Osećam kako počinje da se pomera."

"Uđite pravo ovamo", naredi dr Roberts. "Otvorili smo vrata."

"I spremajte se da zatvorite zadnja vrata čim zbacim kabl. Idem pravo unutra – neću da delim vaš bazen za plivanje sa Persijem kad bude otkrio šta mu se dogodilo."

Frenklin je sve to brbljanje čuo na pola uha. Ona tri odraza koji su se primicali bili su zloslutno bliski. Hoće li prihvatiti njegovu varku? Ulješure su bile među najratobornijim životinjama mora, različite od svojih biljojedih rođaka kao i divlji bizoni od krda šampionskih grla pasmine Gernsi. Ulješura je bila ta koja je naletela na Eseks, potopila ga i na taj način nadahnula poslednje poglavlje Mobi Dika; nije imao želju da igra ulogu u podmorničkom nastavku ove priče.

Pa ipak se tvrdoglavo držao svog kursa, iako su sada odrazi u punoj brzini bili na manje od petnaest sekundi udaljenosti. Onda vide da su počeli da se razdvajaju: iako se nisu uplašili, kitovi su se zbunili. Verovatno su od buke njegovih motora izgubili kontakt sa metom. On spusti brzinu na nulu, a tri kita počеше radoznalo da kruže oko njega na rastojanju od otprilike stotinu stopa. Ponekad bi uhvatio njihovo senovito prisustvo na TV ekranima. Kao što je i mislio, bile su to mlade ženke i on malo požali što im je oduzeo ono što im je po pravu bila hrana.

Prekinuo je zalet njihovog napada; sada je zavisilo od Dona hoće li dovršiti ostatak misije. Na osnovu kratkih i povremeno gadnih primedbi iz zvučnika, bilo je očigledno da to nije lak zadatak. Persi još nije bio u potpunosti svestan, ali znao je da nešto nije u redu i počinjao je da se buni.

Ljudi na plovećem doku imali su najbolji pogled na poslednju fazu. Don je izronio na otprilike pedeset jardi – a more iza njega prekrilo se uskomešanom pihtijastom masom koja se izvijala i valjala po talasima. Najvećom brzinom na koju se usudio, Don pođe prema otvorenom kraju doka. Jedan Persijev pipak bezvoljno se maši ulaza, kao u mesečarskom naporu da izbegne zarobljavanje, ali brzina kojom je povlačen kroz vodu raskinu mu stisak. Čim je bio bezbedan unutra, masivne čelične dveri počеше da se zatvaraju poput čeljusti koje se kreću u vodoravnom položaju, a Don mlaznicama odbaci užе za tegljenje vezano oko peraja sipe. Nije traćio vreme pre nego što je krenuo do drugog izlaza, a druge pokretne dveri počеше da se zatvaraju još pre nego što je izišao. Stavljanje Persija u kavez trajalo je kraće od četvrt minuta.

Kada je Frenklin izronio u društvu tri razočarane, ali ne neprijateljski raspoložene ulješure, prošlo je neko vreme pre nego što je uspeo da privuče nećiju pažnju. Čitavo osoblje doka bilo je zauzeto piljenjem, uz strahopoštovanje, likovanje, naučnu radoznalost i čak otvorenu nevericu, u čudovišnog zarobljenika koji je sada brzo oživljavao u betonskom bazenu. Voda je bila valjano obogaćivana vazdušnom strujom mehurova iz desetak cevi, što je iz Persijevog sistema uklonilo i poslednje tragove droge koja ga je paralisala. Pod slabim narandžastim svetlom koje je sada bilo jedino osvetljenje unutar doka, džinovska sipa počе da istražuje svoj zatvor.

Najpre je lagano plivala sa kraja na kraj četvrtaste betonske prostorije i ispitivala joj stranice pipcima. Onda dve ogromne hvataljke počеше da se penju u vazduh, mašuci prema posmatračima bez daha okupljenim oko ivice doka. Oni dodirnuše električnu ogradu – i drgoše se nazad brzinom koja gotovo da je izmicala oku. Još dvaput Persi je ponovio opit pre nego što se uverio da nema izlaza u tom smeru, sve vreme zagledan u sićušne posmatrače pogledom koji kao da je izražavao inteligenciju u svakom pogledu ravnu njihovoj.

Do trenutka kada su Don i Frenklin došli na palubu, sipa se naizgled smirila u zarobljeništvu i pokazivala je blago zanimanje za brojne ribe koje su joj ubačene u rezervoar. Kada su se dva čuvara pridružila dr Robertsu iza žičane mreže, oni prvi put jasno i potpuno sagledaše čudovište koje su izvukli iz okeanskih dubina.

Oči su im prelazile preko stotinu i više stopa gipke, žilave snage, bezbrojnih sisaljki oivičenih šiljcima, mlaznice koja je lagano pulsirala i ogromnih, zapiljenih očiju najmoćnije opremljene grabljive zveri koju je svet ikada video. Onda Don izrazi misli koje su obojica osećala.

"Vaš je, doktore. Nadam se da ćete umeti da rukujete njime."

Dr Roberts se nasmeši samopouzdan. Bio je veoma srećan čovek, iako je mala briga počinjala da mu saleće um. Nije nimalo sumnjao da će se snaći sa Persijem i bio je savršeno u pravu. Ali nije bio tako siguran da će moći da se snađe sa direktorom kada budu došli računati za istraživačku opremu koju će naručiti – i za planine ribe koje će Persi pojesti.

16.

Sekretar Odeljenja za naučna istraživanja slušao ga je sa prilično pažnje – i ne samo pažnje, reče Frenklin sebi, već sa laskavim zanimanjem. Kada je dovršio trgovački govor koji je tako dugo i pažljivo pripremao, on oseti naglo i neočekivano pražnjenje osećanja. Znao je da je učinio najbolje što je mogao; ono što će se desiti sada bilo je najvećim delom izvan njegovih ruku.

"Postoji nekoliko pitanja koja bih voleo da raščistimo", reče sekretar. "Prvo je prilično očigledno. Zbog čega niste otišli do sopstvenog istraživačkog odseka Pomorskog odeljenja umesto što ste zapucali sve do nivoa Svetskog sekretarijata i kontaktirali ONI?"

Bilo je to, složi se Frenklin, prilično očigledno pitanje – i donekle škakljivo. Ali znao je da će biti potegnuto i došao je pripremljen.

"Naravno, gospodine Farlane", odgovori on, "učinio sam najbolje što sam mogao da dobijem podršku u Odeljenju. Bilo je poprilično zanimanja, naročito pošto smo zarobili onu sipu. Ali ispostavilo se da je operacija Persi bila skuplja nego što je iko proraćunao i javilo se mnogo nezgodnih pitanja oko toga. Čitav slučaj završio se tako što je nekoliko naših naućnika premešteno u druga odeljenja."

"Znam", umeša se sekretar uz osmeh. "Mi smo dobili neke od njih."

"Zbog toga se na svako istraživanje koje nije od praktičnog interesa mrko gleda, što je jedan od razloga zbog kojih sam došao do vas. Osim toga, iskreno govoreći, odeljenje i nema ovlašćenja da učini onu vrstu stvari koju predlažem. Cena odlaska makar i dve dubinske podmornice prilično je visokai morala bi da bude odobrena na nivou višem od odeljenja."

"Ali ako bi bila odobrena, vi se pouzdajete u to da se može dobiti i osoblje?"

"Da, u pravo doba godine. Sada kada je ograda praktično stopostotno pouzdana – nije bilo velikih proboja već tri godine – mi, čuvari, imamo prilično slobodnih termina osim prilikom godišnjih okupljanja i klanja. Zbog toga mi se učinilo da je dobra zamisao..."

"Da straćene nadarenosti čuvara budu iskorišćene?"

"Pa, to je malo preterano otvoreno postavljanje stvari. Ne bih hteo da se pomisli da ima ikakve nedelotvornosti u Birou."

"Ne bih ni sanjao da nagovestim takvu stvar", nasmeši se sekretar. "Drugo pitanje više je lično. Zbog čega se toliko zimate za taj projekat? Očigledno ste mu posvetili mnogo vremena i imali zbog njega mnogo nevolja – a, ukoliko mogu tako da kažem, rizikovali ste i protivljenje pretpostavljenih time što ste došli pravo do mene."

Na to pitanje nije bilo tako lako odgovoriti, čak i nekome koga ste dobro poznavali, a strancu još manje. Da li bi ovaj čovek, koji se uspeo toliko visoko u službi države, shvatio opčinjenost tajanstvenim odrazom na ekranu sonara, opaženim samo jednom, i to pre više godina? Da, shvatio bi, jer bio je bar delom naučnik.

"Kao glavni čuvar", objasni Frenklin, "verovatno neću biti još dugo na pomorskoj dužnosti. Imam trideset osam godina i starim za tu vrstu posla. A imam radoznao um; možda je trebalo da i sam budem naučnik. Ovo je problem koji bih voleo da razrešim, iako znam da su izgledi za to prilično mali."

"To shvatam. Ova karta potvrđenih opažanja pokriva otprilike polovinu svetskih okeana."

"Da, znam da izgleda beznadežno, ali uz nove sonarne uređaje možemo skanirati zapreminu tri puta veću nego ranije, a odraz te veličine lako je razaznati. Samo je stvar vremena pre nego što ga neko opazi."

"A vi želite da budete taj neko. Pa, to je dovoljno razumno. Kada sam dobio vaše prvobitno pismo, razgovarao sam sa svojim pomorskim biologima i dobio otprilike tri različita mišljenja – nijedno od njih baš ohrabrujuće. Neki koji priznaju da su takvi odrazi opaženi kažu da su to verovatno fantomi zbog grešaka u sonarnim uređajima ili odrazi na prekidima u nekim vrstama vode."

Frenklin frknu. "Svako ko ih je video znao bi da nije tako. Na kraju krajeva, poznati su nam svi uobičajeni sonarni fantomi i lažni odrazi. Moraju da budu."

"Da, tako i ja mislim. Neki od mojih ljudi smatraju da su – recimo – konvencionalne morske zmije već objašnjene kao sipe, kraljevske haringe i jegulje, tako da ono što je vaša patrola videla ili je jedna od tih stvari, ili je ogromna dubinska ajkula."

Frenklin zavrte glavom. "Znam kako ti odrazi izgledaju. Ovo je sasvim drugačije."

"Treće objašnjenje je teorijsko. U velikim dubinama okeana naprosto nema dovoljno hrane da bi se održavao neki veoma krupan i aktivan oblik života."

"U to niko ne može biti siguran. Još prošlog veka naučnici su govorili da ne može biti nikakvog života na dnu okeana. Znamo u kolikoj meri se to pokazalo kao besmislica."

"Pa, dobro ste rekli. Videću šta može da se učini."

"Hvala vam veliko, gospodine Farlane. Možda bi bilo najbolje kada niko u Birou ne bi saznao da sam bio kod vas."

"Nećemo im reći, ali pogodiće." Sekretar se diže na noge i Frenklin pretpostavi da je razgovor okončan. Ali pogrešio je.

"Pre nego što krenete, gospodine Frenkline", reče sekretar, "možda bismo mogli da raščistimo jednu stvarčicu koja me je brinula tokom poprilično godina."

"Šta to, ser?"

"Nikada nisam shvatio šta bi čuvar koji bi trebalo da je dobro uvežban mogao da traži usred noći u blizini grebena Velike Prepreke, dišući komprimovani vazduh na dubini od pet stotina stopa."

Nastade dugo ćutanje dok su dva čoveka, odnosa iznenada izmenjenih, gledala jedan drugoga preko sobe. Frenklin je prebirao po sećanju, ali lice ovog drugog nije izazivalo odjeke; bilo je to toliko davno, a on je upoznao toliko ljudi u godinama posle toga.

"Vi ste bili jedan od onih koji su me izvukli?" upita on. "Ukoliko je tako, ima mnogo toga za šta bi trebalo da vam se zahvalim." On zastade na trenutak, a onda dodade: "Znate, ono nije bio nesrećni slučaj."

"Tako sam i mislio; to sve objašnjava. Ali pre nego što promenimo temu, šta se dogodilo sa Bertom Derilom? Nikada nisam uspeo da otkrijem pravu priču."

"Oh, najzad mu je ponestalo kredita; nikako nije uspevao da izvede da mu se Morski lav isplati. Poslednji put kada sam ga video bio je u Melburnu; izgledao je očajan zbog toga što su carinske službe ukinute i nije bilo načina na koji bi pošten švercer mogao da zaradi za život. Najzad je pokušao da digne osiguranje za Morskog lava; imao je ubedljiv požar i morao je da napusti brod u blizini Kerna. Ovaj je otišao na dno, ali procenjivači su pošli za njim i počeli da postavljaju neka vrlo nezgodna pitanja kada su otkrili da je sva vrednija oprema uklonjena pre požara. Ne znam kako se kapetan izvukao iz čitave zbrke.

To je otprilike bio kraj za matorog pokvarenjaka. Ozbiljno se prihvatio boce i jedne noći u Darvinu odlučio je da skoči sa doka da malo pliva. Ali zaboravio je da je oseka – a u Darvinu more se tokom oseke spušta trideset stopa. I tako je slomio vrat, a mnoge ljude osim njegovih kreditora bilo je iskreno žao."

"Jadni, stari Bert. Svet će biti turobno mesto kada više ne bude ljudi poput njega."

Bila je to prilično jeretička primedba, pomisli Frenklin, sa usana tako odgovornog člana Svetskog sekretarijata. Ali silno ga je oraspoložila i to ne samo zbog toga što se slagao sa njom. Sada je znao da je neočekivano zadobio uticajnog prijatelja i da su se izgledi za to da će projekat krenuti napred neuporedivo poboljšale.

Nije očekivao da će se išta dogoditi na brzinu i zbog toga nije bio razočaran kada su nedelje protekle u tišini. U svakom slučaju, bio je zauzet; do mrtve sezone još su preostala tri meseca, a u međuvremenu mu se na plećima skupio čitav niz sitnih, ali nervirajućih kriza.

A bila je tu i jedna koja nije bila niti čak ni sitna, ukoliko se, zapravo, i mogla nazvati krizom. Ana Frenklin došla je na svet razrogačenih očiju i širom otvorenih usta, a Indra je prvi put počela ozbiljno da sumnja u nastavak svoje akademske karijere.

Frenklin, na njeno veliko razočaranje, nije bio kod kuće kada mu se kćerka rodila. Zapovedao je malom misijom od šest podmornica koje su vršile napad na ostrva Pribilov u pokušaju da srežu broj kitova–ubica. To nije bila prva misija te vrste, ali bila je najuspešnija, zahvaljujući korišćenju usavršene tehnike. Osobeno glasanje tuljana i manjih kitova snimano je i potom reprodukovano u more, dok su podmornice tiho čekale da se ubice pojave.

Ove su to učinile na stotine i pokolj je bio ogroman. Do vremena kada se mala flota vratila u bazu, ubijeno je više od hiljadu orki. Bio je to težak i ponekad opasan posao, a Frenklin je otkrio da je i pored važnosti to naučno kasapljenje bilo izuzetno depresivno. Nije mogao da se ne divi lepoti, brzini i opakosti lovaca koje je sam lovio i pred kraj misije gotovo da mu je bilo drago što ubijanje počinje da posustaje. Izgledalo je da orke uče na osnovu gorkog iskustva i statističari Biroa moraće da zaključe da li će biti ekonomično da se operacija ponovi sledeće sezone.

Frenklin jedva da je imao vremena da se otrkavi od te misije i da blago primi Anu u naručje, ne izmanivši od nje nikakav znak prepoznavanja, jer je hitno prebačen do Južne Džordžije. Tamo mu je problem bio da otkrije zbog čega su kitovi, koji su prethodno uplovljavali u prostor za klanje bez ikakve buke, odjednom postali sumnjičavi i silno su oklevali sa ulaskom u elektrizirane kanale. Kao što se ispostavilo, nije učinio baš ništa da reši tajnu; dok je još tragao za psihološkim činiocima, jedan blistavi mladi inspektor postrojenja otkrio je da deo krvavih otpadnih voda iz procesnih postrojenja slučajno curi nazad u more. Nije bilo iznenađujuće da su se kitovi, iako im čulo mirisa nije bilo izrazito razvijeno kao kod drugih morskih životinja, uzbunili kada su pokretne prepreke pokušavale da ih odvedu do mesta na kome je toliko mnogo njihovih rođaka dočekalo sudnji čas.

Kao glavni čuvar, već predodređen za više stvari, Frenklin je sada bio neka vrsta putujućeg stručnjaka za probleme, koji je mogao biti poslat bilo gde na svetu za poslom Biroa. Ako se izuzme dejstvo na njegov porodični život, poželeo je dobrodošlicu takvom stanju stvari. Jednom kada čovek dokuči mehanizam čuvarskog poziva, neposredno nadziranje i gonjenje krda sadržavalo je u sebi malo budućnosti. Ljudi poput Dona Barlija izvlačili su iz toga sve uzbudenje i zadovoljstvo koje im je bilo potrebno, ali opet Don nije bio niti ambiciozan, niti je baš bio intelektualni teškaš. Frenklin je to govorio sebi bez ikakvog osećanja više vrednosti; bila je to čista overa činjeničnog stanja koju bi Don prvi potvrdio.

Bio je u Engleskoj i davao je iskaz kao stručni svedok pred komisijom za kitarstvo – psom čuvarem Biroa, koga je postavila država – kada je dobio žalostivi poziv dr Lundkvista, koji je preuzeo mesto kada je dr Roberts napustio Biro za kitove da bi prihvatio mnogo unosnije mesto pri akvarijumu Merinlenda.

"Upravo sam dobio tri korpe opreme od Odeljenja za naučna istraživanja. Nije reč ni o čemu što smo ikada naručili, ali vaše ime je na tome. Šta je posredi?"

Frenklin brzo razmisli. Znači, ipak je stiglo u njegovom odsustvu, a ukoliko direktor naide pre nego što bude pripremio teren, biće vatrometa.

"Previše dugačka priča da bih vam je sada pričao", odgovori Frenklin. "Moram za deset minuta pred odbor. Samo gurnite sve to negde u zapećak dok se ne vratim – sve ću vam tada objasniti."

"Nadam se da je u redu – vrlo je neobično."

"Bez brige – vidimo se prekosutra. Ukoliko Don Barli dođe u bazu, daj mu da pogleda stvari. Ali ja ću srediti čitavu papirijadu kada se vratim."

To će, reče on sebi, biti najgori deo čitavog posla. Stavljanje opreme koja nikada nije službeno zatražena na inventar Biroa bez previše pitanja biće bar podjednako teško koliko i pronalaženje velike morske zmije...

Nije trebalo da se brine. Njegov novi i uticajni saveznik, sekretar Odeljenja za naučno istraživanje, već je predvideo najveći deo njegovih problema. Oprema je trebalo da bude pozajmljena Birou i trebalo je da bude vraćena čim se posao obavi. Štaviše, na direktora je ostavljen utisak da je čitava stvar projekat ONI-a; možda je sumnjao, ali Frenklin je službeno pokriven.

"Budući da, kako izgleda, znaš sve o tome, Voltere", rekao je ovaj u laboratoriji kada je oprema najzad raspakovana, "najbolje bi bilo da objasniš šta bi to trebalo da radi."

"To je automatski rekorder, mnogo istabčaniji od onih koje koristimo na kapijama za brojanje kitova dok prolaze. U suštini, to je sonarni skaner velikog dometa koji pretražuje zapreminu od petnaest milja u poluprečniku, ravno do morskog dna. Odbacuje sve nepokretne odraze i snima samo pokretne objekte. Takođe se može podesiti da ne obraća pažnju ni na jedan objekat ispod željene veličine. Drugim rečima, možemo ga upotrebiti da prebrojavamo kitove duže, recimo, od pedeset stopa i da ne obraćamo pažnju na druge. To radi svakih šest minuta – dvesta četrdeset puta dnevno – i zbog toga će dati bukvalno neprekidni popis svake željene oblasti."

"Baš domišljato. Pretpostavljam da ONI želi da postavimo tu stvar negde i da je opslužujemo."

"Da – i da prikupljamo zapise svake nedelje. Trebalo bi da i nama bude veoma korisna. Ovaj – ima tri takve stvari, uzgred."

"Budi uveren da će to ONI uraditi u velikom stilu! Voleo bih da mi imamo toliko novca za razbacivanje. Obavesti me kako stvari rade – ukoliko rade."

Ispalo je sve tako jednostavno i nije bilo ni pominjanja morskih zmija.

Niti je od njih bilo ikakvog traga tokom više od dva meseca. Svake nedelje ona patrolna podmornica koja bi se zatekla u blizini donosila je snimke sa tri instrumenta, potopljenih na pola milje ispod nivoa mora na mestima koja je Frenklin odabrao posle pažljivog proučavanja poznatih viđenja. Uz prilježnost koja je lagano prerastala u tvrdoglavu rešenost, pregledao je stotine stopa staromodnog filma od šesnaest milimetara – i dalje neprevaziđenog na svom polju kao medija za snimanje. Gledao je hiljade odraza dok je projektovao film, sažimajući u minute dolaske i odlaske ogromnih morskih stvorenja tokom mnogo dana i noći.

Obično su slike bile prazne, jer podesio je izdvajač da odbacuje sve objekte dužine manje od sedamdeset stopa. To bi, računao je, trebalo da isključi sve osim najvećih kitova – i lovine za kojom je tragao. Međutim, kada su se krda kretala, film je bio istačkan odjecima koji su skakali preko ekrana fantastično preteranim brzinama dok je projektovao slike. Posmatrao je život mora ubrzan gotovo deset hiljada puta.

Posle dva meseca besplodnog gledanja, on počeo da se pita da li je odabrao pogrešna mesta za sva tri rekordera i počeo da pravi planove da ih premesti. Kada su se tri rolne filma vratile, on reče sebi da će učiniti upravo to i već se odlučio za nove položaje.

Ali ovoga puta našao je ono što je tražio. Bilo je na ivici ekrana i uhvaćeno je sa samo četiri prelaska skanera. Pre dva dana taj nezaboravni, neobično linearni odjek pojavio se na rekorderu; sada je imao dokaz, ali mu je još nedostajala potvrda.

Premestio je druga dva rekordera u tu oblast, postavivši instrumente u ogromni trougao sa stranicama od po petnaest milja, tako da su im se polja preklapala. Potom je sve bilo pitanje čekanja, sa onoliko strpljenja koliko je mogao da prikupi, dok nije prošla još jedna nedelja.

Čekanje se isplatilo; na kraju tog razdoblja imao je svu municiju koja mu je bila potrebna za kampanju. Dokaz je bio tu, jasan i neporeciv.

Veoma velika životinja, previše dugačka i uska da bi bila ijedno poznato morsko stvorenje, živela je na zapanjujućoj dubini od dvadeset hiljada stopa i odlazila je na pola puta do površine dvaput dnevno, po svemu sudeći da se nahrani. Na osnovu njenog neravnomernog pojavljivanja na ekranima rekordera, Frenklin je mogao da dobije prilično dobru predstavu o njenim navikama i pokretima. Ukoliko ova ne bude iznenada napustila oblast tako da joj izgubi trag, ne bi trebalo da bude velikih teškoća u ponavljanju uspeha operacije Persi.

No, trebalo je da se priseti da se u moru ništa ne događa dvaput na isti način.

17.

"Znaš, dušo", reče Indra, "prilično mi je drago što će ti ovo biti jedna od poslednjih misija."

"Ukoliko misliš da sam prestar..."

"Oh, ne samo to. Kada budeš na dužnosti u upravi, moći ćemo da počnemo normalan društveni život. Biću u prilici da pozivam ljude na večeru, a da pri tom ne moram da se izvinjavam zbog toga što su te iznenada pozvali da pokupiš bolesnog kita. I biće bolje za decu; neću morati da im objašnjavam ko je taj stranac koga ponekad sreću po kući."

"Pa nije baš toliko loše, zar ne, Pite?" nasmeja se Frenklin i prošašolji sinovljevu tamnu, čupavu kosu.

"Kada ćeš me povezati u podmornici, tata?" upita Piter otprilike stoti put.

"Jednog dana, kada budeš dovoljno veliki da ne nalećem na tebe."

"Ali ukoliko budeš čekao da postanem veliki, onda hoćeš da nalećeš na mene."

"Eto ti logike!" reče Indra. "Rekla sam ti da je moje dete genije!"

"Možda ima kosu na tebe", reče Frenklin, "ali to ne znači da si odgovorna i za ono što leži ispod nje."

On se okrenu Donu, koji je pravio smešne zvukove za Anu. Ona, izgleda, nije bila u stanju da se odluči hoće li da se nasmeje ili da brizne u suze, ali očigledno je problemu posvećivala napetu pažnju. "Kada ćeš se ti skrasiti uz radosti domaćeg života? Ne možeš biti honorarni ujka čitavog života."

Bar jednom, Don je delovao malo posramljeno.

"U stvari", reče on polako, "razmišljam o tome. Upoznao sam najzad osobu koja kao da bi možda mogla biti voljna."

"Čestitam! Baš sam pomislio kako se ti i Meri često viđate."

Don je delovao još posramljenije.

"Hm... ovaj... nije Meri. Baš sam pokušavao da njoj kažem zbogom."

"Oh", reče Frenklin, u priličnoj meri pokunjen. "O kome je reč?"

"Ne verujem da je poznaješ. Zove se Džun – Džun Kertis. Uopšte nije u Birou, što je u nekim pogledima prednost. Nisam se još sasvim odlučio, ali verovatno ću je zaprositi iduće nedelje."

"Postoji samo jedna stvar koja se može učiniti", reče Indra čvrsto. "Čim se vratite iz tog lova, dovedi je na večeru, pa ću ti reći šta mislimo o njoj."

"A ja ću njoj reći šta mi mislimo o tebi", umeša se Frenklin. "Ne možemo biti pošteniji od toga, ne?"

On se priseti Indrinih reči – 'ovo će ti biti jedna od poslednjih misija' – dok je mali dubinski brod hitro tonuo u večnu noć. Nije to bilo sasvim istina, razume se; iako je sada unapređen i imao stalni položaj na obali, i dalje će povremeno ići na more. Ali prilike će biti sve ređe i ređe; ovo mu je bila labudova pesma kao čuvara i on nije znao da li da zbog toga treba da oseća radost ili žalost.

Sedam godina lutao je okeanima – jedna godina njegovog života za svako more – i tokom tog vremena upoznao je stvorenja dubina kako to nijedan čovek nije mogao učiniti u ranija doba. Posmatrao je more u svim raspoloženjima; plovio je po vodama ravnim poput ogledala i osećao kako mu nadolazak moćnih talasa odiže plovilo dok je bio na stotinu stopa ispod površine koju je uzburkavala oluja. Gledao je lepote i užase, rođenja i smrti u svim mnogostrukim oblicima dok se kretao kroz tečni svet koji je toliko kipeo od života da je u poređenju sa njim kopno bilo prazna pustinja.

Niko nikada nije mogao da iscrpe sve divote mora, ali Frenklin je znao da je za njega došlo vreme da otpočne nove poslove. On pogleda na ekran sonara da bi video prateću cigaru svetlosti koja je bila Donov brod i sa ljubavlju pomisli na njihove zajedničke crte i na razlike koje će sada morati da ih još više razdvoje.

Ko je mogao da pomisli, reče on sebi, da će postati tako dobri prijatelji, onog dalekog dana kada su se oprezno sreli kao predavač i učenik?

To je bilo pre samo sedam godina, ali već mu je bilo teško da se priseti kakva je vrsta osobe bio tih dana. Osećao je pomirljivu zahvalnost prema psiholozima koji ne samo što su mu nanovo izgradili um, već su mu i našli posao koji će mu opet izgraditi život.

Misli mu obaviše i sledeći, neizbežni korak. Sećanje je pokušavalo da ponovo stvori Irenu i decu – nebesa, Rupert sada ima dvanaest godina! – oko kojih mu se nekada obrtalo čitavo postojanje, ali koji su sada bili stranci i odlazili sve dalje od njega, iz godine u godinu. Poslednja njihova fotografija koju je imao već je bila starija od godinu dana; poslednje pismo od Irene poslato je sa Marsa pre šest meseci i on podseti sebe sa osećajem krivice da još nije odgovorio na njega.

Sva žalost nestala je odavno; nije osećao bol što je u izgnanstvu na sopstvenom svetu, nije ga više tištila želja da ponovo vidi lica prijatelja koje je poznavao u danima kada je čitav svemir računao u svoje carstvo. Postojala je samo blaga tuga puna čežnje, ne čak u potpunosti neprijatna, i nejasni prekor prema sebi zbog nedoslednosti žaljenja.

Donov glas prekide mu promišljanje koje mu ni za trenutak nije skrenulo pažnju sa pretrpane ploče sa instrumentima.

"Upravo prelazimo moj rekord, Volte. Deset hiljada je najveća dubina do koje sam stigao."

"A tek smo na pola puta. A opet, u čemu je razlika ako si u pravom brodu? Samo ti treba više vremena da siđeš i više da se popneš. Ove podmornice trebalo bi da imaju bezbednosni činilac pet i na dnu Filipinskog useka."

"To je istina, ali ne možeš me ubediti da nema psihološke razlike. Zar ti ne osećaš dve milje vode na ramenima?"

Uopšte nije ličilo na Dona da bude tako maštovit; obično je Frenklin davao takve primedbe, a ovaj mu se smesta smejao. Ukoliko je Dona hvatalo turobno raspoloženje, bilo je najbolje dati mu malo njegovog sopstvenog leka.

"Reci mi kada postane kritično", odvrati Frenklin. "Ako ti voda dođe do brade, okrećemo nazad."

Morao je da prizna da je ova slabašna šala pomogla njegovom sopstvenom moralu. Uviđanje da pritisak oko njega ravnomerno raste na pet tona po kvadratnom inču zaista je imala sasvim određeno dejstvo na njegov um – dejstvo kakvo nikada nije iskusio u operacijama u plitkoj vodi, gde bi katastrofa bila isto tako trenutna, isto tako potpuna. Potpuno se pouzdavao u opremu i prepoznavao to neobično osećanje potištenosti koje kao da je odnosilo najveći deo zagrejanosti iz projekta u koji je uložio toliko napora.

Još pet hiljada stopa niže, zagrejanost se vrati svom starom žestinom. Obojica su istovremeno ugledala odraz i na trenutak vikala su u isti glas dok se nisu setila signalne discipline. Kada se tišina vratila, Frenklin dade naređenja.

"Uspori motor na četvrtinu brzine", reče on. "Znamo da je zver osetljiva i ne želimo da je uplašimo do poslednjeg trenutka."

"Zar ne možemo da poplavimo bočne rezervoare i da skliznemo dole bez motora?"

"Predugo bi trebalo – i dalje je tri hiljade stopa niže. I smanji sonar na minimalnu snagu; ne bih hteo da opazi naše impulse."

Životinja se kretala na neobično nasumičan način po stalno istoj dubini, ponekad se trgavši udesno ili ulevo, kao da traga za hranom. Sledila je padinu neobično strme podmorske planine koja se naglo dizala na nekih četiri hiljade stopa od morskog dna. Ne prvi put, Frenklin pomisli kakva je šteta što su najdivniji predeli sveta potopljeni van videla u dubinama okeana. Ništa na kopnu nije se moglo uporediti sa stotinu milja širokim kanjonima severnog Atlantika ili čudovišnim jamama koje su Pacifiku davale najveće izmerene dubine na Zemlji.

Lagano su potonuli ispod vrha podvodne planine – planine čiji je najviši vrhunac bio na tri milje ispod nivoa mora. Sasvim malo ispod njih, onaj tajanstveni izduženi odraz izvijao se po vodi vijugavim pokretima koji su Frenklina neodoljivo podsećali na zmiju. Bilo bi ironija, pomisli on, kada bi se ispostavilo da je velika morska zmija upravo to što joj ime kaže. Ali bilo je to nemoguće, jer ne postoje zmije koje udišu vodu.

Nijedan od dva čoveka nije govorio tokom laganog i opreznog prilaska meti. Obojica su shvatala da je to jedan od velikih trenutaka njihovih života i želela su da uživaju u njemu u potpunosti. Sve do sada, Don je

bio blago skeptičan, verujući da šta god budu našli, to neće biti ništa drugo do neka već poznata vrsta životinje. Ali kako se odraz na ekranu širio, neobičnost mu je rasla. Bilo je to nešto u potpunosti novo.

Planina se sada nadnosila nad njih; obišli su podnožje litice visoke preko dve hiljade metara, a lovina je bila na manje od milju ispred njih. Frenklin oseti kako ga ruka svrbi da uključi ultraljubičaste farove koji bi u tren oka mogli rešiti najstariju zagonetku mora i doneti mu trajnu slavu. Koliko mu je to bilo bitno? – upita se on dok su sekunde prolazile. Da jeste bilo bitno, to nije ni pokušavao da sakrije od sebe. U čitavoj karijeri možda nikada neće imati drugu priliku poput ove...

Iznenada, bez i najmanjeg upozorenja, podmornica se zatrese kao da ju je udario čekić. U istom trenutku Don kriknu: "Moj Bože – šta to bi?"

"Neka prokleta budala baca eksploziv", odvrati Frenklin, a bes i osujećenost potpuno su mu uklonili strah. "Zar nisu svi obavešteni o našem ronjenju?"

"Nije to eksplozija. Osetio sam to i ranije – to je zemljotres."

Nijedna reč ne bi tolikom brzinom još jednom prizvala sav užas od ogromnih dubina koji je Frenklinu ispunjavao um tokom spuštanja. Odjednom se neizmerna težina surva na njih poput fizičkog tereta; njegovo stameno plovilo izgledalo je kao najkrhkija ljuska koju su već osudile sile kakve čitava čovekova nauka nije mogla obuzdati.

Znao je da su zemljotresi česti u dubokom Pacifiku, gde su težina stenja i vode bile večno napeti u krhkoj ravnoteži. Jednom ili dvaput prilikom patroliranja osetio je udaljene udare – ali ovog puta, bio je siguran, zatekao se u blizini epicentra.

"Kreći punom brzinom prema površini", naredi on. "Ovo je možda tek početak."

"Ali potrebno nam je još samo pet minuta", pobuni se Don. "Hajde da probamo, Volte."

Frenklin je bio na teškom iskušenju. Možda će taj pojedinačni udar biti i jedini; naprezanje izmučenih slojeva miljama ispod njih možda se olakšalo. On baci pogled na odraz koji su gonili; ovaj se sada kretao mnogo brže, kao da je i njega prestravilo to iskazivanje usnulih moći prirode.

"Rizikovaćemo", odlučni Frenklin. "Ali ukoliko doće još jedan idemo pravo gore."

"To je u redu", odgovori Don. "A kladam se deset prema jedan..."

Nikada nije završio rečenicu. Ovog puta udar čekića više nije bio silovit, ali se dugo zadržao. Kao da je čitav okean ječao dok su se udarni talasi, putujući gotovo milju u sekundi, odražavali tamo–amo između površine i morskog dna. Frenklin dreknu jednu reč: "Gore!" i okrenu podmornicu što je okomitije mogao prema udaljenom nebu.

Ali nebo je nestalo. Oštro ocrтана ravan koja je označavala granicu voda–vazduh na ekranu sonara nestala je, zamenjena besmislenim haosom magličastih odraza. Na trenutak Frenklin pretpostavi da je uređaj otkazao zbog udara; onda mu um protumači neverovatnu, zastrašujuću sliku koja se oblikovala na ekranu.

"Done!" dreknu on, "juri prema otvorenom moru – planina pada!"

Milijarde tona stenja koje su se uzdizale nad njima survavalo se u dubine. Čitavo lice planine otcepilo se i klizilo je u vodopadu od kamena, krećući se varljivom sporošću i u potpunosti neodoljivom silinom. Bila je to lavina puštena usporeno, ali Frenklin je znao da će za nekoliko sekundi vode kroz koje je podmornica vozila biti razderane parčadima u padu.

Kretao se punom brzinom, pa ipak je izgledalo da se uopšte ne miče. Čak i bez pojačivača, čuo je kroz oplatu tutnjavu i riku stenja koje se drobilo. Više od polovine slike sonara sada je bilo obrisano, bilo čvrstim odlomcima, bilo ogromnim oblacima blata i mulja koji su sada počinjali da ispunjavaju more. Počinjao je da slepi; nije mogao da učini ništa drugo nego da drži smer i da se moli.

Uz prigušeni udarac, nešto tresnu o trup i podmornica zaječa sa kraja na kraj. Na trenutak Frenklin pomisli da je izgubio kontrolu; onda je uspeo da se izbori sa plovilom i da ga ispravi. Čim je to učinio on shvati da je u zahvatu moćne struje, verovatno od vode koju je pomerila planina u padu. On joj požele dobrodošlicu, jer ga je odbacivala prema bezbednosti otvorenog mora; sada se prvi put usudi da se ponada.

Gde je bio Don? Bilo je nemoguće videti njegov odraz u uskomešanom haosu sonarnog ekrana. Frenklin prebaci komunikacioni uređaj na veliku snagu i počeo da doziva kroz pokretnu tminu. Nije bilo odgovora; verovatno je Don bio previše zauzet da bi odgovorio, čak iako je primio signal.

Tutnjava udarnih talasa prekinula se; sa njima odoše i najgori Frenklinovi strahovi. Sada nije bilo opasnosti da će pritisak rasprsnuti oplatu, a do tog trenutka svakako se oslobodio planine koja se lagano obrušavala. Struja koja je pomagala njegovim motorima sada je izgubila snagu, dokazujući da se našao daleko

od njenog izvora. Na ekranu sonara, svetleća magla koja je zatvarala čitavo vidno polje nestajala je iz časa u čas kako su se mulj i odlomci taložili.

Lagano uništeno lice planine izroni iz izmaglice protivrečnih odraza. Slika na ekranu poče da se stabilizuje i Frenklin najzad uspe da vidi ogromnu brazgotinu koju je ostavila lavina. Samo morsko dno još je bilo skriveno u polegloj magli mulja; možda će proći sati pre nego što bude ponovo vidljivo i pre nego što šteta koju je naneo bes prirode bude mogla da se utvrdi.

Frenklin je gledao i čekao dok se ekran raščišćavao. Sa svakim prebrisavanjem skanera, iskra mešanja lagano je nestajala; vode su još bile uzbukane, ali više nisu bile pune materijala koji je lebdeo. Mogao je da vidi na jednu milju – potom dve – potom tri.

I u čitavom tom prostoru nigde nije bilo ni nagoveštaja oštrog i blistavog odraza koji bi označio Donov brod. Nada je zamirala dok mu je domet vidnog polja rastao, a ekran ostajao prazan. Ponovo i ponovo, doživao je u samotnu tišinu, dok su se bol i bespomoćnost borili da mu ovladaju dušom.

On aktivira eksplozije signalnih bombi koje će uzbuniti sve hidrofone po Pacifiku i poslati mu najvećom brzinom pomoć po moru i vazduhu. Ali još dok je počinjao spiralnu potragu koja se lagano spuštala, znao je da je to uzalud.

Don Barli izgubio je poslednju opkladu.

Treći deo BIROKRATA

18.

Velika Merkatorova karta koja je prekrivala čitav jedan zid bila je vrlo neobična. Sve kopnene oblasti bile su u potpunosti prazne; što se ticalo tvoraca mape, kontinenti nikada nisu istraženi. Ali more je bilo pretrpano pojedinostima, a po njemu su bile mu rasute bezbrojne tačke obojene svetlosti koje je projektovao neki mehanizam unutar zida. Te tačke kretale su se lagano iz sata u sat i pri tom snimale, tako da svako uvežbano oko to može da pročita, migracije svih glavnih jata kitova koja su lutala morima.

Frenklin je video veliku kartu na desetine puta tokom poslednjih četrnaest godina – ali nikada iz ovog ugla gledanja. Jer sada ju je posmatrao iz direktorske fotelje.

"Nema potrebe da te upozorim, Voltere", reče njegov bivši gazda, "da preuzimaš Biro u vrlo nezgodno vreme. Negde u sledećih pet godina moraćemo da svodimo račune sa farmama. Ukoliko ne budemo popravili delotvornost, belančevine dobijene iz planktona uskoro će biti značajno jeftinije od onih koje smo mi u stanju da isporučimo.

A to nam je samo jedan od problema. Položaj osoblja teži je iz godine u godinu – a ova vrsta stvari neće u tome nimalo pomoći."

On gurnu fasciklu Frenklinu, koji se suvo nasmeši kada je video šta ona sadrži. Oglas je bio dovoljno poznat; pojavio se po svim većim časopisima tokom poslednje sedmice i verovatno je koštao Odeljenje za istraživanje svemira čitavo malo bogatstvo.

Podvodni prizor neverovatne jasnoće i boja širio se preko dve strane. Ogromna, ljuskava čudovišta, krupnija i gnusnija od onih koja su živela na Zemlji još od razdoblja jure, borila su se po kristalnim dubinama. Frenklin je znao, na osnovu fotografija koje je video, da su ove bile veoma tačno naslikane i nije prebacivao ilustratoru zbog umetničke slobode u pogledu podvodne bistrine.

Tekst je bio dostojanstven i izbegavao je senzacionalizam; slika je bila dovoljno senzacionalna i nije joj bilo potrebno pojačavanje. Odeljenje za istraživanje svemira, čitao je on, hitno traži mlade ljude kao čuvare i stručnjake za proizvodnju hrane pri iskorišćavanju mora Venere. Taj posao, dodato je, verovatno je najuzbudljiviji i najisplativiji u čitavom Sunčevom sistemu; plata je dobra, a kvalifikacije nisu tako visoke kao što je potrebno za svemirskog pilota ili astrogatora. Posle kratke liste fizičkih i obrazovnih zahteva, oglas se okončavao rečima koje je komisija za Veneru uporno ponavljala poslednjih šest meseci i koje su Frenklina još od početka silno nervirale: POMOZITE DA STVORIMO DRUGU ZEMLJU.

"U međuvremenu", reče bivši direktor, "problem nam je da održimo u pokretu ovu prvu, dok blistavi mladi ljudi koji bi nam se mogli pridružiti beže na Veneru. A između tebe i mene, ne bih bio iznenađen kada bi Odeljenje za istraživanje svemira zatražilo i neke naše ljude."

"Ne bi učinili tako nešto!"

"Zar ne bi – sada? U svakom slučaju, tu je prijava za premeštanje prvog čuvara Mekreja; ukoliko ne možeš da ga nagovoriš da odustane od toga, pokušaj da otkriješ šta ga je navelo da ide."

Život će u svakom slučaju biti težak, pomisli Frenklin. Džo Mekre bio mu je stari prijatelj; da li je sada mogao da ugrozi to prijateljstvo okolnošću da mu je postao pretpostavljeni?

"Drugi od tvojih malih problema biće kako da zadržiš naučnike pod kontrolom. Lundkvist je gori nego što je Roberts ikada bio; pokrenuo je otprilike šest šašavih projekata, a Roberts nikada nije imao više od jedne genijalne zamisli odjednom. Provodi pola vremena tamo na Ostrvu Čaplje. Možda bi bilo dobro zamisao da odletiš tamo i malo osmotriš stvari. Za to ja nikada nisam imao priliku."

Frenklin je i dalje pristojno slušao dok je prethodnik nastavljao, uz očigledno olakšanje, da ističe mnoge nedostatke njegovog novog nameštenja. Za većinu je već znao i um mu je sada bio daleko. Razmišljao je kako će prijatno biti da otpočne direktorski posao službenom posetom Ostrvu Čaplje koje nije video skoro pet godina i koje je sadržalo toliko sećanja na njegove prve dane u Birou.

Dr Lundkvistu je polaskala poseta novog direktora, jer je bio dovoljno prostodušan da se ponada kako bi ova mogla dovesti do povećanja podrške njegovim delatnostima. Ne bi bio toliko oduševljen da je pretpostavio kako je mnogo verovatnije suprotno. Niko nije mogao imati više razumevanja za naučna istraživanja nego Frenklin, ali sada, kada je lično trebalo da odobrava račune, otkrio je da mu se tačka gledanja blago izmenila. Šta god Lundkvist radio, to je moralo da bude od neposredne koristi za Biro. Inače nije dolazilo u obzir – ukoliko ne bude moguće nagovoriti odsek za naučna istraživanja da to preuzme.

Lundkvist je bio nizak, živahan čovečuljak, čiji su nagli i pomalo trzavi pokreti podsećali Frenklina na vrapca. Bio je entuzijasta od vrste koja se tih dana retko sretala i objedinjavao je pouzdano naučno obrazovanje sa neobuzdanom maštom. Koliko neobuzdanom, to će Frenklin uskoro otkriti.

Pa ipak, na prvi pogled, delovalo je da je najveći deo posla koji se odigravao u laboratoriji bio rutinske prirode. Frenklin je proveo dosadnih pola sata dok su mu dvojica mladih naučnika objašnjavala metode koje su razvijali da bi se kitovi oslobodili mnogih parazita koji su ih mučili, a onda za dlaku izbegao predavanje o opstetici kitova. Odslušao je sa više zanimanja najnovije radove o veštačkom osemenjavanju, jer je u prošlosti pomagao u nekim ranim – i često smešno neuspešnim – opitima u tom smeru. Oprezno je omirisao malo veštačke sive ambre i složio se da izgleda baš kao prava stvar. Onda je slušao snimke otkućaja srca jednog kita pre i posle operacije na srcu koja mu je spasla život i pretvarao se da čuje razliku.

Sve je tu bilo u savršenom redu, baš kao što je i očekivao. Onda ga Lundkvist izvede iz laboratorije i povede pored velikog bazena, govoreći uz put: "Mislim da će vam ovo biti zanimljivije. Tek je u eksperimentalnoj fazi, razume se, ali prilično obećava."

Naučnik pogleda na sat i promrmlja za sebe: "Još dva minuta; obično se do ovog časa pojavi na vidiku." On pogleda iza grebena, a onda zadovoljno reče: "Ah – eno je."

Izdužena, crna grba kretala se prema ostrvu i trenutak kasnije Frenklin ugleda tipično zatupasto brizganje pare koje je otkrivalo kita–grbana. Istog trenutka on ugleda drugo, mnogo manje duvanje i shvati da posmatra ženku sa mladunčetom. Bez oklevanja, životinje udoše kroz uski kanal koji je probijen eksplozivom kroz koral pre mnogo godina da bi brodići mogli da prilaze laboratoriji. Oni skrenuše ulevo do prostranog plimskog bazena koji je tu bio tokom Frenklinove poslednje posete i ostadoše da strpljivo čekaju poput dobro dresiranih pasa."

Dva laboratorijska tehničara u vetrovkama dovukli su nešto što je ličilo na crevo za gašenje požara do ivice bazena. Lundkvist i Frenklin požuriše da im se pridruže i uskoro je bilo očigledno zbog čega su vetrovke potrebne tog blistavog dana bez ijednog oblačka. Svaki put kada bi kit dunuo dolazilo je do minijaturne kišne oluje i Frenklinu je bilo drago što je mogao da uzajmi zaštitu od kapljica koje su padale i izazivale mučninu.

Čak je i čuvar retko viđao kitove iz tolike blizine i pod tako idealnim uslovima. Majka je bila dugačka otprilike pedeset stopa i, poput svih grbana, veoma masivno građena. Nije bila lepotica, zaključio Frenklin, a krupne, nepravilne bradavice duž prednjih ivica njenih peraja nisu nimalo doprinosile njenom izgledu. Malo mladunče imalo je otprilike dvadeset stopa dužine i nije delovalo previše srećno u zatvorenom prostoru, jer je bojažljivo kružilo oko nezainteresovane majke.

Jedan naučnik ispusti neobični, visoki povik, a kit se smesta preturi na bok i izbaci polovinu ispruganog trbuha izvan vode. Izgledalo je da joj ne smeta kada je velika gumena sisaljka stavljena preko sada

izložene dojke; zapravo, očigledno je saradivala, jer je merač rezervoara za prikupljanje beležio zapanjujući dotok.

"Znate, razume se", objasni Lundkvist, "da ženke izbacuju mleko pod pritiskom, tako da mladi mogu da se prehrane i kada su bradavice potopljene, a da im voda ne dospe u usta. Ali kada su mladunčad veoma mlada, majka se ovako okreće da bi beba mogla da se hrani nad vodom. To nam veoma olakšava stvari."

Poslušni kit, bez ikakvog uputstva koje je Frenklin mogao opaziti, sada napravi krug po zabranu i okrenu se na drugu stranu da bi i druga bradavica mogla da se pomuže. Frenklin pogleda merač; ovaj je zabeležio nešto manje od pedeset galona i još se peo. Mlado se očigledno zabrinulo, ili ga je možda uzbudilo mleko koje se slučajno prosulo u vodu. Ono nekoliko puta pokuša da odbije mehaničkog suparnika, tako da su ga morali obeshrabriti sa nekoliko oštrih udaraca.

Frenklin je bio oduševljen, ali ne iznenađen. Znao je da to nije prvi put da se kitovi muzu, iako nije slutio da se to može obaviti sa tolikom preciznošću i veštinom. Ali kuda je to vodilo? Znajući dr Lundkvista, mogao je da pretpostavi.

"Trenutno", reče naučnik u očiglednoj nadi da je demonstracija postigla željeni cilj, "u stanju smo da dobijemo najmanje pet stotina funti mleka dnevno od ženke bez mešanja u rast mladunčeta. A ukoliko počnemo da ih gajimo za mleko kao što su to činili farmeri sa kravama na kopnu, trebalo bi da dobijamo tonu dnevno bez ikakvih nevolja. Mislite da je mnogo? To smatram vrlo skromnim ciljem. Na kraju krajeva, šampionska grla daju preko stotinu funti mleka dnevno – a kit ima daleko više nego dvadesetostruku težinu krave!"

Frenklin je dao sve od sebe da se razabere u ovoj statistici.

"Sve je to veoma dobro", reče on. "Ne sumnjam u vaše brojke. Takođe ne sumnjam u to da ste u stanju da preradite mleko tako da mu uklonite uljast ukus – da, probao sam, hvala. Ali kako ćete, do đavola, prikupiti sve ženke iz krda – naročito krda koje u migraciji prevale deset hiljada milja godišnje."

"Oh, sve smo to razradili. Delom je posredi dresura, a mnogo smo naučili dok smo terali ovu Suzanu da sluša naše podvodne snimke. Jeste li ikada bili na mlečnoj farmi i gledali kako krave ulaze u automatski kolektor i izlaze odatle – a da na milje u krug nema nijednog čoveka? A, verujte mi, kitovi su daleko pametniji od krava i lakše ih je uvežbati! Napravio sam grubi nacrt mlečnog tankera koji bi obrađivao odjednom po četiri kita i mogao da sledi krdo u migraciji. U svakom slučaju, sada kada kontrolišemo prinos planktona možemo zaustaviti migracije ukoliko to želimo i zadržati kitove u tropima, a da ovi ne ogladne. Čitava stvar sasvim je praktična, uveravam vas."

Nasuprot samom sebi, Frenklin otkri da ga je zamisao opčinila. Predlagali su je, u ovom ili onom obliku, već mnogo godina, ali izgledalo je da je dr Lundkvist bio prvi koji je učinio nešto konkretno.

Majka kit i njeno još donekle ljutito mladunče sada su krenuli na more i uskoro su bučno duvali i ronili iza ivice grebena. Dok je Frenklin gledao kako odlaze, pitao se da li će za koju godinu videti stotine velikih zveri poslušno nanizanih dok plivaju prema pokretnim postrojenjima za mužu i dok svaka daje po tonu onoga što je poznato kao jedna od najbogatijih hrana na Zemlji. Ali to je moglo ostati samo san; biće potrebno suočiti se sa bezbrojnim praktičnim problemima i moglo bi se pokazati da ono što je postignuto na laboratorijskom nivou sa pojedinačnom životinjom ne dolazi u obzir na moru.

"Ono što bih voleo da učinite", reče on dr Lundkvistu, "jeste da mi date izveštaj o tome šta bi – ovaj – farma mlečnih kitova zahtevala u pogledu opreme i osoblja. Pokušajte da dođete do stvarnih troškova. A onda procenite koliko bi se mleka moglo dobiti i koliko bi za njega platila postrojenja za preradu. Onda ćemo imati nešto određeno na čemu bi se moglo raditi. U ovom trenutku reč je o zanimljivom opitu, ali niko ne može reći ima li on i praktičnu primenu."

Lundkvist je delovao blago razočarano Frenklinovim nedostatkom oduševljenja, ali se brzo ponovo zagrejao dok su odlazili od bazena. Ukoliko je Frenklin mislio da je jedan mali projekat kao što je uspostavljanje mlečne farme kitova iscrpeo Lundkvistovu moć ekstrapolacije, onda je ubrzo uvideo da nije tako.

"Sledeći predlog o kome bih voleo da porazgovaramo", počeo naučnik, "potpuno je u fazi planiranja. Znam da je jedan od naših najozbiljnijih problema nedostatak osoblja i pokušavao sam da smislim načine na koje bismo poboljšali delotvornost oslobađanjem ljudi od rutinskih poslova."

"Taj proces je svakako otišao najdalje što se može, ukoliko ne uspemo da sve bude u potpunosti automatsko. U svakom slučaju, ima manje od godinu dana kako nas je posetila poslednja grupa stručnjaka za delotvornost." (A, dodade Frenklin za sebe, Biro se još nije sasvim vratio u normalu posle toga.)

"Moj prilazak problemu", objasni Lundkvist, "pomalo je nekonvencionalan, a budući da ste i sami bivši čuvar, mislim da će vas naročito zanimati. Kao što znate, normalno je potrebno dve do tri podmornice da bi se okupilo veliko jato kitova; ukoliko to pokuša pojedinačna podmornica, ovi će se rasuti na sve strane. To mi se često činilo kao besmisleno traćenje ljudstva i opreme, budući da sve razmišljanje može da obavi jedan jedini čuvar. Saradnici su mu potrebni samo da bi stvorili pravu buku na pravom mestu – nešto što bi umela i mašina."

"Ukoliko mislite na automatski upravljane podmornice", odvrati Frenklin, "bilo je pokušaja sa time – i nije uspelo. Čuvar ne može da upravlja sa dva broda odjednom, a da i ne pominjemo tri."

"Znam sve o tom eksperimentu", odgovori Lundkvist. "Mogao je da uspe da su se pozabavili njime kako valja. Ali moja zamisao je revolucionarnija. Recite mi – da li vam ime 'ovčarski pas' išta znači?"

Frenklin se namršti. "Čini mi se", odvrati on. "Nisu li to bili psi koje su starinski ovčari koristili da im štite stada pre nekoliko stotina godina?"

"Tako se radilo i pre manje od stotinu godina. A 'zaštita' je nepravično potcenjivanje. Gledao sam filmske zapise ovčarskih pasa na delu i niko ko ih nije video ne bi mogao da poveruje u neke od stvari koje su bili u stanju da učine. Ti psi bili su toliko inteligentni i toliko dobro uvežbani da su mogli naterati stado ovaca da učini sve što ovčar zaželi uz samo jednu reč naredbe. Bili su u stanju da razbiju stado na delove, da izdvoje pojedinačnu ovcu od njenih srodnica ili da drže stado nepokretno na jednom mestu koliko god to njihov gospodar traži.

Vidite li na šta ciljamo? Dresirali smo pse vekovima i zbog toga nam takva predstava ne deluje čudotvorno. Ono što predlažem to je da ponovimo tu metodu na moru. Znamo da je podosta morskih sisara – foke i delfini, na primer – inteligentno bar koliko i psi, ali osim po cirkusima i mestima kao što je Marinlend nije bilo pokušaja da se dresiraju. Videli ste trikove koje su delfini u stanju da urade i znate da se ponašaju sa puno ljubavi i prijateljstva. Kada gledate te stare filmove o poduhvatima ovčarskih pasa, složićete se da svemu onome što je pas bio u stanju da učini pre stotinu godina možemo danas naučiti delfina."

"Samo čas", prekide ga Frenklin, malo zbunjen. "Da ovo isteramo na čistinu. Da li predlažete da svaki čuvar dobije nekoliko... ovaj... pasa koji bi radili sa njime dok okuplja jato kitova?"

"Za određene operacije, da. Razume se, ta tehnika imala bi ograničenja; nijedna morska životinja nema brzinu i domet podmornice, i psi, kako ste ih nazvali, ne mogu se uvek naći na mestima gde su potrebni. Ali preduzeo sam neke proučavanja i mislim da bi bilo moguće udvostručiti delotvornost vaših čuvara na taj način što bi se odstranilo vreme koje su morali da provedu radeći u parovima i trojkama."

"Ali", pobuni se Frenklin, "kakvu će pažnju kitovi obraćati na delfine? Uopšte ih neće primećivati."

"Oh, nisam predlagao da upotrebimo delfine; to je bio samo primer. Potpuno ste u pravu – kitovi ih neće ni primetiti. Moraćemo da upotrebimo životinju koja je dovoljno velika, inteligentna bar koliko i delfin i na koju će kitovi zaista obratiti mnogo više pažnje. Postoji samo jedna životinja koja ispunjava uslov i ja bih voleo vaše ovlašćenje da ulovim jednu i da je dresiram."

"Produžite", reče Frenklin sa prizvukom očajanja u glasu, tako da je čak i Lundkvist, koji je imao malo smisla za humor, morao da se nasmeši.

"Ono što želim", nastavi on, "jeste da ulovim nekoliko kitova – ubica i da ih uvežbam da rade sa jednim od naših čuvara."

Frenklin pomisli na trideset stopa dugačka torpeda proždrljive siline koja je tako često gonio i ubijao po polarnim morima. Bilo je teško predstaviti jednu takvu opaku neman ukroćenu po čovekovoj volji; a onda se prisetio ponora između ovčarskog psa i vuka i kako ovaj nekada davno nije postojao. Da, moglo se to ponoviti – ukoliko je vredelo truda.

Kada sumnjaš, zatraži izveštaj, rekao mu je nekada jedan od pretpostavljenih. Pa, poneće najmanje dva takva sa Ostrva Čaplje, a oba će biti izazovno štivo. Ali Lundkvistovi planovi, koliko god bili uzbudljivi, pripadali su budućnosti; Frenklin je morao da vodi Biro takav kakav je ovde i sada. Više bi voleo da izbegava drastične promene tokom nekoliko godina, sve dok ne nauči da se snalazi. Osim toga, čak i ukoliko bi se Lundkvistova zamisao mogla pokazati praktičnom, bila bi to duga, teška borba prodati je ljudima koji su odobravali sredstva. "Hteo bih da kupim pedeset aparata za mužu kitova, molim." Da, Frenklin je mogao da

zamisli reakciju u određenim konzervativnim krugovima. A što se tiče dresure kitova–ubica – pa, pomislili bi da je u potpunosti skrenuo.

Gledao je kako ostrvo nestaje dok ga je avion nosio kući. (Neobično da posle svih putovanja ponovo živi u zemlji svog rođenja). Prošlo je skoro deset godina otkako je prvi put išao tim putem sa jadnim, starim Donom; kako bi drago bilo Donu da je mogao da vidi taj konačni plod njegove pažljive obuke! A i profesor Stivens – Frenklin ga se uvek pomalo plašio, ali sada bi mogao da ga pogleda u oči, samo da je ovaj još bio živ. Uz trzaj žaljenja, on shvati da se nikada nije kako treba zahvalio psihologu na svemu što je učinio za njega.

Petnaest godina od neurotičnog učenika do direktora Biroa; to nije bilo baš loše. A šta sada, Voltere? – upita Frenklin sebe. Nije osećao potrebu za daljim dostignućima; možda mu je sada ambicija bila zadovoljena. Bio bi srećan da vodi Biro u mirnu budućnost, bez posebnih potresa.

Bilo je dobro po njegov duševni mir što nije imao pojma koliko će se uzaludna pokazati ta nada.

19.

Fotograf je dovršio posao, ali mladić koji je tokom poslednja dva dana bio Frenklinova senka i dalje je naizgled imao neograničenu zalihu beleznica i pitanja. Da li je vredelo čitavu ovu nevolju da bi tvoje tako obične crte lica – verovatno umontirane na sliku kitova – bile izložene u svakoj knjižari po svetu? Frenklin je sumnjao u to, ali nije imao nikakvog izbora po tom pitanju. Sećao se izreke: "Javni službenici nemaju privatne živote." Poput svih aforizama, i taj je bio samo delimično istinit. Niko nije čuo za poslednjeg direktora Biroa i moglo se desiti da i on posluje na podjednako neupadljiv način da odsek za odnose sa javnošću Pomorskog odeljenja nije odlučio suprotno.

"Popriličan broj vaših ljudi, gospodine Frenkline, "reče mladić iz časopisa Zemlja, rekao mi je za vaše zanimanje za takozvanu veliku morską zmiju i misiju u kojoj je poginuo prvi čuvar Barli. Da li je bilo nekih daljih razvoja na tom polju?"

Frenklin uzdahnu; plašio se da bi to moglo iskrsnuti ranije ili kasnije i nadao se da neće biti prenaplašeno u članku koji će na kraju proizaći iz svega. On priđe ličnoj kartoteci i izvadi iz nje debelu fasciklu sa pribeležkama i fotografijama.

"Ovde su svi slučajevi kada je opažena, Bobe", reče on. "Možda biste voleli da bacite pogled na njih – neprekidno obnavljam zapise najnovijim nalazima. Nadam se da ćemo jednoga dana imati odgovor; možeš se reći da mi je to i dalje hobi, ali takav da nisam imao prilike da se bavim njime poslednjih osam godina. Sada sve zavisi od odseka za naučna istraživanja – a ne od Biroa za kitove. Mi imamo drugog posla."

Mogao je da doda još mnogo toga, ali odlučio je da to ne učini. Da sekretar Farlan nije premešten iz ONI ubrzo posle tragičnog neuspeha njihove misije, možda bi i imali drugu priliku. Ali u propitivanjima i optužbama koji su usledili posle nesreće prilika je izgubljena, možda na mnogo godina. Verovatno u životu svakog čoveka postoji neki dragoceni neuspeh, neki nedovršeni posao čija težina nadmašuje mnoge uspehe.

"Postoji jedno zanimljivo pitanje koje bih voleo da postavim", nastavi reporter. "Šta je sa budućnošću Biroa? Imate li zanimljivih planova na duge staze o kojima biste voleli da popričamo?"

I ovo je bilo nezgodno pitanje. Frenklin je davno naučio da ljudi na njegovom položaju moraju saradivati sa štampom, a tokom poslednja dva dana njegov vredni propitivač praktično je postao član porodice. Ali postojale su stvari koje su delovale kao pomalo predaleko istrčavanje i on se potrudio da zadrži dr Lundkvista po strani kada je Bob doleteo na Ostrvo Čaplje. Istina, video je prototip mašine za muži i bio dolično impresioniran njome, ali ništa mu nije rečeno o dva mlada kita ubice koji su po cenu velikih nevolja i troškova držani u zabranu sa istočne strane grebena.

"Pa, Bobe", počeo on polako, "do ovog trenutka verovatno bolje znate statistike od mene. Nadamo se da povećamo krda za deset procenata tokom sledećih pet godina. Ukoliko ovaj plan sa mužom uspe – a i dalje je čisto eksperimentalan – počecemo da prelazimo na ulješure i povećati broj grbana. U ovom trenutku proizvodimo dvanaest i po odsto ukupnih zahteva za hranom ljudske rase, a to je poprilična odgovornost. Nadam se da ću videti petnaest odsto dok sam još u ovom uredu."

"Tako da svako na svetu ima odrezak od kita bar jednom nedeljno, eh?"

"Možete to da predstavite na takav način ako vam se tako dopada. Ali ljudi jedu kitove čitavog dana, a da to i ne znaju – svaki put kada upotrebe mast za kuvanje ili namažu margarin na parče hleba. Mogli bismo

da udvostručimo proizvodnju i da to niko ne primeti, jer su nam proizvodi gotovo uvek prerušeni u nešto drugo."

"Umetničko odeljenje će to srediti kako valja; kada se priča bude pojavila, imaćemo sliku prosečnog bakaluka jednog domaćinstva za nedelju dana, sa broječanicom sata na svakoj stavki koji će pokazivati koliki postotak toga potiče od kitova."

"To će biti u redu. Ovaj – jeste li odlučili kako ćete me nazvati?"

Reporter se nasmeši.

"To zavisi od mog urednika", odgovori on. "Ali reći ću mu da se kloni izraza 'kauboj kitova' kao kuge. Ionako je previše izandao."

"Pa, verovaću vam kada vidim članak. Svaki novinar obeća da nas neće tako nazvati, ali izgleda da nikada ne mogu da odole iskušenju. Uzgred, kada očekujete da se priča pojavi?"

"Ukoliko je ne izgura neka važna novost, za otprilike četiri nedelje. Dobićete korekturane primerke pre toga, razume se – verovatno do kraja sledeće nedelje."

Frenklin ga isprati kroz spoljašnje prostorije ureda, napola žalostan što je izgubio zabavnog pratioca koji je, makar i postavljao nezgodna pitanja, to više nego nadoknađivao pričama koje je mogao da ispriča o najslavnijim ljudima planete. Sada je, pretpostavljao je on, i sam pripadao toj grupi, jer najmanje stotinu miliona ljudi pročitace novi nastavak serije 'Ljudi Zemlje'.

Priča se pojavila, u skladu sa obećanjem, četiri nedelje kasnije. Bila je precizna, valjano napisana i sadržala je jednu grešku toliko beznačajnu da je ni sam Frenklin nije primetio dok je čitao korekturnu kopiju. Prateće fotografije bile su izvanredne i sadržale su zapanjujući prizor bebe kita koja sisa majku, snimak očigledno napravljen uz ogroman rizik posle meseci strpljivog vrebanja. Činjenica da je, zapravo, napravljen u bazenu na Ostrvu Čaplje, a da fotograf ni noge nije pokvasio predstavljala je nebitnost koja nije smela da skrene pažnju čitaoca.

Osim šokantne igre rečima ispod naslovne slike ('Car Kitaja' – nije nego!), Frenklin je bio oduševljen; kao i svi ostali u Birou, u Pomorskom odeljenju, pa čak i u samoj Svetskoj organizaciji za hranu. Niko nije mogao ni da pretpostavi da će sitna omaška kroz nekoliko nedelja uvući Biro za kitove u jednu od najvećih kriza u čitavoj njegovoj istoriji.

Nije reč bila o nedostatku dalekovidosti; ponekad se budućnost može unapred kartografisati i mogu se napraviti planovi sa kojima će se susresti. Ali postoje i prilike u ljudskim odnosima kada događaji koji naizgled nemaju nikakve moguće veze – jer su daleko kao da su se odigrali na različitim planetama – mogu reagovati jedan sa drugim uz razornu silovitost.

Biro za kitove bio je organizacija na čiju je izgradnju utrošeno pola veka i koja je sada upošljavala dvadeset hiljada ljudi i posedovala opremu vrednu više od dve milijarde dolara. Bila je to tipična jedinica naučne svetske države, sa svom moći i prestižom koje je to pretpostavljalo.

A sada je trebalo da bude prodrmana do temelja blagim rečima čoveka koji je živeo pet stotina godina pre Hristovog rođenja.

Frenklin je bio u Londonu kada je došao prvi nagoveštaj nevolje. Nije bilo neuobičajeno da službenici Svetske organizacije za hranu zaobilaze neposredne starešine u Pomorskom odeljenju i da uspostavljaju vezu direktno sa njime. Ali bilo je neuobičajeno da se sekretar SOH lično umeša u svakodnevne poslove Biroa, što je nateralo Frenklina da otkaže sve sastanke i da odleti, i dalje malo ošamućen, pola sveta do malog grada na Šri Lanki za koji nikada nije čuo i čije ime nije umeo ni da izgovori.

Na sreću, u Londonu je bilo vruće leto i dodatnih deset stepeni u Kolombu nije bilo neizdrživo. Frenklina je na aerodromu sačekao lokalni predstavnik SOH koji je delovao veoma sveže i komotno u sarongu što su ga prihvatili čak i najkonzervativniji zapadnjaci. Rukovao se sa uobičajenim nizom sitnijih zvaničnika, uz olakšanje primetio da u okolini nema reportera koji bi mu mogli ispričati više o njegovoj misiji nego što je i sam znao i brzo se ukrcao u lokalni avion koji ga je prevezao poslenjih stotinu milja puta.

"A sada", reče on kada je povratio dah i dok su milje uredno sredenih automatizovanih plantaža čaja sevale ispod njega, "bilo bi najbolje da počnete da me upoznajete. Zbog čega je toliko bitno da pojurim do Ana... kako već zovete to mesto?"

"Anuradhapura. Zar vam sekretar nije rekao?"

"Imali smo samo pet minuta na londonskom aerodromu. Predlažem stoga da počnete ravno od nule."

"Pa, reč je o nečemu što se prikuplja već nekoliko godina. Upozorili smo upravu, ali oni nas nikada nisu ozbiljno shvatali. Sada je vaš intervju za Zemlju izneo stvari na videlo; Mahanajake Thero iz Anuradhapure – to je najuticajniji čovek istoka i još ćete o njemu čuti mnogo toga – pročitao ga je i smesta tražio da mu se obezbede uslovi za obilazak Biroa. Ne možemo odbiti, razume se, ali savršeno dobro znamo šta namerava da učini. Povešće sa sobom grupu kamermana i prikupiti dovoljno materijala da otpočne sveobuhvatnu propagandnu kampanju protiv Biroa. A onda, kada bude prošlo dovoljno vremena da se stvar slegne, zahtevaće referendum. A ukoliko se ovaj okrene protiv nas, onda ćemo stvarno biti u grdnoj nevolji."

Delovi slagalice nađoše se na mestu; slika je najzad postala jasna. Na trenutak Frenklin oseti ljutnju što su ga odvukli preko pola sveta da bi se baktao sa tako apsurdnim izazovom. Onda shvati da ga ljudi koji su ga poslali ovamo nisu smatrali apsurdnim; oni su morali znati, bolje nego on, jačinu sila koje su se okupljale. Nikada nije bilo pametno potcenjivati moć vere, čak i vere toliko okrenute miru i popustljivosti poput budizma.

Stanje je bilo od one vrste kakva se, pre samo stotinu godina, nije mogla ni zamisliti, ali katastrofalne političke i društvene promene poslednjeg veka udružile su se da bi joj pružile određenu neizbežnost. Sa neuspehom ili slabljenjem sva tri velika suparnika, budizam je sada bio jedina vera koja je još posedovala stvarnu moć nad mozgovima ljudi.

Hrišćanstvo, koje se nikada nije oporavilo od razornih udaraca koje su mu naneli Darwin i Frojd, najzad je neočekivano popustilo pred arheološkim otkrićima sa kraja dvadesetog veka. Hindu religija, sa fantastičnim panteonom bogova i boginja, nije uspela da preživi doba naučnog racionalizma. A muhamedanska vera, oslabljena istim silama, pretrpela je dodatni gubitak prestiža kada je uzdižuća Davidova zvezda nadjačala sjaj bledeg Prorokovog polumeseca.

Te vere još su preživljavale i zadržale se pokolenjama, ali sva moć im je nestala. Samo su se učenja Bude održala i čak povećala uticaj dok su ispunjavala vakuum što su ga ostavile druge vere. Budući da je reč o filozofiji, a ne o veri, i da se nije oslanjala na otkrića ranjiva pred čekićem arheologa, na Budizam u najvećoj meri nisu uticali udarci koji su razorili druge džinove. Pročišćen je i sreden unutrašnjim reformacijama, ali osnovno ustrojstvo ostalo mu je nepromenjeno.

Jedna od osnovica budizma, kao što je Frenklin dobro znao, bilo je poštovanje prema svim drugim živim stvorenjima. Bio je to zakon koga je malo budista doslovce poštovalo, jer su nalazili izgovor u sofizmu da je sasvim u redu jesti meso životinje koju je ubio neko drugi. Međutim, tokom poslednjih godina preduzeti su pokušaji da se pravilo primenjuje strožije i došlo je do beskrajnih rasprava između vegetarijanaca i mesojeda, koje su pokrivala čitav spektar luckastog. Da te rasprave mogu imati ikakvog praktičnog dejstva na rad Svetske organizacije za hranu bilo je nešto što Frenklin nikada nije uzimao za ozbiljno.

"Recite mi", upita on, dok su se plodni breгови brzo valjali pod njime, "kakva je vrsta čoveka taj Thero kome me vodite?"

"Thero je titula; možete to prevesti kao nadbiskup ukoliko vam se tako sviđa. Njegovo pravo ime je Aleksander Bojs i rođen je u Škotskoj pre šezdeset godina."

"Škotskoj?"

"Da – bio je prvi zapadnjak koji se našao na vrhu budističke hijerarhije, a morao je da prevaziđe mnogo protivljenja da bi to postigao. Jedan moj prijatelj bhikku... ovaj, monah... jednom mi se požalio da je Maha Thero tipičan zaljubljenik u crkvu, rođen stotinu godina prekasno – pa se zato okrenuo reformisanom budizmu umesto crkvi Škotske."

"Kako je uopšte dospao na Šri Lanku?"

"Verovali ili ne, došao je kao pomoćni tehničar u jednoj filmskoj kompaniji. Imao je tada dvadesetak godina. Priča glasi da je otišao da snimi kip umirućeg Bude u pećinskom hramu u Dambuli, pa se preobratio. Posle toga bilo mu je potrebnio dvadeset godina da se popne na vrh i odgovoran je za većinu reformi koje su se odigrale od tada. Vere se pokvare posle nekoliko hiljada godina i potrebno im je veliko spremanje. Maha Thero je obavio taj posao za budizam na Šri Lanki tako što se otarasio hinduističkih božanstava koja su se uvukla u hramove."

"I sada traga za svežim svetovima za osvajanje?"

"Baš liči na to. Pretvara se da nema nikakve veze sa politikom, ali zbacio je nekoliko vlada jednostavnim dizanjem prsta i ima mnogo sledbenika na istoku. Njegov program 'Glas Bude' sluša nekoliko

stotina miliona ljudi, a procenjuje se da ima najmanje milijardu simpatizera, makar se ovi i ne slagali u potpunosti sa njegovim pogledima. Zbog toga ćete razumeti zašto sve ovo uzimamo toliko ozbiljno."

Sada kada je prodro kroz krinku nepoznatog imena, Frenklin se priseti da je poštovani Aleksander Bojs jednom bio tema uvodne priče časopisa Zemlja, pre dve ili tri godine. Znači, imali su nešto zajedničko; on sada zažali što nije je pročitao taj članak, ali u to vreme ovaj ga nije zanimao i sada nije čak mogao ni da se seti kako Thero izgleda.

"On je varljivo tih čovečuljak, sa kojim je veoma lako složiti se", bio je odgovor na njegovo pitanje. "Otkrićete da je razuman i prijateljski, ali jednom kada se odluči na nešto, on drobi protivnike poput lednika. Nije fanatik, ukoliko ste na to pomislili. Ako mu dokažete da je određeni smer delanja neophodan, neće vam stati na put, makar mu se i ne dopadalo šta činite. Nije srećan zbog naše lokalne kampanje za povećanjem proizvodnje mesa, ali shvata da ne mogu svi da budu vegetarijanci. Napravili smo pogodbu sa njime tako što nećemo dizati nove klanice ni u jednom od dva sveta grada, kao što smo prvobitno nameravali."

"Zbog čega je onda odjednom počeo da se zanima za Biro za kitove?"

"Verovatno je odlučio da se negde ukopa. A osim toga – zar ne mislite da su kitovi drugačija klasa od ostalih životinja?" Ta primedba napravljena je napola uz izvinjavanje, kao u očekivanju poricanja ili čak ismevanja.

Frenklin ništa nije uzvratio; bilo je to pitanje na koje je pokušavao da odgovori dvadeset godina, a prizor koji je sada promicao ispod njega izbavio ga je od te potrebe.

Leteo je iznad onoga što je nekada bio najveći grad na svetu – grad u poređenju sa kojim su Rim i Atina na vrhuncu slave bili najobičnija sela – grad neprevaziđen po veličini i broju stanovnika sve do procvata Londona i Njujorka, dve hiljade godina kasnije. Prsten ogromnih veštačkih jezera, nekih od njih po više milja u prečniku, okružavao je drevni dom singaleskih kraljeva. Čak i iz vazduha, moderni grad Anurdapura pokazivao je zapanjujuće suprotnosti starog i novog. Razbacane tu i tamo između živopisnih, paučinastih građevina dvadeset prvog veka bile su ogromne, zvonaste kupole ogromnih dagoba. Najsilniju od svih – dagobu Abajagiri – pokazali su Frenklinu dok ju je avion nisko preletao. Zidove kupole napravljene od cigle još davno su obrasli trava i čak sitno drveće, tako da je sada ogromni hram delovao kao ništa više od neobično simetričnog brda na čijem se vrhu nalazio slomljeni šiljak. Bilo je to brdo koje je po veličini porevazilazila samo jedna piramida što su je faraoni sagradili pored Nila.

Do trenutka kada je Frenklin stigao do lokalnog ureda za proizvodnju hrane, porazgovarao sa nadzornikom, dao nekoliko nevažnih izjava za reportera koji mu je nekako otkrio prisustvo i opuštenu pojeo obrok, osećao je da će umeti da se snađe sa situacijom. Na kraju krajeva, reč je samo o još jednom problemu odnosa sa javnošću; Suočio se sa način vrlo sličnim pre tri nedelje, kada mu je senzacionalistička i sasvim netačna novinarska priča o metodama klanja kitova popela na grbaču desetak udruženja za borbu protiv surovosti. Komisija za određivanje činjeničnog stanja vrlo brzo ih je oslobodila optužbi i nije bilo trajne štete ni za koga osim za reportera umešanog u to.

Nije se osećao toliko pouzdano kada je nekoliko sati kasnije stajao i gledao u visoki, pozlaćeni šiljak dagobe Ruanveliseja. Ogromna bela kupola bila je tako vešto restaurisana da je izgledalo nezamislivo da su prošla dvadeset dva veka otkako su joj položeni temelji. Popločano dvorište bilo je u potpunosti okruženo nizom slonova u prirodnoj veličini, koji su obrazovali zid duži od četvrt milje. Tu su se umetnost i vera udružili da bi stvorili jedno od svetskih remek-dela arhitekture, a utisak drevnosti bio je izuzetno jak. Koliko će tvorevina modernog čoveka, pitao se Frenklin, biti tako savršeno očuvano u godini 4000?

Ogromni komadi peščara u dvorištu bili su usijani od jare i bilo mu je drago što je zadržao čarape kada je ostavio cipele pored kapije. U podnožju kupole, koja se dizala poput blistave planine prema plavom nebu bez oblaka, bila je jednospratna moderna zgrada čije su čiste linije i beli zidovi od plastike bili u valjanom skladu sa delom arhitekata koji su umrli stotinu godina pre početka ere hrišćanstva.

Bhikku u ogrtaču poveo je Frenklina do Theroovog prijatnog i ugodno klimatizovanog ureda. Ovaj je mogao pripadati bilo kom vrednom upravitelju, ma gde u svetu, tako da je osećaj čudnovatosti, koji ga je terao da se oseća kao na iglama otkako je ušao u dvorište zamka, počeo da nestaje.

Maha Thero ustade da ga pozdravi; bio je to nizak čovek – glava jedva da mu je dosegala do nivoa Frenklinovih ramena. Njegovo sjajno, izbrijano teme nekako mu je oduzimalo ličnost, činilo da se teško moglo proceniti o čemu razmišlja, a još teže svrstati ga u poznate kategorije. Na prvi pogled nije ostavio naročiti utisak na Frenklina; onda se ovaj priseti koliko je niskih ljudi pokretalo i potresalo svet.

Čak i posle četrdeset godina, Mahanajake Thero nije izgubio naglasak svog rođenja. Najpre je to delovalo nedosledno, ako ne i malo komično, u takvoj sredini, ali posle nekoliko minuta Frenklin je toga bio potpuno nesvestan.

"Vrlo dobro je što ste prešli čitav taj put da biste me videli, gospodine Frenkline", reče Thero toplo pošto su se rukovali. "Moram priznati da nisam očekivao da će se moj zahtev tako brzo uzeti u razmatranje. Nije vam bilo nezgodno, nadam se?"

"Ne", odvrati Frenklin muški. "Zapravo", dodade on sa nešto više istine, "ova poseta za mene je novo iskustvo i zahvalan sam na prilici koja mi se pružila da ga obavim."

"Odlično!" reče Thero, naizgled sa iskrenim zadovoljstvom. "I ja osećam isto u vezi sa svojim putem do vaše baze u Južnoj Džordžiji, iako pretpostavljam da neću uživati u tamošnjim vremenskim prilikama."

Frenklin se priseti uputstava: 'Odbij ga ako ikako možeš, ali nemoj da mu se namećeš na brzinu.' Pa, ovde mu je pružena prilika.

"Postoji jedno pitanje o kome bih voleo da porazgovaram sa vama, vaša svetosti", reče on, nadajući se da je odabrao valjanu titulu. "Sada je sredina zime u Južnoj Džordžiji i baza je bukvalno zatvorena sve do poznog proleća. Neće raditi otprilike sledećih pet meseci."

"Kako budalasto od mene – trebalo je da se prisetim. Ali nikada nisam bio na Antarktiku, a uvek sam to želeo; pretpostavljam da sam pokušavao da nađem izgovor. Pa – to će morati da bude neka severna baza. Šta prdlažete – Grenland ili Island? Samo mi recite šta je pogodnije. Ne želimo da vam pravimo nevolje."

Ta poslednja fraza pobedila je Frenklina pre nego što je bitka valjano i počela. Znao je da ima posla sa protivnikom koga ne može ni prevariti, niti skrenuti sa pravca. Naprosto će morati da se slaže sa Therom, da parira što bolje ume i da se nada najboljem.

20.

Široki zaliv bio je posut perjastim stubovima izmaglice dok se veliko krdo polako kretalo u nesigurnim krugovima, neuzbunjeno glasovima koji su ga prizivali na tu tačku među planinama, već naprosto neodlučno u vezi sa njihovim značenjem. Čitavih života kitovi su slušali naređenja koja su dolazila ponekad u obliku vibracija pod vodom, ponekad u obliku elektrošokova, od malih stvorenja koja su prepoznavali kao gospodare. Ta naređenja, naučili su, nikada im nisu škodila; često, zaista, vodila su ih do plodnih prostora za napasanje koja nikada ne bi pronašli bez pomoći, jer postojale su oblasti u moru za koje su im čitavo iskustvo i milioni godina sećanja govorili da treba da budu puste. A ponekad su ih mali gospodari štitili od ubica, skrećući proždrljive čopore pre nego što bi ovi stigli da razderu žive žrtve u komade.

Nisu imali neprijatelja, niti strahova. Sada su već pokolenjima obilazili mirne okeane sveta, gojili se, zaobljavali i bili zadovoljniji nego svi njihovi preci od samog početka vremena. Tokom pedeset godina dostigli su, u proseku, do deset odsto veće dužine i trideset odsto veće težine, zahvaljujući pažljivom vođstvu gospodara. Upravo sada, poglavar čitave njihove rase, stotinu pedeset jednu stopu dugački plavi kit B69322, opšte poznat kao Levijatan, lutao je Golfskom strujom sa ženkom i novorođenim mladunčetom. Levijatan nikada ne bi dostigao trenutnu veličinu u bilo koje ranije doba; iako se takve stvari nisu mogle dokazati, verovatno je bio najveća životinja koja je ikada postojala u istoriji Zemlje.

Red se pomaljao iz haosa kada su polja za usmeravanje počela da vode krdo duž nevidljivih kanala. Uskoro, električne prepreke ustupiše mesto betonskim; kitovi su plivali duž četiri uporedna kanala, previše uska da bi njima odjednom prolazio po više nego jedan kit. Automatska čula vagala su ih i merila, odbacivala sve one ispod određene veličine i skretala ih nazad u more – bez sumnje malo zbunjene i sasvim nesvesne koliko im je ozbiljno broj smanjivan.

Kitovi koji bi prošli test plivali su sa puno poverenja duž dva preostala kanala dok najzad ne bi stigli do prostrane lagune. Neki poslovi nisu se mogli prepustiti u potpunosti mašinama; ovde je bilo ljudskih inspektora koji su proveravali da nije napravljena greška, da provere stanje životinja i da pribeleže brojeve osuđenih zveri dok su ove napuštale lagunu na poslednjem, kratkom plivanju u zabrane za ubijanje.

"B52111 dolazi", reče Frenklin Therou dok su zajedno stajali u odaji za osmatranje. "Ženka od sedamdeset stopa, poznato je da je imala pet mladih – prošla je najbolje doba za plodjenje." Znao je da kamere iza njega tiho snimaju prizor dok su operatori u ogrtačima, sa lobanjama kao od slonovače, rukovali njima sa profesionalnom veštinom, koja ga je izenađivala dok nije saznao da su obučeni u Holivudu. Kit nije bio upozoren; verovatno uopšte nije ni osetio blagi dodir savitljivih bakarnih prstiju kada su mu okrnuli telo. U

jednom trenutku tiho je plivao prema zabranu; sekundu kasnije bilo je to beživotno truplo koje je nastavljalo da se kreće napred pod sopstvenim zaletom. Struja od pedeset hiljada ampera koja mu je prošla kroz srce poput udara munje nije mu dala vremena ni za konačni grč.

Na kraju zabrana za ubijanje, široka pokretna traka primala je na sebe težinu ogromnih tela i podizala ih uz kratki uspon dok ova ne bi bila u potpunosti izvan vode. Onda bi počela da ih lagano nosi duž beskrajnog niza valjaka koji su se okretali i kao da su se protezali na pola puta do obzorja.

"To je najveća pokretna traka te vrste na svetu", objasni Frenklin sa opravdanim ponosom. "Može da primi do deset kitova – recimo hiljadu tona – odjednom. Iako nas to poprilično košta i silno nam ograničava izbor mesta, uvek imamo postrojenja za preradu na najmanje pola milje od zabrana, tako da nema opasnosti da će kitove prestraviti zadah krvi. Mislim da ćete se složiti da ne samo da je klanje trenutno, već životinje do samog kraja uopšte ne pokazuju baš nimalo straha."

"Savršeno istinito", reče Thero. "Sve deluje vrlo humano. Ipak, kada bi se kitovi preplašili, bilo bi veoma teško izići sa njima nakraj, zar ne? Pitam se: da li biste se ovoliko pomučili čisto da im poštedite osećanja?"

Bilo je to promućurno pitanje, i poput mnogih drugih koja su mu postavljena tokom poslednjih nekoliko dana, Frenklin nije bio sasvim siguran kako da odgovori na njega.

"Pretpostavljam", reče on polako, "da bi to zavisilo od toga da li bismo dobili novac. U krajnjoj liniji, zavisilo bi od Svetskog saveta. Odbori za finansije morali bi da odluče koliko bismo mogli da budemo blagi. To je teorijsko pitanje, u svakom slučaju."

"Razume se – ali druga pitanja nisu tako teorijska", odgovori poštovani Bojs, zamišljeno zagledan u osamdeset tona mesa i kostiju koje su se kretale u daljinu. "Hoćemo li se vratiti do kola? Želim da vidim šta se dešava na drugom kraju."

A mene, pomisli Frenklin mrko, veoma zanima kako će to tvoje kolege primiti. Većina posetilaca koji bi prošli kroz postrojenja za preradu izlazili su prilično bleđi i potreseni, a bio je i znatan broj onih koji su se onesvešćivali. U Birou se pričao standardni vic da taj nauk o proizvodnji hrane oduzima apetit tokom više sati svima koji dožive ovo iskustvo.

Zadah nalete na njih još dok su bili stotinu jardi daleko. Krajičkom oka, Frenklin vide da je mladi bhikku koji je nosio magnetofon već pokazivao znake uznemirenosti, ali izgledalo je da na Maha Theru nema nikakvih tragova. Bio je i dalje smiren i bez ikakvih osećanja i pet minuta kasnije, dok je gledao smrdljivi pakao u kome su ogromne lešine razdirane u planine mesa, kostiju i utrobe.

"Samo pomislite", reče Frenklin, "da su skoro dve stotine godina ovaj posao obavljali ljudi, koji su često radili na palubi što se ljujalo, po lošem vremenu. Nije to lep prizor čak ni sada, ali možete li da zamislite da se nađete tamo i kasapite nožem velikim gotovo koliko i vi sami?"

"Mislim da mogu", odgovori Thero, "ali radije ne bih." On se okrenu kamermanu i dade mu kratko uputstvo, zatim je napeto gledao dok je sledeći kit dolazio pokretnom trakom.

Fotoelektrične oči već su dovršile skaniranje velikog tela i dimenzije su mu unete u kompjuter koji je upravljao poslom. Čak i kada je čovek znao kako se to radi, bilo je sablasno posmatrati preciznost kojom su se noževi i testere kretali po nosačima na izvlačenje i išli po pažljivo isplaniranim linijama sečenja, a zatim se ponovo povlačili. Ogromne hvataljke grabile su stopu debeli pokrivač od slanine i drali ga kao kad čovek ljušti bananu, ostavljajući golo, okrvavljeno truplo da se kreće dalje po traci prema prvom stepenu kasapljenja.

Kit je putovao brzinom kojom je čovek mogao ugodno da hoda i raspadao se pred očima posmatrača dok su ovi držali korak sa njime. Komadi mesa veliki poput slonova otkidani su i išli niz bočne klizače; cirkularne testere zujale su kroz skele rebara u oblacima koštane prašine; međusobno povezane plastične vreće sa utrobom, napunjene možda tonama račića i planktona od poslednjeg kitovog obroka, odvlačene su u bočne gomile.

Bilo je potrebno manje od dva minuta da bi se gospodar mora sveo na krvave ostatke koje ne bi prepoznao niko osim stručnjaka. Čak se ni kosti nisu bacale; na kraju pokretne trake izobličeni kostur padao je u jamu u kojoj će biti samleven za đubrivo.

"To je kraj linije", reče Frenklin, "ali što se tiče prerade, ovo je tek početak. Potrebno je da se iscedi ulje iz slanine čije ste dranje videli u prvom stepenu; meso treba da se iseče u pogodnije porcije i sterilizuje – za to koristimo neutronske izvor velike snage – a otprilike još deset drugih osnovnih proizvoda treba da se

izdvoji i spakuje za isporuku. Biće mi drago da vam pokažem svaki deo fabrike koji želite da vidite. Neće biti tako grozno kao operacije koje smo upravo posmatrali."

Thero je stajao na trenutak u zamišljenoj tišini, proučavajući beleške koje je pravio neverovatno sitnim rukopisom. Onda se okrenu prema četvrtini milje okrvavljene pokretne trake, tamo gde je sledeći kit nailazio iz zabrana za ubijanje.

"Ima jedna sekvenca koju nisam siguran da smo valjano snimili", reče on, donevši naglu odluku. "Ukoliko nemate ništa protiv, voleo bih da se vratimo na početak i da ponovo krenemo."

Frenklin podiže magnetofon kada ga je mladi monah ispustio. "Bez brige, sine", reče on umirujućim glasom, "prvi put je uvek najgore. Kada bi ovde proveo nekoliko dana, zbunio bi se zbog čega se pridošlice žale na smrad."

U to je bilo teško poverovati, ali stalno osoblje uveravalo ga je da je savršeno istinito. Samo se nadao da poštovani Bojs nije toliko temeljit da mu pruži priliku da to i lično porveri.

"A sada, vaša svetosti", reče Frenklin kada se avion digao iznad snegom pokrivenih planina i počeo put kući prema Londonu i Šri Lanki, "da li biste mi zamerili ako bih vas upito kako nameravate da upotrebite materijal koji ste prikupili?"

Tokom dva dana koje su proveli zajedno, sveštenik i administrator uspostavili su određeni stepen prijateljstva i uzajamnog poštovanja koje je Frenklin, što se njega tiče, i dalje smatrao isto toliko iznenađujućim koliko i prijatnim. Držao je – a za koga to ne važi? – da je dobar u ocenjivanju ljudi, ali u Mahanajake Theru bilo je dubina koje su izmicale njegovoj sposobnosti analize. To nije bilo bitno; nagonski je znao da je u prisustvu ne samo moći, već i – nije bilo bega od te tričave i naivne reči – dobrote. Čak je počeo da se pita, uz rastuće strahopoštovanje koje je u svakom trenutku moglo da se protoči u sigurnost, da li će čovek koji mu je sada bio pratilac ući u istoriju kao svetac.

"Nemam šta da krijem", reče Thero blago, "a kao što znate, obmana je suprotna učenjima Bude. Naš stav sasvim je jednostavan. Verujemo da sva stvorenja imaju pravo na život i zbog toga sledi da je ono što činite pogrešno. U skladu sa time, voleli bismo da to prestane."

Bilo je to ono što je Frenklin očekivao, ali sada je prvi put dobio tako konačnu izjavu. Osetio je blago razočaranje; svakako je neko inteligentan poput Theroa morao shvatiti da je takav potez u potpunosti neostvariv, budući da bi zahtevao odsecanje jedne osmine ukupne svetske zalihe hrane. I kada je već reč o tome, zašto se zaustaviti na kitovima? Šta je sa kravama, ovcama, svinjama – svim životinjama koje je čovek držao u obilju i potom ih klao kada mu se prohte?

"Znam šta mislite", reče Thero pre nego što je Frenklin stigao naglas da izrazi svoje primedbe. "U potpunosti smo svesni problema vezanih sa time i shvatamo da će biti neophodno kretati se polako. Ali mora se od nečega početi, a Biro za kitove daje najdrastičniju predstavu naše tvrdnje."

"Hvala", odgovori Frenklin suvo. "Ali da li je to u potpunosti pošteno? Ono što ste videli ovde dešava se u svakoj klanici na planeti. Činjenica da je razmera operacija drugačija teško da menja stvar."

"U potpunosti se slažem. Ali mi smo praktični ljudi, ne fanatici. Savršeno dobro znamo da će morati da se nađu alternativni izvori hrane pre nego što se odustane od svetskih zaliha mesa."

Frenklin zavrte glavom u živom neslaganju.

"Žao mi je", reče on, "ali čak i ukoliko rešite problem zaliha, nećete pretvoriti čitavo stanovništvo planete u vegetarijance – ukoliko niste željni da ohrabrite emigraciju za Mars i Veneru. Ubio bih se na pomisao da više nikada neću jesti jagnjetinu ili dobro pripremljen biftek. Zbog toga su vam planovi osuđeni na neuspeh iz dva razloga: to su ljudska psihologija i jednostavna činjenica o proizvodnji hrane."

Mahanajake Thero delovao je malo povređeno.

"Dragi moj direktore", reče on, "svakako niste pomislili da bismo prevideli nešto tako očigledno? Ali dopustite mi da dovršim iznošenje našeg pogleda na stvari pre nego što objasnim kako predlažemo da se to ostvari. Biće mi zanimljivo da proučavam vaše reakcije, zbog toga što predstavljate krajnost... ovaj... potrošačkog suprotstavljanja na koji ćemo nailaziti."

"Vrlo dobro", nasmeši se Frenklin. "Proverite možete li me preobratiti sa mog posla."

"Od samog početka istorije", reče Thero, "čovek je pretpostavljao da druge životinje postoje samo za njegovu korist. Zbrisao je čitave vrste, ponekad iz čiste pohlepe, ponekad zbog toga što su uništavale letinu ili su mu se mešale u druge aktivnosti. Neću poricati da je često imao opravdanje, a često i nikakvog drugog

izbora. Ali kroz vekove čovek je ocrneo dušu zločinima protiv životinjskog carstva – a neki od najgorih slučajno su se desili baš u vašem pozivu, pre samo šezdeset ili sedamdeset godina. Čitao sam o slučajevima kada su harpunirani kitovi umirali posle više sati tako užasnih muka da ni parčence njihovog mesa nije moglo da se upotrebi – bilo je otrovano toksinima stvorenim u samrtnoj agoniji životinje."

"Vrlo retko", umeša se Frenklin. "A mi smo to ionako okončali."

"Istina, ali sve je to deo duga koji moramo platiti."

"Sven Fojn ne bi se složio sa vama. Kada je izmislio eksplozivni harpun, sedamdesetih godina godina devetnaestog veka, upisao je u dnevnik da zahvaljuje Bogu što je obavio čitav posao."

"Zanimljiva tačka gledanja", odgovori Thero suvo. "Voleo bih da sam imao priliku da raspravljam sa njim. Znate, postoji jedna jednostavna proba koja deli ljudsku rasu u dve klase. Ukoliko čovek korača ulicom i ugleda bubu koja mili upravo tamo gde je nameravao da spusti nogu – on može da promeni korak i promaši je ili da je zdrobi u kašu. Šta biste vi učinili, gospodine Frenkline?"

"Zavisilo bi od bube. Ukoliko bih znao da je otrovna, ili štetočina, ubio bih je. Inače bih je pustio. To je svakako ono što bi svaki razuman čovek učinio."

"Onda mi nismo razumni. Mi verujemo da je ubijanje opravdano samo ukoliko će se spasiti život višeg stvorenja – a iznenađujuće je koliko retko takva situacija iskršava. Ali dopustite mi da se vratim na temu; izgleda da smo malo zalutali."

Pre otprilike stotinu godina irski pesnik po imenu lord Dansani napisao je dramu Upotreba čoveka, koju ćete uskoro videti na našim TV programima. U njoj čovek sanja da je na čaroban način prebačen iz Sunčevog sistema da bi se pojavio pred sudom životinja – i ukoliko ne bude našao dve među njima koje će govoriti u njegovu korist, ljudska rasa je osuđena na propast. Samo će pas prići da se umiljava starom gospodaru; sve ostale setiće se starih rana i tvrdiće da bi bilo bolje da čovek nikada nije postojao. Rečenica o uništenju samo što nije izrečena kada se pojavljuje drugi pomagač u poslednjem trenutku i čovečanstvo biva spaseno. Jedina druga životinja kojoj je čovek išta vredeo jeste – komarac.

Možete pomisliti da je sve to samo zabavna šala; isto tako, siguran sam, mislio je i Dansani – koji je slučajno bio strastan lovac. Ali pesnici često izriču skrivenu istinu koje su sami nesvesni, a ja verujem da ovaj zaboravljeni komad sadrži alegoriju od izuzetnog značaja za ljudsku rasu.

Za vek ili otprilike toliko, Frenkline, bukvalno ćemo izići iz Sunčevog sistema. Ranije ili kasnije srešćemo se sa inteligentnim životom mnogo višim od našeg, ali u potpuno tuđinskom obličju. A kada taj čas kucne, odnos koji će prema čoveku zauzeti nadređene vrste možda će poprilično zavisiti od načina na koji se on ponašao prema drugim stvorenjima na sopstvenom svetu."

Te reči izgovorene su tiho, pa ipak sa tolikom uverenošću da su uzrokovale iznenadnu hladnoću u Frenklinovoj duši. Prvi put osetio je da možda ima nečega u pogledu ovog drugog – to jest, nečega izuzev jednostavne humanosti. (Ali može li humanost ikada biti 'jednostavna?') Nikada mu se nije dopadao konačni ishod njegovog posla; davno je, doduše, razvio veliku ljubav prema svome čudovišnom zaduženju, ali oduvek ga je smatrao žalosnom neophodnošću.

"Priznajem da vam je poenta dobra", složi se on, "ali dopadalo nam se to ili ne, moramo da prihvatimo stvarnost života. Ne znam ko je skovao frazu: 'Priroda crvenih zuba i kandži', ali ona je takva. I ukoliko svet treba da odabere između hrane i etike, znam šta će pobediti."

Thero mu uputi onaj tajnoviti, blagi smešak koji, svesno ili ne, kao da je odražavao dobroćudni pogled što su ga mnoga pokolenja umetnika učinila znakom prepoznavanja Bude.

"Ali upravo je u tome stvar, dragi moj Frenkline", odgovori on. "Više ne postoji nikakva potreba za izborom. Naše pokolenje je prvo u istoriji sveta koje može da raskine drevni ciklus i da jede šta god mu se prohte bez prosipanja krvi nevinih stvorenja. Iskreno sam vam zahvalan što ste mi pomogli da pokažem kako."

"Ja!" prasnu Frenklin.

"Baš vi", uzvрати, čiji je osmeh sada znatno prevazilazio kanone budističke umetnosti. "A sada, ako biste me izvinili, mislim da ću se povući na počinak."

21.

"Dakle, ovo je", progundā Frenklin, "moja nagrada za dvadeset godina revnosne službe – da me čak i sopstvena porodica smatra kasapinom okrvavljenih ruku."

"Ali sve je to istina, zar ne?" reče Ana i pokaza u ekran sa koga je pre nekoliko sekundi na sve strane curila krv.

"Razume se da jeste. Ali je isto tako i lukavo pripremljena propaganda. Bio bih u stanju da napravim jednako uspešnu odbranu za našu stranu."

"Jesi li siguran u to?" upita Indra. "Odeljenje će to svakako želeti, ali možda neće biti lako." Frenklin iznervirano frknu.

"Ta statistika je besmislica! Sama zamisao da se čitava krda prebace na mužu umesto na klanje naprosto je šašava. Kada bismo prebacili sva postrojenja na proizvodnju kitovog mleka, ne bismo nadoknadili ni četvrtinu gubitka masti i belančevina usled zatvaranja postojenja za preradu."

"Hajde, Voltere", reče Indra smireno, "nema potrebe da te udari kap od napora da održiš mirnoću. Ono što te je stvarno iznerviralo jeste predlog da se farme planktona prošire kako bi nadoknadile manjak."

"Pa, ti si biolog. Da li je praktično pretvoriti tu supu od graška u prvoklasne bifteke i krmenadle?"

"Očigledno je moguće. Bio je to veoma lukav potez, dati šefu kuhinje Valdorfa da proba i prirodni i veštački proizvod, pri čemu nije bio u stanju da otkrije razliku. Nema sumnje da te čeka dražesna tuča – farmeri će listom stati na Therovu stranu, pa će se čitavo Pomorsko odeljenje rasečiti na pola."

"Verovatno je to planirao", reče Frenklin, uz oklevanje odajući Therou priznanje. "Đavolski je dobro obavešten. Baš mi je krivo što sam toliko govorio o mogućnostima proizvodnje mleka tokom onog intervjua – a u konačnoj verziji članka stvarno su to malo previše naglasili. Siguran sam da je time otpočela čitava lavina."

"To je druga stvar koju sam htela da ti pomenem. Gde je dobio brojke na kojima je zasnovao svoju statistiku? Koliko je meni poznato, ove nikada nisu štampane izvan Biroa."

"U pravu si", priznade Frenklin. "Trebalo je da pomislim na to ranije. Prva stvar sutra izjutra biće mi da odem na Ostrvo Čaplje na mali razgovor sa dr Lundkvistom."

"Hoćeš li da povedeš i mene, tata?" zamoli Ana.

"Ne ovoga puta, mlada damo. Ne bih voleo da moja bezazlena kćerka čuje neke stvari koje ću možda morati da kažem."

Dr Lundkvist je napolju u laguni, ser", reče glavni laboratorijski asistent. "Nema načina da uspostavimo vezu sa njime dok ne bude rešio da se popne."

"Oh, zar nema? Mogao bih baš da sidem i kucnem ga po ramenu."

"Ne znam da li bi to bilo imalo pametno, ser. Atila i Džingis Kan ne vole mnogo strance."

"Dobri Bože – on pliva sa njima!"

"Oh, da – vrlo su ga zavoleli, a prijateljili su se i sa čuvarima koji rade sa njima. Ali svako drugi mogao bi da bude pojedena na brzinu."

Izgleda da se mnogo toga dešavalo, pomisli Frenklin, o čemu je on znao veoma malo. Odlučio je da siđe peške do lagune; ukoliko nije bilo izuzetno toplo, ili je čovek imao nešto da nosi, nikada nije vredelo uzimati kola na tako kratkom rastojanju.

Promenio je mišljenje do trenutka kada je stigao do novog istočnog pristaništa. Ili je Ostrvo Čaplje poraslo, ili je on počinjao da oseća godine. Seo je na trup prevrnutog čamca i pogledao prema moru. Plima je nadošla, ali oštra razdvojna linija koja je označavala ivicu grebena bila je jasno vidljiva, a u ograđenom zabranu duvanje dva kita–ubice ličilo je na povremene perjanice magle. Tamo se nalazio mali čamac sa nekim u njemu, ali bilo je predaleko da bi video da li je to dr Lundkvist ili neki od njegovih pomoćnika.

Sačekao je nekoliko minuta, a onda telefonirao da ga čamcem prebace do grebena. Za nešto više vremena nego što bi mu bilo potrebno da otpliva donde, stigao je u zabran i prvi put dobro osmotrio Atilu i Džingis Kana.

Dva kita–ubice bili su nešto kraći od trideset stopa, a kada im se njegov čamac približio, obojica su se propela iz vode i pogledala ga ogromnim, inteligentnim očima. Neobično držanje i čista belina tela koja mu je sada bila izložena izazva u Frenklinu đavolski utisak da se našao oči u oči ne sa životinjama, već sa stvorenjima koja su možda domašila veću visinu na lestvici Postanja od njega. Znao je da je istina daleko u drugom smeru i podsetio se da gleda najbezdušnije ubice mora.

Ne, to nije bilo sasvim ispravno. Druge po redu najbezdušnije ubice mora...

Kitovi ponovo zaroniše u vodu, očevidno zadovoljni ispitivanjem. Tada je Frenklin razaznao Lundkvista koji je radio tridesetak stopa niže sa malim torpedom punim instrumenata. Verovatno ga je komešanje uznemirilo, jer je brzo došao do površine i ostao da leži na njoj, maske zabačene unazad, kada je prepoznao posetioca.

"Dobro jutro, gospodine Frenkline. Nisam vas očekivao danas. Šta mislite o mojim učenicima?"

"Vrlo upečatljivo. Kako savladavaju lekcije?"

"O tome nema sumnje – sjajni su. Čak i bistriji od delfina i iznenađujuće puni ljubavi pošto vas jednom vas upoznaju. Mogu sada da ih naučim bilo čemu. Ukoliko bih hteo da izvršim savršeno ubistvo, mogao bih da im kažem da ste foka na ledenoj santi i za dve sekunde prevrnuli bi čamac."

"U tom slučaju, više bih voleo da nastavimo razgovor na kopnu. Jeste li dovršili to što ste radili?"

"To nikada nema kraja, ali nije bitno. Oteraću torpedo nazad – nema potrebe da se sva ova oprema diže u čamac."

Naučnik okrenu malu metalnu ribu prema ostrvu i smesta podesi brzinu koju čamac nikako nije mogao da dostigne. Dva kita–ubice smesta suknuše za njime, dok su im ogromna ledna peraja ostavljala zapenušani trag u vodi. To je izgledalo kao opasna igra, ali pre nego što je Frenklin stigao da otkrije šta bi se dogodilo kada bi ubice dostigle torpedo, Lundkvist pređe plitku, ali jasno označenu mrežu oko zabrana i dva kita prekinuše jurnjavu uz vodoskok vodenih kapi.

Frenklin je bio vrlo zamišljen na povratku prema kopnu. Poznao je Lundkvista godinama, ali osećao je da je ovo bilo prvi put da ga je uopšte stvarno video. Nikada nije bilo nikakve sumnje u pogledu njegove originalnosti – ali izgledalo je kao da isto tako poseduje neočekivanu hrabrost i samostalnost. Ali sve mu to neće mnogo pomoći, zaključio je Frenklin mrgodno, ukoliko nema valjan odgovor na određena pitanja.

Odeven u svakodnevnu odeću i ponovo u poznatoj laboratorijskoj sredini, Lundkvist je ponovo bio onaj stari, kakvog ga je Frenklin oduvek znao. "A sada, Džone", počeo on, "pretpostavljam da si video onu televizijsku propagandu protiv Biroa?"

"Razume se. Ali da li je to protiv nas?"

"U svakom slučaju je protiv naše glavne delatnosti, ali nećemo raspravljati oko tog pitanja. Želim da znam sledeće: jesi li bio u kontaktu sa Maha Therom?"

"Oh, da. Smesta je uspostavio vezu sa mnom pošto se onaj članak pojavio u časopisu Zemlja."

"I ti si mu preneo poverljive informacije?"

Lundkvist je izgledao iskreno povređeno.

"To nije lepo, gospodine Frenklin. Jedina informacija koju sam mu dao bila je korekturna kopija mog članka o proizvodnji kitovog mleka koji, izlazi u Cetološkoj reviji sledećeg meseca. Vi ste lično odobrili objavljivanje."

Optužba koju je Frenklin nameravao da uputi obruši mu se oko ušiju i on se iznenada oseti prilično postideno sobom."

"Izvini, Džone", reče on. "Povlačim to. Od svega ovoga postao sam malo nervozan i naprosto želim da sredim činjenice pre nego što uprava počne da me juri. Ali zar ne misliš da je trebalo da mi kažeš za taj zahtev?"

"Iskreno, ne vidim zašto. Svakog dana dobijamo sve moguće zahteve i nisam video razloga da pretpostavim kako ovaj nije naprosto još jedan rutinski. Razume se, bilo mi je drago da se neko posebno zanima baš za moj projekat i pružio sam im svu pomoć koju sam mogao."

"Vrlo dobro", reče Frenklin pomirljivo. "Zaboravimo na ono što je bilo. Ali odgovori mi na ovo pitanje: kao naučnik, da li zaista veruješ da možemo napustiti klanje kitova i prebaciti se na mleko i sintetiku?"

"Uz deset godina na raspolaganju, mogli bismo, ukoliko bismo morali. Ne pada mi na pamet nijedan tehničkog razlog koji bi se tome protivio. Razume se, ne mogu jamčiti za brojke što se tiče gajenja planktona, ali možete se u glavu kladiti da je Thero i na toj strani imao valjane izvore podataka."

"Ali ti shvataš šta će to značiti! Ukoliko počne sa kitovima, pre ili kasnije doći ćemo do svih domaćih životinja."

"A zašto da ne? Taj izgled prilično mi se dopada. Ukoliko se nauka i vera mogu udružiti da uklone nešto surovosti iz prirode, nije li to onda dobra stvar?"

"Zvučiš poput skrivenog budiste – a meni je muka od dokazivanja da u onome što činimo nema surovosti. U međuvremenu, ukoliko Thero bude postavljao još pitanja, budi ljubazan pa ga uputi na mene."

"Vrlo dobro, gospodine Frenkline", odvrati Lundkvist prilično kruto. Nastala je neprijatna stanka, koju srećom prekide dolazak kurira.

"U upravi žele da govore sa vama, gospodine Frenkline. Hitno je."

"Kladim se da jeste", promrmlja Frenklin. Onda opazi Lundkvistov još donekle neprijateljski izraz i nije mogao da potisne osmeh.

"Ukoliko možeš da dresiraš orke da budu čuvari, Džone", reče on, "najbolje bi bilo da počneš da tragaš za pogodnim sisarom – po mogućstvu amfibijom – da bude sledeći direktor."

Na planeti sa trenutnim i sveobuhvatnim vezama, zamisli se šire od pola do pola brže nego što se ranije činilo sa usta na usta u jednom jedinom selu. Vešto obrađen i predstavljen program koji je pokvario apetit pukih dvadeset miliona ljudi prilikom prvog prikazivanja imao je daleko veću publiku za drugo. Uskoro je bilo vrlo malo drugih tema za razgovore; jedan od nedostataka života u mirnoj i dobro organizovanoj svetskoj državi bila je da je sa nestankom ratova i kriza preostalo vrlo malo toga što se nekada nazivalo 'novostima'. Zaista, često su se čule žalbe da je sa okončavanjem nacionalnog suvereniteta ukinuta i istorija. I tako su rasprave stale da besnele po klubovima i kuhinjama, usred Svetskog saveta i na usamljenom svemirskom teretnjaku, bez opasnosti da ih baci u zasenak nešto izazovnije.

Svetska organizacija za hranu dostojanstveno je ćutala, ali iza pozornice odigravala se grozničava delatnost. Poboljšanju situacije nije doprinelo žustro obrazovanje lobija grupe farmera, za čije predviđanje Indri baš i nije bilo potrebno mnogo dalekovidosti. Frenklina su naročito ozlojedili naponi suparničkog odeljenja da izvuče korist iz njegovih teškoća, pa je uložio nekoliko protesta direktoru farme planktona kada su unutrašnje borbe postale malo previše prljave. "Prokletstvo, Tede", zarežao je preko vizifona jednom prilikom, "pa ti si isto toliki kasapin kao i ja. Svaka tona sirovog planktona koju preradiš sadrži pola milijarde račića sa isto toliko prava na život, slobodu i potragu za srećom kao i moji kitovi. I zbog toga nemoj da pereš ruke. Ranije ili kasnije, Thero će se okomiti na tebe – ovo ti je tek vrh ledenog brega."

"Možda si u pravu, Voltere", priznade optuženi veselo, "ali mislim da će me farma nadživeti. Nije lako izazvati u ljudima sentimentalna osećanja prema račićima – oni nemaju da maze slatke, male bebe od po deset tona."

To je bilo savršeno istinito; bilo je vrlo teško povući crtu između raspilavljene sentimentalnosti i razumne humanosti. Frenklin se priseti nedavne karikature na kojoj Thero diže ruke u pobuni dok vrišteću glavicu kupusa okrutno čupaju iz tla. Umetnik nije zauzimao nijednu stranu; naprosto je uobličio tačku gledanja onih koji su smatrali da se mnogo vike pravi ni oko čega. Možda će čitava stvar protutnjati za nekoliko nedelja kada ljudima postane dosadno i kada krenu da raspravljaju o nečem drugom – ali sumnjao je u to. Onaj prvi televizijski nastup pokazao je da je Thero stručnjak za oblikovanje javnog mnjenja; čovek se mogao na njega osloniti da neće dopustiti da mu kampanja izgubi zalet.

Therou je bilo potrebno manje od mesec dana da prikupi deset odsto glasova što je po ustavu bilo potrebno da se obrazuje istražna komisija. Činjenica da je jednu desetinu ljudske rase stvar dovoljno zanimala da zatraži da se svi podaci iznesu pred njih nije značila da se slažu sa Therom; puka radoznalost i zadovoljstvo zbog toga što će videti kako se jedna državna organizacija bori u odbrambenom stavu bili su sasvim dovoljni da objasne glasanje. Sama po sebi, istražna komisija značila je vrlo malo. Ono što će biti bitno bio je konačni referendum u vezi sa izveštajem komisije, a proći će meseci pre nego što to bude moglo da se pripremi.

Jedan od neočekivanih rezultata elektronske revolucije iz dvadesetog veka bio je da je prvi put u istoriji bilo moguće imati istinski demokratsku vladu – u smislu da je svaki građanin mogao izraziti sopstvene poglede u vezi sa politikom. Ono što su Atinjani, sa umerenim uspehom, pokušavali da učine sa nekoliko hiljada slobodnjaka sada se moglo postići u globalnom društvu od pet milijardi članova. Pokazalo se da automatski uređaji za uzimanje podataka, prvobitno razrađeni za ocenjivanje gledanosti televizijskih programa, imaju daleko veću važnost, budući da su omogućili da otkrivanje šta tačno javnost zapravo misli o bilo kojoj temi bude srazmerno jednostavno i jeftino.

Prirodno, morale su da postoje i mere bezbednosti, odnosno ovakav sistem bio bi katastrofalan pre razdoblja sveopšteg obrazovanja – zapravo, pre početka dvadeset prvog veka. Čak i sada bilo je moguće da neka tema sa osećajnim nabojem silom izvuče glas koji je zapravo bio protiv najboljih interesa zajednice, a

nijedna vlada nije mogla dejstvovati ukoliko nije zadržavala konačno pravo da samostalno odlučuje o politici. Čak i ako je svet zahtevao nekakvu aktivnost sa devedeset devet odsto glasova, država je mogla da ne uzme u obzir izraženu volju naroda – ali morala bi da odgovara za takvo ponašanje na sledećim izborima.

Frenklin nije uživao u povlastici što je ključni svedok na zasedanjima komisije, ali znao je da nema načina na koji bi mogao da izbegne tu muku. Veći deo vremena sada mu je odlazio na prikupljanje podataka kojima će pobijati argumente onih koji su želeli da okončaju klanje kitova, a to se pokazalo težim zadatkom nego što je zamišljao. Čovek nije mogao dati gladak, lepo uobličen podatak time što će reći da prerađeno kitovo mesto košta toliko i toliko po funti težine do vremena kada stigne do trpeze potrošača, dok sintetičko meso dobijeno iz planktona košta više. Niko to nije tačno znao – bilo je previše promenljivih. Najveća nepoznanica od svih bila je cena vođenja predloženih mlečnih farmi kitova, ukoliko bude odlučeno da se kitovi gaje isključivo zbog mleka, a ne radi klanja.

Podaci su bili nedovoljni. Bilo bi pošteno tako i reći, ali na njega je vršen pritisak da otvoreno izjavi kako prekidanje klanja kitova nikada neće biti praktično ili ekonomično. Njegova sopstvena odanost Birou, da se i ne pomene bezbednost trenutnog položaja, gurali su ga u istom smeru.

Ali nije to bila čisto stvar ekonomije; postojali su i emocionalni činoci koji su ometali Frenklinov sud i onemogućavali ga da donese odluku. Dani koje je proveo sa Maha Therom i kratki pogled bačen na civilizaciju i način razmišljanja daleko stariji od njegovih sopstvenih pogodili su ga dublje nego što je shvatio. Poput većine ljudi te visoko materijalističke ere, bio je zatrovan naučnim i društvenim podvizima koji su prosvetlili početne decenije dvadeset prvog veka. Ponosio se svojim skeptičkim racionalizmom i potpunom slobodom od sujeverja. Temeljna pitanja filozofije nikada ga nisu previše mučila: znao je da postoje, ali izgledalo je da su briga drugih ljudi.

A sada, dopadalo mu se to ili ne, stigao mu je izazov iz smera toliko neočekivanog da je ostao gotovo bez ikakve odbrane. Uvek je smatrao sebe humanim čovekom, ali sada je dobio podsećanje da humanost možda nije dovoljna. Dok se borio sa mislima, postepeno ga je sve više uzrujavao svet oko njega i stvari su konačno postale toliko loše da je Indra morala da preduzme mere.

"Voltere", reče ona odlučno pošto je Ana u suzama otišla u krevet posle svađe u kojoj se poprilično moglo zameriti obema stranama, "bićemo pošteđeni mnogo nevolja ukoliko se suočiš sa činjenicama i prestaneš da se zavaravaš?"

"Šta to, kog đavola, pričaš?"

"Besan si na sve i svakog poslednjih nedelju dana – sa samo jednim izuzetkom. Posvađao si se sa Lundkvistom – iako je to delimično moja greška – sa štampom, sa otprilike svakim biroom u Odeljenju, sa decom, a svakog časa ćeš to učiniti i sa mnom. Ali postoji jedna osoba na koju nisi ljut – a to je Maha Thero, koji je i izazvao čitavu nevolju."

"A zbog čega bih bio? On je lud, razume se, ali je svetac – ili najbliže svecu od svih ljudi koje bih ikada mogao sresti."

"Ne poričem to. Samo kažem da se, u stvari, slažeš sa njim, ali nećeš to da priznaš."

Frenklin krenu da prasne. "Pa to je potpuno smešno!" počeo on. Onda mu uzrujanost posustade i izgubi se. Bilo je smešno; ali takođe je bilo i sušta istina.

On oseti kako ga obuhvata velika smirenost; više nije bio besan na svet i na sebe samoga. Njegova detinjasta ljutnja što je on umešan u nedoumicu koju nije stvorio iznenada iščile. Nije bilo razloga zbog koga bi se stideo činjenice što je zavoleo ogromne zveri koje je čuvao; ukoliko se njihovo klanje moglo izbeći, on će tome poželeći dobrodošlicu, kakve god bile posledice po Biro.

Therov osmeh na rastanku iznenada mu ispliva u sećanju. Da li je taj izuzetni čovek predvideo da će ga pridobiti za svoju tačku gledanja? Ukoliko je njegovo blago ubeđivanje – koje nije oklevao da pomeša sa šok taktikom onog krvoločnog televizijskog nastupa – moglo upaliti kod samog Frenklina, onda je bitka već bila napola okončana.

22.

Život je bio mnogo jednostavniji u ranijim danima, pomisli Indra sa uzdahom. Bilo je istina da su Piter i Ana provodili u školi, odnosno u koledžu najveći deo vremena, ali nekako joj to nije pružilo dodatno slobodno vreme koje je očekivala. Bilo je mnogo zabava i poseta kojima se morala baviti, sada pošto je Volter prešao u gornje redove državne uprave. To je, doduše, možda bilo pomalo preterano; direktor Biroa za kitove

i dalje se nalazio daleko – najmanje šest stepenika – od visova proređenog vazduha u kojima su boravili predsednik i njegovi savetnici.

Ali postojale su neke stvari koje su zasecale pravo preko društvenog staleža. Niko nije mogao poricati da je postojao određeni sjaj oko Volterovog posla, kao i zanimanje za njegovu delatnost, što ga je učinilo poznatim daleko širem krugu ljudi nego druge direktore Pomorskog odeljenja, čak i pre časopisa Zemlja i trenutne kontroverze oko klanja kitova. Koliko je ljudi moglo da navede ime direktora planktonskih farmi ili slatkovodne proizvodnje hrane? Ni po jedan na svakih stotinu onih koji su čuli za Voltera. Bila je to činjenica zbog koje je bila ponosna, iako je to istovremeno izlagalo Voltera znatnoj meri zavisti među odeljenjima.

Ali sada je izgledalo da će ga izložiti nečem mnogo gore od toga. Do sada niko u Birou, a još manje među višim zvaničnicima Pomorskog odeljenja ili Svetske organizacije za hranu, nije ni na trenutak pomišljao da Volter ima neke privatne sumnje ili da nije punim srcem za to da se održi status quo.

Njene pokušaje da pročita poslednji broj časopisa Nature prekinuo je privatni videofon. Postavljen je, i pored njenih gorkih pobuna, onog dana kada je Volter postao direktor. Javna služba, izgledalo je, kao da nije bilo dovoljna; sada je ured još mogao dograbiti Voltera kada god mu se to dopadne, ukoliko se on ne bi postarao da ga osujeti u tome.

"Oh, dobro jutro, gospođo Frenklin", reče operatorka, koja je sada bila praktično porodični prijatelj. "Da li je direktor kod kuće?"

"Bojim se da nije", reče Indra zadovoljno. "Nije imao slobodan dan čitavog meseca, pa je otišao da jedri sa Piterom. Ukoliko biste želeli da ga dobijete, moraćete da pošaljete avion; radio–uređaji J94 ponovo su se pokvarili."

"Oba? Baš čudno. Pa ipak, nije hitno. Kada se vrati, hoćete li mu dati ovaj dopis?"

Začu se jedva čujno škljocanje i list hartije slete u posebnu, veliku korpu za dopise. Indra ga pročita, rasejano se pozdravi sa operatorkom i smesta pozva Frenklina savršeno ispravnim radiom.

Škripanje palube, blagi kлокot vode uz glatki trup – čak i povremeni kliktaji neke morske ptice – ti zvuci jasno se začuše iz zvučnika i smesta je prenese u zaliv Moreton.

"Pomislila sam da bi možda voleo da znaš, Voltere", reče ona, "da odbor za planiranje ima vanredni sastanak sledeće srede, ovde u Brizbejnu. To ti daje tri dana da odlučiš šta ćeš da im kažeš."

Nastala je kratka pauza tokom koje je mogla da čuje kako joj muž ide preko čamca; onda Frenklin odgovori: "Hvala, dušo. Znam šta moram da kažem – samo ne znam kako to da izvedem. Ali ima nešto što sam mislio da bi ti mogla da učiniš da pomogneš. Ti poznaješ žene svih čuvara – šta misliš da ih pozoveš onoliko koliko možeš i pokušaš da saznaš šta im muževi misle o ovom poslu? Možeš li to da učiniš, a da ne deluje previše očigledno? Meni ovih dana nije lako da saznam šta misle ljudi na terenu. Suviše teže da mi kažu ono što zamišljaju da bih voleo da čujem."

U Frenklinovom glasu začu se čežnjiv prizvuk koji je tih dana Indra sve češće i češće čula, iako je dovoljno poznavala muža da bi bila sasvim sigurna da nije nimalo žalio zbog toga što je preuzeo trenutne odgovornosti.

"To je dobra zamisao", reče ona. "Ima najmanje deset ljudi koje je trebalo da pozovem pre više nedelja, a ovo će biti zgodna prilika. Ali to verovatno znači da ćemo morati da priredimo još jednu zabavu."

"To mi ne smeta, sve dok sam direktor i dok mogu da platim. Ali ukoliko se za jedno mesec dana vratim na čuvarsku platu, moraćemo da prekinemo sa razonodom."

"Pa ne misliš da bi stvarno..."

"Oh, neće biti baš toliko loše. Ali mogli bi me prebaciti na neki fini, siguran poslić, iako ne mogu da zamislim šta bih im vredeo van Biroa. SKLANJAJ SE SA PUTA, PROKLETA BUDALO – ZAR NE VIDIŠ KUDA SRLJAŠ? Izvini, dušo – po okolini ima previše vikendaških moreplovaca. Vraćamo se za devedeset minuta, osim ako neki idiot ne naleti na nas. Pit kaže da bi meda sa čajem. Čao."

Indra zamišljeno pogleda radio kada se zvuci udaljenog zaliva naglo prekinuše. Napola je želela da je pratila Voltera i Pita na izletu do zaliva, ali suočila se sa činjenicom da je njenom sinu sada bilo više potrebno očevo društvo nego njeno. Bilo je vremena kada je žalila zbog toga, shvatajući da će za koji mesec oboje izgubiti dečaka čiji su um i telo obrazovali, ali im je sada klizio iz ruku.

Razume se, bilo je to neizbežno; veze koje spajaju oca i sina moraju ih sada razdvojiti. Sumnjala je da Piter zna zbog čega je toliko odlučan da pođe u svemir; na kraju krajeva, bila je to dosta uobičajena ambicija

za mladiće njegovog uzrasta. Ali bio je jedan od najmlađih u istoriji među onima koji su dobili triplanetnu stipendiju, a lako se moglo razabrati zbog čega. Bio je rešen da pobedi element koji mu je porazio oca.

Ali dosta tog sanjarenja, reče ona sebi. Izvukla je spisak brojeva vizifona i počela da kuca imena svih žena čuvara koje će biti kod kuće.

Odbor za planiranje normalno se sastajao dvaput godišnje i veoma retko je morao da vodi mnogo rasprava oko planiranja, jer za najveći deo posla Biroa zadovoljavajuće su se starali odbori zaduženi za finansije, proizvodnju, kadrove i tehnički razvoj. Frenklin je radio u svima, iako samo kao običan član, budući da je predsedavajući uvek bio neko iz Pomorskog odeljenja ili Svetskog sekretarijata. Ponekad se vraćao sa sednica potišten i obeshrabren; ali za njega je bilo veoma neuobičajeno da se vrati i ljutit.

Indra je znala da je nešto krenulo kako ne treba čim je ušao u kuću. "Kaži mi ono najgore", reče ona rezignirano pošto joj se iscrpljeni muž skljkao u najudobniju fotelju na vidiku. "Da li moraš da tražiš novi posao?"

Samo se napola šalila, a Frenklin uspe da se bledo nasmeši. "Nije baš toliko rdavo", odgovori on, "ali u ovom poslu ima više stvari nego što sam mislio. Stari Berouz sve je razradio pre nego što je otpočeo zasedanje; neko u Sekretarijatu prilično ga je temeljito uputio. A svodi se na ovo: ukoliko se ne može dokazati da će proizvodnja hrane od kitovog mleka i sintetike biti drastično jeftinija od sadašnje metode, klanje kitova će se nastaviti. Čak i ušteda od deset odsto ne smatra se dovoljno dobrom da opravda promenu. Kako je to Berouz rekao, nas zanima obračunavanje cena, a ne visokoparna filozofska načela poput pravde za životinje.

Pretpostavljam da je to dovoljno razumno i ja svakako ne bih pokušavao da se suprotstavljam. Nevolja je počela tokom pauze za kafu, kada me je Berouz priterao u ugao i upitao me šta čuvari misle o čitavom poslu. Pa sam mu rekao da bi osamdeset posto njih volelo da se klanje prekine, čak i ako bi to značilo porast cene proizvodnje. Ne znam zašto mi je postavio baš to pitanje, osim ukoliko novosti o našem malom ispitivanju nisu pocurile.

Uglavnom, to ga je poprilično uzrujalo i video sam kako pokušava da pređe na neku drugu temu. Onda mi je otvoreno rekao da ću ja biti ključni svedok kada istraga otpočne i da Pomorsko odeljenje ne bi volelo da branim Therovu stranu pred nekoliko miliona posmatrača. 'Pretpostavimo da me upitaju za lično mišljenje?' rekao sam. 'Niko nije radio više od mene na povećanju proizvodnje kitovog mesa i ulja, ali voleo bih da Biro što je pre moguće postane služba za očuvanje.' On me upita da li je to moje gledište, a ja sam mu rekao da jeste.

Onda su stvari postale pomalo lične, iako i dalje na prijateljski način, i složili smo se da postoji nepobitan rasep mišljenja između ljudi koji se bave kitovima kao kitovima i onima koji ih vide kao puke statističke podatke na grafikonima proizvodnje hrane. Posle toga Berouz je otišao i obavio nekoliko telefonskih poziva, ostavivši nas da čekamo pola sata dok je govorio sa ljudima iz vrhova Sekretarijata. Najzad se vratio sa onim što su bukvalno bila naređenja za mene, iako je pazio da to ne postavi tako. Svodi se na ovo: na istrazi treba da budem poslušna mala lutka za govornike iz trbuha."

"Ali pretpostavimo da te druga strana otvoreno pita za lične poglede."

"Naši advokati će pokušati da ih skrenu sa teme, a ukoliko to ne uspe, ne bi trebalo da imam ikakvih ličnih pogleda."

"A čemu sve to?"

"To sam i ja pitao Berouza i najzad sam uspeo da mu izvučem odgovor. Umešane su političke stvari. Sekretarijat se plaši da će Maha Thero postati previše moćan ukoliko pobedi u ovom slučaju i zbog toga će mu se suprotstaviti po svaku cenu."

"Sada shvatam", reče Indra lagano. "Misliš li da Thero želi političku prevlast?"

"Zarad nje same – ne. Ali možda pokušava da zadobije uticaj da bi širio verske ideje, a Sekretarijat se toga plaši."

"A šta ćeš ti uraditi povodom svega toga?"

"Ne znam", odgovori Frenklin. "Naprosto ne znam."

I dalje je bio neodlučan kada je istraga otpočela i kada se Maha Thero prvi put lično pojavio pred svetskom publikom. Dok je gledao malu priliku, blistave lobanje, odevenu u žuto, Frenklin nije mogao da se uzdrži od pomisli kako ovaj na prvi pogled nije delovao nimalo upečatljivo. Zapravo, postojalo je nešto

gotovo komično u vezi s njim – sve dok ne bi počeo da govori, a tada je svako znao da je u prisustvu i moći i ubedenja.

"Voleo bih da u potpunosti razjasnim jednu stvar", reče Maha Thero, obraćajući se ne samo predsedavajućem komisije nego i nevidljivim milionima koji su gledali to prvo zasedanje. "Nije istina da pokušavamo da nametnemo vegetarijanstvo svetu, kao što tvrde neki naši protivnici. Sam Buda nije se uzdržavao od toga da jede meso kada bi mu ovo bilo dato; a ni mi, jer gost treba da prihvati sa zahvalnošću sve što mu domaćin ponudi.

Naš stav zasnovan je na nečem dubljem i osnovnijem nego što su predrasude u pogledu hrane, koje su obično samo stvar navike. Štaviše, verujemo da će većina razumnih ljudi, bili njihovi verski pogledi isti kao naši ili ne, na kraju prihvatiti naše gledište.

Ono se može sažeti veoma jednostavno, iako predstavlja ishod dvadeset šest vekova mudrovanja. Smatramo da je pogrešno nanositi povredu ili izazivati smrt ma kog živog bića, ali nismo toliko budalasti da pomislimo kako bi se to moglo izbeći u potpunosti. Zbog toga priznajemo, na primer, potrebu da se ubijaju mikrobi i insekti–štetočine, iako žalimo zbog te neophodnosti.

Ali čim ubijanje nije više supštinski neophodno, ono treba da prestane. Verujemo da je ta tačka sada dostignuta što se tiče mnogih viših životinja. Proizvodnja svih vrsta veštačkih belančevina iz čisto biljnih izvora sada je ekonomična mogućnost – ili će biti ukoliko se učine naponi da se to postigne. U roku od jednog pokolenja možemo se otarasiti bremena krivice koja je, koliko god lako ili teško počivala na savesti pojedinaca, morala u ovo ili ono vreme progoniti sve mislioce dok su posmatrali svet života koji sa nama deli našu planetu."

Bio je to, pomisli Frenklin, jednostavan, otvoren govor, u potpunosti lišen ikakvog fanatizma koji bi kobno prevagnuo sud u ovo racionalno doba. Pa ipak, čitava stvar izmicala je razumu; u čisto logičnom svetu, ta kontroverza nikada ne bi iskrsla, jer niko ne bi sumnjao u čovekovo pravo da koristi životinjsko carstvo onako kako nađe za shodno. Međutim, ovde se logici lako mogao srušiti ugled; previše lako mogla bi se upotrebiti za ubedljivo opravdavanje ljudožderstva.

Thero nigde u raspravi nije pomenuo pitanje koje je prilično uticalo na Frenklina. Nije posegao za mogućnošću da bi čovek mogao jednog dana doći u dodir sa tuđinskim oblicima života koji bi mu mogli suditi na osnovu njegovog ponašanja prema ostatku životinjskog carstva. Da li je mislio da je to toliko nategnuta zamisao da javnost ne bi bila u stanju da je primi ozbiljno i zbog toga bi čitavu kampanju počela da smatra vicom? Ili je shvatio da je to razlog koji bi naročito uticao na bivšeg astronauta? Nije bilo načina da se to ustanovi; u svakom slučaju, dokazivalo je da je Thero bio pronicljiv sudija i privatnih i javnih odnosa.

Frenklin isključi prijemnik; prizori koje je prikazivao bili su mu sasvim poznati, budući da je pomagao Theru da ih snimi. Pomorsko odeljenje, pomisli on suvo, sada će zažaliti zbog pomoći koju je ponudilo njegovoj svetosti, ali u tim okolnostima nije se moglo učiniti ništa drugo.

Za dva dana pojavice se da svedoči; već se osećao više kao kriminalac na suđenju nego kao svedok. A zapravo je i bio na suđenju – ili, tačnije, bila je njegova savest. Bilo je neobično pomisliti da se, pošto je jednom pokušao da ubije sebe, sada protivi ubijanju drugih stvorenja. Postojala je tu neka veza, ali bila je previše složena da bi je sada raspetljavao – a čak i ukoliko to učini, to mu neće pomoći da reši svoju nedoumicu.

Pa ipak, rešenje je pristizalo, i to iz potpuno neočekivanog smera.

23.

Frenklin je upravo uzimao kartu za avion kojim će odleteti na zasedanje istrage kada je došao signal 'podmornica u nevolji'. Stajao je u vratima i čitao grimizno oivičenu poruku koja mu je hitno poslata i u tom trenutku svi drugi problemi za njega prestali su da postoje.

SOS je stigao iz Biroa rudnika, najvećeg odseka Pomorskog odeljenja. Taj naziv je u izvesnoj meri zavodio, budući da oni nisu vodili ni jedan jedini rudnik u strogom smislu te reči. Pre dvadeset ili trideset godina zaista je bilo rudnika na okeanskom dnu, ali sada je samo more bilo neiscrpna riznica. Gotovo svaki prirodni element mogao se neposredno crpsti iz miliona tona rastvorene materije u svakoj kubnoj milji morske vode. Sa usavršavanjem selektivnih filtera sa jonskim izmenjivačima, noćna mora nestašica metala zauvek je iskorenjena.

Biro rudnika bio je odgovoran i za stotine naftnih izvora koji su sada obeležavali morsko dno i pumpali dragocenu tečnost koja je bila osnovni materijal za polovinu hemijskih postrojenja na Zemlji – a koju su ranija pokolenja, sa kriminalnom kratkovidošću, bezobzirno spaljivala kao gorivo. Bilo je mnogo nesrećnih slučajeva koji su mogli zadesiti to carstvo koje se širilo preko čitavog sveta; prošle godine Frenklin je pozajmio katarsku podmornicu za neuspešan pokušaj da se spase rezervoar sa koncentratom zlata. Ali ovo je bilo daleko ozbiljnije, kao što je otkrio kada je uputio nekoliko prioriternih poziva.

Trideset minuta kasnije nalazio se u vazduhu, iako nije išao u smeru u kome je očekivao. A prošao je skoro puni sat pre nego što su date sve naredbe i pre nego što je najzad imao priliku da pozove Indru.

Bila je iznenađena neočekivanim pozivom, ali iznenađenje joj se brzo pretvorilo u usplahirenost. "Čuj, dušo", počeo Frenklin. "Ipak ne idem za Bern. Rudnici su imali ozbiljnu nesreću i zamolili su nas za pomoć. Jedna njihova velika podmornica zarobljena je na dnu – bušila je izvor i naletela na džep gasa pod visokim pritiskom. Naftna platforma odbačena je i srušila se preko podmornice tako da ova ne može da se izvuče. Na palubi je gomila VIP-ova, uključujući senatora i direktora rudnika. Ne znam kako ćemo da ih izvučemo, ali učinićemo sve što možemo. Zvaću te opet kada budem imao vremena."

"Hoćeš li morati i sam dole?" upita Indra uznemireno.

"Verovatno. Nemoj sada da si toliko uzrujana! Činio sam to godinama!"

"Nisam uzrujana", odvrati Indra, a Frenklin je bio dovoljno pametan da joj ne protivureči. "Zdravo, dušo", nastavi on, "pozdravi mi Anu i nemoj da brineš."

Indra je gledala kako slika nestaje. Već je iščezla kada je shvatila da Volter nije izgledao tako zadovoljno već nedeljama. Možda to nije bila prava reč kada su životi ljudi bili na kocki; bilo bi istinitije reći da je delovao pun života i prilježnosti. Ona se nasmeši, jer potpuno je dobro znala razlog tome.

Sada je Volter mogao da pobegne problemima svoga ureda i da se prepustiti, makar nakratko, jasno očitanoj i elementarnoj jednostavnosti mora.

"Eno je", reče pilot podmornice i pokaza na sliku obrazovanu na ivici ekrana sonara. "Na steni, u dubini od hiljadu sto stopa. Za nekoliko minuta moći ćemo da razaznamo pojedinosti."

"Kakva je bistrina vode – možemo li upotrebiti TV?"

"Sumnjam. Onaj gejzir gasa još brizga – eno ga – onaj zamućeni odraz. Uskomešao je blato miljama okolo."

Frenklin je piljio u ekran i poredio sliku koja se tamo obrazovala sa planovima i skicama na stolu. Glatki oval velike plitkovodne podmornice delom je bio zaklonjen olupinom bušilice i platforme – hiljadu ili više tona čelika koji su je pribili za okeansko dno. Nije bilo iznenađujuće to što plovilo, iako je izduvalo noseće rezervoare i uključilo mlaznice na punu snagu, nije bilo u stanju da se pomakne više od stopu ili dve.

"Lepa zbrka", reče Frenklin zamišljeno. "Koliko će biti potrebno da stignu veliki remorkeri?"

"Najmanje četiri dana. Herkul je u stanju da dignu pet hiljada tona, ali je dole u Singapuru. A preveliki je da bi ga preneli vazduhom; moraće da dođe sopstvenim pogonom. Vi ste jedini sa podmornicama dovoljno malim da se nose vazdušnim putem."

To je bilo potpuna istina, pomisli Frenklin, ali je takođe značilo da nisu dovoljno velike da bi obavile ikakav teži posao. Jedina nada bila je da će moći da upotrebe aparate za zavarivanje i da iseku platformu dok zarobljena podmornica ne bude u stanju da umakne.

Još jedan izviđač iz Biroa već je bio na poslu; neko je, pomisli Frenklin, zaslužio priznanje za brzinu kojom su plamenici montirani na plovilo koje nije načinjeno da ih nosi. Sumnjao je da bi čak i Odeljenje za istraživanje svemira, sa svom slavnom delotvornošću, bilo u stanju da deluje brže od ovoga.

"Zove kapetan Jakobsen", reče zvučnik. "Drago nam je što ste sa nama, gospodine Frenkline. Vaši momci rade dobar posao, ali izgleda da će im biti potrebno vremena."

"Kako stoje stvari unutra?"

"Nije tako loše. Jedina stvar koja me brine jeste oplata između pregrada tri i četiri. Tu je dobila udar i došlo je do izobličenja."

"Možete li zatvoriti tu sekciju ukoliko dođe do curenja?"

"Ne baš najbolje", reče Jakobsen suvo. "Dogodilo se tako da je to središte komandne odaje. Ukoliko budemo morali to da evakuišemo, bićemo potpuno bespomoćni."

"Kako stoji stvar sa putnicima?"

"Ovaj – dobro su", odvrati kapetan tonom koji je nagoveštavao da je neke od njih obdario dobrom dozom sumnje. "Senator Čemberlen bi voleo da razgovara sa vama."

"Zdravo, Frenkline", počeo senator. "Nisam očekivao da ćemo se ponovo sresti pod takvim okolnostima. Šta mislite, koliko će vam biti potrebno da nas izvučete?"

Senator je imao dobro pamćenje ili je bio dobro obavješten. Frenklin se sa njime sreo ne više od tri puta – poslednji put u Kamberi, na zasedanju Komiteta za očuvanje prirodnih izvora. Kao svedok, Frenklin se zadržao pred odborom KOPI-ja otprilike deset minuta i ne bi očekivao da će se zauzeti predsedavajući sećati te zgrade.

"Ništa ne mogu da obećam, senatore", odgovori on pažljivo. "Možda će nam biti potrebno neko vreme da raščistimo sve to smeće. Ali uspećemo – o tome ne treba brinuti."

Kada se podmornica primakla, više nije bio toliko siguran. Platforma je bila duža od dve stotine stopa i biće spor posao grickati je u parčićima sa kojima su male izviđačke podmornice bile u stanju da izađu nakraj.

Sledećih deset minuta trajalo je trostrano zasedanje između Frenklina, kapetana Jakobsena i glavnog čuvara Barloa, zapovednika druge izviđačke podmornice. Na kraju tog razdoblja složili su se da bi najbolji plan bio da nastave da seku platformu; čak i u najnepovoljnijem slučaju, trebalo bi da okončaju posao najmanje dva dana pre nego što Herkul stigne. Osim, razume se, ukoliko ne bude neočekivanih ometanja; izgledalo je da je jedina moguća opasnost ono što je kapetan Jakobsen pomenuo. Poput svih velikih podmorskih vozila, njegov brod nosio je postrojenje za prečišćavanje vazduha koje je moglo da održava atmosferu za disanje nedeljama, ali ukoliko oplata popusti u oblasti komandne odaje, sve osnovne funkcije podmornice biće prekinute. Putnici bi se mogli povući iza pregrada za zaštitu od visokog pritiska, ali to bi im pružilo samo privremeno utišanje, jer vazduh bi smesta počeo da se kviri. Štaviše, kada bi se deo podmornice poplavio, čak bi i Herkulu bilo izuzetno teško da je podigne.

Pre nego što se pridružio Barlou u napadu na platformu, Frenklin pozva bazu primopredajnikom velikog dometa i naruči svu dodatnu opremu koja bi im mogla ustrebat. Tražio je da se smesta dovedu još dve podmornice i da radionice počnu da proizvode plovne rezervoare u velikoj količini jednostavnim navrtanjem vazdušnih priključaka na staru burad za naftu. Ukoliko bi ih se dovoljno moglo prebaciti do platforme, ova bi se mogla podići bez pomoći podmorskog broda za spasavanje.

Postojala je još jedna stavka opreme za koju je izvesno vreme oklevao pre nego što ju je naručio. Onda je promrmljao sebi u bradu: "Bolje previše nego premalo", i uputio zahtev, iako je znao da će ga odeljenje za zalihe verovatno smatrati šašavim.

Posao sečenja nosača smrskane platforme bio je spor, ali ne težak. Dve podmornice radile su zajedno, jedna je plamenikom sekla čelik dok je druga povlačila odvojeni deo čim bi se ovaj oslobodio. Uskoro Frenklin postade potpuno nesvestan prolaska vremena; postojalo je samo ono kratko parče metala sa kojim se u tom trenutku bavio. Poruke i uputstva neprekidno su dolazili i odlazili, ali drugi deo njegovog uma bavio se njima. Ruke i mozak dejstvovali su mu kao dve zasebne celine.

Voda, koja je bila potpuno mutna kada su stigli, sada se brzo bistrila. Urlajući gejzir gasa, koji je bljuvao iz mora na jedva stotinu metara odatle, mora da je usisavao svežu vodu da odnese blato koje je prvobitno poremetio. Kakvo god bilo objašnjenje, to je veoma olakšavalo posao oko izvlačenja, jer su spoljašnje oči podmornica ponovo mogle da dejstvuju.

Frenklin se gotovo zaprepastio kada su stigla pojačanja. Izgledalo je nemoguće da je bio tu više od šest sati; nije osećao ni umor, ni glad. Dve podmornice donele su sa sobom, poput dugačkog niza limenih konzervi, prvu grupu plovnih rezervoara koje je zatražio.

Sada se plan delanja izmenio. Jedno po jedno, burad za naftu vezivana su za platformu, sa njima su spajana vazdušna creva, pa je voda izduvavana iz njih dok se ova ne bi napregla prema visini poput zarobljenih balona. Svako je imalo potisnu moć od dve ili tri tone; do trenutka kada bude povezano stotinu komada, računao je Frenklin, zarobljena podmornica mogla bi da pobegne bez ikakve dalje pomoći.

Oprema za daljinsko rukovanje na spoljašnjoj strani izviđačke podmornice, toliko retko korišćena u normalnim operacijama, sada je izgledala kao produžetak njegovih sopstvenih ruku. Prošlo je najmanje četiri godine otkako je upravljao domišljatim metalnim prstima koji su omogućavali čoveku da radi po mestima na koja njegovo nezaštićeno telo nikada ne bi moglo da ode – i prisetio se kada je, još deset godina pre toga,

pokušao da veže čvor i beznadežno se upetljao. Bila je to jedna od veština koje jedva da je ikada koristio; ko bi pomislio da će biti neophodna sada kada je napustio more i kada više nije bio čuvar.

Počeli su da ispumpavaju drugu grupu naftne buradi kada je pozvao kapetan Jakobsen.

"Bojim se da imam loše vesti, Frenkline", reče on, glasa otežalog od napetosti. "Ulazi nam voda, a curenje se pojačava. Uz trenutnu brzinu, moraćemo da napustimo komandnu sobu za nekoliko sati."

Bila je to vest koje se Frenklin plašio. Preobrazila je rutinski posao spasavanja u trku protiv vremena – trku beznadežno osujećenu, budući da će biti potreban najmanje ceo dan da se iseče opstatak platforme.

"Koliko je unutrašnji pritisak vazduha?" upita on kapetana Jakobsena.

"Već sam nagurao pet atmosfera. Nije bezbedno terati više."

"Dignite na osam ako možete. Čak i ako se polovina vas onesvesti, to neće biti važno ukoliko bar neko ostane pri sebi. A moglo bi pomoći da se curenje ne širi, što je bitna stvar."

"Učiniću to – ali ukoliko nas većina bude bez svesti, neće biti lako evakuisati komandnu odaju."

Previše ljudi slušalo je Frenklina da bi odgovorio ono što je bilo očigledno – da ukoliko komandna soba bude napuštena, to ionako neće biti važno. Kapetan Jakobsen znao je to isto toliko dobro koliko i on, ali neki njegovi putnici možda nisu shvatali da bi takav potez okončao sve izgleda za spasavanje.

Sada je trebalo da donese odluku za koju se nadao da će moći da je izbegne. Lagano seckanje olupine nije bilo dovoljno dobro; moraće da upotrebe eksplozive da preseku palu platformu preko sredine, tako da niži deo, bez oslonca, padne na morsko dno i da mu težina više ne pritiska podmornicu.

Bila je to očigledna stvar, još od početka, ali postojale su dve prepreke: jedna je bila rizik upotrebe eksploziva toliko blizu već oslabljene oplata podmornice; druga je bila postavljanje naboja na valjano mesto. Od četiri glavna nosača platforme, dva gornja bila su lako dostupna, ali niža dva nisu se mogla dosegnuti mehanizmima za daljinsko rukovanje na izviđačkim podmornicama. Bila je to vrsta posla koju je mogao obaviti samo neometani ronilac i u plitkoj vodi, za šta ne bi bilo potrebno više od nekoliko minuta.

Na nesreću, to nije bila plitka voda; bili su na dubini od hiljadu i sto stopa – i pod pritiskom od preko trideset atmosfera.

24.

"Rizik je preveliki, Frenkline. Ne dopuštam." Nije bilo često, pomisli Frenklin, da čovek ima priliku da raspravlja sa senatorom. Ali, ukoliko bude potrebno, uopšte neće raspravljati; neće ga poslušati.

"Znam da postoji opasnost, ser", priznao je on, "ali nema izbora. To je proračunati rizik – jedan život za dvadeset tri."

"Ali mislio sam da je samoubistvo da nezaštićen čovek zaroni preko nekoliko stotina stopa."

"I jeste, ukoliko udiše sabijeni vazduh. Najpre ga azot onesvesti, a onda ga sredi trovanje kiseonikom. Ali uz pravu mešavinu sasvim je moguće. Uz opremu kakvu koristim, ljudi su silazili na dubinu od hiljadu pet stotina stopa."

"Ne želim da vam protivurečim, gospodine Frenkline", reče kapetan Jakobsen tiho, "ali verujem da je samo jedan čovek dosegao hiljadu pet stotina stopa – i to u pažljivo kontrolisanim uslovima. I nije pokušavao da se bavi nikakvim poslom."

"Ni ja se neću baviti; samo treba da postavim dva naboja."

"Ali pritisak!"

"Pritisak nikada nije bitan, senatore, sve dok je u ravnoteži. Može pluća da mi steže hiljadu tona – ali imaću hiljadu tona iznutra i neću to osetiti."

"Izvinite što to pominjem – ali zar ne bi bilo bolje poslati mlađeg čoveka?"

"Nikome neću prepustiti ovaj posao, a starost ne utiče na ronilačke sposobnosti. Dobrog sam zdravlja, a to je jedino bitno."

"Dižite je", reče on. "Raspravljajte čitav dan ukoliko ostanemo ovde. Hoću da uđem u tu stvar pre nego što promenim mišljenje."

Borio se sa mislima sve do površine. Da li je bio budala što preuzima rizike sa kojima čovek na njegovom položaju, sa ženom i porodicom, nikada ne bi trebalo da se suoči? Ili je još, posle svih tih godina, pokušavao da dokaže da nije kukavica, već da se namerno suočava sa opasnošću iz kakve je nekada spasen pravim čudom?

Najzad postade svestan i drugih, možda manje laskavih pobuda. U izvesnom smislu, pokušavao je da pobjegne od odgovornosti. Uspela njegova misija ili ne, biće junak – a Sekretarijatu neće biti baš lako da sa takvim postupka kako hoće. Bio je to zanimljiv problem; da li čovek može nadoknaditi nedostatak moralne hrabrosti dokazivanjem fizičke smelosti?

Kada podmornica izbi na površinu, nije toliko razrešio ta pitanja koliko ih je odbacio. Moglo je biti istine u svakoj optužbi koju je upućivao sebi; nije bilo bitno. U srcu je znao da radi ispravnu stvar, jedinu stvar. Nije bilo drugog načina na koji su ljudi gotovo četvrt milje ispod njega mogli biti spaseni, a pred tom činjenicom svi drugi obziri bili su besmisleni.

Od nafte koja se izlivala iz izvora more je bilo toliko ravno da je pilot teretnog aviona sleteo, iako mu mašina nije bila predviđena za amfibijske operacije. Jedna izviđačka podmornica plovila je na površini, dok joj se posada borila sa sledećom grupom plovnih rezervoara koje je trebalo zaroniti. Ljudi sa aviona pomagali su im, radeći u gumenim čamcima koji su bačeni u vodu i automatski naduvani.

Zapovednik Henson, glavni ronilac Pomorskog odeljenja, čekao je u avionu sa opremom. Nastala je nova kratka rasprava pre nego što se zapovednik predao pomirljivo i, pomisli Frenklin, sa izvesnom dozom olakšanja. Ukoliko je iko drugi trebalo da oproba tu misiju, nije bilo sumnje da je Henson, sa neprevaziđenim iskustvom, bio očigledan izbor. Frenklin je čak oklevao na trenutak i pitao se da li možda time što tvrdoglavo insistira da lično ide zapravo ne smanjuje izgleda za uspeh. Ali bio je na dnu i tačno je znao kakvi su tamo uslovi; bilo bi traćenje dragocenog vremena da je Henson krenuo podmornicom kako bi izvideo stanje.

Frenklin proguta pH pilule, primi injekcije i uđe u gipko gumeno odelo koje će ga štititi od temperature bliske nuli na morskome dnu. Mrzeo je odela – uticala su na kretanje i remetila plovnost – ali bio je ovo slučaj kada nije imao izbora. Složena naprava za disanje, sa tri cilindra – jedan od njih nosio je zlokobnu crvenu boju kojom se obeležava sabijeni vodonik – vezana mu je za leđa i spušten je u more.

Zapovednik Henson plivao je oko njega pet minuta dok svi ventili nisu provereni, balastni pojas podešen, a primopredajnik sonara isproban. Dovoljno lako je udisao normalan vazduh i neće se prebaciti na mešavinu kiseonika i vodonika dok ne dođe do dubine od tri stotine stopa. Zamena je bila automatska, a regulator birača podešavao je i dotok kiseonika tako da je odnos mešavine bio ispravan na svakoj dubini. To jest, ispravan koliko može za oblast u kojoj čovek nikada nije ni trebalo da obitava...

Najzad je sve bilo spremno. Eksplozivni naboji bezbedno su mu prikačeni za pojas i on dograbi ručku na maloj, kupastoj kuli podmornice. "Spuštajte je", reče on pilotu. "Pedeset stopa na minut i držite brzinu kretanja unapred ispod dva čvora na sat."

"Pedeset stopa na minut, u redu. Ukoliko povećamo brzinu, poništiću je okretanjem mlaznica."

Skoro istog trenutka, dnevno svetlo iščile i pretvori se u mračnu i turobnu zelenu boju. Voda ovde na površini bila je gotovo neprozirna zbog otpadaka koje je izbljuvao naftni izvor. Frenklin čak nije mogao da vidi punu širinu kupaste kule; na manje od dve stope od njegovih očiju metalno ustrojstvo mutilo se i nestajalo u ništavilo. Nije se brinuo; ukoliko bude potrebno, radiće samo uz pomoć dodira, ali znao je da je voda mnogo bistrija na dnu.

Samo trideset stopa niže morao je da prekine spust skoro pun minut dok je praznio uši. Duvao je i gutao mahnito dok mu umirujuće 'klik' u glavi ne reče da je sve u redu; kako bi bilo ponižavajuće, pomisli on, da je prisiljen da se vrati na površinu zbog začepljene Eustahijeve trube! Niko ga ne bi mogao optužiti, razume se; čak i blaga prehlada bila je u stanju da potpuno onesposobi najboljeg ronioca – ali bilo bi teško preživeti takav antiklimaks.

Svetlost je brzo slabila kako su Sunčevi zraci gubili bitku protiv mutne vode. Stotinu stopa niže izgledalo mu je da se našao u svetu magličaste mesečine, svetu kome su u potpunosti nedostajale boja i toplina. Uši mu sada nisu pravile problema i disao je bez napora, ali je osećao kako mu se neprimetno privlači potištenost. Radilo se, bio je siguran, samo o dejstvu sve slabije svetlosti – a ne o predosećanju vezanom za hiljadu stopa spusta koje su ga još čekale.

Da bi nečim uposlio um, pozvao je pilota i zatražio da ga izveštava o napretku. Za platformu je zakačeno pedeset buradi, što je davalo ukupnu nosivost dosta veću od stotinu tona. Šest putnika u zarobljenoj podmornici izgubilo je svest, ali izgledalo je da nisu u opasnosti; preostalih sedamnaest osećalo se neprijatno, ali prilagodilo se povećanom pritisku. Curenje se nije pogoršavalo, ali sada je u komandnoj sobi bilo tri inča vode i uskoro će doći do opasnosti od kratkih spojeva.

"Tri stotine stopa dubine", reče glas zapovednika Hensona. "Proverite merač protoka vodonika – sada bi trebalo da otpočne prebacivanje."

Frenklin spusti pogled na kompaktnu, malu instrument tablu. Da, automatsko prebacivanje je otpočelo. Nije mogao da opazi razliku u vazduhu koji je udisao, ali na sledećih nekoliko stotina stopa najveći deo opasnog azota biće ispran. Izgledalo je neobično zamenjivati ga vodonikom, daleko reaktivnijim – i čak eksplozivnim gasom, ali vodonik nije imao nikakvo narkotično dejstvo i nije tako lako ostajao zarobljen u ćelijama tela kao azot.

Izgledalo je da se nije smračivalo na poslednjih stotinu stopa; oči su mu se privikle na niski nivo osvetljenosti, a voda je bila neznatno prozračnija. Sada je mogao da vidi dva ili tri jarda glatke oplata sa kojom se spuštao u dubine u koje se drznula tek šačica nezaštićenih ljudi – a još manje ih se vratilo da priča o tome.

Zapovednik Henson ponovo ga pozva. "Trebalo bi da ste sada na pedeset posto vodonika. Možete li da mu osetite ukus?"

"Da – nekako je metalan. Ali nije neprijatan."

"Govorite što sporije", reče zapovednik. "Teško vas razumem – glas vam sada zvuči jako visoko. Osećate li se sasvim dobro?"

"Da", odvrati Frenklin, bacivši pogled na dubinomer. "Hoćete li da mi povećate brzinu spuštanja na stotinu stopa u minutu? Nemamo vremena za bacanje."

Smesta je osetio kako plovilo pod njime brže tone dok su balastni rezervoari punjeni i prvi put počeo je da oseća pritisak oko sebe kao nešto opipljivo. Spuštao se tako brzo da je dolazilo do malog kašnjenja u brzini kojom se izolujući sloj vazduha u njegovom odelu prilagođavao na promenu pritiska; kao da su mu ruke i noge obujmila ogromna i meka klešta koja su mu usporavala pokrete, a da ga zapravo nisu ometala.

Svetlost je sada gotovo nestala, a pilot, kao da mu predviđa naredbe, uključi dvostruke farove. Nije bilo ničega što bi osvetljavali ovde u praznoj pustoši između morskog dna i neba, ali bilo je umirujuće videti kako dvostruki nimbus raspršenog zračenja lebdi u vodi pred njim. Ljubičasti filtri uklonjeni su da bi mu bilo lakše i sada kada su mu oči imale nešto udaljeno na šta su se mogle usredsrediti više se nije osećao tako teskobno pritisnuto i skućeno.

Osam stotina stopa dubine – više od tri četvrtine puta do dna. "Najbolje je da se ovde zaustavite tri minuta radi izjednačavanja pritiska", savetovao je zapovednik Henson. "Voleo bih da vas zadržim pola sata, ali moraćemo to da nadoknadimo u povratku."

Frenklin se predade odugovlačenju sa onoliko smirenosti koliko je mogao. Delovalo je neverovatno dugo; možda mu je osećaj za vreme bio izobličen, tako da mu je ono što je zapravo bilo minut izgledalo kao deset. Upravo je nameravao da upita zapovednika Hensona da mu nije stao sat, kada se iznenada setio da ima savršeno valjan sopstveni. Činjenica da je zaboravio nešto toliko očigledno, shvati on, bila je rđav znak; nagoveštavala je da je postajao otupljen. Međutim, ukoliko je bio dovoljno pametan da shvati kako postaje otupljen, stvari nisu mogle biti baš toliko rđave... Srećom, spust počeo ponovo pre nego što je mogao da se previše upetlja tim lancem zaključivanja.

I sada je bio u stanju da čuje, bučnije i bučnije svakog časa, neprekidno urlanje ogromnog gejjira gasa koji je bljuvao iz rupe što je radoznali i nametljivi čovek izbušio u okeanskom dnu. Potresalo je more oko njega i već mu otežavalo da čuje savete i primedbe pomagača. U tome je bila opasnost velika poput samog pritiska; ukoliko ga mlaz gasa dohvati, mogao bi biti odbačen stotinama stopa naviše u roku od nekoliko sekundi, pa bi eksplodirao poput dubinske ribe iznenada izvučene na površinu.

"Gotovo da smo stigli", reče pilot pošto su tonuli tokom razdoblja koje je delovalo kao čitav vek. "Trebalo bi da za jedan minut vidite platformu; uključiću donja svetla."

Frenklin se prebaci preko ivice podmornice koja se sada lagano kretala. Najpre nije mogao da vidi ništa; onda, na neodređenom rastojanju, razazna tajanstvene pravougaonike i krugove. Zbunjivali su ga na trenutak pre nego što je shvatio da vidi burad ispunjenu vazduhom koja se sada naprezala da odigne razmrskanu platformu.

Gotovo smesta uspeo je da razazna mrežu iskrivljenih nosača pod njima i najzad blistava zvezda – zapanjujuće neprikladna u tom groznom podvodnom svetu – ožive neposredno izvan kupe njegovih farova. Gledao je jedan od plamenika za sečenje na delu kojim su upravljale mehaničke ruke podmornice odmah izvan vizuelnog dometa.

Sa ogromnom pažnjom, njegovo vozilo postavi ga pored platforme i prvi put on shvati koliko bi mu posao bio beznađežan da je trebalo da se osloni na čulo dodira da bi se snašao. Video je dva nosača na koje je trebalo da postavi eksploziv; bili su obmotani lavirintom manjih stubova, greda i kablova kroz koje se morao nekako probiti.

Frenklin pusti podmornicu, koja ga je tako bez napora odvukla u dubine, i laganim, lakim zamasima zapliva prema platformi. Dok se približavao, on prvi put ugleda ogromnu masu zarobljene podmornice i snuži se kada pomisli na sve probleme koji su se još morali rešiti pre nego što se ova mogla izvaditi. Gonjen naglim porivom, on zapliva do bespomoćnog plovila i oštro udara o oplatu parom sekača žice iz svoje male kutije sa alatom. Ljudi unutra znali su da je stigao, razume se, ali ovaj signal imaće neprocenjivo dejstvo na njihov moral.

Onda se dao na posao. Pokušavajući da ne obraća pažnju na treperave drhtaje koji su ispunjavali vodu oko njega i otežavali mu razmišljanje, on poče pažljivi pregled metalnog lavirinta u koji je morao da zapliva.

Nije bilo teško stići do najbližeg nosača i postaviti naboj. Između tri grede bilo je otvorenog prostora što ga je blokirao samo kolut kabla koji je mogao lako odgurnuti sa puta (ali morao je da pazi da ne upetlja u njega opremu kada bude prolazio). Onda će nosač biti pravo ispred njega; štaviše, bilo je prostora i da se okrene, tako da će moći da izbegne neprijatnost koje bi sigurno iskrsele prilikom puzanja unatraske.

Ponovo je proverio i nije video nikakve prepreke. Da bi se dvostruko osigurao, on porazgovara sa zapovednikom Hensonom, koji je video situaciju gotovo isto toliko dobro na TV ekranu podmornice. Onda je lagano uplivaio u platformu, probijajući se kroz metalnu strukturu rukama u rukavicama. Bio je iznenađen kada je otkrio da čak i na toj dubini ne nedostaje morske trave i drugog podmorskog rastinja koje je uvek činilo opasnim diranje svakog predmeta koji je bio pod vodom duže od nekoliko meseci.

Čelična struktura podrhtavala je poput džinovske zvučne viljuške; mogao je da oseti urlajuću silinu otvorenog izvora i kroz more koje ga je okružavalo i kroz metal pod njegovim rukama. Izgledalo je kao da je zarobljen u ogromnom, drhtavom kavezu; čista buka, kao i strašni pritisak, počinjali su da izazivaju u njemu sumornost i letargiju. Sada mu je bio potreban jasan napor volje da bi preduzeo bilo kakav čin; morao je da podseća sebe da mnogi životi osim njegovog zavise od onoga što čini.

Posegao je za nosačem i lagano prilepio pljosnato pakovanje lepljivom trakom uz metal. Bilo mu je potrebno dugo da to učini tako da bude zadovoljan, ali najzad se eksploziv našao na mestu i bio je siguran da ga vibracije neće zbaciti. Onda se obazro za drugom metom – nosačem koji je obrazovao drugu ivicu platforme.

Uzmutio je poprilično blata, tako da više nije bio u stanju da vidi razgovetno kao ranije, ali Frenklinu je izgledalo da ga ništa ne sprečava da pređe unutrašnjost platforme i da okonča posao. Druga mogućnost bila je da se vrati putem kojim je došao i da zatim otpliva okolo do druge strane olupine. U normalnim okolnostima to bi bilo dovoljno lako – ali sada je trebalo svaki pokret razmatrati sa pažnjom, svako trošenje napora izvesti kao preko volje tek pošto se njegova neophodnost utvrdi bez ikakve sumnje.

Uz beskonačnu opreznost, on poče da se kreće kroz drhtavu izmaglicu. Blesak farova koji je padao odozgo na njega bio je toliko zaslepljujući da mu je stvarao bol u očima. Nije mu padalo na pamet da bi trebalo samo da progovori u mikrofon pa da osvetljenje trenutno bude smanjeno na nivo koji želi. Umesto toga, pokušavao je da se drži senki koje je mogao da nađe u zbunjujućoj gomili olupina kroz koje se sada kretao.

On stiže do nosača i bio je dugo poguren nad njime dok je pokušavao da se seti šta bi trebalo tu da radi. Bio je potreban glas zapovednika Hensona, koji mu je vikao u ušima poput nekog odjeka iz daljine, da ga ponovo prizove stvarnosti. Veoma pažljivo i lagano, prilepio je trakom dragocenu ploču na njeno mesto; onda je lebdeo pored nje, divio se besmislenom delu svojih ruku, dok je dosadni glas u njegovom uvu bio sve uporniji. Mogao ga je prekinuti, shvati on, tako što bi odbacio masku zajedno sa nametljivim, malim zvučnikom koji je ova sadržavala. Na trenutak se igrao tom mišlju, ali shvatio je da nije dovoljno jak da razveže trake koje su držale masku na njenom mestu. Bilo je to šteta; možda bi glas umukao kada bi mu rekao da to učini.

Na nesreću, nije imao pojma koji je bio pravi put iz lavirinta u kome je sada bio udobno zatvoren. Svetlost i buka bili su vrlo zbunjujući; kada bi krenuo u bilo kom pravcu, ranije ili kasnije tresnuo bi u nešto i morao bi da se okrene nazad. To ga je ljutilo, ali ga nije uzbunjivalo, jer bio je savršeno zadovoljan tamo gde se zatekao.

Ali glas nije hteo da ga ostavi na miru. Više nije bio prijateljski i voljan da pomogne; nejasno je shvatao da je postao najotvorenije prostački i da mu je naređivao načinom na koji – iako nije mogao da se priseti zbog čega – ljudi obično nisu razgovarali sa njime. Upućivana su mu pažljiva i podrobna uputstva, koja su se ponavljala i ponavljala, sve naglašenija, dok ih ne bi tromo poslušao. Bio je preumoran da bi odgovarao, ali malo je zaplakao zbog nedostojanstvenosti kojoj je bio izložen. Nikada mu se nisu tako obraćali u životu i zaista je veoma retko slušao tako šokantan rečnik kao što je bio taj koji je sada dolazio iz zvučnika. Ko bi to, za ime sveta, mogao tako da se dere na njega? "Ne tim putem, prokleta budalo, ser! Levo – LEVO! Dobro je – a sada još malo napred – ne zaustavljajte se tu! Hriste, ponovo će da zaspi. PROBUDI SE – OTRGNI SE ILI ČU TI ODŠRAFITI PROKLETU TINTARU! Sad si dobar dečko – gotovo da ste tu – samo još nekoliko stopa..." i tako bez kraja, a neki delovi bili su u još mnogo gorem rečniku.

A onda, na njegovo iznenađenje, oko njega više nije bilo iskrivljenog metala. Lagano je plivao na otvorenom, ali to nije potrajalo zadugo. Metalni prsti sklopiše se oko njega, ne previše nežno, pa je odignut u noć punu urlika.

Iz velike daljine čuo je kratke, prigušene eksplozije, a nešto duboko u njegovom umu reče mu da je za dve od njih on odgovoran. Ali nije video ništa od hitre drame stotinu stopa ispod njega, kada su daljinski detonatori aktivirani radiom i kada se ogromna platforma prelomila nadvoje. Deo koji je počivao preko zarobljene podmornice i dalje je bio pretežak da bi ga odigli plovni rezervoari, ali sada, kada je bio slobodan da se kreće, njihao sena čas popu džinovske klackalice, a potom je kliznuo u stranu i sručio se na morsko dno.

Velika podmornica, lišena svakog sputavanja, poče naviše sve većom brzinom; Frenklin oseti kako ga je zapljusnuo njen bliski prolaz, ali bio je previše izgubljen u mislima da bi shvatio šta to znači. I dalje se borio da se vrati u magličastu svest; na dubini od oko osam stotina stopa, sasvim naglo, on poče da reaguje na Hensonovo prostačko obraćanje i, na zapovednikovo neizmerno olakšanje, poče da odgovara na sličan način. Divljački je psovao jedno stotinu stopa, a onda je postao u potpunosti svestan okoline i postideno se zaustavio. Tek tada je shvatio da je misija bila uspešna i da su ljudi koje je pošao da spasava već bili daleko nad njim, na povratku prema površini.

Frenklin nije mogao da dostigne toliku brzinu. Na nivou od tri stotine stopa čekala ga je odaja za dekompresiju i trebalo je da u njenoj tesnoj unutrašnjosti odleti nazad do Brizbejna i da provede osamnaest napornih sati dok mu sav apsorbovani gas ne izađe iz tela. A do vremena kada su ga doktori pustili iz svog zahvata bilo je više nego prekasno da se zaustavi traka sa snimkom koja je kružila po čitavom Birou. Bio je heroj čitavog sveta, ali ako bi ikada postao previše obuzet taštinom, trebalo je samo da se podseti kako je čitavo njegovo osoblje radosno odslušalo svaku reč tečnih prostakluka kojima je zapovednik Henson podbadao njihovog direktora.

25.

Piter se nije nijednom osvrnuo dok se peo uz rampu u projektil iz koga će, za nešto više od pola sata, prvi put baciti pogled na Zemlju koja se smanjuje u daljini. Frenklin je shvatao zbog čeka mu je sin okretao glavu; mladići od osamnaest godina ne plaču javno. Niti, što se toga tiče, reče on sebi oštro, to čine sredovečni direktori važnih biroa.

Anu nisu morila takva sputavanja; neoprekidno je plakala, i pored svega što je Indra činila da je uteši. Tek kada su vrata svemirskog broda konačno zaptivena i kada je zvuk sirene za upozoravanje na trideset minuta pre poletanja prigušio svaku drugu buku, prešla je u isprekidano jecanje.

Plima posmatrača, prijatelja i rođaka, snimatelja i službenika svemirskog odeljenja poče da se povlači pred pokretnim preprekama. Uhvativši se za ruke sa ženom i kćerkom, Frenklin pusti da bude ponet sa poplavom ljudi. Kakvi su ga nade i strahovi, tuge i radosti, sada okruživali! On pokuša da se priseti sopstvenih osećanja pri prvom poletanju; mora da je to bio jedan od velikih trenutaka njegovog života – pa ipak, sva sećanja na njega nestala su, obrisana sa trideset godina kasnijeg iskustva.

A sada se Piter zaputio stazama kojima je putovao njegov otac pre jednog pokolenja. Neka ti je bolja sreća među zvezdama nego što sam je ja imao, molio se Frenklin. On požele da bude u Port Lovelu kada Irena bude pozdravila mladića koji joj je mogao biti sin i upita se kako li će Roj i Rupert primiti polubrata. Bio je siguran da će im biti drago da ga upoznaju; Piter neće biti tako usamljen na Marsu kao što je to bio zastavnik Volter Frenklin.

Ćutke su čekali dok su dugi minuti proticali. U međuvremenu, Piter se verovatno toliko zaokupio stranim i uzbudljivim svetom koji će mu biti dom tokom sledeće nedelje da je već zaboravio na bol zbog rastanka. Ne bi mu se moglo zameriti ukoliko su mu oči sasvim prikovane na novi život koji je počivao pred njime sa svim svojim neznanim obećanjima.

A šta je sa mojim sopstvenim životom? – upita se Frenklin. Sada kada je lansirao sina u budućnost, da li je mogao reći da je bio uspešan? Bilo je to pitanje na koje se veoma teško moglo iskreno odgovoriti. Toliko stvari kojih se latio okončalo se neuspehom ili čak katastrofom. Sada je znao da teško da će se dići više u državnoj službi; možda je i bio junak, ali je uznemirio previše ljudi kada je postao iznenadni i donekle neodlučni saveznik Maha Theroa. U svakom slučaju, nije imao izgleda za unapređenje – niti želje za time – tokom pet ili deset godina koliko će biti potrebno da se okonča reorganizacija Biroa za kitove. Rečeno mu je u nekoliko reči da, budući da je delom odgovoran za situaciju – za zbrku, kako ju je većina nazivala – onda bi mogao sam i da je sredi.

Jednu stvar nikada neće saznati. Da mu sudbina nije donela divljenje javnosti i još dragocenije – budući da je bilo manje čudljivo – prijateljstvo senatora Čemberlena, da li bi imao hrabrosti za novopronađena ubeđenja? Bilo je lako da, kao novi junak koga je svet privio srcu (ali i koji će ga sutra zaboraviti), da stane na postolje za svedoke i da objavi svoja verovanja. Njegovi pretpostavljeni mogli su da se puše i žeste, ali nisu mogli da učine ništa osim da prihvate njegov prebeg protivniku uz najviše dostojanstva što su uspeali da ga prikupe. Bilo je prilika kada gotovo da je želeo da slučajnost slave nije došla da ga izbavi. A da li je njegovo svedočenje, na kraju krajeva, bilo odlučujuće? Sumnjao je da jeste. Ishod referenduma bio je tesan i Maha Thero možda ne bi izvojevao pobedu bez njegove pomoći.

Tri oštra udara sirene prekidoše mu promišljanje. U zastrašujućoj tišini koja je i dalje delovala sablasno onima što su se sećali doba raketa, ogromni brod odbaci stotine hiljada tona težine i počeo da se penje prema svom prirodnom elementu. Na pola milje iznad ravnice, njegovo sopstveno gravitaciono polje u potpunosti preuze vlast, tako da više nije bio vezan za zemaljske predstave u vezi sa tim šta je 'gore', a šta 'dole'. Brod diže kljun prema zenitu, na trenutak viseći poput metalnog obeliska čudotvorno obešenog među oblacima. A onda, u istoj toj zastrašujućoj tišini, razli se u liniju – i nebo ostade prazno.

Napetost se prekide. Začu se nekoliko prigušenih jecaja, ali mnogo više smeha i šala, možda previše nategnutih da bi bili u potpunosti uverljivi. Frenklin zagrlji Anu i Indru i povede ih prema izlazu.

Svome sinu drage volje je zaveštao mora svemira neomeđena obalama. Za njega samoga, okeani ovog sveta bili su dovoljni. U njima su mu obitavali svi šticenici, od pokretne planine Levijatana, do novorođenog delfina koji još nije naučio da sisa pod vodom.

Čuvaće ih najbolje što mu omogućuju znanje i sposobnost. Već je mogao jasno da vidi buduću ulogu Biroa, kada će njegovi čuvari biti zaista zaštitnici svih stvorenja u moru. Svih? Ne – to je, razume se, bilo besmisleno; ništa nije moglo izmeniti, ili bar znatno olakšati, neprekidnu surovost i pokolje koji su besneli po svim okeanima sveta. Ali sa velikim sisarima koji su mu bili srodnici čovek je mogao otpočeti novi poredak stvari, namećući svoj mir na bojnom polju Prirode.

Šta bi moglo proisteći u vekovima koji dolaze, niko nije mogao pogoditi. Čak i Lundkvistov drski i još nedokazani plan pripitomljavanja kitova–ubica mogao bi biti tek nagoveštaj onoga što će doneti buduće decenije. Mogle bi čak pružiti odgovor na zagonetku koja ga je još progonila i koju gotovo da je rešio kada mu je podmorski zemljotres oteo najboljeg prijatelja.

Poglavlje – možda najbolje poglavlje – njegovog života zatvaralo se. Budućnost će imati mnogo problema, ali nije verovao da će ponovo morati da se sreće sa takvim izazovima kao što su bili oni kakve je sretao u prošlosti. U izvesnom smislu, posao mu je bio okončan, iako su neke pojedinosti tek otpočinjale.

Ponovo je pogledao u prazno nebo, a reči koje mu je izgovorio Mahanajake Thero dok su se vraćali avionom iz grenlandske stanice počeoše da mu se pomalaju iz sećanja poput tla koje se uzdiže iz mora. Nikada neće zaboraviti tu zastrašujuću pomisao: "A kada taj čas kucne, odnos koji će prema čoveku zauzeti nadređene vrste možda će poprilično zavisiti od načina na koji se on ponašao prema drugim stvorenjima na sopstvenom svetu."

Možda je bio budala što je dopuštao da mu takve prikaze iz daleke i nepojmljive budućnosti makar malo utiču na razmišljanje i delovanje, ali nije žalio zbog onoga što je učinio. Dok je piljio u plavi beskraj koji mu je progutao sina, zvezde su odjednom delovale veoma blisko. "Dajte nam još sto godina", prošapta on, "i suočićemo se sa vama čistih ruku i srca – u kakvom god da ste obličju."

"Dođi, dušo", reče Indra, glasa još malo nesigurnog. "Nemaš mnogo vremena. Iz ureda su me zamolili da te podsetim – odbor za standardizaciju među odeljenjima zaseda za pola sata."

"Znam", reče Frenklin i izduva nos čvrsto i konačno. "Ne bih ni sanjao da ih pustim da čekaju."